

Inn. 295 - 297.
Bibl. Jag.

W.I
45

[illegible]

[illegible]

[Faint, mostly illegible handwritten text from folio 106v]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

Lib. Magni ALCI deoymodij Nominis de sacra theologie p[ro]fessore Canonici
et de sacra theologia in Collegio Legum p[ro]fessore theologiae q[ue]
collegij antiquarum

Inim. 295
Bibl. Jag.

Sūmule philosophiæ

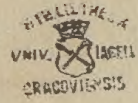
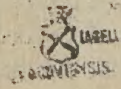
rationalis: seu logica: excellētissimi artium et
theologie p[ro]fessoris Magni Nicolai Bor-
belli: scđm doctrinā doctoris subtilis Scoti,

Logica Nicolai Borbelli

Bibliothecæ Collegij Majoris
Universitatis Prætorien[sis]

Hand. 12. 044

[Faint, illegible handwriting at the top of the page]

[Small handwritten note or label in the bottom left corner]

[Faint handwritten notes on the right edge of the page]

De subiecto logice

**Excellentissimi viri artium
ac sacre theologie p[ro]fessoris
eximij magistri Nicolai Bor-
belli de Francia ordinis mi-
noruz s[an]c[t]i doctrinā doctoris
subtil[is] Scoti: logice brevis:
sed admodū vtilis expositio
incipit.**

**Quoniam teste sa-
piēte puerb. 22°. Ado-
lescēs iuxta viā suā etiā
cū senuerit non recedet
ab ea. Utile ē volētib[us]**

q

studere doctrinā docto-
ris subtilis Scoti: q[ui] inter ceteras maxi-
me extat roboris et v[er]itatis in eius p[ri]n-
cipijs a iuuentute introduci. Ipa enī ha-
bita alie de facile haberi p[oss]ūt: s[ed] nō econ-
tra: Igit[ur] iuxta ipsius mētē aliqua logi-
calia p[er] inuenib[ile] sup[er] sūmulas p[er] Petri his-
pani xpo[sto]lū breuiter enodabo. et q[ui]a
multe materie q[ue] tractant[ur] in logica p[er]
amplius reperiunt[ur] in p[ro]p[ri]a: remitto ali-
unde ad quoddā cōpēdiū: q[uo]d sup[er] p[ro]p[ri]a
et usq[ue] doctoris dictis cōpilauit: sepeq[ue]
noto ea q[ue] h[ic] vident[ur]: in q[ui]bus locis ab eo
dē doctore habēt[ur]: vt ea ibidē diffusius
valeas intueri. Intitulat[ur] aut[em] iste liber li-
ber sūmularū p[er] Petri hispani: q[ui]a in h[uius] li-
bro sub breui cōpendio determinat ea q[ue]
in logica Arist. habēt[ur] diffuse. Subie-
ctū xpo[sto]lū seu materia circa quā versat[ur] hec
cōsideratio ē syllo[gi]ca. ¶ Et sciēdū q[uo]d sub-
iectū alicui[us] sciētie p[otes]t dici obiectū seu
gen[us] scibile. Genus nēpe sepe p[er] mate-
ria sumit[ur]. Et in diffinitōe q[ui]datina ge-
nus ponit[ur] vt materia: v[er]it[as] vt forma.
Obiectū est illud circa quod fert[ur] poten-
tia: vt potētia visua tēdit in lucē vel co-
lorē. An dicit[ur] obiectū: ab ob q[uo]d est con-
tra: et lactū: q[uo]d p[ro]tra lactū. Subiectū igit[ur]
de quo in aliq[ua] sciētia p[ri]ncipalit[er] tractat[ur]
dicit[ur] obiectū: v[er]o gen[us] scibile: q[ui]a ē mate-
ria circa quā tendit cōsideratio ip[s]ius sciē-

tie. Dicit[ur] etiā subiectū rōne p[ro]p[ri]etatum
que sibi insunt p[er] se. vnde subiectum dicit[ur]
quasi subiectus iactum.

Sciendū q[uo]d primū subiectū alicui[us]
sciētie s[an]c[t]i Scoti in p[ro]p[ri]o:
go p[ri]mū sen. dicit[ur] illud q[uo]d cōtinet primo
actualiter omnes veritates illi[us] sciētie
cui[us] est subiectū. Dicit[ur] aut[em] aliqd primo
inesse alicui q[uo]d inest ei in quātū tale: siue
p[er] p[ro]p[ri]am rōem et nō p[er] aliqd: s[ed] alijs p[er]
ip[s]m: vt p[ro]p[ri]etates hominis. s. risibilitas
seu flebilitas: et h[uius]m[od]i insūt homī in q[ui]n-
tū h[uius]m[od]i: q[ui]a enī h[uius]m[od]i est animal rōnale: ideo est
risibilis: et sic risibilitas p[ri]mo inest h[uius]m[od]i:
inferiorib[us] aut[em] ab h[uius]m[od]i: licet p[er] se insit risi-
bilitas: nō t[ame]n p[ri]mo. Sor. enī in q[ui]ntum
sor. nō est risibilis: sed in q[ui]ntū homo.

Notādū q[uo]d p[ro]tinere virtualiter p[otes]t
capi dupliciter. s. virtuali-
actuali: et virtuali potētiāli. Actualiter
actualiter cōtinet subiectū p[ro]p[ri]as passio-
nes q[ue] ab ip[s]o oriūt[ur]. Actualiter potētiā-
liter sup[er]ius cōtinet passiones inferior[um]
que ip[s]is insunt: nō p[er] rationē ip[s]ius supe-
rioris. s[ed] p[er] p[ro]p[ri]as rōes ip[s]or[um]. ¶ P[ri]mū
igit[ur] subiectū alicui[us] sciētie cōtinet v[er]itates
actualit[er]: v[er]o actuali potētiāli oēs
p[ro]p[ri]etates q[ue] p[ri]ncipalit[er] tractāt[ur] i illa sci-
entia cui ē adequatū. Veritates xpo[sto]lū ibi
m[ag]is p[ri]ncipalit[er] cōsiderate ad ip[s]m re-
ducunt[ur]: et habēt attributionem: sicut
philosoph[us] reducit quarto metaphisice
ad subiectū ei[us] q[uo]d est ens in q[ui]ntū ens ge-
nerationē q[ue] est via ad esse: et corruptio-
nē que ē via ad non esse: et negatōnes et
p[ri]uatiōnes: q[ui]a p[ri]uāt ip[s]m esse: et sic de
alijs: siue sint p[ar]tes subiectiue: siue p[ar]tes
integrales vel quouis alio mō. Ex quo
patet q[uo]d syllogismus in cōmuni sumpt[us]
est primū subiectum: siue adequatū to-
tius logice. probat[ur]: q[ui]a cōtinet virtualit[er]
actualiter passiones p[ro]p[ri]as q[ue] sibi p[ri]m[us]
mo insūt: vt verum a falso discernere: a
magis noto ad min[us] notū euidenter cō-
ducendo procedere et huiusm[od]i.

¶ Continet etiā virtualiter actualiter p[ro]p[ri]etates
que insunt suis partib[us] subie-
ctiuis: scilicet syllogismo dialectico: s[ed]

a ſ

De subiecto Logice.

phísico et demonstratio p rónem sylli.
 Virtuali et potètiat pmet passioes q
 ipis insit p. p. pas eoz rões. Ad. pbat
 sic illis e subm i aliq scia cui? ptes et p
 etates p fideratur in ipa. An pmo poste
 rior d r q scia e vni? gñis subiecti cui?
 ptes et ppetates p fideratur: s. syls est
 hmoi i scia logice: g est ei? subm. pbat
 minor. de ipo eni syllo i coi tractat i li.
 por. De ei? aut ptrib? subiectis tractat i
 alijs libris noue logice. s. d syllo dyal
 in li. topicor: d elico. i li. elenco. De e?
 do ptrib? integralib? sylli q etiã pnt di
 ci ei? pncipia intrinseca. s. p. p. b? et ter
 mis tractat i veti logica i li. p. yermen.
 vltim et pntor. Dicunt aut isti libri logi
 ca vet? no q pmo fuerit inueta: s. q. ea
 q ibi tractat snt m remota logice. Non
 em ita pncipalit intedunt a logico sicut
 syls de q tractat i logica noua. Ad syl
 logisim aut pnt reduci alie sps argum
 tatõis. vt inductio: enthimema: et ex^m.
 sicut impfem reducit ad psem scdo por.
 Ad eni ita pncipalit intedunt a logico sic
 ipe syls. Cõtra pdicta arguit primo
 sic Syls nllas bz passioes g no e subm
 logice. pna e nota: et ams. pbat: q si syl
 logisim hret passioes cu sit ens rõis:
 tuc ille passioes erunt nihil: qd videt fal
 su. pbatõ pñe: q ens min? ente rõis est
 oino no ens: s. passio fudata i ente rõis
 est min? ente rõis: cu passio sit minoris
 entitatis q subm. g tal passio erit nihil
 Itẽ secũda intentio i coi sũpta e subicm
 logice: g syls no erit ibi subicm. pna e
 nota: pbat ams: q logica e d secũdis in
 tentõib? adiuctis pms fm Auiçen.
 Pro rñsioe ad ista argumeta notadũ q
 intentio vel pcept? p capi triplr. vno
 p spẽ obiecti q e rõ picipiendi: et d r inten
 tio q p ipam sens? vel intellect? tedit i
 obm fm Seo. 13. di. 2. sen. Secdo? intẽ
 tio sumit p actu picipiendi vl intelligedi
 Alio? p obo pcepto vl pceptibili: res ei
 pcepta vel intellecta d r intentio in qtu
 in ipam tedit intellectus ipam cõsidera
 do. Itẽ notadũ q duplex e actus intel
 lect? q quidaz est actus rectus: qdã est

actus collatiuus. Actus rectus d r quo
 intellectus fert sup aliquã rẽ: vt qn in
 tellectus intelligit rosam. Act? do col
 latiuus appellat quo intellect? rem in
 tellectã comparat ad se ipam vel ad aliã.

Itẽ Notadũ q duplex est intentio. s.
 prima et secũda. Prima e pna rei cõsi
 deratio accipiẽdo cõsideratõẽ p obo
 pcepto. An pma intentio est ipa res pmo
 intellecta et cõsiderata: cui? cõsideratio
 immediate causat a re vel a spẽ rei. Res
 em d r intentio: vt cognita vel vt cogno
 scibilis. Unde termini pme intentõis
 dicuntur qui significant hmoi res cõcep
 tas vel cõceptibiles: vt hõ eq? visio in
 tellectio nigredo albedo. Secũda inten
 tio est qdã relatio seu comparatio intelle
 ctus q vna pna intentio cõparat ad aliã
 p actu intellect? Exẽplũ intellect? intel
 liges hoĩem et aial comparat vnu ad aliũ
 fm rõem pdicabilis et subicibil: q cõpa
 tio ex pte aĩal d r gen? et ex pte hoĩs
 spẽs. Et sic fm diuersas comparatões for
 mat intellect? diuersas secũdas intenti
 ones: puta gñis spẽs: ac in diuidit: et hu
 iusmõis: ita q ois scda intentio e formatr
 relatio rõis: sicut ppo et enũciatio: com
 positio et diuissio: in qb? ver? et falsũ sunt
 in mẽte et nõ i reb? fm Arist. 6. meta.
 Sũt eni secũde intentões q pñstũt i qdaz
 cõparatõẽ duor? cõceptor? siue illa duo sũt
 idẽ fm rem siue diuersa. Aut eni qñq
 intellect? vno vt duob? cõpõem formas
 sicut cu d r hõ e hõ. Ex q pz q tal cõpõ
 est solũ i intellectu et non i reb?. Syllo
 gisim? e etiã secũda intentõ. Est eni ha
 bitudo seu cõpositio pmissarũ ad cõclũ
 sionẽ. His pmissis respõdeo ad ratões.
 Ad pnam q cu dicitur si syllogisimus
 haberet passioes tuc eẽnt nihil: qz effẽt
 min? ens q ens rõis. Rẽ q sicut e dare
 gradũ i entib? realib? sic e dare i entib?
 rõis: et ideo nõ opret q qdã e min? en
 te rõis sit nõ ens et nihil. qz licet illa res
 rõis q subicit alteri rei rõis sit magi res
 aliq mõ: tñ nõ seqẽt ex hoc q res fudata
 sit nihil. Ad repugnat igit syllogisimuz
 licet sit ens rõis hre passioes: sic Arist.

De dyalectica

I

5. meta. distinguit unitates reales fm fundamēta realia: et unitates intentionales fm fundamēta intētionalia: vt ibi declarat Scotus. ¶ Ad secūdā qñ arguebat q logica est de secūdis intētiōib⁹ dicendo q sicut theologia est d rebus et de signis: de rebus: vt de dō et creaturis: de signis: hō vt de sacramētis q sūt sūz grē sue de his q cōiter tractāt in theologia nō tāq̃ d pīo subo. ¶ Prīmū enī subiectū ei⁹ est aliq̃ res. s. d⁹: ad quem alie res et signa reducūt: sic logica est d secūdis intētiōib⁹ nō tanq̃ de pīo subiecto: s. tanq̃ de his q cōiter tractāt ibidem. ¶ Quedā hō secūda intētiō. s. syllogism⁹ ē ibi subiectū pīuz ad quē alie intētiōes pnt reduci: vt patz ex pdictis. ¶ Dicit aut logica esse de secūdis intētiōib⁹ adiunctis pīs: qz logica applicat secūdas intētiōes ad pīs q s cōside: rat nō fm se: sed inqñtū sūt fundamēta secūdarū intētiōnū. ¶ Notificātur etiā relationes rōis p ipaz fundamēta ppter earū modicā entitatē: sicut etiā. 5. meta. distīguunt mōi relationū realū fm variatē fundamētorū: vt videbit. c. de ad aliqd fundamētū etiā relationis rōis dicit scdm Sco. 8. q. quolibet. nō q ex nā rei tñ oriatur: qz tñc eēt real: s. qz ē pīa rō q intellect⁹ compat vni ad aliō: fm etiā eū dē in scōa. q. Cū intellect⁹ possit vnā relationē rōis ad aliā cōpare: vna pī ē fundamētū alteri: sicut intētiō spēi fundat in intētiōe gñis: dicēdo gen⁹ ē spēs. Cū em̄ vlt sit cōe ad illa qñqz pīdicabilia illa se hnt vt spēs respectu vltis: Sic itaqz pz q syllog⁹ ē subm̄ logice: de alijs req̃ sitis ad rōem subiecti vide pīo phisico. ca. de ad aliqd: et pīo metaphice. ¶ Quō et scie hnt unitatē spēi gñis pīmi vel remoti: vide sexto metaphice. ¶ Diuidit aut liber iste in septē ptes: in pīa determinat de enūciatōe et de eius partibus et ppetatibus: et correspondet duobus libris pyrronias Arist. et dī pyrronias a pz qd ē de t armenis qd est interpretatio quasi d interpretatōe. Sūt aut idē ex pte rei interpretatio: enūciatio:

et ppō: licet rōe differāt. Interpretatō et dicit oīo. put i ea aliqd expūit ēē verū vel falsū. Enūciatio hō dī oīo enūciās aliqd de aliq̃. ppō aut recte sumit. put ponit i pmissis ad inferēdū cōclusionē. An dicit qsi inferēdo p alio positio: licet autē termi sint pōres ppōibus: et sic libri pīdicabiliū et pītorū pcedūt libz p pyrronias. Auctor tñ pīmo determinat de ppōib⁹: qz i his sūt minores difficultates q in pīdicabilibus et pīcamētis. In secūda parte tractat de pīdicabiliibus q correspondz pīdicabili⁹ porphirij In tertia d de cō pīcamētis q correspondet li. pītorū Arist. In q̃rto de syllog⁹ simplici seu cōi: q correspondet li. pōrū Arist. In q̃nta de syllog⁹ dyalectico q pcedit ex pīabilibus q correspondet libris topicorū Arist. et Boecij. In sexta de syllogismo sophisti. seu apparenti: q correspondet li. elēco. Ar. In septia de supōib⁹ q sūt extracte a varijs libz logicē. De syllogismo aut demonstratiuo d quo tractat Arist. in li. posteriorū n fecit auctor pīcularē tractatū in suis sūmūl: de ipō tñ multa inferūt in varijs locj huius libri.

dyalectica est ars ar. et c

Hic auctor ponit diffīntiōem dyalectice: in q reddit auditores beniuolos et attētos: ostēdendo huius sciētie dignitatē et vtilitatē: dicēs q dyalectica ē ars artū et sciētia sciētiarū ad omniū methodorū pīcipia viā hñs. ¶ Ad cui⁹ euidentia sciēdiū q dyalectica pī sumi duplici. vno mō p pte logice q pcedit ex pīabilibus: et sic nō sumit hic. Alio mō put idē est q logica: et sic sumit in pposito. ¶ Alteri⁹ est sciēdiū q ars et scia pnt capi duplici. vno mō stricte: et sic nō sumit in pposito: Sūt em̄ habit⁹ ex opposito distincti: vt pz sexto meta. vbi ponūtur habit⁹ intellectuales: scz sapia: scia: intellectus: prudētia: et ars: q sic distīguūt. Intellectus enī sapia et scia sūt habit⁹ speculari: q scz ordinātur ad scire et non ad opari. Dnt tñ i hoc q intellect⁹ ē habit⁹

a iij

tus por principiorum demonstratio. Scia
 ho ē habitus conclusiois ex causis inferi
 oribus. Sapientia autē considerat causas p
 mas. s. deū et intelligētiās. An ibidē di
 citur esse caput sciētiarū. Prudētia vero
 et ars sūt habitus practici: q̄ sez ordinan
 tur ad opari: et differūt. Itē prudētia di
 rigit in actioibus q̄ nō trāsēūt in exteriorē
 rē materiā: sed sūt pfectiones agentis.
 An dicitur ibi q̄ prudētia est recta ratio re
 rū a nobis agibilū. Ars ho dirigit i ac
 tionibus que in materiā exteriorē trās
 seunt: sicut edificare secare. An dicitur
 ars est recta ratio rerū a nobis factibilū
 Alio mō sumitur ars large: et etiā scien
 tia p habitū conclusiois demonstrare: si
 ue ille habitus sit practicus: siue specu
 lativus: et sic vnū sumitur p reliquo.
 Sz videt q̄ vnū illoz supstat: et q̄ sit
 ibi nugatio seu inutilis repetitio eiusdē.
 2° q̄ nō est ibi nugatio: Logica enim
 nō tñ dicitur scia sciārū: sed etiā ars artū
 ad maiorē exp̄ssionē. Per hoc enī innui
 tur q̄ nō rātūmodo logica ē de numero
 sciētiarū speculatiuarū: sz etiā de nume
 ro artū liberaliū: q̄ nō puenit om̄i scie
 tiē speculative: sicut patet ex p̄fifica et
 metaphisica. Itē cū dicitur ars artū desig
 nat q̄ logica nō tñ excedit scias specu
 lativas: sz etiā practicas inq̄ntū dat mo
 dū arguēdi vtrūq̄. Et nota q̄ licet geni
 tius plural̄ reflexus sup suū ntū singu
 larē designet excellētiā iuxta illd: Addi
 tur excellēs flos floz virgo maria. Lo
 gia tñ non simpliciter excellit alias scie
 tias. Sciētiē enī reales vt p̄fifica et me
 taphisica sūt digniores logica: q̄ est d en
 tibus rōis: sz ipas excellit p̄m qd inq̄n
 tū oēs vtunt logica in forma arguēdi: iō
 seq̄tur ad oīm methodoz principia vīm
 hūs. Ipā enī dirigit ad principia omni
 um sciētiarū docendo modū quo ex ipsis
 p̄ncipijs p̄clusiones inferūtur: licet ei p̄n
 cipia sciārū p̄supponāt in qualibet scien
 tia: nec p eādē sciām valeāt p̄bari: si tñ
 ab aliquo negarent: posset p logicam p̄
 ipā negātes ex datis et concessis ab eis
 disputari. Sicut arguit Arj. quarto me

taphe. Est autē methodus via brevis et
 utilis p quā obliq̄tates deuitātur: et ad
 terminū facilliter deuenitur: sic p sciētiā
 tanq̄ p breues semitas obliq̄tates erro
 rū deuitamus: et ad noticiā v̄itatis deuē
 nimus: quā tñ v̄itatis noticiā ex inueni
 tis a nob̄ conseq̄ nō valemus. Contra
 p̄dicta posset argui q̄ logica non habet
 viā ad principia oīm sciētiarū: qz tūc ha
 beret viā ad seip̄az. qd ē flm. Ad hoc re
 spondet vno mō q̄ hec ē distributio ac
 cōmoda. i. alijs a se accōmodata: et sic lo
 gica habet viā ad principia omniū scien
 tiarū aliarum a se. Alr̄ respōdet q̄ nō ē
 incōueniēs idē seip̄s dirigere: sicut hō
 dirigit volūtātē suā p intellectū: cū tamē
 intellectus et volūtās sint realiter idem
 licet formaliter distinguantur: sic aliq̄s
 sup his q̄ in logica cōsiderātur disputat
 dirigitur p syllogismoꝝ regulas que in
 ipā logica cōtinētur.

Ad euidētiā predictorū
 est notandum q̄ duplices sunt artes: q̄
 dam sūt artes mecanice: qdā sūt libera
 les. Principalliores artes mecanice! ad
 quas alie p̄nt reduci sūt septē: et p̄tinent
 in his versibus. Vana nēmus miles na
 uigatio rurs medicina. His ars fabrilis
 architecteozonica sit. Et d̄ architecteoz
 onica ab archos qd est princeps et theo
 ron qd est cernere vel speculari: qz consi
 deratio artis fabrilis habz quādā excel
 lentia sup alias: inq̄ntū alie indigent ip
 sa ad suas opatōes exercendas: licet au
 tē ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs
 p̄m quid p̄cipari: simpliciter tamē ma
 gis famulat et subseruit eo mō quo loq̄
 tur Arist. p̄mo meta. et p̄mo ethicorum
 de sciētijs famulatibus q̄ d̄nr ille quas
 rū fines ordinātur in fines scientiarum
 supioꝝ seu architectonicaz: sicut finis
 frenefactiē q̄ est facere frena ordinatur i
 eq̄strē: et eq̄stris in militarē. Dicitur at
 mecanice: a mecor aris: qd ē adulteroz.
 Ipē enī dirigit opatōes que circa corp̄
 sunt. Corpus autē facit animā mecor: in
 q̄ntum facit eā auerti a creatore et puer

Ad creaturā. Artes etiam liberales sunt septem. et continent in his libris. Gra loquitur: dyā vera docet: reth xba colorat. Mu canit. r. numerat. ge pon- derat. as. colit astra. Grammatica enim docet congrue loqui. Dyalectica docet verū a falso discernere. Rethorica docet xba colorare: vel ornate ponere. Musi- ca docet canere. Arismetica numerare. Geometria docet terrā metiri: et Astro- logia docet de cursu astroz. Dicitur au- tē tres p se triviales: qz sē tres vie i vñū terminū tendentes. s. in sermonem. Or- dinātur enī ad sermonis congruitatem: veritatem et ornatum. Aliē dicitur qua- driviales: qz sunt quattuor vie in vñum terminum tendentes. Sūt enī scientie mathematice que tractant de quantita- te. Arismetica et musica considerāt qn- titatem discretā. Geometria et astrolo- gia quantitatē continuam. Et dicuntur liberales: qz filij liberorū et nobilium in istis antiquitus introducebantur.

Si queratur: cū Arist. sexto metaphi- sice distinguat scientiam speculatiuā re- glem in mathematicam: physicam: et me- taphysicam: et scientie mathematice enu- merantur inter artes liberales: cum eti- am inter ipas non ponūtur physica et me- taphysica. Dico q enumeratō artium li- beralium est quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus utebā- tur. Insistebant tunc magis mathema- tici q physice et metaphysice: quia plus mathematica confert ad complacentiaz et curiositatē vite presentis cui initebā- tur antiqui. De futura vita nil certū ha- bentes q physica et metaphysica. Per physicam etiā et metaphysicā impugnat multitudo deorum quos colebant cum in ipsis pbetur statum esse in vno omni- um principe: qui est primum mouēs im- mobile. Et ideo a paucis tunc physica et metaphysica: scz a philosophis qui erāt plus ceteris a mūdo absoluti videbant: nunc vero est e contra. qz enī physica et metaphysica plus conferūt ad theologiā

q mathematica: ideo circa ipas maxie insistent christiani.

Circa predicta potest quis dubitare: vtrū logica sit scientia specula- tiua vel practica. Ad cuius euidentiam sciendū q sicut Aristotiles secūdo me- taphysice dicit q scientia speculatiua ē illa cuius finis ordiatur ad scire. Prae- ctica vō ordiatur ad operationes quā- dirigit. Unde practica dicit a praxis gre- ce quod est operatio latine. Que autē sit illa operatio cuius scientia practica ē directiua declarat Geo. in plogo p. sē. dicens q praxis a qua scientia dicit pra- ctica est actus alicuius potentie alteri? q intellectus naturaliter posterior intel- lectione natus conformiter elici rationi recte ad hoc q sit rect? : quod sic potest declarari. Operatio enī a qua scientia dicitur practica est actus elicītus seu p- ductus a voluntate que est altera poten- tia ab intellectu. vel actus imperat? ab eadem: sicut voluntas imperat manib? vt operentur: vel pedibus vt gradiant? et cetera huiusmodi: et talis operatio na- turaliter est posterior intellectione. Alia- tum enī voluntatis pcedit intellectus: qz p m Augustinum nihil voluit nisi p- cognitum. Talis autē actus est nat? cō- formiter elici intellectioni recte ad hoc vt sit rectus. Ad hoc enim q operatio sit recta: oportet q conformetur dictamī- ni recte rationis. Exemplum: recta ra- tio dicit q elemosyna est danda de p- prio pauperi propter deū. Si quis det elemosynam de alieno: aut propter in- anem gloriā illam dat: talis operatio non erit recta: quia non conformabitur recte rationi. Unde sexto ethicorum di- citur q electio recta necessario presup- ponit rationem rectam. Praxis ergo a qua scientia dicitur practica est operatō producta vel imparata a voluntate. li- cet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamē ille actus intelligen- di non ē praxis: cum non sit alteri? po- tē ab intellectu: et sic sibi dicit pma p di-
a illi

De dyalectica

rio praxis. Et em̄ d̄r Arist. 3. d̄ aia. Intellectus sola extēsiōe sit practic⁹: inq̄ntū vīez extra se tendit dirigēdo actū alterius potētē a se. Cū igit̄ stādo p̄cise i actibus intellect⁹ nō sit p̄ma extēsiō intellectus i illis nō est praxis: nec valet dicere q̄ sufficiat ad praxim q̄ vn⁹ act⁹ in intellectus extēdat dirigēdo aliū: qz tunc p̄cipiū i speculatiuis eēt practiciū cum extēdat ad habitū cōclusionū. S3 quid absurdi⁹? Ex his p3 q̄ logica non ē scia practica cū n̄ sit directiua praxis. Est igit̄ tur speculatiua qz ordiat ad scire. Sed hoc arguit Auicē. I. habit⁹ cuius finis p̄p̄t⁹ nō est act⁹ p̄p̄t⁹ ē h̄tus practici⁹: logica ē h̄mōi: g. m̄ior p3: qz ordiat ad alias scias. p̄terea habit⁹ q̄ diuidit i vtētē et docētē ē practici⁹: logica ē h̄tusinōi: g. ē practica. ¶ Itē arguit sic: logica docet nos arguere: g. ē practica: antecedēs ē notū. pbat p̄na: qz argumētatio vocal⁹ ē act⁹ a voluntate impar⁹. Ad p̄mū r̄ndeo q̄ maior ē v̄a: si habeat p̄ sine p̄fecte actū alteri⁹ ḡnis a speculatiua ita q̄ sit directiua v̄e praxis: et sic m̄ior est falsa. Ad secūdū reducit p̄ ip̄s: qz asūpta maiore addo minore sic sed metas p̄bifica diuidit in vtētē et docētē: ergo metaphisica ē practica: g. est euidentē falsa ei⁹ maior: qz minor p̄cedit ab ip̄so. Et pbat: qz oēs alie scie vtuntur metas p̄bifica sp̄calr q̄ntū ad p̄incipia coia q̄ viciūtur dignitates, quas oēs alie scie accipiūt a metaphisica p̄m p̄bifi. 4. meta. ¶ Notādū aut̄ q̄ logica v̄r docēs in q̄ntū cōsiderat de secundis intentōibus institutēs mōm quō p̄ eas p̄cedi possit ad cōclusiones in singulis sciētis ostēdas. Atēs x̄o v̄r inq̄ntū mō adinuēto vtit̄ ad cōcludēdū aliqd̄ in singulis sciētis. Ad tertiu3 dico q̄ argu⁹ vocal⁹ nō est v̄e praxis: qz ordinat ad sci re. qz vt dicit p̄bus: illa q̄ ordinantur ad vnū tanq̄ ad vnū nō reputātur nisi vnū. Cū logica nō docet arguere vocalit̄ vt sibi sistam⁹? s3 vt sciam⁹. Argu⁹ etiā vocalis ordiat ad mētālē: qd̄ est op⁹ intellectus.

Et ideo in acquisitione. r̄c.

Hic auctor infert ex p̄dictis q̄ in acq̄sitione oīm aliarū sciētiarū dyalectica p̄us debet acq̄ri: cū oēs alie vtātur ip̄a q̄ntū ad mōm arguēdi. Et si arguat q̄ grammatica prius acq̄rit̄ q̄ logica: r̄ndeo q̄ duplex ē grāmatica: q̄daz em̄ ē vsual⁹ et posituiua: vt illa q̄ est de impositōib⁹ et significatōib⁹ terminorū et h̄mōi: et hec est p̄or in ordīe doctrine ip̄a logica. Alia est grāmatica regulatiua et disputatiua: q̄ p̄ veras rōes docet discernere cōgruū ab incōgruū: et hec ē scia et seq̄tur logicā. Licet igit̄ grāmatica imp̄fecte acquirat̄ aū logicā: nō tū p̄t haberi p̄fecte sine ea. ¶ Deinde dicit q̄ dyalectica dicit̄ id ē deriuat̄ a dya qd̄ est duoz: et logos qd̄ est fmo: vel lexis qd̄ est ratōcinatio: q̄si duozū sermo vel rō. s. opponētis et r̄ndēt̄ in disputatiōe: vel simplr vni⁹ tenentis locū duoz. Idē enī p̄t p̄ se disputare arguēdo et r̄ndendo sibi p̄p̄s. Et notādū q̄ dya p̄t scribi p̄ y grecum: et tūc significat idē qd̄ duo: vel p̄ i latinū: et tūc significat idē qd̄ de. An x̄sus. Scribe per y grecū: dya duo significabit. Scribe per i n̄m de tibi significabit.

Sed qz disputatio non pōt. r̄c.

Hic auct. ponit ordinē dicēdoz di. Cuz disputatio n̄ possit haberi nisi mediāte sermōe: nec fmo nisi mediāte voce: et oīs vox ē son⁹: iō a sono tāq̄ a coiozi inchoandū est. Hoc aut̄ intelligit̄ de disputa tione vocali q̄ n̄ p̄t exp̄mi nisi p̄ vocē. dicit aut̄ disputatio q̄si duozū putatio.

¶ Pro quo notādū q̄ sicut dicit Arist. primo phicoz: Innata ē nob̄ via a maḡ coib⁹ ad min⁹ coia p̄cedere. Cū igit̄ hic sit agēdū de enūciatōe vel p̄p̄ōe q̄ cōstituit̄ ex noie et x̄bo: in q̄z diffinitōe ponitur vox: et oīs vox est son⁹: iō a sono tanq̄ a coiozi inchoandū ē. Agit̄ aut̄ i logica de argumētatōib⁹: p̄p̄ōib⁹ et terminis vocalib⁹: qz ex ip̄s intellect⁹ de facili poterit cognosci quid de mentalibus et scriptis p̄portionabiliter debeat dici.

Affinit aut auc. sonū dicēs: q

Sonus est quicqd ab

auditu pprie et p se picipitur.

Et dicit ppe: q licet hō r cā

pana audiatur: tñ hoc nō est ppe r p se
sed p sonū suū. ¶ Ad aut⁹ euidētiā sciē
dū q duplex est sensibile scdm Arist. 2.
de aia. s. p accūs et p se. Est aut⁹ sensibi
le p accūs qd accidit ei qd ē sensibile per
se: sicut accidit albo eē hoīem: iō hō est
sensibilis p accidēs. Tale aut⁹ sensibile
apphendit p aliā potentiā cognitiuā:
vt p estimatiuā vel intellectuā. Sensi
bile aut⁹ p se est illud qd p se mouet sen
sum ad actū sentiēdi causādo in eo spe
ciem suā. Et hoc ē duplex: qz qddaz est
est propriū: et quoddā ē cōe. Est aut⁹ sen
sibile ppriū qd nō pōt alio sensu senti
ri vt son⁹ respectu auditus: color vel lux
respectu visus: sapor respectu gustus: r
sic de alijs. Sensibile aut⁹ cōe est illd qd
apprehēdit a plurib⁹ sensibus: et sūt qñ
qz: s. z. numerus: motus: magnitudo: fi
gura: et quies. Dicit aut⁹ sensibile ppri
um primū sensibile scdm Sco. 4. di. se.
cūdi sen. qz xute ppria r p ppriā rōez
mouet sensum. Sensibile aut⁹ cōe licet p
se sit sensibile: nō tñ primū: qz nō nisi cū
alio mouet sensū. Et si arguas q cōmūe
sensibile sit sensibile p accūs cū accadat
sensibili propo: Respondeo q licet sensi
bile cōe accadat sensibili pprio: est tñ
sensibile p se cū causet spēm suā in sen
su piculari: et ab ipō apphendat: Non
sic sensibile p accūs. An hō r campana
dicūtur audiri: nō q apphendantur ab
auditu sed a xute estimatiua vel intel
lectiua: cū auditus sonū eoz apphēdat.

Notandū insup q obiectū et potē
tia sunt due cause partia
les actus sentiēdi fm Aug⁹. ij. de tri.
dicēs q ex visibili et vidēte gignitur vi
sio. Species aut⁹ obiecti r ipa visio sunt
effectus ordinati obiecti visibilis: ita q
prius nata est species generari ī medio
et organo q actus vidēdi fm Sco. 9.
dist. scbi sen. ¶ Ibis pmissis sciendū q
in diuisione soni pprie et per se non

ponuntur superflue: qula proprie ponit
tur ad differētiā sensibilis cōmuns.
Sonus enī non est tale sensibile: et p se
ponitur ad drñiam sensibilis p accidēs

Notandū insup q illud xbi pci
pitur positum in diffinit
one soni dicit aptitudinem et nō actum
sicut dñt coīter xba ī diffinitōib⁹ posita
Sciēdū insup q sic son⁹ pscit p auditū
ita cognoscitur silentiū q est priuatiō so
ni. Priuatio etiā cognoscitur p habitū
sicut visus ē cognitiuus lucis r tenebre
et olfactus odorabilis et nō odorabilis
secundo de anima.

Sonorum vero alius vox. rē.

Hic auc. diuidit sonū dicēs q sonorum
alius est vox: alius nō vox: r est diuisio
generis in species. Ad bonā diuisione
tria requirunt. Prīmū q membra diui
sionis nō dñt coincidere adinuicē. Se
cundū est q membra diuidentia non dñt
excedere diuisum: nec excedi ab ipō.

Tertiū est q dñt eē positiua. An lz due
drñie diuisione alicui⁹ generis sic se has
beant q vna includat negationem alte
rius. vtraqz tamē est aliqd positiuū: cū
ex ipa r genere pstatuat species. ¶ Et si
arguas q sonus nō vox nō ē aliqd po
sitiuū. Respondeo q p sonū non voces
circumloqmur aliā spēm soni positiuā
cui nō est impositum ppter penuriā no
minum nomen.

¶ Deinde determinat auctor qd ē sonus
vox dicēs: q son⁹ vox idē est q ipa vox:
r est ibi appositio. vt anīal hō. Est autē
vox sonus ab ore anīalis platus natura
libus instrumentis formatus: r hec dif
finitio est qd itatiua: qz indicat rei essen
tiam p genus et diffrentiā. An sonus ibi
ponit tanq gen⁹ prolatus ab ore anīal
rē. ponit tanq drñia: qz p hoc differt a
sono nō voce. Sed contra hāc diffinitio
nem arguit: qz vnus rei est tñ vnū eē
ergo et vna diffinitio: cū diffinitio indi
cet esse rei: et tamē ponit aliā diffinitio
vocis: secūdo de aia: vbi dicit q vox est
repcussio aeris respirati ad arieriā voca
lē cū imagine significādi. Respondeo q

licet vnus rei sit tñ vnica diffinitio q̄ dicitur q̄ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p̄ q̄s significetur quid importetur p̄ nomen: seu tales que dantur per varias causas. Et talis est diffinitio Aristoteli. 2. de anima. Vox enim formaliter non est percussio sed causaliter: q̄ sc̄z est sonus causatus ex percussione aeris respirati: vt est dicit ibi Aristoteli. Naturaturatur respiratio et ad formationem vocis et ad mitigationem caloris. Vocalis namq̄ arteria que est organum respiratōis est ordinata ad pulmonem vt ei deferat p̄ attractionē aeris. Aer autē necesse est vt recipiatur in pulmone: q̄ in hac parte animalia gressiva plus habent de calore q̄ in alijs p̄tibus. Pulmo enī cōiungitur cordi: in quo est principiū caloris naturalis. Spor tet ergo q̄ aer ingrediatur ad pulmōē p̄pter refrigerium caloris naturalis. An pulmo dicitur stibellum cordis. Anima lia autē que multum habent sanguinem multū habent de calore naturali: ideo indigent respiratōe: non autē illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostree: apes: et fornice. 2. Talia h̄ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaq̄ vocis requiritur aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalē arteriam percussio seu reuerberatio. Sit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exprimere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et pcutens contra palatū. dicitur autē palatum quasi pallatium lingue. Requiritur autē alia instrumenta que habentur per hos versus. Instrumenta noue sunt guttur lingua palatum. Et quattuor dentes et duo labia simul. In his v̄sibus non ponitur pulmo: nec vocalis arteria q̄ satis p̄nt intelligi per guttur. Ipa enim vocalis arteria est quedā venā a summitate gutturis vsq̄ ad pulmōnem extensa. Et notandū q̄ guttur lin

gua et palatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ipsius vocis. Labia vero et dentes requiruntur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aues et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

Alterius auctor diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̄ generatur ex percussione duorū corporum inanimatorū: vt frangor arborū: strepitū pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de corporibus inanimatis: sed etiam de animatis ad modum inanimatorū se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis cōtra pedem: vel manus cōtra manum: est sonus non vox: q̄ non causatur ab ipsis in quātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requiruntur ad vocem: sed in quantum sunt corpora firma et solida.

De diuisione vocis.

Quum autē alia sig. 2. 2.

Hic auctor diuidit vocem dicens q̄ vocem alia est significatiua: alia non significatiua.

Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid representat: id est que nata est aliquid representare quātū est de se intellectui auditu mediante. Vox enim seipsam representat auditui: cuius vox sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero representat rem ad quam significanda est imposita. Sūt autē impositae voces ad significandū res sc̄dm iparū proprietates. Ipro quo sciendum fuit Sco. vi. 3. p̄. sen. et. 15. q. quolibetorū q̄ obiectum cuiuslibet sensus impositū speciem et similitudinē suā i sensu. Deū causatur species in fantasia que est i anteriore pte cerebri. Ipa autē species in fantasia non representat vniuersale actū sed quiditatem vel naturam singularem: vt sunt esse in hoc tempore vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due partis

ales cause ad causandum speciem intelligibilem in intellectu possibili: que representat vniuersale in actu: seu naturā ipsā cōmunes ab huiusmodi cōditionib⁹ abstractā. Unde intellectus agēs. 3. de anima dicitur quo est omnia facere: quia vix est pductiuus oīm specierū huiusmodi. Et intellectus possibilis est quo ē omnia fieri: quia vix est iparū receptiu⁹. Habita itaq; specie intelligibili in intellectu possibili: intellectus cum tali specie sūt due cause partiales ad causandū noticiā actualē illius rei cuius est talis species: et tunc per intellectum possūt imponi voces ad significandum res pceptas.

Vox non significatiua est illa que auditui nostro nihil representat: vt busbas. Huiusmodi enī voces licet seipsas representent auditui cum sonus illarū ab auditu pceptatur: tamē de se nihil nate sunt representare intellectui median- te auditu: licet enī huiusmodi voces seu queuis alie possint denegare dēfitionez ex mō pferendi: vt pote si pferentur cū nutu oculorum vel capitis: ac huiusmodi hoc tamē non esset ex parte sui sed ex parte pferentis. Deinde dimissa voce non significatiua de qua nō est ad propostum: auctor diuidit vocem significatiuā in significatiuā naturaliter: et significatiuā ad placitum. Est autē vox significatiua naturaliter que apud omnes idē representat: vt gemitus infirmorū representat dolorem: latratus canū: iram vel gaudium. cuius causa ē: quia natura ē eadem apud oēs que inclinat ad pferēdū huiusmodi voces p expressione suarū affectionum et passionum. Et si arguatur quod illa dictio gemitus est imposita ad significandum ad placitum: ergo nō significat naturaliter. Respondeo quod illa dictio bene significat ad placitum: sed in proposito gemitus infirmorū non sumitur. p huiusmodi dictionibus: sed p planctu quem faciunt infirmi importato per huiusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua ad placitum

est illa que ad voluntatem primi insti- tuentis aliquid representat: vt homo hominem. Ad cuius euidentiaz ē sciēdū: quod est ordo inter rem cōceptū et scripturam. Nam pmo est res: deinde pceptus rei qui est similitudo eius. Non solum enī species est similitudo obiecti: sed etiam actus concipiendi. Tercio est vox significans rem conceptam: et vltimo scriptura. Illud autem quod proprie significatur per vocem est res scōm Sco. di. 27 p. sen. Sunt tamen signa ordinata eiusdem significati: littera vox et concept⁹ sicut etiam sunt multi effect⁹ ordinati eiusdem cause: quorum nullus est causa alterius: sicut pars de sole illumināte plures partes medij: et vbi ē talis ordo causatorum absq; hoc quod vnum sit causa alterius: ibi est immediatō cuiuslibet effectus respectu eiusdem cause excludēdo aliud in ratione cause: non tamen excludēdo aliud in ratione effectus immediationis: tūc posset cēdi aliquo mō effectū ppinquiorē esse cām effect⁹ remotioris nō ppe sed ppter ppinquitatem talis effectus ad talē cām: ita potest concedi de multis signis eiusdem significati ordinatis quod vnu aliquo modo est signū alterius quod dat intelligere ipm: quia etiam mediatus signū nō significaret nisi pri⁹ aliquo mō significaret immediatus. Et tamē ppter hoc vnum nō est ppe signū alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis et causatis. Quia autē vox sit ppe signum rei et non intellectōnis: probatur: quia alioquin quelibet affirmatiua esset falsa in qua predicatur idem de seipso: quia intellectio vel intentio subiecti non est intentio predicati: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur quod

Aristoteles in pmo huius libri dicit quod ea que sunt in voce sunt earum que sūt in anima passionū note. i. signa: et ea quod scribuntur eorū que sūt in voce. R. quod voces pnt dici signa passionū seu intētiōnū

vel intellectionū anime eo mō q̄ dcm ē :
qz vics voces nō significarēt res nisi pri
us significarētur p passides. **¶** Et em in
tellectus intelligit rez p spēm ei⁹: vt di
cū ē: ideo imponit vocē ad significādū
ipam rē. Dicitur aut actus intelligendi
et spēs oboz passides aīe in q̄ntū recipi
unt in ipa: recipe enī ē pati. **¶** Deinde
diuidit auctor vocē significatiuā ad pla
ctū in cōplexā et in incōplexā. Cōplexa
em est illa q̄ cōplectit plures dcoēs: et si
gnificat intellectū cōpositū: vt orō. In
cōplexa ē illa q̄ nō cōplectit ples dcoēs
et significat intellectū simplicē: vt nomē
et vbum.

De nomine.

¶ Omē est vox signi. rē.

Postq̄ auctor inuestigauit ē
pceden. pnculas ponēdas in
diffinitioibus ptiū enūciatō
nis: b cōsequēter determinat de pti⁹ ip
sus integralibz. s. de noīe et vbo. Et
primo determinat de nomine: qz nomen se
habet vt materia: vbu vō vt forma: ma
teria vō pcedit formā: ideo rē. **¶** Diffi
nit aut nomē dicēs q̄ nomē ē vox signi
ficatiua ad placitū sine tpe: cui⁹ nulla ps
sepata aliquid significat finita et recta.
¶ Ad cui⁹ euidentia sciēdū q̄ dictio ter
minus et nomen idē sūt fm rem: s. orūt
fm rōem. Dicit enī nomē vel verbuz ex
rōne significādū vel mōi significādū. An
tā nomē q̄ verbū cōponit ex voce et sig
nificatōne et mō significādū. Nomē enī
significat p modū habitus et quietis. vñ
significat sine tpe: vbu vō significat per
modū fluxus vel fieri: et iō significat cuz
tpe. dictō vō ex eo q̄ ē ps enūciatōis:
termin⁹ vō ex eo q̄ est ps ppōis. An
diffinit ab Arist. in pñ pñoz: di. Ter
min⁹ ē in quē resoluūt ppō: aliqñ tamē
termin⁹ dictio et nomē sumunt p omni
cōplexo. Determinat aut hic de nomine
et vbo sub ppria rōe et sub rōe qua est
dictio seu ps enūciatōis. De alijs autē
ptibus orōis hic nō determinat: tuz qz ex
noīe et vbo cōstituit enūciatio: rum qz
alie ptes orōis p attributionē se hñt ad
has duas. Unde ad nomē reducūt pno

men: ad verbū aduerbiū: et ppō ad vtrū
qz. eo q̄ ppōit vtrūqz: et cōiunctio sūt et
picipiū ex eo q̄ ptē recipit ab vtroqz.

¶ Notādū q̄ vñtia est int significat
tps: et significare cuz tpe.
Significare enī tēpus est s. pprio signi
ficato imp̄tare temp⁹: et sic noīa aliqua
bñ significāt tempus: vt ānus: mēis: di
es. rē. Significare vō cū tpe ē in prin
cipali significato imp̄tare tps: vt cur
ro. Curro in principali significato imp
tat tps pñs: et sic nō significat sine tpe.

¶ Notādū est vltēr⁹ q̄ triplex ē neg⁹
s. negō negās: negō pñas
et neg⁹ infinitas: negō pñas ē illa q̄ ne
gat actū et ponit aptitudinē i sbo: vt ce
cus ē ille q̄ nō videt: ē tñ apt⁹ nat⁹ vide
neg⁹ infinitas ē illa q̄ cadit solū supra
terminū quē i finit: vt nō hō. vñ ex illi
negatōe et dcoē sup quā cadit fit vna di
ctio tñ q̄ pt sumi p omi re alia ab hoīe.
pt etiā dici de nō ente: vt chimera ē non
hō. Est em chimera ens cōpositū ex im
possibilibz cōponi. Negō negās ē illa
q̄ qd inuenit destruit: et eius oppositū
inducit: et tal cadit sup copulā: vt non hō
currit: si ly nō sumat infinitat: sensus ē:
q̄ aliq̄ res q̄ nō ē hō currit: et ē ppō af
firmatiua cū copla pncipalis nō negetur
Si vō sumat negatiue: sēsus ē q̄ nullus
hō cur. et sic ppōitio ē negatiua.

¶ Notādū insup q̄ nomē pt capi du
pliciter. Ano mō p ipa se
cūda intētoe seu relatōe signi⁹ quaz p se
significat. Alio p re pcepta sub scda i
tentōe pñ. Atroz at pt b diffiniri l3 di
uersimode. Si enī diffiniat ipa secūda i
tentō pmo mō tūc nō ē p̄dicatō formal:
dicēdo nomē ē vox: s. ē p̄dicatio funda
mētāl seu mālīs. Ipa ei secūda intentio
nō ē vox formal: s. ē hītudo vocis sigca
tiue sine tpe ad rē sigcatā: l3 ei intētoes
logicales n̄ pñt diffiniri diffinitōe dicē
qd rei: cū n̄ sint entia realia: pñt tñ diffi
niri diffinitōe expmēte vñ pceptū p se
in intellectu: siue ille cōceptus sit extra
pceptus rei: siue rōis fm Sco. l. di. q̄ r
ti sen. Illa ḡ intēto q̄ dī nomē notificat
in ppōitio p suuz fundamētuz sic sit cōū

in relationibus cum dicat nomen est vox.
 Diffinit autem homini intentio in secreto propter
 suam modicam entitatem. Nomen igitur est vox
 .i. nomen est quoddam secundum intentum radicata in
 eo quod est vox significatiua ad placitum. Si
 vero in proposito diffiniat res precepta sub
 secunda intentione: tunc est predicatio formalis di
 cedendo nomen est vox. Est ei vox de preceptu
 formali nominum vocalium: sicut superiora sunt
 de preceptu inferiorum. Unde dicit Scotus. diffini.
 3. arti sen. quod relatio rationis in concreto dicitur de
 re extra quem admodum hec est vox: hec vox
 homo est nomen et significatio creature humane: ita eco
 uerso in diffinitione talis secreti potest poni res
 extra: ut additum tanquam fundamentum rationis:
 ut dicendo: nomen est vox. Quod autem hoc dicitur de
 diffinitione nominis: potest dici de ceteris diffini
 tionibus intentionum logicalium: de quibus magis
 videbitur. c. de propositum et genere. His premissis per
 diffinitionem nominis in qua ponitur vox tanquam genus
 ad nomina vocalia et ceteras voces. Le
 tera vero ponitur ut differentia. Et sic diffinitio
 est bene assignata cum dicitur per genus et differentiam.
 Nomen significatiua ponitur ad differentiam vocis
 non significat: ad placitum ad differentiam vocis si
 significat: nomen: sine tpe: ad differentiam verbi
 quod significat cum tpe. cuius nulla pars separata ali
 quid significat: ad differentiam orationis: cuius partes se
 parate aliquid significant. Et si arguatur quod partes
 nominis compositi aliquid significant separate
 ut partes huius nominis equiferus. Respondeo quod partes
 huius nominis separatim considerate in quantum sunt
 partes illius dictiois nihil significant. Et causa
 est: quia nulla pars in nomine composito imponitur
 ad significandum: sed totum nomen compositum
 unico preceptu significat suam significatorem.
 Unde dicit Aristoteles. quod in hoc nomine equiferus: ferus
 per se nihil significat: in quantum scilicet est pars illius
 nominis: in quantum autem est pars huius orationis equi
 ferus: tunc aliquid significat. Finita ponitur ad
 differentiam nominis infiniti: quod non est nomen apud
 dialecticum. Logice enim intendit determinari
 nate discernere verum a falso. Nomen enim
 infinitum non significat aliquam rem determinatam:
 ut non homo: sed potest sumi per infinitas res si
 essent que non essent homines. Recta ponitur ad
 differentiam nominum obliquorum: ut cationis cationi
 cationis: quod non est nota apud dialecticum sed casus

nominum. Descendunt enim a principio. Unde solus nos
 miarius siue rectus dicitur non esse apud logicum.
 Pro autem ex obliquo constituta non est perfecta
 nisi in quantum reducit ad orationem constitu
 tam ex nominatiuo et verbo personali.

Erbū ē vox signifi. rē.

Declarato quod sit nomen: ostendit
 autem. quod si est verbum: dicens: quod
 verbum est vox significatiua ad

placitum cum tpe: cuius nulla pars separata aliquid
 significat finita et recta. Pro quod sciendum quod
 verbum quod dupliciter potest sumi: iuxta hos usus.
 Hoc nomen verbum designt quatuor ista. Est
 enim deceptio: per se: sicut: atque loquela. Uno
 idem est quod deceptio: ut: verba dant omnes amas.
 Secundo est per orationis quod significat per modum fluxus
 et fieri. Tercio modo sumitur per filio dicitur: ut In
 principio etc. Quarto idem est quod loquela:
 et hoc modo sumitur dupliciter: vno per verbo pla
 to: alio per verbo inferiori. Est autem verbum in
 terius actualis cognitio perfecta seu diffinitio
 ua alicuius rei: ut cognitio diffinitiva in
 temperatione est ei? secundum Augustinum. Et hac ac
 ceptione verbi sepe utitur theologi. Ver
 bum etiam ut est per orationis potest sumi dupliciter: vno
 modo ut est per orationis congrue: et sic consideratur
 a grammatico: alio ut est per enunciationis de
 terminatione: et sic sumitur in proposito. Nota
 illud quod ea que dicitur de verbo potest intelligi per ea
 que dicuntur de nomine: nec est necesse illa resumere.
 His premissis patet diffinitio verbi.

Est enim verbum vox incompleta significatiua
 ad placitum primi instituentis cum tpe. .i. ultra
 principale significatum significans tempus: et potest
 ad differentiam nominis. Et si arguas quod precipuum
 non est verbum: et tamen significat tempus: ut amas: vel
 amoris quem significat significat tempus primum.
 Respondeo dupliciter. primo quod verbum significat cum tpe de
 terminato: non autem primum: sed enim amas significat
 certum tempus primum: non tamen ita determinate quod possit
 trahi ad preteritum vel futurum: dicens ego fui
 amas vel ero amas. Aliter etiam est respondendum quod
 in diffinitione verbi ponitur ab Aristotele. quod clausu
 la que non puenit primum: videlicet quod est spiritus eorum que
 alio ponitur nota. Verbum enim est signum vntatis
 predicati cum verbo: hoc autem maxime puenit verbo
 substanti. scilicet. scio: et existo: et maxime huius
 verbo sunt: verbis autem adiectis puenit in quantum

Participia igitur licet cum verbis in aliis
bus pueniatur: multum tamen ab ipsis oritur: et ideo
non sunt verba apud logicum: sed magis pertinent ad
nomina reduci. ne aliquis autem crederet per
hoc quod dictum est quod verbum est nota eorum que sunt
altero dicuntur quod verbum per se sumptum faceret
compositum. Ad hoc remouendum dicit Aristoteles.
Quod verba per se sumpta sunt nomina. id est. nomina sunt nomina:
quod sicut nomen per se sumptum est quod incompositum:
sic et verbum: et ideo dicitur quod verbum per se sumptum
constituit intellectum simplicem. Et hoc ver-
bum est per se sumptum non significat per se esse
vel non esse seu compositionem affirmatiuam aut
negatiuam. Compositio quippe non potest esse nec in-
telligi sine extremis: ideo subditur quod est sig-
nificat quandam compositionem quam sine extremis
non est intelligere. Finita ponit ad ordinem
verbi infiniti: ut non currit: quod non est verbum
apud dialecticum sed verbum infinitum cum non im-
portet rem finitam et determinatam: ut diceba-
tur de nomine infinito. Recta ponit ad dis-
tinctionem verborum obliquorum: ut currebat
curreret: quod non appellat dialecticum verbum: sed
verba obliqua. Solum enim verbum prout est in
dicatum moti dicitur esse verbum. Reliqua autem eius-
dem moti et aliorum motuum dicitur esse verba obliqua.
quod ex hoc patet: quod oratio ex eis composita non
est determinata: nam nisi reducendo ad ver-
bum prout est in indicatum moti: ut illa: ego
amabo non est determinata: nam: nisi sit ali-
quid verum dicere: ego amo. Et sciendum quod
dialecticis tamen ponit duas preteritioes: scilicet
nomen et verbum: alias autem appellat sincate-
goricas. id est. cum aliis significatiis: a finem quod
est con. et categorizatio: a quod idem est quod per
dico casus: vel significo casus.

Ratio est vox signi. et.

In precedenti. determinauit auctorem
de nomine et verbo quod sunt preteritioes inte-
grales enunciatiois: huius preteritioes de-
terminat de ordine quod se habet ut genus ad ipsum.
Diffinit autem ipsam sic: Oratio est vox signifi-
cativa ad placitum cuius preteritioes separet aliquid
significat. Quod ponit ad ordinem nominis et
verbi: quorum preteritioes separet nihil significat.

Arguit Primo sic: Solum incomplexum
est diffinitio secundum Boetium. oratio est quod complexum

sed non de diffinitio. Preteritio oratio est plures vo-
ces: sed non una vox. Preteritio preteritio orationis sunt lit-
tere et syllabe: et littere et syllabe nihil si-
gnificant separet: sed preteritio orationis nihil signifi-
ficat. Pro ratione notandum quod oratio potest
capi tripliciter. Uno modo potest ordinari ad
sermonis congruitatem: et sic consideratur a
grammatico. Alio modo in quantum ordinatur ad
sermonis ornatum: et sic consideratur a rhetori-
cis. Tertio modo ad discernendum verum a
falso: et sic consideratur a logico. Preteritio no-
tandum secundum Scotum. 2. dist. 1. sen. quod multi sunt
gradus unitatis. In primo est minima unitas
quod est unitas aggregatiois: ut in aeruo la-
pidum. In secundo gradu est unitas ordinis
quod addit aliquid ultra aggregationem: sicut ex-
ercitus ordinatur ad bonum coitatus vel prin-
cipis. In tertio est unitas per actionem: ibi vi-
tra ordinem est informatio licet accipiat uni-
us ab altero eorum quod sic sunt vni. In quarto est
per se unitas compositi ex principijs essentialibus
libus per se actu et per se potentia. In quinto
est unitas simplex quod est vera identitas: ut
in diuinis. Quilibet enim entitas forma-
liter infinita est perfecte idem cuiuslibet sibi
compossibilis: ut dicitur primo. c. patet. In
sexto est identitas formalis. Hec autem idem-
tatem formalem ubi illud quod dicitur sic idem in-
cludit illud cui est idem in sua ratione formali per
se et primo modo: et est primo modo dicens per
se: quod diffinitio vel per diffinitiois predicatur
de diffinitio: ut hoc est animal rationale.

Notandum quod duplices sunt preteritioes orationis
quod sunt preteritioes: ut nomen
et verbum: et quodam remouetur littere et syllabe.
His premissis respondeo ad argumenta: ad
primum quod dicitur quod solum incomplexum est diffini-
tio: dico quod licet complexum non possit diffini-
ri diffinitioe proprie sumpta: potest tamen diffini-ri dis-
tinctioe large sumpta seu ad nomina per quam
notificat et exprimit distincte illud quod
per ipsum imprat confuso. Alteri dico quod oratio
sumpta per secundam intentionem quam imprat est quod
complexum. Talis enim intentio est relatio si-
gni ad significatum dicens acceptum per se vnum
Et si arguatur quod relatio non est per se vnum nisi
habeat vnum fundamētum: sed illa relatio ha-
bet multas voces per fundamētum: sed non est
vna. Ad hoc respondet Scotus. p. vi. 4. sen. quod

quicquid sit de relationibus realibus: tñ in relationib⁹ rōis ppō maior ē manifeste falsa: cū multa possint pcurrere i funda- mēto vni⁹ relatōis q̄ cōcipiuntur i intel- lectu q̄si vñl in ordie ad aliq̄d significa- tū. Multe enī oratōes cōcepte vel vna orō ex mltis syllabis q̄ nibl vñum per se fa: iūt sūt fidamētū huius relatōis si- gnificare deo inesse aliq̄ q̄ sibi intrinsece insūt: cū tñ illud significatū sit vñū r idē simplicissimū: sic illi⁹ relatōis q̄ est sig- nificare bonū vinū ē fidamētū: circulus pēdēs an tabernā coop⁹ folijs edere vñ paleis in modū crucis. ¶ Ad secūdū qū dicebat: orō ē plures voces: dico q̄ est plures voces incomplexē q̄ habet vnita ē orōis: et sūt vna vox complexa. Ad tertū qū dicebat q̄ lfe et syllabe sūt p- tes orōis: dico q̄ sūt pres orōis remote. Diffinitio aut orationis intelligitur de p- tibus p- p- inquis.

¶ Consequenter auc. diuidit orōem di. q̄ orōnū alia pfecta: alia impfca. Orō pfe- cta est illa q̄ pfectū sensū gñat i aio audi- toris: vt hō currit. Est aut pfectus sens⁹ pfecta sēctia: ita q̄ intellect⁹ audietis p- tentat r q̄scit. Impfecta aut est illa q̄ impfectū sensū gñat i aio auditoris: vt hō alb⁹: ibi est impfecta snia: nec itelle- ctus audiet q̄scit. Deinde diuidit auc. orōem pfcām i indicatiuā: vt hō currit. impatiuā: vt p- petre fac ignē. optatiuā: vt vtnā eēm bon⁹ cleric⁹. cōiunctiū: vt si venerj ad me: dabo tibi equū. Qui⁹ de- nitiōis sufficiētia sic habet. Itā ois orō pfecta h3 suppositū et appositū: id ē no- mē r xbi: vel igit xbi ordiā ad signi- ficādū mētis pceptū vel mētis affectu3. Si pmiū: sic ē indicatiū. Si secūdū: h⁹ est triplir: qz vel denotat affectū sub ha- bitudie imperādī: r sic est impatiua: sub qua p- tinct deprecatiua: vt misere mei d- s. Vel denotat affectū sub habitudie optā- di: et sic ē optatiua: vel sub habitudine subiūgendī vel cōiungendī: r sic ē con- iunctiua: vt si venerj ad iessū saluabit te. Inter has aut sola indicatiua dicit p-

positio esse: qz solus indicatiuus de se ē assertiuus determinate v- itatis vel falsita- tis. Infinitiuus aut nō enumerat inter orōes pfectas: qz nō importat rem certā et determinatā. vñ ponit sine numeris et personis.

Propositio est orō: rē.

Hic auc. diffinit ppōem seu enūciationē dicens q̄ ppō est orō v- x vel falsū significās in-

dicādo. ¶ Ad cui⁹ euidētā notādū q̄ al- b diffinit: r alr i li. postertor. Ibi ē diffinit fm ppam rōem ppōis inqntā. scz ponit i pmissis ad inferēdū cōclusio- nē: ibi at capif p enūciatōe: scz put a- liqd in ipa xē vel false dicit de alio. Itē

Notādū q̄ ppō p- capi dupli: vno mō pilla secūda intētiōe q̄ cōsistit i cōpōne duor p- ceptor: siue il- la duo sint idē fm rem: siue diuerfa. Eri- tur enī quādoqz intellectus vno vt duo- bus compōnem formās: vt hō ē homo. Alio mō p fundamēto cōcepto sub illa secūda intētiōe. ¶ Alteri⁹ notandū q̄ orō etiā pōt accipi p illa secūda intētiōe q̄ est relatio siue habitudo signi ad signi- ficatū. Alio mō p voce complexa i qua fūdat talis relatio. ¶ Itē notādū q̄ ve- ritas fm Sco. 6. meta. ē duplex: qdā in- reb⁹: et qdā in intellectu. Veritas in re- bus vno sumit i se r absolute scdm rē: r talis dicit cōformitatē pducti ad pro- ducēs: r sic fili⁹ gñatus ab aliquo d- r eē ver⁹ fili⁹ ei⁹ qñ est sibi cōformis. Alio sumit v- itas in re p compātōnē ad intel- lectū: r sic res d- r xā inqntū ē intelligi- bilis seu manifestatiua sui intellectui pos- tēti eā intelligere vel cognoscere: et sic v- itas est passio entis: et de his nihil ad ppositū. Veritas xō in intellectu de q̄ in pposito est pformitas p- dicati ad sub- lectū seu cōformitas intellectus com- ponētis seu diuidentis ad ipsā rem: vel sub alijs verbis: Veritas est adequatio rei ad intellectū: falsitas aut est disformi- tas vel inadeq̄tlo. Cū enī p intellectum cōponūtur ea q̄ sūt opposita i re ē v- itas.

Tractatus De ppositione cathégorica

vñ cū diuidūtur ea q̄ sūt diuisa. Falsitas
 at̄ cū cōposita diuidūtur: l' diuisa cōponūtur
Notādū q̄ l'z ppō hic possz diuini-
 ri p̄ secūda intētiōe vñ p̄ sū
 damēto sub illa secūda intētiōe p̄ceptor:
 vt dñi ē in diuiniōe noīa: qz iñ logica
 p se p̄siderat scōasitētiōes: p̄mas at̄ nō
 p̄siderat nisi i ordie ad secūdas meli' ac-
 cipit p̄ secūda intētiōe. ¶ Itē notādū q̄
 scōa intētiō quā sūt ppō h' diuini' i p̄creto
 put. s. p̄cernit rōez cū sūdamēto: sic di-
 ctū ē i p̄fisi' noīa. Ip̄is enī scōis intētiō
 nūb' p̄nt affigri gñā r dr̄nē: vt dr̄ Sco.
 l. vi. 4. sc. r tūc gen' ad ppōez erit orō
 sūpra p̄bitudie signi ad significat̄. sūp
 ta at̄ p voce cōplexa erit sūda illi' rela-
 tōis sicut subm' p̄dica' q̄ adinutē cō-
 ponūtur. Significare at̄ vñ vel falsum
 pōit loco dr̄nē. s. pōit ad dr̄nam dēcōnū
 q̄ l'z significēt res: tñ n̄ ē ibi vñtas vñ fal-
 sitas d̄ q̄ intēdit logic' q̄ scz p̄sistit in cō-
 pōe r dione. ¶ An dr̄ Arj. q̄ p̄zocernus
 siḡcat vñ vñlm: nisi addat̄ ēē vñ nō ēē.
 .i. affirmatō l'ne'. p̄dicit enī ad dr̄nam
 orōnū ip̄hāz: vñ etiā p̄fāz aliāz ab idi-
 catiā q̄ n̄ siḡcat vñ vñlm dēcōmiate nisi
 q̄rū reducūtur ad ip̄am. Res aut̄ siḡcā
 pōit p̄ correlatiō. Itabem' itaqz gen' r
 dr̄nam illi' relatōis quā dicit ppō r fun-
 damētū r terminū q̄ cōiter ponūtur i dif-
 finitōib' r lōz: r sic possēt adaptari diuini-
 tētiōes intētiōnū q̄s logic' p̄siderat: q̄s
 lōzī sagaciōri relinq̄: l'z at̄ nō ēēt ncēriū
 pōere illā p̄iculā indicando: pōit tñ ad
 maiorē exp̄sionē. ¶ Cōtra p̄dicta argui-
 tur tripl'r. p̄mo' sic: scōa intētiō n̄ ē i gñe
 q̄ n̄ p̄t diuini' r. p̄na ē nota. pbat̄ añs: qz
 p̄dicamēta sūt entia realia ex s' meta. se-
 cūda aut̄ intētiō ē ens rōis. Itē ista diuini-
 tētiō dat̄ p vñ r flm q̄ sūt passiōes ppo-
 sitōis: q̄ n̄ ē bona. añs ē notū. pbat̄ p̄na
 qz diuiniō d' vari p dr̄nias essētiāles.
 Itē ista diuini' dat̄ p cōiūctōez diuini' a
 gñō ē bōa. añs ē notū. pbat̄ p̄na: qz cō-
 iūctiō diuini' cōiūgit diuersas: p̄tes
 aut̄ diuiniōis siḡcat vñū p se. R' ad p̄-
 mū qñ dr̄ q̄ ens rōis cuiusmōi ē scōa in
 tētiō nō est in gñe: Dico q̄ l'z relatōes

rōis nō sūt in gñe relatōis p se: p̄nt tñ
 denominatiue ad ip̄m reduci sū Sco.
 tū. 8. dist. 3. sen. r sic suo mō p̄nt habere
 gen' et dr̄nias. ¶ Ad secūdu quādo dr̄
 q̄ verū et falsū sūt passiōes p̄positiōis
 pōt dici q̄ sepe p passiōes circūloq̄mur
 dr̄nias essētiāles: que sū Boetiū sūt
 nobis ignote. Est aut̄ circūlocutiō dicit̄
 onis nobis dēficiētis p alias dēces sūp
 pletio. ¶ Ad terciū eodē mō p̄t dici q̄
 p istud diuini' vñ vel falsū circūloqui-
 mur differētiā essētiāle vel ignoram'.

Deinde diuidit auctor p̄positiōē in
 cathégoricā et p̄theticā: r est ista di-
 uisiō penes substantiā p̄positiōis: qz sū-
 mit ab eis ex quib' componit̄ p̄positiō.
 Est aut̄ p̄thetica cōposita ex pluri-
 bus cathégoricis: vt Soztes currit r pla-
 to disputat. Cathégorica nō est illa que
 habet vñū subiectū et vñū p̄dicatūz tāq̄
 p̄ncipales p̄tes sūt: vt in hac p̄positiōe
 homo currit: hoc nomē homo ē subiectū
 et currit ē p̄dicatū. Dicit̄ aut̄ currit p̄di-
 catū: qz magis se tenet ex p̄te p̄dicati
 qz res importata p ip̄m: scz oratō se tenz
 ex parte p̄dicati. Unde currit inclu-
 dit illam copulam est cum p̄dicato: q̄s
 patet in resoluendo. .i. est currens: et dicit̄
 a cathégorico as: q̄s idē ē q̄s p̄dico
 as. An cathégorica. .i. p̄dicatiua deno-
 minat̄ a p̄dicato: qz a digniori debet fie-
 ri denominatio: p̄dicatū nō ē digni' aliq̄
 mō: qz h'z rōem forme: subiectū nō rati-
 onē materie. Materie nanqz est subiectū
 forme nō inesse vñ inherere. Cum ergo
 p̄dicatū inest subiecto habebit rōem for-
 mē.

Sed contra p̄dicta arguitur
 r videt̄ q̄ illa diuisiō non sit bona: quia
 ps nō distinguit̄ p̄ totū. Cathégorica at̄
 ē ps p̄thetice. Itē mēbra diuini' n̄
 euacuāt totū ābitū diuini': q̄ diuisiō nō ē
 bona. p̄na ē nota. pbat̄ añs qz diuini' ex-
 cedit mēbra diuini' a cū sit aliq̄ ppō q̄
 nec ē cathégorica nec p̄thetica: vt hō
 currit q̄ mouet̄: r sic d' multis alijs. Itō
 enī est cathégorica cū nō habeat tantūz
 vñū sūm r vñū p̄dicatū. nec p̄thetica
 cū nō sit ibi p̄iūctiō p̄iūgēs duas ppōes

Responsio ad primum

quan-
do di-
cit q cathegorica est pars ypothetice:
Dico q cathegorica et ypothetica possunt
capi dupliciter: Uno modo materiali-
ter: alio modo formaliter. Si capiant mate-
rialiter scz p ip̄is terminis vel ppositiōi-
b: sic cathegorica ē ps ypothetice: et hoc
mō nō ulla distinguit. Si vero capiant
formaliter: sic sūt duo mēbra distincta q̄ n̄
coincidunt in idē. Cathegorica enī ē q̄-
dā secūda intēctio que cōsistit in cōpositi-
one vni⁹ subiecti ad vni⁹ p̄dicatū: ypothe-
tica vero ē cōpositiō vni⁹ ppōis cū alia.

Ad secundū q̄n dicit q̄ illa homo
currit q̄ mouet nō est
cathegorica nec ypothetica. Dico q̄ est
ypoethetica. Illō ei relatiuū q̄ implicat:
id ē int⁹ plicat: seu implicite includit cō-
iūctiōē copulatiuā cū aliā p̄noie. An
cū dīr hō currit q̄ mouet: scī⁹ ē q̄ hō cur-
rat et ille mouet. Alteri⁹ dīr auctor q̄ s̄b-
lectū ē illō d̄ quo aliquid dicit. s. p̄dica-
tū. et p̄dicatū est qd dīr d̄ alio. s. d̄ subiectō

Notandum circa illō q̄ subiectū et
p̄dicatū sūt correlatiua
ideo vni⁹ diffinit p̄ aliud. sicut magis de
terminat in p̄dicamēto de ad aliquid.
An subiectū et p̄dicatū p̄nt sumi duplici-
ter: vno mō materialiter: vt in illa ppo-
sitiōe: hō est aīal: hō ē subiectū: aīal hō
p̄dicatū. Alio mō formaliter: et sic impo-
rāt duas secūdas intēctiōes v̄l relatiōes
rōis: secūda enī intēctio quā imprat sub-
iectū significat p hoc qd est subiecti res-
pectu alteri⁹ natural⁹ posite: Illa hō q̄ im-
portat p̄dicatū ē dici l̄ p̄dicari d̄ alio.

Notandum q̄ subiectū potest ca-
pi octo mōis. Primo
mō p obiecto. Secūdo p famlo. Tercō
p illo qd pōit sub alio. Quarto: p illo
cui inheret aliqd. Quinto: p illo qd p̄ce-
dit copulā. et sic sumit b. Sexto p subie-
cto ppe passiōis. Septimo p inferiori
respectu superioris quod logic⁹ vocat sub-
iectū: vñ dicit de subiecto est p̄dicari de
inferiori: ergo p subiecto art⁹ v̄l sciētie.
Unde verius. Obiectū vna positiū sub

cui qd inheret. Quod p̄us est copula p
pri⁹ logicaliter infra. Quod simul ars et
habet bis sunt subiecta quaterna.

Propositionum alia. et.

P Diuisa ppositiōe penes subs-
tantiā: psequēter auctor diuis-
dit ip̄as q̄ntitatē ad q̄ntitatē
vici⁹ i vniuersalē et p̄ticularē: indefinitā
et singularē. Vniuersal⁹ ē illa i q̄ subiectē
termin⁹ cōis signovli determinat⁹. vt oīs
hō currit. Sūt aut signa v̄lia. oīs. null⁹.
quilibet. n̄bil. et s̄ilia. Ad cuius euide-
tiam sciēdū q̄ signa vniuersalia et p̄tici-
laria sunt quedam sinca thegozemata.

Notandū q̄ qdā v̄cōes dicūtur ca-
thegorematice: et qdā sinca
thegorematice. Sūt aut v̄cōes cathe-
goratice q̄ h̄nt certā siḡcatōē. Siḡcat
ei rē v̄lez et p̄ticularē: vt hō: equ⁹. nigre-
do albedo: sortes: et plato. V̄cōes sinca
thegorematice cuiusmōi sūt signa v̄lia et
p̄ticularia et cōiūctiōes et p̄pōes et huius-
mōi significat. i. designat alijs adicere
terminū cui additū mō determinato sup-
ponet⁹: vñ hoc signū oīs scdm̄ Arist. i li.
pyrmenias n̄ significat rē v̄lem: s̄ qm̄
v̄l. i. designat terminū cui additū sumi
pro omnibus suis suppositis.

Notandum insuper q̄ diffinitio p
positiōis vniuersalis
sic debz intelligi: ppo vniuersalis est il-
la i q̄ subiectē termin⁹ cōis cōit tē⁹ deter-
minat⁹ signo v̄li n̄ negato: vel aliquo eq̄-
ualēti: p hoc q̄ cōit tē⁹ excludit ista:
om̄es isti homines currūt: qz homines nō
tenet cōmuniter sed singulariter rōne hu-
lus p̄nominis isti: p hoc q̄ dīr signo vni-
uersali non negato excluditur ista: n̄ om-
nis homo currit: que nō est vniuersal⁹ s̄
particular⁹ rōe negatiōis p̄posite illi sig-
no omnis: negatio enī quicquid post se
inuenit destruit: et oppositiū eius ponit.
Et ideo si inueniat signū vniuersale: fac
ipsū particularē. p̄ hoc hō qd dicit
v̄l aliquo equalenti: Ista ē vniuersalis:
non quidam homo non currit: equiva-
let enim isti: omnis homo currit.

Tractatus De quantitate ppōis p̄ticularis

Notandū est deinde: q̄ duplex est subiectū: quoddā ē subie-
ctū distributionis: cui scz addit signum
distributionis: et respectu illius subiecti
ista propō: cuiuslibet hoīs asin⁹ currit ē
vlis: et etiā siles. Aliud est subiectū lo-
cutionis seu enūciationis: et respectu il-
lius dicta ppō est indefinita: et istud sub-
iectū p̄ncipaliter intendit in ppōe: s̄o
talīs ppō simpliciter pōt dici indefinita

Sciendū vltterius q̄ hoc signū om-
nis potest capi dupliciter
scz distributiuē: vt omnis homo currit:
tunc enī termin⁹ cui additur distributiuē
p̄ omnibus suis suppositis: ita q̄ p̄ dica-
tū dicitur de quolibet supposito sigilla-
tim. Alio mō collectivē: vt omnes apli
sunt duodecim: id ē apli cōgregati sunt
in numero duodenario. An nō sequit:
ergo petrus est duodecim: vel iohānes.

Sciendū etiā q̄ hoc signū tot⁹ po-
test capi dupliciter:
vno mō cathegorematicē: et sic est idem
qd̄ habēs partes: vel cōstituit ex p̄tib⁹.
Alio mō sincathegorematicē: et sic tācū
valet sicut quilibet pars. Sic enī inclu-
dit id sincathegorematicē quilibet: et scdm
hoc potest exponi illa propositio: totus
sortes est nūor sorte. si enī sumat ly to-
tus sincathegorematicē: sensus est: q̄ q̄
libet ps sortis est minor sorte: et tunc est
vniuersalis et vera. Si vero sumat cas-
thegorematicē: sensus ē: q̄ sortes cōsti-
tutus ex partibus est minor seipso: et sic
est singularis et falsa.

Notandū insup q̄ quātitas ppōsi-
tionum sumitur a parte
subiecti: q̄ subiectū habet rationē mate-
rie: materiā autē cōsequit quātitas fm
qd̄ ei pponit signū vlē vl̄ p̄dicare. Itō
aut ponitur signū a parte p̄dicat: q̄ fm
Aris. li. pyremias: affirmatio est nlla
id est falsa in qua p̄dicat vniuersale vni-
ue: saliter sumptū. Unde hec est falsa:
animal est oīs homo. q̄ cū aīal suppo-
nat determinatē p̄ hoc aīal vel illo: tūc
aliq̄s determinatū aīal esset oīs homo.
Et sic sor. est plato: et guilielm⁹ cicero.

et. Et si arguat: ista ē ha: oīs hō ē aīal
q̄ aīal ē oīs hō. p̄bat: q̄ nomia et ha
trāspōita idē significāt. R⁹ q̄ licet sig-
nificēt idē: non tñ eodē mō. An in p̄ma
ly aīal suppoit cōfute tm: ita q̄ nō p̄t fie-
ri descēsus ad singlaria: scdm scotū. 21.
dist. p̄. sen. In secūda at suppoit defini-
nate si vltteri⁹ arguat q̄ illa ē ha: oīs
hō ē oīs hō: cū scdm Boe. nulla sit ve-
rior p̄dicatō q̄ illa in q̄ idē p̄dicat de se
ip̄o: et tñ h p̄dicat vniuersale vniuer sali-
ter sumptū. R⁹ q̄ illa ē falsa: nec p̄dicat
ibi idē de seip̄o: s̄ oīs hō de q̄libet indi-
uiduo hoīs: cū subiectū distribuat p̄ q̄li-
bet indiuiduo. An sensus ē: q̄ sortes ē
oīs hō: et plato ē oīs hō: et sic de alijs:
q̄ oēs sūt false. Ex f̄ mis̄ p̄z diffi⁹ vlis.

Declarat p̄r auc. qd̄ sit tmi⁹ coīs. v.
Termin⁹ coīs ē ille q̄ apt⁹ nat⁹
est p̄dicari de plib⁹: vt hō de sor. et pla.
Ad hoc q̄ termin⁹ sit coīs nō requit q̄
actu p̄dicet de plib⁹: s̄z sufficit q̄ n̄ repu-
gnet sibi ex impositōe sua: et ideo l̄z plu-
res termini vt sol et luna: et sic de multis
alijs nō p̄dicet actu de plib⁹: cū n̄ ha-
beāt nisi nū suppositū: sūt tñ oēs termi-
cū nō repugnet eis capi p̄ plib⁹ si esset:
cū imponāt a q̄litate plib⁹ cōicabilib⁹

Notandū insup q̄ ad hoc q̄ termi-
nus sit coīs optet q̄ p̄di-
cet vniuoce de plurib⁹. An l̄z iste termi-
nus sortes pueniat p̄lib⁹ illo noie vocas-
tis: tñ n̄ ē coīs cū n̄ vniuoce p̄dicet s̄ ill
Sola enī dictio ē illis coīs: nec puenit
unt in aliqua cōi rōe sumpta fm idē no-
mē. Porret etiā q̄ termin⁹ coīs p̄dice-
tur de pluribus diuisim: et ideo hoc cō-
plexū isti hoīs nō ē termin⁹ cōmunis:
cū p̄dicet de plib⁹ iunctis et n̄ diuisim.

Cōsequē au. diffinit ppōs p̄ticularē: v.
Propō p̄ticular est illa in qua
subicit termin⁹ coīs signo p̄ticulari de-
terminatus: vt qd̄s hō currit. et debet in-
telligi de signo p̄ticulari nō negatō: sic
dicebat in diffinitione signi vlis rōne eq̄
pollētariū: de q̄bus dicit postea. Sunt
aut signa p̄ticularia: aliquis: quidam

dā: alter: reliquos: q̄ scz faciūt terminus cui addūtur teneri p vno supposito ⁊ de terminata tñ ⁊ dīstīctim: vt qdā hō currit: ergo fortes vñ iohānes currit. vñ plato. ⁊ sic ⁊ alijs.

Propositio indefinita ē illa in qua subiectū termin⁹ cōis sine aliquo signo: vt hō currit. ⁊ dicitur indefinita: id est indeterminata. quia terminus sup̄tus sine sig no nō determinatur ad aliquā suppoēm. p̄potest est aliquā suppoē nere simpliciter p natura cōmuni: vt hō est spēs: aliquā psonalr p suppositis nate vt hō currit: aliquā materialr p illo termino hō: vt hō ē dictio dissilla. Ex q̄ patet q nō sūt omnino idē: ppo indefinita et p̄ticularis: qñ enī termin⁹ cōi additur signū p̄ticularē: tūc determinat ip̄m ad standū psonaliter nisi competet ad aliqd p̄tīnēs ad significatū: vñ illa ē falsa: aliquis hō est spēs: Si tamē competet ad aliqd p̄tīnēs ad signū: tūc supponit materialiter: vt aliquis hō cōponit ex termino cōi et signo p̄ticulari. Et notādū q licet iste termin⁹ hō sit nomē approp̄atū ad significādū naturā humanā ⁊ non alias naturas: illa tñ ppo hō est spēs nō est singularis sed indefinita: qz illa natura ē cōicabilis multis indiuiduis: et ī ip̄is plurificabilis: nō sic ē de illo qd importat p terminū singularē vt discretū.

Notandū insup: q licet illa ppo: sit hō ē dictio dissilla: ⁊ cōsiles: in qb⁹ subm supponit materialiter p se vel sibi fili ī voce vel ī sc̄pto: possint dici indefinitae ppter cōueniētiā quā habet termin⁹ sic sumpt⁹ cū termino cōi: qz tñ nō ē vere termin⁹ cōis cum vt sic nō dicat aliquē cōceptū cōem plib⁹: ideo verius possunt dici singulares.

Notandū etiā q ista hō q est fortes currit est singularis: qz licet ibi ponat termin⁹ cōis sine signo: tñ restringit p illā implicatōē q ad stādum pro supposito determinato.

Propositio singularis est illa ī qua subiectū terminus discretus: vt fortes

currit: vel termin⁹ cōis sumptus cū p̄nomie demonstratiuo: vt iste hō currit. Est aut termin⁹ discretus qui est aptus natus p̄dicari de vno solo: vt fortes. Et patet hoc ex dictis que dicta sunt ī dīstīnitione termini cōmuni. Dicit autē terminus singularis et discretus qz significat rem suā ab alia discretam siue dīstīctā et separatā. Si querat: quanta est ista: vt qz istoz currit: Dico q est vniuersalis: ibi enī intelligit termin⁹ communis: scz homo et huiusmodi.

Consequēter diuidit auctor ppositionē penes q̄litate: vñ in ppositionem affirmatiuā et negatiuā. Dicitur aut hec diuisio fieri penes qualitatē: qz qualitas consequit formā: sicut affirmatio et negatio principaliter respiciūt p̄dicatū qd habz rōem forme. Vel qz affirmatio et negatō sunt differētie essēntiales pponis que habēt modū q̄litate. Est aut ppositio affirmatiua illa in qua p̄dicatū affirmatur ⁊ subiecto: id est res importata p p̄dicatū denotatur inesse subiecto. Unde affirmatio est quedam compositō intellect⁹ cōponētis p̄dicatū cū subiecto: ac p hoc denotātis rem importatā p p̄dicatū vniri cum re importata per subiectum.

Propositio negatiua est illa in qua p̄dicatū remouet a subiecto: id ē res importata p p̄dicatū denotat remoueri a re importata p subiectum. Est enī negatio quedā diuisio intellectus diuidētis siue separantis vnū ab alio. Deīn auctor ponit triplex q̄stīuū p qd querimus de ip̄a ppoē. s. **Q**ue: **Q**ualis: ⁊ **Q**uanta. **Q**ue querit de substantia ppositionis: est enī q̄stīuū substantie. **Q**uanta nō est q̄stīuū quantitatis: ⁊ ideo querit de q̄ntitate ppositionis. **Q**ualis aut est q̄stīuū de qualitate ppositionis: et ideo querit de qualitate ppositionis: vt patet per hūc verbum. **Q**ue ca. vel yp. qualis ne vel as: v. quanta: per in fin.

Tractat⁹ De ppetatib⁹ ppōnū: et de oppōib⁹.

De ppetatibus ppōnum

I Tem Propositionū rē.

Ihic auctor incipit determinare de quibusdā ppetatib⁹ ppositionum: cuius inōi sunt oppositō: conuersio et equipollentia: que cōueniūt p positionibus scōm mutuā compationez. Ad quarum cognitionem premitit diuisiones: quarū prima ē: q ppositio nū categoricarū quedā participāt vtroq³ terminō: que scz hnt idē subiectū et idē pdicatū: vt homo ē aīal. hō nō ē aīal. Dicitur autē subiectū et pdicatū terminū ppositōis: qz sūt duo extrēa ipām terminātia. Aliē hō participāt vno terminō tū: vt hō currit: hō mouet: quēntūt em̄ i subiecto et nō i pdicato. Aliē vero nullo: q scz nec idē subiectū hnt nec idē pdicatū. vt homo currit. equus mouetur. rē.

Pro quo notandū q due ppositiones dicuntur participare vno termino: nō q sic simpliciter eadē vox in numero in duabus ppōnib⁹. qz vt dīc aristo. in pdicamentis. Qd semel dictū ē: amplius reſumī nō oī. An quot sūt platōes: tot sūt voces numero distincte: tū sunt idem numero per equinalitiam qntū ad finē vocis. s. ad expmēdū mētis cōceptū. Eadē ei res pcepta p ipas expmūt: scōm scōm. dist. 2. scōi. sen. Secūda diuisio ē Propositionū participatiū vtroq³ terminō qdā ei participāt fm eūdē ordinē: qn vīcz illud qd est subiectū i vna ē subiectū in alia: et qn illud qd ē pdicatū i vna est pdicatū i alia: vt hō currit: hō nō currit. Quedā vero participāt ordinē conuerso: qn scz qd est subiectū i vna: est pdicatū i alia: et qd ē pdicatū i vna ē subiectū i alia: vt homo ē aīal. aīal ē hō.

Ihis pmissis agit auctor de oppositōe ppositionum: q est repugnantia duarū ppositionū in qūitate vel qūitate: dicēs: q ppositionū vtroq³ terminō participatiū scōm eūdē ordinē quedā sūt contrarie: qdā subcōtrarie: aliē cōtradictorie: aliē

subalterne. Cōtrarie sūt vniuersal affirmatiua et vniuersalis negatiua eiusdē subiecti et eiusdē pdicati: vt oīs hō currit: null⁹ hō currit. Subcōtrarie sūt picularis affirmatiua et picularis negatiua: vt qdā homo currit: qdā hō nō currit: et dicitur subcōtrarie: qz ponunt sub pcontrarijs. Cōtradictorie sūt vniuersalis affirmatiua et particularis negatiua: vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt oīs hō currit: quidā hō nō currit. nllus hō currit: quidā hō currit. Subalterne sūt vīs affirmatiua et picularis affirmatiua. vniuersal negatiua et picularis negatiua. vt omnis homo currit: quidā homo currit: nullus homo currit: quidā hō nō currit. Et dicitur subalterne qz vna ponit sub alia. s. picularis sub vni.

Sciendū ad euidentia pdictorū q ad hoc q ppōes opponātur mltā requirūt pūo q picipēt vtroq³ terminō scōm eūdē ordinē. vt pū in pcedētibus. Scō q n sumant significatiue et nō materialiter. Et ideo ille nō opponitur: oīs hō est termin⁹ cōis signo vniuersali determinat⁹: et qdā hō est terminus cōis signo piculari determinatus. Tercio q termini teneant eqz ample et eqz stricte. An iste: oīs hō currit: et nllus homo currit nō opponuntur: nisi ly homo in pma restringatur ad standū pro viris: sicut restringitur i secūda per ly nullus qui est masculini generis sub ista terminatione us. Si enī in prima ly homo staret pro mulieribus: et i secūda p viris: ambe possent simul esse vere. Itē quarto requiritur q termini supponāt eodem genere suppois. Unde iste nō opponitur: sed sunt siml vere: Syllogism⁹ est subiectus i logica: et nullus syllogismus est subiectum i logica. qz in prima syllogismus supponitur simpliciter: i secūda vero personaliter ratioe illi⁹ signi nullus. Oppositōes supradicte luculenter innotescūt per figuram sequentem.

De materia propositionum.

V

Quis hō
currit.

Contrarie

null⁹ hō
currit.

Contra

remot⁹

Subalterne

Subalterne

dictorie

dictorie

Quidā
hō currit.

Subjuncte

quidā homo
nō currit.

De materia propositionum.

Propositionū triplex ē
materia: scilicet. **P**ostquam auctor
determinavit de oppositōe propo-
sitionū: hic consequenter deter-

minat de lege seu natura earum. ¶ **A**d
cuius evidentiam sciendū qd triplex est
materia propositionū: scilicet naturalis: con-
tingens: et remota. cuius divisionis sus-
ficientia sic p̄t haberi. p̄dicatū em̄ p̄pōis
p̄uenit subiecto vel repugnat. Si p̄mo
hoc ē dupliciter: qz v̄l p̄uenit necessario
sibi: et sic ē materia naturalis: vel cōtin-
gētē: et sic ē materia contingēs. Si secū-
do mō: sic ē materia remota. Circa qd
notandū qd materia sumitur hic p̄ qndā
similitudinē ad materiam in naturalibus.
Materia em̄ s̄m Arist. 2. p̄hisi. est ex q̄
cū aliq̄ aliqd sit. qz igit̄ p̄pōes cōponūt
ex terminis. s. ex subo et p̄dicato: subiectū et
p̄dicatū sūt materia propositionū: et in ip̄-
sa resoluitur: ideo subiectū et p̄dicatū
dīstīnt materia propositionū. Itē sicut mate-
ria est in potentia ad formā: sic subiectū
et p̄dicatū sūt ī potētia respectu vniōis
et cōpositōis designate p̄ copulā q̄ ē ip̄i⁹
p̄pōis forma: licet aut̄ p̄dicatū se habeat
vt forma respectu subiecti: hoc tñ nō ob-
stātē vtrūq; se h̄z vt materia respectu p̄-
positōis vel cōpositionis: nec hoc ē inco-
ueniēs: vt patet in naturalibus. Cōsti-

tutū em̄ ex materia et forma corporeita-
tis ē potētiale respectu vlti actus: s. aīe
vt diffuse declarat Seco. 11. dist. 4. sen.
Est aut̄ materia naturalis: in q̄ p̄dicatū
est de eēntia subiecti: vt hō ē aīal: vel
hō ē rōnalis: vel ē ei⁹ p̄pā passio: vt hō
est risibilis. et notāter dicit materia na-
turalis: qz res importata p̄ p̄dicatū sc̄lu-
dit̄ intrinsece in natura rei imptate per
subiectū: sicut genus et or̄nia: vt aīal et
rōnale q̄ se h̄nt vt materia et forma sc̄lu-
dūt̄ in hōie: vel necessario consequitur
ei⁹ naturā: sicut risibilitas necessario cō-
sequit̄ rōnabilitatē. Materia p̄tingēs
est illa in q̄ p̄dicatū p̄t adesse vel abesse
subiecto p̄ter subiecti corruptionē: vt
hō pōt esse albus et nō albus: nō q̄ s̄i s̄i
mul sed successiue. Materia remota est
illa in q̄ p̄dicatū nō p̄t p̄uenire subiecto
vt hō ē asinus: natura em̄ asini est repu-
gnans nature humane.

Circa predicta notandum

qz affirmatiua et negatiua sūt in eadem
materia cū sit idē subiectū et idē p̄dicatū
in vtrāq; vt hō ē aīal: hō nō ē aīal. Et
si arguit̄ qd ista hō nō ē aīal sit ī materia
remota: qz p̄dicatū remouet̄ a subo. Rē-
qz p̄dicatū remouet̄ p̄ negationē. i. nega-
tur a subiecto: seu denotat̄ remoueri: nō
tñ remouet̄ p̄ repugnātiā ad subiectū:
qz aīalitas nō repugnat humanitati: im-
mo includit̄ in ip̄a. His p̄missis pōit
auctor legē seu naturā cōtrariarū: q̄ tal
est: qd si vna ē vera: reliqua erit falsa: et
nō ecōuerso: p̄nt em̄ simul esse falsē ī cō-
tingētī materia: vt oīs hō ē alb⁹: null⁹
hō est alb⁹. Pro quo notandū qd si due
cōtrarie eēnt simul: de: sequeret̄ qd due
p̄dictorie eēnt simul: de: qd ē impossibi-
le. Probāt cōsequētia: qz cū ad vītātē vni-
uersalē seq̄tur vītās p̄ticularis vna con-
tradictoriarū inferret̄ contradictoriā alteri-
us: vt ad illā: oīs hō currit: seq̄tur illa: qd
qd hō currit: qd ē cōtradictoria illi⁹: nul-
lus hō currit. Itē sic ē de falsitate: quia
falsitas vniuersalis nō infert falsitatem
p̄ticularis. Et nō possunt simul eē falsē
in materia contingētī: vt ista: omnis hō

b iij

currit est falsa p aliquibus supposito :
 vltz p his q nō currūt : ista null⁹ homo
 currit ē falsa p his q currit. In materia
 do naturali et remota nō pnt simul esse
 falses: nec simul vere: qz in materia natu
 rali pdicatū puenit cū subiecto p omni
 supposito. In materia aut remota repug
 nat et vniuersaliter. ¶ Sed p dicta argu
 unt dupliciter. Primo sic: Iste due cō
 trarie omne anīal ē hō: et nulluz anīal est
 hō: sūt i mā nāli: et tñ abe sūt falses: ergo
 due cōtrarie i mā naturali pnt simul esse
 falses. Ite ille sūt cōtrarie: cuiuslibet ho
 minis oculus est dexter: et cuiuslibet ho
 minis oculus nō ē dexter: et tñ sūt simul v.
 pma em ē v. p oculo dextro: secūda at
 p sinistro. ¶ ad pmiū q ille due nō sūt
 in materia naturali s3 cōtingēti: p dicitur
 tñ em nō est de eētia subiecti nec p puz
 eius: cū inferiora nō sint de eētia supio
 rum: sed accidāt eis. vñ ille due tenent
 legē priarū in mā cōtingēti: qz scz ambe
 sunt falses: dñr aut inferiora accidere su
 perioribus sūm Sco. ii. dist. p. sen. acci
 piēdo accēs p extraneo qd ē extra ratio
 nem. s. diffinitionē alterius: nō aut p eo
 q nō facit p se vñ cū eo cui accidit: sic
 albedo in cornice. Ad secūdu dico q il
 le nō sūt cōtrarie: cū ly oculus qd ē sub
 pncipale p pōis nō sumat vlr: nec in pri
 ma nec in secūda. vñ iste eēnt prier: cuius
 libet hoīs oīs oculus ē dexter: et cuiuslibet
 hoīs nullus oculus ē dexter: q sūt abe fal
 se. Lex subcōtrariarū talis ē: q si vna ē
 falsa: reliqua ē v: et nō ecōuerso: pnt ei
 simul eē v. i materia ptingēti. ¶ Pro
 quo notādū: q si due subcōtrarie possēt
 simul esse falses: due ptradictorie eēnt si
 mul falses: cū ad falsitātē picularis seqt
 falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem hu
 ius qdā hō currit seqtur falsitas illi⁹ om
 nis homo currit: que cōtradicit illi: qdā
 hō: nō currit: nō sic ē de vitate cū vitas
 picularis nō inferat vritatem vniuersa
 lis. Et ideo pnt simul eē v. in cōtingē
 ti materia: vna p vno supposito: alia p
 alio. In materia aut naturali et remota
 nunq pnt simul esse vere: qz in materia

naturali pdicatū subiecto cōuenit pro
 omni supposito. et ideo affirmatiua semp
 est v: et negatiua semp est falsa. In ma
 teria do remota pdicatū repugnat subo
 p omni supposito: et iō negatiua ē sp v: et
 affirmatiua falsa. ¶ Sed p dicta arguē
 sic: Due cōtrarie pnt simul esse falses: e
 go et due subcontrarie. Antecedēs ē no
 tum. Probat cōsequētia: qz sicut se ha
 bet vniuersalis affirmatiua ad vniuersa
 le negatiua: ita picularis affirmatiua ad
 picularē negatiua. Rñdeo q ista simi
 litudo habet vritatē qñ ad qñtitatē et
 qualitātē: nō aut qñtū ad vritatē et falsi
 tatē. ¶ Lex cōtradictoriarū talis ē: q si
 vna ē v: reliqua ē falsa et ecōuerso. Rñ
 est: qz in cōtradictor: is idē affirmatur et
 negat de eodē. Impossibile est aut idē
 inesse eidē et nō inesse: alias esset dare
 oppositū pmi pncipij: qd tamē ē firmissi
 mū et notissimū ex quarto metaphisice.
 ¶ Deinde ponit auctor legē subalterna
 rū q continet tres pculas. Prima ē q
 si vlis ē v: picularis ē v: q ex hoc pa
 tet: qz si pdicatū v. dicat v quolibz sup
 posito subiecti: vt denotat vniuersalis:
 v. etia dicit de aliquo eius supposito:
 qd sufficit ad vritatē picularis. Secū
 da pcula est q nō sequit ecōuerso: qz
 picularis pnt esse v: sua vli exite falsa.
 In materia em cōtingēt pdicatū p cō
 uentre alicui supposito subiecti: nō tam
 ppter hoc puenit omnibus. Tercia pti
 cula ē: q si picularis est falsa: vlis ē fal
 sa. Cuius rō est: qz si pdicatū nō veri
 ficetur de aliquo supposito: sicut p pti
 larē denotat: nec verificabit de quolibz
 sicut designat p vlem. Nota tñ q i mā
 nāli piculari vel indefinita equalz vli.

Capitulū de cōuersionibus.

Consequēter agit auctor de cō
 uersione ppositionum qd ē p
 prietas ppositionū vtroq ter
 mino participantium ordine
 ecōuerso: quādo scz fit de pdicato sub
 iectum: et de subiecto pdicatum. Et est
 triplex: scz simplex: p accēs: et p cōtras
 positionem. Unde notandum q in cōtra

hensione sunt due ppositiones: quarum
 prima dicitur pueria: et est antecedens.
 Secunda vero dicitur conuertens: et est conse-
 quens ad aliam. Est autem alius ppositio cathe-
 gorica vel hypothetica ad quam alia sequitur:
 pntis vero est p^o que sequitur ex ante. Confe-
 quentia vero est illatio pntis ex ante. qz vero
 pueria est consequentia. Notandum qz consequen-
 tia formalis dicitur illa qz tenet in omnibus
 terminis cu simili forma arguendi retenta.
 Ex pte autem forme se tenet vltis particularis
 affirmatio et negatio: et varius modus ar-
 guendi fm regulas consequentiarum. Ad
 sequentia vero materialis solum tenet ex
 pte terminorum: et ideo non tenet in om-
 nibus terminis: licet forma cõsimil obfer-
 uetur. Vñ licet sequatur gratia materie: qd
 dñ hō est animal: ergo omnis hō est animal.
 nō tñ ē pñ formalis: Et ideo non vale-
 ret similis modus arguendi in alijs ter-
 minis: sicut nō sequitur quidam hō cur-
 rit: ergo omnis homo currit. ¶ Notanduz
 insup qz Aristot. tractans de reductōe syl-
 logismoz inspectoz ad pfectos agit de
 conuersione simplici et p accis: que ad
 hoc sunt vtilis. Non autem de conuersione
 p cõtrapositionē que ad hoc nō deseruit.
 qz in ipa nō manet idē termini simplici-
 ter: qz tamēt deberēt manere in reductōe
 syllogismoz. ¶ Petrus autem hyspan^o tra-
 ctat hic de ipa in quantū est qdaz passio
 propositionis. ¶ Conuersio simplex est
 facere de subiecto pdicatum: et de p dica-
 to subm manēte eadē qualitate et quāti-
 tate: et hoc mō pueritur vniuersalis ne-
 gatiua et particularis affirmatiua: vt nū-
 lus homo ē lapis: nullus lapis ē homo:
 quidam homo ē animal: quoddā animal
 ē homo. et dicitur simplex: qz ē sine mu-
 tatione quantitatis et qualitatis. Solli-
 enī ē ibi mutatio situs terminoz: sic cõ-
 mutatio dicitur simplex que est sine ad-
 ditione vel variatione. Simpliciter em̄
 dicitur tale quod ē fm se tale: scdm qd ve-
 ro tale est quod est tale per respectuz ad
 aliud: hoc modo vniuersalis negatiua cõ-
 uertitur i vniuersalem negatiua simplici-
 ter: id est fm se et non per aliud: et si-

militer particularis affirmatiua in parti-
 cularem affirmatiua. Non sic in con-
 uersione per accidens: vt statim videbitur

Sed contra hoc arguitur p-
 mo sic ista ē vera: nulla virgo fuit corrup-
 ta: et tamē conuertens ē falsa: nulla cor-
 rupta fuit virgo. Item ista est vera: nul-
 lus senex erit puer: ista autem falsa: nullus
 puer erit senex. itē ista est vera: quidam
 homo ē mortuus: conuertens vero fal-
 sa: quoddam mortuum ē homo. itē ista
 est vera: nullus ciuis ē mulier: et ista fal-
 sa: nulla mulier est ciuis. Item non seq-
 tur panis est in furno: ergo furnus est in
 pane. ¶ Pro responsione ad ista argu-
 menta notandum qz terminus positus
 a parte ante respectu verbi vel partici-
 pij futuri temporis ampliatur ad stādū
 pro presenti vel futuro. ppositus vero
 post huiusmodi verbū restringit ad tem-
 pus futurum. ¶ Item notandum qz ter-
 minus positus a parte ante respectu v-
 bi vel picipij pteriti tps ampliatur ad
 supponēdū p eo qd ē vel fuit. ppositus
 vero p bmoī vbiū restringit ad tps pte-
 ritū. itē notandū qz in cōuertēte et puer-
 sa termini dñt accipi eq̄ ample et eq̄ stri-
 cte. itē notandū qz qñ obliqu^o ponit a
 pte pdicati ppois cōuerse: tūc verbum
 debet resolui in suū picipiū et ipm cū ob-
 liquo ponet a pte subiecti pueritē. Hic
 pmissis vñs patet rñsio ad argumenta:
 Ad p̄mum qñ arguit nulla xgo fuit cor-
 rupta dico qz illa ē x̄a sumēdo subicm̄
 p pnti tpe et pdicatū p tpe pterito. qz
 nulla que nūc ē xgo fuit corrupta tēpo-
 re pterito: et tūc debet conuerti in illā:
 nulla que fuit corrupta est virgo. ¶ Ad
 secūduz dicēdū qz illa nullus senex erit
 puer ē x̄a sumēdo subm̄ p tpe presentis
 et pdicatū p tempore futuro. Nullus
 enī qui nūc ē senex erit puer tpe futuro.
 et tūc dñ cōuerti in illā: nullus q̄ erit pu-
 er ē senex. ¶ Ad tertium dico qz illa p-
 positio: quidā homo ē mortuus ē x̄a sumē-
 do subm̄ p tpe pterito. vnde sensus est:
 qz quidā q̄ fuit homo ē mortuus: et tunc

debet cōuerti in istā: quoddā mortuū est
est vlt fuit hō. Ad q̄rtū dico q̄ illa: null⁹
ciuis ē mlier: ē vā p masculis: qz ly ci-
uis p ly nullus restringit ad standū pro
masculis: et tūc puerit i istā: nulla mu-
lier ē ciuis mascul⁹. Ad q̄ntū dico q̄ il-
la: panis ē in furno: cōuertit i istaz: ens
in furno ē panis. Cōuersio p accēs est
facere de subicō p̄dicatū r eōuerso: ma-
nēte eadē q̄litate s; mutā q̄ntitate. Et
hoc mō dicit auctor: pueri vlem affirma-
tiuā i p̄ticulārē affirmatiuā. An vlis af-
firmatiua infert p̄ticulārē affirmatiuā.
Ex^m pueriōis p accēs: Omis hō ē cur-
rēs: ergo quoddā currēs est hō: r vlem
negatiuā in p̄ticulārē negatiuā: vt nul-
lus hō ē lapis: ergo qdā lapis n̄ est hō.

Sed contra hoc arguitur sic
qz Arist. p̄mo p̄ox tractās de pueriōi:
bus dicit vlem affirmatiuā pueri in p̄ti-
culārē: de vli negatiua nullā faciēs mē-
tionē. R^o fm Sco. 21. vi. p. sen. q̄ vni-
uersal negatiua nō puerit in p̄ticulārē
negatiuā: licet inferat eā. Abi sciēdum
q̄ pueri p accēs ē pueri p aliō: scz p p̄-
ticulārē affirmatiuā. An qz vlis affirma-
tiua infert p̄ticulārē affirmatiuā: r puer-
it simplr p̄ticulārē affirmatiuā i p̄ticu-
larē affirmatiuā: iō vlis affirmatiua per
accēs i ipam puerit. Ilez aut vlis nega-
tiua inferat p̄ticulārē negatiuā: qz tū p̄-
ticulārē negatiua nō cōuertit simpliciē
iō vlis negatiua nō ponit ab aristotē cō-
uerti p accēs. Sz qd dicem⁹ ad auctore
p̄pōt dici q̄ auctor dicit vniuersalē ne-
gatiuā pueri p accēs i p̄ticulārē nega-
tiuā: qz ipaz lert large accipiēs pueriō
nē p qualibet illatōe i terminis trāspōsit.
Sequitur em: null⁹ hō ē lapis: ergo nul-
lus lapis ē hō p pueriōnē simplicez. et
vltaz: qdā lapis n̄ ē hō: p legē subalter-
narū. p̄hs aut accipit pueriōnez magis
strictē: qn scz aliqd fm se i aliō puerit.
sicut homo i cōuersione simplici: vel per
aliud qd puerit in ipm: sicut in cōuerti-
one vlis affirmatiue i p̄ticulārē affirma-
tiuā p p̄ticulārē q̄ in ipam puerit: vt om-

nis hō ē aīal: ergo qdā hō ē aīal: r vl-
tra: ergo quoddā animal est hō p cōuer-
sionē simplicez: et tūc a p̄mo ad vltimū.
Omīs hō ē aīal: ergo quoddā aīal ē hō
p cōuersionē p accēs. Et si arguat q̄ p̄-
ticulārē negatiua cōuertit simplr in p̄-
ticulārē negatiuā: bñ em sequitur: qdā hō
nō ē lapis: ergo quidā lapis n̄ ē homo:
ergo vniuersalis cōuertitur p accidens
in ipam. R^o q̄ illa p̄na tenet ratiōe ma-
terie r non gratia forme. An non valet
in alijs terminis. Hō em sequitur: quod-
dam animal non est homo: ergo quidā hō
non est animal.

De conuersione.

Trca cōuersionē p̄positionū
nō quātārū etiā p̄positionū
exceptiuarū reduplicatiua-
rum et exclusiuarū p̄t oīri dif-
ficultas. Abi sciēdū q̄ p̄pōes exceptiu-
dicūt ille in q̄b⁹ ponit p̄ter: nisi: r con-
miles: vt oīs hō p̄ter sor. currit: equaler
istis: oīs hō ali⁹ a sorte currit: r puerit i
hāc: quoddā currēs ē hō ali⁹ a sorte: vl
quoddā currēs qd nō ē sor. ē hō. p̄pro
p̄pōitōes vō reduplicatiue dñr ille in q̄
bus ponit ille dēos q̄ q̄ntū: vt fm q̄ r
p̄siles reduplicatiue sūpte. Abi sciēdū
fm Sco. 3. q. quolibet. q̄ reduplicatō p̄t
sumi duplr. s. reduplicatiue r specifica-
tiue: reduplicatiue q̄dez sumit qm notat
terminū sibi additū eē cām p̄cisam inhe-
rēte p̄dicati ad subm: vt ista: hō in q̄ntū
rōnalis ē risibil⁹ denotat q̄ rōnaltas est
cā p̄cisa risibilitat⁹. An equaler ista: hō
qz rōnal ē risibilis: r puerit in istā: ali-
quid q̄ in q̄ntū rōale ē risibile ē homo.
Specificatiue sumit qm nō notat talem
p̄cisionē cause: sz denotat p̄dicatū nō re-
pugre subo p̄significato s; tū rōe: vt hō
in q̄ntū rōnal ē alb⁹ ly in q̄ntū specificat
q̄ hōi cōsignificato sub rōe rōalitat⁹ n̄
repugnat albedo: est autem bona conse-
quentia a reduplicatiua ad suam p̄cisa-
centem. Ande bene sequitur: omīs ho-
mo in quantum rōnalis est risibilis: ergo
omnis homo est risibilis.

Propōes aut exclusiue sūt ille
 i quibus ponitur iste octōes: tātū solū:
 et cōsimiles exclusiue sumptē. **Uñ** hec
 dictio soluz pōt capi dupliciter: vno mō
 categorizemate: tūc tūc valet sicut so
 litari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: equalet isti
 sortes solitari⁹ seu alteri i illo loco nō
 associat⁹ currit: t sic nō sumitur exclusi
 ue. Est em̄ vera etiā posito q alij hoies
 currāt. Si aut sol⁹ capiat sine categori
 zemate: tūc facit ppositiōē exclusiua.
Uñ ista sol⁹ sortes currit habet duas ex
 ponentes: Sortes currit: nullus ali⁹
 a sorte currit. Conuertit aut exclusiua
 scdm scdm. 21. dist. j. sen. in vniuersales
 affirmatiua de terminis trāpositi⁹: vt ista
 tātū hō est risibilis conuertit in istam: om
 ne risibile est homo: qd sic pbat: licet ei
 ista habear cōmuniter duas exponētes:
 tamē intellect⁹ ei⁹ pōt sufficienter exp
 ni p hāc: null⁹ nō homo ē risibilis: que
 conuertit i istā: nullū risibile est non hō
 t tūc vltra omne risibile ē hō: scd illd se
 cūdi p pēmiās: Ad negatiua de p dīca
 to infinito sequit affirmatiua de p dīca
 to finito. Hoc aut est verū de terminis sim
 plicib⁹ et n cōpositis. exēplū: si lignū ter
 minus simplex: et lignū albū termin⁹ cō
 posit⁹: bñ seqtur hoc nō ē nō lignū: er
 go ē lignū. Itō at seqtur demōstrato hoīe
 vel eq: hoc nō ē lignū nō albū: q ē lig. al.

Conuersio per cōtrapositionē
 est facere de subiecto p dīcatū et cōuer
 so manē eadē q lita⁹ t q n⁹: s; mutat⁹ ter
 minis finit⁹ i terminos infinitos. Et hoc
 mō cōuertit vniuersal affirmatiua t par
 ticularis negatiua. vt om̄is hō ē animal.
 om̄is nō animal est nō hō: quidā asin⁹ nō ē
 lapis: quidā nō lapis nō est non asinus.

Notandum circa illud q hec con
 uersio dicitur per con
 trapositionem. quia in conuertente et
 conuersa ponitur termini p dīcatōis. s.
 termin⁹ sumpt⁹ sine negatōe: vcz termi
 nus finit⁹: t termin⁹ sumpt⁹ cū negatōe
 id est termin⁹ infinitus. Dicit vlt⁹
 auctor q ex signo quod ē in subicō ppo

sitiōis cōuerse cum ei⁹ p dīcato debz sic
 ri subiectū cōuertētis: qd habet verita
 tē in cōuersione simplici et p cōtrapositi
 onē vbi manet eadē quātitas: t nō in cō
 uersione p accidēs vbi mutat⁹ quātitas.
 habet etiā veritatē qñ ppositiōis cōuer
 se est termin⁹ cōis et nō singulari⁹. qz ter
 minō singulari nō pōt addi signū. Est au
 tē eadez cōuersio picularis indefinitē
 et singularis. qz sicut singulari⁹ p vno sup
 posito verificatur: ita particulari⁹ t inde
 finita. Itō sic est d oppositiōe: qz singla
 ris affirmatiua et negatiua p dīcatōis cū
 idē asseratur et negat de eodē supposito
 Itō sic de particularib⁹ et indefinitis. qz
 i ipis subiectū pōt suppoere p vno sup
 posito vel p alio diuinctiue. De cōuer
 sionib⁹ autē ponitur versus sequentes.
 Asserit a: negat e: sūt vniuersalit ambe.
 Asserit i: negat o: sūt picularit ambo.
 Simpliciter feci: cōuertitur eua p acci.
 Alto p cōtra: sic fit conuersio tota.

Sequitur de propōe ypote.

Est q auctor determinauit d ppo
 p sitōe categorica: hic consequē
 ter agit de propōe ypothetica.

Est aut ppositio ypothetica q
 habet duas categoricas tāq pres p n
 cipales sui pūctas. s. p aliquā cōiuncti
 onem vel per aliquod aduerbiū.

Notandum vlt⁹ q sicut in ppo
 sitōe categorica subie
 ctum t p dīcatū se habent vt materia. co
 pula vero vt forma: sic i ypothetica due
 categorice se habēt vt materia et con
 iunctio ipas coniungēs vt forma. Si ar
 guat q ppositio ypothetica nō sit pro
 positio. qz qd nō est vna ppo nō est pro
 positio: scdm Arist. li. 4. lēcor: sed ypo
 thetica est plures categorice: q nō est p
 positio. Respōsio q ē vna ab vnitare cō
 iunctōis ipas categoricas vniētis. Di
 cit aut ypothetica ab ypos qd est sub. t
 thesis positio. quasi suppositiua locutō.
 qz vna pōitur sub altera. s. posterior sub
 prima quam sequitur. Et diuidit i cōdi
 tionalē: copulatiua: t diuinctiua. De

Tractat⁹ De Conditionalī, Copulatiua, ⁊ diſiunctiua,

cāli vero t⁹porali ⁊ locali nō facit aucto^r mentionē: q³ reducūt ad alias: vt videb^r.
Conditionalis est illa ī qua cō-
 iungūtur due cathegorice per hāc con-
 ſtructionē ſi: vt ſi homo currit: homo mo-
 uetur: et illa cathegorica cui immediate
 p⁹ſūgit hec p⁹ſectio ſi: d^r a⁹ſ: ⁊ alia p⁹ſis.

Circa quod notādū q³ p⁹po di-
 cū cōditio
 nalis: q³ ponit t⁹m cōditionaliter verita-
 tē ſui cōſequētis et nō absolute: vīz ſi
 a⁹ſ ſit verū denotādo cōſtructionē vni-
 uſ p⁹poſitionis ad aliā. q³ xō ī cāli cō-
 ſequēs inferitur ex antecedēte q³ eſt cā-
 eius: vt q³ ſol lucet dies eſt: ideo pōt re-
 duci ad conditionalem.

Contra hoc arguit^r dupliciter. p⁹ri-
 mo ſic: iſta ē cōditionalis: ſi
 aſinus volaret: aſinus haberet alas: cū
 nō ſit copulatiua nec diſiunctiua: ⁊ t⁹m nō
 cōiungūtur due cathegorice: ergo diſiun-
 ctio p⁹poſis cōditionalis non eſt bⁿ aſſig-
 nata. Item iſta eſt cōditionalis: ſortes
 currit: ergo ſortes mouet^r: ⁊ tamē nō cō-
 iungūt^r due cathegorice p⁹ notā p⁹ditōis
 ſi. R⁹ ad p⁹mū: q³ ibi p⁹nt eē due cathe-
 gorice reducēdo cōiunctas oratiōes ad
 indicatiuas. Ad ſcōm vīco: q³ licet ī
 illa nō cōiungātur due cathegorice per
 hanc cōiunctionē ſi: cōiunguntur tamē p⁹
 aliā ſibi equalētē. ſ. p⁹ illā cōiunctionē
 ergo: que denotat illatōē p⁹ſis ex a⁹nte.

Et notādū q³ ī cōditionali ē bona
 p⁹na arguēdo a poſitōe
 a⁹ntedētis ad poſitionē cōſequētis: vel
 a deſtructōe p⁹ſis ad deſtructōē a⁹ſis.

Copulatiua eſt illa ī qua con-
 iungūtur due cathegorice p⁹ hāc coniu-
 ctionē et: vel p⁹ aliā ſibi equalētem: vt
 ſortes currit: et plato mouetur. Eſt autē
 differētia inter copulatiuā et de copula-
 to extremo: quia ī copulatiua cōiungū-
 tur due cathegorice p⁹ hāc cōiunctionē
 et: In illa vero q³ eſt de copulato extre-
 mo cōſucto ponit^r inter p⁹ſes ſubiecti
 vel predicati: vt ſortes eſt albus ⁊ muſi-
 cus. Ad copulatiuā reducūt^r tēporali:

et localis. Exēplū d^r t⁹pali: vt ſortes cur-
 rit q³ mouet^r. ſ. ſortes ī aliquo t⁹pē cur-
 rit et ī illo mouet^r. Exēplū de locali: vt
 ſortes currit vbi mouet^r: id ē ſortes cur-
 rit ī aliquo loco: et ī illo mouetur.

Diſiunctiua eſt illa ī qua con-
 iungūtur due cathegorice p⁹ hāc cōiun-
 ctionē vel: ſeu p⁹ aliā ſibi equalētem: vt
 ſortes currit: vel plato ſcribit.

Circa quod notādū q³ cōiun-
 ctio diſi-
 iunctiua ⁊ eſt cōiunctio: et eſt diſiunctiua: ī q³
 tū eſt cōiunctio cōiungit voces: ī q³ tū au-
 tē eſt diſiunctiua: diſiungit ſignificata.

Notandū etiā q³ cōiunctio diſiun-
 ctiva pōt ponit^r inter du-
 as p⁹poſitiōes: et ſic facit p⁹poſes p⁹pothe-
 ticā: vel inter p⁹ſes p⁹dicati et ſubiecti: ⁊
 ſic ē de diſiuncto extremo: vt ſor. ſ. pla. c⁹.

Ad veritatē conditionalis exi-
 git^r q³ a⁹ſ nō poſſit eē verū ſine cōſeq⁹n-
 te. An o⁹is cōditionalis vera eſt nēcēria:
 q³ cōſequens neceſſario ſequit^r ad a⁹ſis.

Ad falſitatē autē eius ſufficit q³
 a⁹ſ poſſit eſſe verū ſine cōſequēte. An d^r
 o⁹is cōditionalis falſa eſt impoſſibilis
 Impoſſibile ē enī q³ ſi a⁹ſ ſit verū q³ il-
 lud q³ neceſſario ſeq⁹tur ad ipſū ſit falſū
 cū ex xō nō ſeq⁹tur niſi verū: ex ſcō po⁹.

Et notandū q³ duplex ē neceſſitas:
 quedā ē neceſſitas cō-
 ſequētis: et quedā cōſequētie. Neceſſi-
 tas cōſequētis eſt q³ ſequēs eſt ī ſe ne-
 ceſſariū: vt hō ē riſibilis. Neceſſitas cō-
 ſequētie eſt q³ cōſequēs nēcērio ſeq⁹t ad
 a⁹ſis: licet utrūq³ ſit p⁹tingēs ī ſe: vt ſi hō
 currit: hō mouet^r. Et iſta nēcēitas exigit^r
 ad cōditionalē: nō autē p⁹ma. vnde cōditi-
 onal^r p⁹t eē nēcēria: licet tū a⁹ſ q³ p⁹ſ ſit
 impoſſibile: vt ſi hō ē aſin⁹: hō ē rudibi-
 lis. p⁹ma neceſſitas dicit^r neceſſitas ſim-
 pliciter: ſecunda vero ſcōm quid.

Ad veritatē copulatiue exigit^r
 utrūq³ p⁹t eē verā: vt hō ē aial⁹: ⁊ de⁹ z.
 Cui⁹ cā ē: q³ tota copulatiua ſe tenet ad
 modū toti⁹ integralis: ad cui⁹ poſitōem
 req⁹rit poſitō cuiuſlibz p⁹ſis p⁹ncipal⁹ ei⁹.

Ad falsitatē eius sufficit vnam
ptē eē falsā: sicut destructio ptis pncipa
lis arguit destructionē toti⁹: vt si parti
es nō sit: nec dom⁹ est. Ex p̄dictis patet
q̄ a tota copulatiua ad quālibet ei⁹ par
tem est bona consequentia.

Ad veritatē disiunctiue sufficit
alterā ptē eē verā: se em̄ h̄z ad mo^m to
tius vltis: ad cui⁹ positionē sufficit posi
tio vni⁹ ptis eius subiūctiue: vt ad posi
tionē aīalis sufficit positio hominis vltēq̄.

Ad falsitatē ei⁹ oportet vtrāq̄
partē eē falsā: cū enī ad veritatē ei⁹ suffic
veritas vni⁹ ptis: oportet ad hoc q̄ sit
falsa q̄ vtrāq̄ pars eius sit falsa.

Sequitur de equipollentijs.

Arca quod est notandum q̄

Equipollētia ē equalē

tia duarū ppositionū in q̄li

tate et quantitate: veritate et fal

sitate mediātē signo p̄ aduētū negatōis

Et dī de eq̄polleo es: qd̄ idē ē q̄ equa

lēores: et ponūtur tres regule, quarum

Prima reglā ē: Si alicui siḡ tā

vlti q̄ pticlarī pponat ne⁹: eq̄pollēt suo

p̄dictorio. i. p̄pōes q̄ p̄s erāt p̄dictorie

eq̄pollēbūt: vt iste sūt cōtradictorie: om

nīs hō currit: et qd̄az hō nō cur: pponat

negatio vni eaz eq̄pollēbūt: vt nō omīs

hō currit eq̄pollēt hui⁹: qd̄ā hō nō cur.

Causa hui⁹ regule ē. qz negatio negās

est talī nature: q̄ q̄cqd̄ p⁹ se inuenit des

truit: et ei⁹ oppositū ponit. Anī negat q̄

liratē et q̄ntitatē. Si enī inueniat ppo

sitionē vniuersalē: facit ip̄am pticularē

et cōuerso. Si inueniat pponem affir

matiuā: facit eā negatiuā et cōuerso. et

sic negatio pposita signo facit pponēs

p̄pōes repugnātes in qualitate et q̄ntita

tē eiusdē q̄liratis et q̄ntitatis. et sic facit

p̄pōes q̄ p̄s erāt cōtradictorie eq̄polle

re. Ex p̄dictis patet q̄ due negatōes eq̄

ualēt vni affirmatōi. Negatō enī negās

vniū oppo^m ex p̄nti pōit ali⁹: et sic nega

tio negās negatōes ex p̄nti pōit affirma

tio: nō sic autē ē d̄ duab⁹ affirmatōib⁹:

natura enī affirmatōis nō ē destruere s̄z
ponere. et ideo affirmatō addita affirma
tioni ip̄am fortificat. qz due affirmatōes
nō equalent vni negatōi: sicut due ne
gationes vni affirmationi.

Contra p̄dicta arguit et videt q̄ ne
gatio nō debeat addi signo:

qz aduerbiū h̄z determināre vbi: s̄z nega
tio ē aduerbiū: q̄ d̄z determināre vbi et nō
signū. Probaf̄ maior p̄ p̄scianū dicētē:
q̄ aduerbiū ē vbi vbi adiectiui. R. q̄
aduerbiū p̄mo et p̄ se h̄z determināre ver
bū: secūdo autē et ex cōsequēti p̄t d̄z nia
re nomē: et sic p̄t addi signo. Si arguit
p̄ arist. p̄mo p̄perme. dicētē: q̄ negatio
nō d̄z addi signo. Dico q̄ loq̄tur de ne
gatōe infinitate: et nō de negatōe ne
gante: qz vici⁹ signum non est infinita
bile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q̄ si

alicui signo vniuersali postponat nega

tio: eq̄pollēt suo cōtrario. i. facit p̄pōes

q̄ p̄s erāt p̄trarie eq̄pollere: vt iste sūt

p̄rie: oīs hō currit: et null⁹ hō cur. post

ponat negatō subicō vni⁹ illaz eq̄polle

būt: vt oīs hō nō currit: et nul. hō cur. eq̄

pollēt. Cā h̄ regle ē: qz p̄trarie sūt eius

dē q̄ntitatis: et d̄rūt solū i q̄litate. Negatō

iq̄t postposita subō nō mutat q̄ntitatē

cū nō agat an̄ se. qz nō cadit supra copu

lā: mutat q̄liratē: et sic sūt eiusdē q̄liratis

et p̄ p̄s eq̄pollēt. S̄z p̄ h̄ arguit sic i

istis: omīs currēs mouet: et nō nō cur. mo^r:

est neg⁹ postposita siḡ vlti: et tū nō eq̄pol

lēt: cū p̄ma sit vbi: et sc̄da falsa. R. q̄

negatō d̄z ponit p⁹ siḡ. i. p⁹ sub^m qd̄ p

siḡ denotat vt cadat sup copulā: nō sic

est i p̄posito. qz illa neg⁹. nō q̄ p̄cedit ly

currēs solū cadit sup enū^m quē iūmitat.

Tercia reglā ē: si alicui siḡ vlti

pticlarī pponat et postpōat ne⁹: eq̄pollēt

suo subalt⁹. i. facit p̄pōes q̄ p̄s erāt s̄balt⁹

eq̄pollēt. vt iste sūt s̄balt⁹ oīs hō c^r: et q̄

dā hō c^r: p̄pōat et postpōat ne⁹ s̄bi vni⁹

illaz eq̄pollēbūt: vt nō oīs hō nō c^r: et q̄

pollēt hui⁹: qd̄ hō c^r. Cā h̄ rle ē: qz s̄balt⁹

ē eiusdē q̄liratis et diuerse q̄ntitatis. qz iḡ

Tractatus De propositionibus modalibus.

vna negatio negat alia: remanet eadē q̄
litas. Negatio autē pcedēs signū mutat
q̄ntitatē: et sic equipollēt cū sint eiusdē
qualitatē et q̄ntitatis. De eq̄pollēt ijs
subcōtrariarū nō dat aliq̄ regula. qz sa-
tis ē euidēs: qz si postpōat negatio sub-
iecto p̄ticulari affirmatiue eq̄pollēbit p̄-
ticulari negatiue: seu erit idēz cum ip̄a.
Ex p̄missis infert auctor q̄ntā rām q̄ talē
Si duo signa vniūsalia negatiua
ponantur i eadē locutōe: vñ a pte subie-
cti: et aliū a pte p̄dicati: p̄mū eq̄pollēt
suo p̄trario: et secūdu eq̄pollēt suo cōtra-
dictōrio: cuius causa ē: qz negatō secūdi si-
gni postpōitur p̄mo signo: et sic facit ip̄z
eq̄pollere suo cōtrario p̄ secūda regulā:
et negatō p̄mi signi p̄pōit secūdo signo:
et sic p̄ p̄mā regulā facit ip̄m eq̄pollere
suo contradictōrio. Unde nihil est nihil
tantum valet sic quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita pōt argui: hec ē nega-
tiua: nihil ē nihil: cū vna sola
negatio pcedat copulā: alia autē est affir-
mativa: q̄ nō equipollēt. Respōsio qz li-
cet negatō inclusa i secūdo nihil sequitur
copulā scdm sitū terminorū: tamē intelli-
git pcedere q̄ntū ad sensū orōis: vñ secū-
du nihil debet expōi p nō et p aliqd: et ē
sensus: nihil ē nihil .i. nihil nō ē aliqd.
pōit autē secūda a pte p̄dicati eo qz in-
cludit i se terminū sue distributōis qd ē
p̄dicatū eiusdē ppōis. Ad hoc cōfert il-
lud secūdi p̄p̄mentias: qz scz ad negati-
uā de p̄dicato īfinito sequit̄ affirmatiua
de p̄dicato finito. De eq̄pollēt ijs sē
p̄p̄e p̄tra dic: p̄ p̄tra: p̄ postqz subalē.
Ad oīs qdā nō: oīs non quasi nullus.
Ad null⁹ quidā: sed nullus nō valet oīs.
Ad alter neuter: neuter nō p̄sar vtrūqz.
Ad aliq̄s nullus nō qdā nō valet oīs.

De ppōnibus modalibus.

Modus est adiacens. et.

Postq̄ auctor determinauit d. p
positionibus de inesse: hic cōse-
quenter determinat de modalibus.

Circa quod notandū qz propo-
sitiones s

inesse dicuntur ille q̄ sūt de simplicibz
herētia p̄dicati ad subiectū: in quibus
vix p̄dicatū simpliciter dicitur d subie-
cto absqz aliquo mō: vt hō est aīal. Mo-
dales vero dicuntur ille q̄ sūt d inherētia
modificata seu det̄miata p aliquē mōz:
vt hō nērio ē aīal: p quā denotat aīa-
litate nō solū iesse hōi: s; etiā d nēritate.

Item notādū qz mod⁹ sumit mlti-
pliciter. Aliq̄ et su-
mit p manerē vñ mēsuravel t̄pamēto.
Sumit etiā p ordiatōne duarū ppōnū:
vt i sylis habet. Sumit etiā put est ac-
cidēs vbi: vt indicat⁹ mod⁹. In ppo-
sito autē sumit p det̄minatōe: et sic mo-
dus ē det̄minatō adiacēs rei det̄mīa-
bilis: vt cū dī: hō alb⁹: ly alb⁹ est qdā mo-
dus det̄minās ly hō ad stādū p homi-
bus albis: importās qz albedinē adiacēs
seu iherētē hōi. Et ponit hic det̄mīa-
tō tāq̄ gen⁹ ad det̄minatōnē factā per
inferi⁹ additū superiozi: vt dicēdo aīal
homo: et p adiectiuū seu p̄modū. Et iō
ponitur adiacēs rei tāq̄ or̄ina. qz q̄ mo-
dus ē det̄minatō adiacēs rei det̄mīa-
bili: modus est det̄minatō facta p ad-
iectiuū: ita qz i p̄posito modus et adiecti-
uū sumuntur p eodē. Est autē duplex ad-
iectiuū: quoddā nomīs: vt albus niger:
et quoddā verbi: vt bñ male. Scdm enī
p̄p̄scianū aduerbiū est vñ vbi adiectū:
qz scz vim vbi det̄minat: Sic duplex ē
modus: vnus nomīal⁹ qui fit p adiecti-
uū: alius aduerbialis q̄ fit p adiecti-
uū verbi. qui potest dici aduerbial⁹: qz ē ad-
uerbiū: et vbi qz det̄minat verbum.

Notandū insu per qz vñ desig-
nat cōpōnem
p̄dicati cū subicō. Itē ip̄am rē importa-
tā p vñ significat. sicut curro significat
currū. Cōnotat et tēpus et modum: sicut
curro ē p̄ntis tēpis et indicatī modi: et
scdm hoc ponit auctor quattuor modos
v̄bales: quidam enī aduerbialiter de-
terminat verbum gratia cōpōsitionis:
vt illa sex: necessario: cōtingens: possibi-
liter: impossibiliter: vero et falso. Cū enī
dicit homo currit: necessario significat

q³ compositio cursus cum homīe sit ne-
cessaria. De istis autē est p^{ri}us intentio q³
sola illa faciunt ppōnem modālē. Alia
determināt verbū gratia rei verbi: vt cū
dicitur homo currit velociter: denotat:
q³ cursus hominis sit velox: non autē ipa
compositio. Alia determināt verbū rati-
one tēporis: vt aduerbia tēporalia. alia
rōe mōi: vt aduerbia optādī et horādī.

Circa quod notādū q³ alia ad-
uerbia s³ q³ bus non fit hic mentio reducitur ad ali-
quod p^{re}dictorū: vt aduerbia loci et nume-
ri cōtinentur sub aduerbijs determinātis:
bus verbū gratia rei x³bi: vt cū dicitur:
fortes currit bis: ly bis nō determinat
verbū gratia numeri singularis qui est
modus significādī verbi: s³ grā rei ver-
bi importare p^{er} verbum. s. ipius cursus.

Si querat quare nō ponitur aduer-
bia determinātia verbū
grā figure generis et ceterorū accidētū:
sicut ponitur rōne mōi et temporis?

R³. q³ cetera accidētia pueniūt alijs a
verbo: nec sūt ei ita p^{ri}pa sicut tempus et
modus. Sumuntur autē illi sex modi q³ nō
q³ nominaliter: vt possibile: impossibile:
necessariū et cōtingēs: v^{er} et falsū. Alii
q³ aduerbialiter: vt possibiliter: impossi-
biliter: p^{ri}ngēter: et necessariorū: v^{er} et falso.

Et inde determinat auctor quid

fit p^{ro}positio modalis: dicens: q³

P^{ro}positio modalis ē il-
la que determinat aliquo istorū sex mo-
dorū: vt possibile est fortē cur. necesse ē
fortem currere. et sic de alijs.

Circa quod notādū q³ p^{ro}positio
modalis p^{ri} sumi large et stricte. si sumat large: tūc
quelibet p^{ro}positio pōt dici modalis in q³
ponit modus determinās compōnem:
et sic p^{ro}positiones in quibus ponit verū
et falsū dicuntur esse modales. Stricte at
sumpta p^{ro}positio modalis erigit q³ non
solum i ea ponat mod⁹ determinās cō-
positionē: sed tales mōi scōm quos pōt
sumi oppō scōm quattuor genera oppo-
sitionū: varijsq³ modi cōsequētiarū per

subalternationē et negationis appōe:
vt in sequētib⁹ videbitur. Et sic tantū
isti quattuor mōi possibile: impossibile:
cōtingēs et necessariū faciūt ppōnem
modalem. In alijs autē nō sic sumit op-
positio et cōsequētia a pte mōi: sed hū a
pte dicti: sicut in illis de inesse. **Q^{uod}**
tamen pōt plures alios modos scōm q³s
pōt sumi oppōes et cōsequētie: vt scibile
demonstrabile dubitabile indemonstrabi-
le opinabile inopinabile: et sic de multis
alijs de quibus arist. breuitatē studēs:
nō fecit mētionem. q³ ex his que s³ istis
quattuor dicuntur pōt concipi quid sit dī-
cendū de alijs non famosis. **Q^{uod}** uidit
ergo auctor ppōem cathegoricam in p^{ro}-
positionē modalem et in ppōem de in-
esse. Dicit etiā q³ in modalibus verbus
debet subici: modus autē predicari.

Circa quod notādū q³ x³bi i
telligit ver-
bum infinitiui modi cū actio: q³ etiam
vocat dictū: quod quidē debet subici:
modus autē p^{re}dicari: non quātum ad sūū
terminorū: vt patet in exemplis auctor^{is}
positis: in q³bus sepe modus a pte subie-
cti ponitur. **Nō** accipitur itaq³ subici in
p^{ro}posito p^{er} subiecto p^{ro}positionis: sed p^{ro}-
ratione determinabilis. **Dictū** enī affir-
matiuū vel negatiuū q³ ab arist. dicit:
esse vel nō esse est determinabile. **Mo-**
dus autē est determinatio ipm vcm deter-
minans: et sic esse et nō esse dicuntur sub-
iectiones et modi appositiones.

Notandū insup q³ ppō modal⁹ po-
test capi dupliciter: vel
in sensu composito: vel in sensu diuiso.
vt ista: possibile ē sedēre ambulare. vel
ista. sedēs potest ambulare. In sensu ei
cōpositōis p^{er} se extremū est hō vel p^{ro}so-
na sedēs cōsideratus sub illa determinā-
tiōe sedēs. Et ille sensus est fals⁹. quia
tūc idē posset esse simul sedens et ambu-
lās. In sensu enī diuisiōis sūt due cathe-
gorice: et i vna cathegorica enūclatur s³
p^{er}sona aliqua esse sedēs: et in alia posse
ambulare: et illa duo sunt vera de eodez
subiecto. vt fortis est sedens: et fortis
potest ambulare: non tamen ita q³ sumt

Tractatus De consequentijs et equipollentijs

esse pnt opposita. Unde sensus est q il
le qui ē sedēs habet potētā ad ambulā
dū. Hoc mō exponit a Scoto: illa pde
stinatus pōt damnari. dist. 40. p. sen.
que in sensu composito est falsa. et i sen
su diuiso vera: vt ibidē diffuse declarat.
Tractat cōsequēter auctor de quali
tate modalium. Circa quod dicit q qui
libet modus facit quattuor ppositiōes
modales: vt iste modus possibile si su
matur sine negatōe lata ad modum et
ad verbum infinitum erit ppositio affir
mativa tam de dicto q de modo: vt for
tem currere est possibile. Si vero nega
tio sumat tñ ante verbum infinitui mo
di erit negatiua de dicto: vt fortem non
currere est possibile. Si vero negatō pre
ponit tñ ad modū erit negatiua d mō.
vt fortem currere nō est possi. Si vero
negatio preponatur vtriq erit negati
ua tam de dicto q de modo: vt forte nō
currere nō est possibile.

Notandū circa illd q licet illa mo
dalis possit dici negatiua
in qua dictū negatur fm Arist. in libro
prior: pncipaliter tamē dicit negatiua
ex pre mōi negatiua q ipa ppō dī modal

Notandū q licet ex parte dicti pōt
sumi qntitas: sicut in ill de inesse. Ex p
te aut mōi necesse se habet sicut omnis:
et possibile vel contingens. sicut quidā.
Unde sicut ad omnis sequitur quidā:
p legē subalternā: sic ad necesse sequit
possibile: Impossibile autē se habet sicut
nullus et possibile: non sicut quidā non
Et sicut ad nullus sequit quidā nō:
sic ad impossibile sequitur possibile nō:
vt ad istam: impossibile est forte curre:
sequit ista: possibile est forte nō curre.
Propōnes igit de necessario et impos
sibili sunt vles ex pre modi: ppositiōes
vero de possibili et ptingēti sūt pncipales

Sciendū q ptingens pōt sumi in
tripliciter: vt patet p Ar.
in pmo li. posterior. Vno mō ptingens
sumit p possibili: vt in pposito: et tale
pōt dici cōtingēs alij seu superius. qz ē

quasi genus ad alia ptingentia: et tle cō
tingēs opponit impossibili et nō necessa
rio. Et tale ptingēs vel possibile dicit
cui nō repugnat ēē: et diuidit in ptingēs
necessariū: vt oēm hoīem ptingit ēē ant
mal: et in ptingēs nō necessariū: qd po
test dici cōtingēs ad vtrunq: vt hoīem
ptingit ambulare: et tale nec est necessa
rium nec impossibile. Et subdiuidit i cō
tingens natum: et cōtingens infinitum.
Dicit aut cōtingens natum qd magi se
habet ad ēē q ad nō ēē: tñ impediri pōt
vt hominē canescere in senectute: quod
pōt impediri: vel qz nō erit senex: vt eti
am qā si sit senex poterit nō canescere.
Cōtingens vero infinitū est qd nō magi
se bz ad ēē q ad nō ēē: vt hoīem ambula.

De consequentijs.

Ariū enī propositiōnū.

Ihic cōsequēter auctor veter
minat de consequētijs et equi
pollentijs modalū. Dicitur
at equipollēt et pñe: qz vna sequit ad aliā
et de his ponitur quattuor regule.

Pro cuius euidētia notā
dū q per attribui intelligit affirmari: p
remoueri intelligit negari. dictū enī af
firmatiū dicitur ēē vbum infinitiū
sumptū cū accusatiō sine negatōe: vt
fortem currere vel ēē currentem: et desū
negatiū dicitur nō ēē: vt fortem nō cur.
vel nō ēē currentem.

Item notandū q iste quattuor re
gule: et p cōsequēs
tota figura sciri pnt per has quattuor di
ctiōes: amabimus: edentuli: illiace: pur
purea. pma defuit pme regule: secūda
secūda: terciā terciē: quarta, quarte. Et
sunt in qualibet dictiōe quattuor voca
les seruientes quattuor ppositiōibus cuius
libet regule: ita q p pma intelligit p
ma ppositio: p secūdam secūda: p terciā
terciā: p quartā quarta. Item p a in
telligitur q propositio intellecta p illā
vocalē ē affirmatiua tā de dco q d mō:
p v negatiua tā de dco q de mō: p e nega
tiua de dicto: per i negatiua de modo.

degenit
undatum

consequens
propositio

Verus. Destrui v totum : sed a confir-
mat utrunq. Destrui e dictum : vene-
gat ip mōm. Idis pmiss rle sūt eulde^s

Prima regula talis est: cuicumq;
dicto affirmato attribuit possibile: ei
dē attribuitur contingens: et ab eodem
remouetur impossibile: et ab eius cōtra-
dictorio opposito remouetur necesse: ut
possibile ē fortem currere: ergo contin-
gēs est fortem currere. qz possibile et cō-
tingēs in pposito sumuntur p codez. Et
ut vltra sequitur: non impossibile ē for-
tem currere. Tū enī possibile et impossi-
bile cōtradictat: sicut nullus et quidam:
eqpollēbūs tñ pponēdo negatōē vni il-
loz iuxta regulas equipollentiarū. Bñ
ergo sequitur: possibile ē for. cur. ergo
nō impossibile est for. cur. Et vlti⁹ seq-
tur: nō necesse est forē nō currere. Qd
ex hoc patet qz necesse et possibile oppo-
nuntur subalterne: sicut omnis et quidam.
Equipollēbūt ergo pponēdo et postpo-
nendo fm regulas equipollentiarū. Et
sic possibile est fortem currere et non ne-
cesse ē fortem nō currere: equipollent.

Secūda regula talis est: cuicumq;
dicto negato attribuitur possibile: ei-
dem attribuit cōtingens: ab eodem re-
mouetur impossibile: et ab eius cōtradi-
ctorio opposito remouet necesse: ut pos-
sibile est nō eē: cōtingens ē nō eē: nō im-
possibile ē nō eē: non necesse ē eē. Ista
regula de consequētibz potest patere
per ea que dicta sūt preponendo et post-
ponēdo negatōes modis: sicut fit in si-
gnis fm reglās equipollentiarū: et ista
applicatio magis valet ponēdo modū
a parte subiecti q̄ a pte p̄dicati fm con-
formitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocunq;
dicto affirmato remouetur possibile: ab
eodē remouet p̄tingens: eidē attribuit
impossibile: et eius p̄dictorio opposi-
to attribuit necesse: ut nō possibile ē eē.
nō p̄tingēs est eē: ipos^s ē eē: necesse ē nō eē.
Quarta regula ē ista: a quocū-
q; dicto negato remouet possibile: ab eo-
dem remouetur cōtingens: eidē attribu-

itur impossibile: et eius p̄dictorio op-
posito attribuitur necesse. Exēplum: ut
nō possibile ē nō eē: nō p̄tingēs est nō eē:
impossibile ē non eē: necesse est eē.

Et sciendū q̄ omnes ppōes q̄ sunt i
prima linea equipollent
p primā regulam: et que in secunda per
secundam: et que in tertia p tertiā: et
que in q̄rta p quartam.

Circa quod notandū q̄ in fl
gura se
quenti sunt quattuor linee circulares: et
est hec figura composita ad similitudinē
figure propositionū de inesse: ut pateat
oppositio modalū p conformitatem ad
illas de inesse: ita q̄ in p̄ma linea supio-
ri ponūtur vniuersales affirmatiue: i se-
cūda vniuersales negatiue: in p̄ma hō
linea inferiori ponūtur p̄ticulares affir-
matīue: in secūda p̄ticulares negatiue.
prima aut linea i pposito dī p̄ma linea
inferior. qz i ea ponūtur ppōes p̄me re-
gule. secūda hō linea est secūda inferior
qz in ea ponūtur ppōes secūde regule.
tercia hō linea dicit secūda supior: qz i
ea ponūtur ppōes tertiē regule. et quar-
ta linea dicit p̄ma supior. qz in ea ponū-
tur ppōes quarte regule. Notificat in-
sup auctor eqpollētias modalū p vnā
aliā regulam trimembrem dicens: q̄

oēs ppōes de possibili et ipos-
sibili eqpollēt hō sūt se hñte: mō autā
dissit. et itelligit p hōū ipm^m infinitū
mōi qd sūt se hñ qñ i vtrāq; affirmat: l
i vtrāq; negat. Dissit se hñ qñ affirma-
tur i vna et negat i alia: et idē dicē^m ē d
mō. Cā h⁹ p̄me p̄tis regule ē: qz possi-
et ipos^s p̄dicat: sicut qdā et null⁹. Sicut
ē pponēdo negatōnem sig p̄dictorie eq-
pollēt i illis de inē p primā regulā equi-
pollētiaz: sic i pponēdo mō. Negat enī
quāritas et q̄litas cū negatō cadat supra
modū et sup copulā p̄ncipalit vniētz
mō dictū. vñ iste eqpollēt: possi^s est eē: nō
ipossibile ē eē. Secūda ps h⁹ regle ē q̄
oēs ppōes d ipossibili et neces-
sario equipollēt modo similit se habēte
et hō dissimilit. Unde iste eqpollēt im-
c ij

Tractatus De equipollentijs modalium

possibile ē esse: necesse est nō esse: cuius causa ē. qz necesse et impossibile cōtrariānt: sicut omnis et nullus. sicut ergo p secū dā regulā eqpollentiaꝝ negatio postposita facit eqpollere cōtrarias in illis de inesse: sicut in istis negatio postposita ad verbum infinitiui mōi: cum neget solā qualitātē dicti: nō aut negat quantitātē mōi: cū actus eius terminet in ipsa cōpōe pñi dicti: nec trāseat vsq ad mōm.

Tercia ps huius regule est: q omnes ppositiones de possibili et necessario equipollent mō et verbo dissimilit se habentibus. Cuius causa est. qz necesse et possibile se hñt subalterne: sic omnis et quidā. sicut ergo pponēdo et postponēdo negationē subalterne eqpollēt in illis de inesse per terciā regulā equipollentiarū sic in pposito. An iste equipollēt: possibile ē esse: nō necesse ē nō ēē.

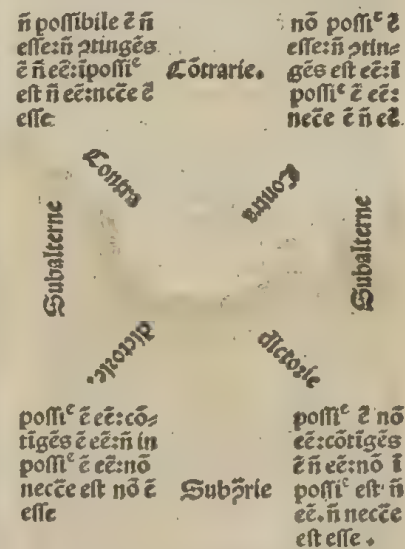
De oppositōe modalium.

Ende agit auctor de oppositōe modalium et pte modi: dicens qz **Propositionum modalium** aliquę sūt cōtrarie: aliq subcōtrarie: aliq que ptradictorie: et aliq subalterne.

Quartus ordo et tercius ptriatur: scz: ppositionis ordinate in terciā et i quartā lineā. vt patet p hūc xsum. Tercius est qto semp ptriarius ordo. Hoc patet sic: qz vniuersal affirmatiua et vlis negatiua ptriatur. Omnes aut pposēs quartū ordinis sūt vniuersales affirmatiue et mō. Equale ē em isti necesse ē esse: et omnes de terciō ordie sūt vles negatiue. An equalēt isti: impossibile est ēē: et sic cōtrariatur. Primus aut ordo et secundus subcōtrariatur. An x? Sic etiā lineā subcōtraria pma secūde. hoc mō patet: qz picularis affirmatiua et picular negatiua subcōtrariatur. Omnes aut ppositiones pmt ordinis sūt pculares affirmatiue. vnde equivalent isti: possibile ē esse: et oēs secūdi ordinis sūt pculares negatiue: vñ equalēt isti: possibile ē nō ēē. qz subcōtrariatur. Itē pmt contradicit

tercio. se enī habēt sicut picularis affirmatiua et vniuersalis negatiua. secūda etiā cōtradicet qto cū se habeāt vt picularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. Unde versus. Tercius est primo cōtradicet ordo. Pugnat cū quarto cōtradicendo scdo. Itē prima lineā subalternatur 4. habent em se sicut picularis affirmatiua et vlis affirmatiua: et secūda subalternatur terciē: cū pposēs posite in terciā sint vniuersales negatiue. An versus. Prima subest quarte vltice picularis habens se. Hac habet ad seriem se lege secunda sequentem.

Et notandum q licet contingens sequat ad necesse. p ut contingens cōuerit cū possibile: et ē superius ad necesse: sicut aīal sequit ad boiem: accipiēdo tamē cōtingens p illo quod pōt nō esse nō sequit ad necesse immo sibi repugnat. Ite de modalib.

De predicabilibus siue vniuersalibus,

Predicabile sumit. et.

Hic auctor incipit agere de predicabilibus siue vltibus. Ad cuius evidentiā diuidit ipm p dicabile in p dicabile ppe sumptū et cōmuniter. Predicabile ppe sumptū est aptum natum dici de plurib⁹ vniuoce. Predicabile vero cōmuniter sumptum est qd de vno solo vel de plurib⁹ p dicitur. De p dicabili xō ppe sumptū est p se intentio: qd est idem q vniuersale fm rem: differēs tamē fm rationē. Ratio enī p dicabilis sumitur ab hoc q est dici de pluribus. Ratio xō vniuersalis p hoc qd est eē in mltis. vlt enī dicit qd est aptū natū eē in pluribus. Pro quo notādū q vniuersale cū sit vniū cōcrem pōt capi dupliciter. vno mō p se significato qd est vniuersali: tas et secūda intentio: que scz est quedā relatio rationis in p dicabili ad illud de quo est p dicabile: et hunc respectū rationis significat hoc nomē vniuersale i cōcreto: sicut vniuersalitas in abstracto. Alio mō sumit vniuersale p illo qd de nominat ab ista intentione vltatis: que est aliqua res pme intentionis. Et sic ipa natura q est in singulari dicit vlt: quātū nō est de se hec. Qd autē hic dicit de hoc termino vniuersale: pōt sibi dici de alijs terminis secūde intentionis fingendo etiā ipsi abstracta: vt genus significat secundam intentionē in concreto: et generalitas in abstracto: et sic de alijs.

Morandū in iug q licet ipa natura que est in aliquo singulari sit ita cōis q sibi nō repugnat esse i alia singularitate q tū ē de se: licet sibi repugnet: vt facta ppa isti p indiuiduale differētiā ipam cōtrahentē: nō tū ita cōmunis q sit in potentia ppinqua q p dicitur de multis actū. An ipa natura licet non sit in re sine singularitate: tamē de se nec includit singularitatē nec vniuersalitātē. Equitas enī fm Auicē. est tū equitas: nec est vna nec plēs: hoc est nec includit quātū est de se vnita: et singularitatis: nec pluralitatem vni-

uersalitatis: hoc tamē nō obstante: cum omne ens sit vniū ipa natura habet ppa vnitatem que ē eius passio. Hec est vntas maior vnitare vniuersali: et minor vnitare numerali: qd sic pōt pbari. Simile et equale fundantur sup vnum ex s. metaphice: sed nllō intellectu exīte est realis similitudo albi ad albu: scdm albedinē: ergo aliqua realis vntas est primū fundamentū hui⁹ rōnis realis. qz relatio realis nō fūdat super ens rationis formaliter. Non est autē hec vntas numeralis: patet: qz hoc albu et illud nō sūt vniū numero. qz nihil vniū numero est simile sibi ipsi: ergo est aliq alia realis vntas. Itē si omnis vntas real est numeralis omnis diuersitas realis erit numeralis: Cōsequēs ē falsū: ergo et antecedēs: pbatio pñe. qz vniū et mltā idē et diuersum sūt opposita ex quarto metaphice. Totiēs aut dicit vniū oppositorū quōtiēs reliquū: pmo topicor. Et sic tā tū differt for. a pla. q tū differt a brunello: et tūc intellectus nō pōt abstrahere a sorte et platone aliq cōmune magis q a sorte et brunello: et tūc quodlibet vniuersale esset purū figurētū: qd est absurdum. Cum g ipa natura sit vna vnitare minori q sit vntas numeralis: sequitur q ipa de se nō sit singularis. Et sic vniuersale est aliquid in re. Sed p hoc arguitur tripliciter. Primo sic: Intellectus agens scdm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: g vlt nō est preter operationē intellectus. Item scdm Boeciū de vnitare et vno. Omne qd est id est qz vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. Itē Aристо. dicit. 7. metaphice. q subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta notādū primo q esse i intellectu pōt capi dupliciter. Vno modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. Alio modo obiectiue et hoc dupli. Vno mō habituali: et p: qn

Tractatus De vniuersali,

sej ibi p specie manentē in intellectu in
mediate motuā ad intellectionē. Alio^o
actualiter et secundario: puta quādo iam
actu mouet et intelligit. Secūdo notā:
dum q duplex est vniuersale. s. in potē:
tia et in actu. Vniuersale in potentia est
ipsa quiditas vel natura que est in re cū
singularitate que est in potentia remota
ad hoc vt p diceretur de multis. Vniuersa
le in actu est ipsa quiditas denudata p
inte^m agētē a singularitate et a conditōi
bus singulariū: que nō solum est cōmu:
nis multis: sed est in potentia p pūqua
vt p diceretur de multis. scdm em Arist.
p mo posterior: Ad hoc q aliqd sit vltē
regrit q sit vñ i mltis: p dicit d mltis:
et tūc ad cōmentatorem dicētē q intelle
ctus facit vniuersalitātē in rebus: Dico
q intelligit q intellectus agens fac de
vniuersali i potētia vltē in actu. vt eniz
dictū est secūdo cap. p me p rta bulus li
bri. Species in fantasia nō pōt mouere
inte^m possibile ad cognoscendū vniuer
sale actu: cum ipam rem repōtet cū con
ditionibus singularium. Intellect^o igit
agens cū fantasmatē causar specie intel
ligibilem in intellectu possibili q repre
sentat ipaz naturā vel quiditatē actu ab
stractam ab huiusmōi conditionib⁹ sin
gularium: que licet sit in re quantū ad
id quod est: tamē ē obiectiue et habitua
liter in intellectu inquantū representatur p
hmoi speciem. Et qñ actualiter intelli
gitur: tūc ē ibi actualiter: vt sic vniuer
sale actu est p rma intentio et terminus
cōmuns impositus ab intellectu ad si
gnificandum ipm obiectum intellectū:
et est terminus p me intentionis: quan
do aut intellectus compar ipm obiectū
cognitū ad inferiora: tūc sit illa secūda i
tentio q dicit vniuersalitas: que nō est
aliqd i res: s. tñ hz ē i intellectu opante.

Notādū insup q ipsa quiditas vel
essentia sic abstracta p in
tellectū pōt p siderari dupliciter. Ano^o
in se: nō intelligēdo singularitates: nec
illā secūda intentionē que dicit vniuer
salitas. Et vt sic cōsideratur a metaphi

sico: et expmitur p diffinitionē: et ē obie
ctū intellectus nostri p statu illo. Alio
modo pōt cōsiderari inquantū subest tali
intentioni secūde: que dicitur vniuersa
litas: et sic cōsideratur a logico. Logic^o
enī cōsiderat secūdas intentiones appli
catas primis in quibus fundātur.

Ad secūdū qñ dicebātur Omne quod ē.
et ē. potest dici q illud habet veritatem
de re que p se subsistit. Ipa aut natura
nō ē hmoi: qñ nō existit p se s. i singulari.

Contra hoc arguit: q vt dicit Boe
tius: qd ē i vno numero
est vnus numero: cū ē ipa nā sit i singla
ri qd ē vñ nūero erit vñ nūero. R^o q
qd ē i vno nūero: vt i illo lapidē ē vñ
numero: vel p mo p se vltē de nominatiue.
p mo vt illud p qd vnitas talis cōpetit
huic composito. s. ipa d rntia indiuidual
p se: vt hic lapis cuius illud quod ē pri
mo vñ hac vnitate est p se p r: de nomi
natiue tñ: vt ipa quiditas lapidis q est
potentialis ad entitatem indiuidualem
ipam denominatē. Et ideo qñ de noīe
respicit actualitatē eius et vnitatē. Si
militer istud patet in alio simili manife
statōi. pōstet enī argui sic. Quicqd ē
in vno specie: est vñ specie: sed color ē
in albedine q est vñ specie: ergo ē vñ
specie: ergo nō habet vnitatē minorem
vnitate speciei: Ad seqtur. vñ color i al
bedine est vñ specie: nō p se nec p mo:
sed de nominatiue tñ. D rntia aut speci
fica est vna. p rmo q sibi repugnat p r
mo diuidi in plura specie. Albedo autē
est vna specie p se: sed nō p rmo: qz per
aliquid intrinsecuz sibi. s. ipam d rntiā.
Ad terciū dico q p hū non vult dicere
q sba cuiuslibet rei sit p rta: ita q ex na
tura sua sit indiuidua: s. qz facta ē p rta
aliquo cōtrahēte: quo posito non potest
in esse alteri: licet sibi nō repugnet ex se:
qz quicqz vnitate singulari ponat.
hāc materiā declarat Scotus multipli
tercia dist. 2. sen. de hoc. et iā vide p mo
et septimo metaphisice.

Quidit vltimus auctor predica
bile proprie sumptum siue vñ a

De diuisione predicabilis ppe sūpto siue vñ

II

uersale p genus: spēm: dñtiam: ppriū:
et accidēs. ¶ Ad cuius euidentia sciendū
q̄ p̄dicabile seu vniuersale sumitur hic
p ip̄a secūda intentōe que dicit vniuersa-
litas: et est relatio ratiōis causata per
intellectū comparantē supius ad inferi-
ora: vt p̄dicabile de ip̄is. Quod quidē
pōt compari ad ip̄a dupliciter: scz vt p̄-
dicabile de ip̄is in quid vel in quale.

Si in quid: hoc ē dupliciter: vel qz de
pluribus differētibz specie: et talis cō-
paratio dicit genus: vel de pluribz dif-
ferētibz numero: et talis dicitur spēs.
Si in quale: vel eēntiale vt accidētale.
Si eēntiale: sic est dñtia. si accidētale:
hoc ē dupliciter. qz vel p̄dicatū habet
causā necessariā in subiecto vel non. si
p̄mū: sic est p̄pūm: si secūdū: sic ē accēs.

Contra hanc diuisionē arguit di-
pliciter. p̄mo mō sic. P̄redi-
cabile p̄dicatū et p̄dicamētū idē sūt fm
rem: ergo nō plura nec pauciora debent
esse p̄dicata et p̄dicamēta q̄ p̄dicabi-
lia. cōsequens est falsum: qz ponūtur de
cem p̄dicamēta: et q̄tuor p̄dicata tñ
Itē vnum membrū vniūs diuisionis in-
cluditur in alio: ergo diuissio nō ē bona.
Aliū est notum. qz genus includit i spe-
cie. Probatur cōsequētia. qz membra
diuidentia bone diuisionis nō debēt co-
incidere adinuicem: sed eē opposita vt
disparata. Itē idē est accidēs et genus:
ergo nō debet accidēs cōcludi contra
genus. p̄sequētia ē nota: et pbatur aliis:
qz color est genus albedinis et accidēs
homis. R. ad p̄imum qz licet idē fm
rem sit p̄dicabile p̄dicatū et p̄dicamē-
tum: tamē differūt scōm rationem. p̄-
dicabile enī dicitur qd pōt predicari de
pluribz p̄dicamentū vñ sumit p̄ gñe
generalissimo: vel p tota coordinatōe
p̄dicabiliū fm sub et supra et lateraliter.
p̄dicatū vero dicit illud per quod p̄ter
minari vel solui questio dubitabilis vel
problemata: in q̄ scz pōt opponi ad vtrā
qz p̄ter contradicōnis. P̄bus aut in to-
picis determinans de syllogismo dialē

ctico docet modū soluēdi huiusmōdi dū-
bitationes. Unde ibi ostendit d aliquo
quō potest sciri qz est gen⁹: et sic d alijs.
Pōit igit ibi quattuor p̄dicata: scz duo
in quid: que sūt gen⁹ et diffinitio: et duo
in quale: scz p̄pūm et accidēs. qz omnis
questio dubitabilis pōt terminari et sol-
ui: respondendo per aliquod istorū: vel
p aliquod reductum ad illa: qz aut nō sit
questio de indiuiduis: cum de illis non
sit scientia sed de speciebus: ideo speci-
es nō numeratur inter p̄dicata: scz in
talibus questionibus sit subiectū. Nec
de differētia specifica sit mentio ibi. qz
idē est iudiciū de illa sicut de specie: pos-
test autē reduci ad diffinitionē. Differen-
tia autē genericā reducit p̄bus ad gen⁹
cū in ip̄o formaliter includatur. ¶ Ad
secūdum dico qz genus et species pos-
sūt capi dupliciter. vno mō fundamēta-
liter: et sic vnū includit in alio: vt animal
in homie. Alio mō sumitur formaliter.
pro ip̄is secundis intentionibus: et sic
sunt intentōes distincte: nec coincidunt.
¶ Ad tertium dico qz licet idem sit ge-
nus et accidēs: hoc tñ nō respectu eius-
dem: est enī genus respectu suoz inferi-
orum: et accidēs respectu substantie.

De genere.

Genus dicitur tripliciter

et. In p̄cedēti. auctor dētē-
minauit de p̄dicabili in com-
muni: h cōsequēter incipit determinare
de quolibet ip̄oz in sp̄iali: et p̄mo de ge-
nere ponēdo triplicē eius acceptionē.
P̄mo modo genus est colle-
ctio multozū habētū quādā cōnexionē
ad inuicem et ad vnū p̄ncipiū: et sic gen⁹
dicit p̄gentes: Et hoc mō illi q̄ descen-
dunt ab eodem auo dicūtur de eodē ge-
nere vel parentela. Alio modo sumitur
pro principio illius generatōis: et sic ge-
nitor vel auus dicit genus: quia est p̄nci-
pium p̄ductiū illius progeniei. Ro-
cus etiam generatōis vel patria dicit

genus ratione virtutis generatiue et conseruatione que est in ipso secundum habitudinem vel respectum quem habet ad corpora celestia. Videmus enim aliqua animalia in uno loco generari que non generantur in alio. Item patet de arboribus plantis et metallis. Tercio modo dicitur genus sub quo ponitur species: et sic sumit in proprio sito: quod est verum immediate ad differentiam indiuidui quod ponitur sub genere non tamen immediate. Et notandum quod licet genus possit alio modo sumi: tamen due prime acceptiones generis benunciantur propter quandam convenientiam quam habent cum genere logico. Sicut enim genus primo modo dicitur collectionem multorum: sic genus logicum dicitur collectionem multarum specierum. et sicut genus secundo modo dictum est principium effectuum ipsius parentele: sic genus logicum est intrinsecum principium suarum specierum: cum ex ipso et differentia constituantur species. Genus autem logicus sic diffinitur.

Genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid. et ad interrogationem factam per quid respondetur per quod: ut si queratur quid est homo: respondetur animal.

Circa quod notandum quod ly predicatur dicitur aptitudinem et non actum: sicut in aliis diffinitionibus.

Notandum quod quid significat essentiam per modum substantie: substantie autem est substare. scilicet aliis. Cum ergo materia subit forme: est enim fundamentum et receptaculum formarum: et genus se habet ut materia: ideo convenientius respondetur ad interrogationem factam per quid. Substantie est etiam per se stare: quod igitur genera et species significant per modum per se stantis: ideo in quid congrue predicatur. Differentie vero in quale: quod se habet ut forme: et significant per modum adiacentis: determinatis et qualificantibus. Quod aliqd potest dici tripliciter. Uno modo secundum

rem et modum simul: ut genera et species substantie. Secundo modo secundum rem tantum: ut differentia que dicitur per modum qualificantis. Tercio modo secundum modum tantum: ut genera et species accidentium.

Notandum insuper quod genus potest sumi vel per ipsam secundam intentionem que est habitudo vel comparatio quiditatis predicabilis in quid de pluribus differentibus specie ad ipsas species. vel potest sumi per ipsam re vel quiditate in se considerata absolute. Vel tercio modo pro ipsa quiditate concepta sub illa secunda intentione. Hic autem non diffinitur ipsa quiditas vel res absolute considerata. quod eius consideratio non pertinet ad logicum sed ad metaphysicum. Sed secundum aliquos hic diffinitur ipsa quiditas considerata sub illa secunda intentione: que opinio satis est probabilis. quod logica est de secundis intentionibus adiunctis primis secundum Avicennam. Et secundum hoc de facili possunt intelligi diffinitiones que sunt in logica. Verumtamen quod quiditas sic considerata non dicitur unum conceptum per se: sed per accidens aggregatum. scilicet ex re et intentione. Diffinitum autem debet esse unum per se ex primo metaphysice. quod etiam logicus per se considerat secundas intentiones: primas autem non: nisi in quantum sunt fundamenta secundarum: videtur melius dicendum quod hic diffinitur secunda intentio: quod consonat dicto Scotti. prima diffinitio. 4. sen. ubi ait quod intentiones logice que significant conceptus in anima per se unum diffinitur assignando eis genera et differentias eo modo quo possunt ea habere: ponendo etiam ipsarum fundamentum et terminum: sicut fit communiter in relationibus. Hoc modo diffinitur intentio quam dicitur genus: cui loco generis assignatur ratio predicabilis que est communis ad quinque predicabilia. Predicari autem de pluribus differentibus specie in quid ponitur loco differentie. Per hoc enim differt genus a specie et differentia: non quidem quod illa secunda intentio que dicitur genus predicatur de pluribus differentibus specie: sed quia est nata fundari in

quiditate sic predicabili. Ipa enim intentio
solum predicatur de pluribus ordinibus nu-
mero secundum Scotum. 6. q. quolibet. 2. 2.
Fundamentum ergo intentionis est illud
quod predicatur. Termini vero sunt ipse
species de quibus predicatur. Genus igitur
est predicabile quod predicatur. 2. 2.
hoc est genus est relatio predicabilis quod
predicatur de pluribus ordinibus specie.
2. 2. De quo nota ea que dicta sunt in dis-
tinctione propositionis: secundum hoc poterunt
declari alie diffinitiones secundarum in-
tentionum logicalium circa quod non inten-
do immorari. ¶ Sed contra predicta sic
arguitur tripliciter: et videtur quod hic
non diffiniatur intentio ge-
neris. quia hic diffinitur illud quod predi-
catur de pluribus ordinibus specie: sed
intentio non predicatur: sed res subie-
cta intentioni: ergo intentio hic non dif-
finitur. maior est nota. probatur minor.
quia illa est vera: homo est animal: ista autem
est falsa: homo est genus. Item videtur
quod predicabile non se habeat ut genus ad
intentionem generis. quia tunc idem esset su-
perius et inferius respectu eiusdem. Pro-
batur consequentia: sicut ista est vera: ge-
nus est predicabile: ita ista: predicabile est
genus: posito casu quod sit genus ad quicquid
predicabilia. Item videtur quod genus etiam
sumptum pro re subiecta intentioni non pre-
dicatur de pluribus ordinibus specie: ut
animal de homine. quia pars non predica-
tur de toto: genus autem est pars essentialis spe-
ciei: cum se habeat ut materia: ordinis autem
ut forma. 8. metaphisice. ergo genus non
predicatur de specie. 2. 2. ad primum di-
cendum est quod maior non est vera. Non
enim illud quod predicatur hic diffinitur:
sed intentio que fundatur in id quod pre-
dicatur. que quidem per suum fundamen-
tum notificat: nec est inconueniens rela-
tiones rationis diffiniri per sua funda-
menta: cum Aristotele. quinto metaphisice di-
stinguat modos seu species relationum
realium per ipsarum fundamenta. quia ipse
ordinis specificie. propter earum modicam entita-
tem forte nos latent. Relationes autem ra-

tionis sunt minoris entitatis quam relatio-
nes reales. ¶ Ad secundum quando argui-
tur quod si predicabile esset genus: tunc idem
esset superius et inferius respectu eiusdem.
Dico quod consequentia non valet. ad probatio-
nem respondeo: quod quando dicebat: ge-
nus est predicabile est predicatio per se supe-
rioris de suo inferiori: sicut: dicabile est
superius ad genus. Quando autem dicitur
predicabile est genus: non est predicatio
per se sed denominatiua predicatio: sicut
dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur. quia inferius non potest de-
nominatiue predicari de suo superiori: cum
in predicatione denominatiua predicatum dis-
tinguatur realiter a subiecto sicut acci-
dens eius. 2. 2. quod illud est verum in pre-
dicatione denominatiua stricte sumpta
non autem large: ut enim dictum est. c. 2. 2. 2.
quia superius est potentiale respectu inferio-
rum. Inferius autem est actuale ideo quasi de
nominatiue ipsum respicit. Inferiora etiam
quodammodo accidunt superioribus acci-
piendo etiam accens per extraneo. quia non sunt
de ratione superiorum. ¶ Ad tertium dico:
quia pars non predicatur de toto per modum
partis: unde ista est falsa: homo est animalis-
tas: sed bene predicatur per modum totius
in concretoratiōe suppositi quodlibet con-
nit: et ideo hec est vera: homo est animal:
quia non opposita iuxta se posita magis elu-
cescunt. Quot enim modis dicitur unum opposi-
torum: tot modis dicitur et reliquum: ideo
dicit auctor quod ad cognoscendum hoc me-
brum differentibus specie: oportet scire:
quot modis dicitur idem: quia tot dicitur dis-
ferens. Idem autem dicitur tripliciter: idem
genere: idem specie: idem numero. Unde ea-
dem genere dicitur quecumque sub eodem ge-
nere continentur: ut homo et asinus sub ani-
mali. Et per oppositum ordinis genere dicitur
que sub diversis generibus continentur:
ut homo sub animali: et arbor sub planta.

Pro quo notandum quod duplex est
genus. scilicet lo-
gicum et physicum. Genus physicum dicitur sub-
iectum vel materia que est subiectum genera-

tionis et corruptionis: vñ illa sunt idēz genere phico que habent idēz subiectū vel materiā cōmunem circa quā possūt habere transmutationē mutuā: et que nō habent nō sunt idēz genere hoc modo. Et de tali loquitur Aris. 10. metaphice vbi dicit q̄ corruptibile et incorruptibile differūt plus q̄ genere. Illa vñ sunt idēz genere logico que cōueniūt in aliquo cōmuni p̄dicabili de pluribus differentibus specie in quid: et de hoc genere loquit auctor: non de p̄mo. Unde substantia corpea et incorporea licet sint idēz genere logico: tamē drūt gñe phico. Eadez specie sūt que sub eadē specie cōtinētur: vt sortes et plato sub homīe. Drūtia vero specie dicūtur que cōtinētur sub diuersis speciebus: vt sortes et brunellus: vel que habēt drūcias specificas oppositas: vt homo et equ⁹. Eadez numero dicūtur: que nō faciūt diuersum numerū: vt homo et animal ratiōale. Drūtia vero numero sunt que faciunt diuersū numerū: vt sortes et plato faciunt vnū binariū: que est species diuersa a trinario: et si adderetur cicero: esset numerus ternarius. Sunt enī distincte res numerate habētes distinctas differentias numerales. Et ponit auctor quatuor modos idētitatis numeralis. Et si nullit er possent poni quatuor modi differentie numeralis: sed hoc nō est necesse. qz satis habēt p̄ alias. I. p̄ modos identitatis numeralis: quorū prim⁹ est idēz nomīe: et dicūtur eadē nomīe quorū res est vna: nomīa vero plura: et sūt nomina synonyma: vt marcus tullius: que licet sint plura nomīa: dicūtur tamē eadem nomīe qz cōueniūt in idētitate rei nomīate. Secund⁹ modus est idēz in diffinitione: quando scz vnū est diffinitio alterius: vt animal ratiōale et homo et pos sunt reduci ad p̄mum modū: qz p̄ varia nomīa diffinitionis et diffiniti imp̄tatur res eadem: que quidē p̄ diffinitū imp̄tatur implicite et per diffinitionē explicite. Tercius modus ē idēz p̄prio: qñ scz vnū est p̄prium alterius: vt risibile est

proprium homīs. Quartus modus est idēz accidēte: quādo vnū est accidēs alterius.

Ad euidētiā predictorū no: adū q̄ drūtia et diuersa aliquādo sumuntur large: et sic vnū sumit p̄ reliquo. Vñ sicut dicimus diuersa numero: gñes vel spēs sic et drūtia numero gñe vñ spēs. Alio mō sumuntur stricte: et sic differunt ad inuicē. Illa enī que in nullo q̄ditate cōueniūt: vt vltime drūtie dicūtur p̄mo diuersa: non tamē dicūtur drūtia: qz vt dicit p̄bus q̄nto metaphice: Differentia sūt aliquid idēz entia. i. in aliquo cōuenientia: vt hō et equus: q̄ cōueniunt in animali: licet drūant p̄ rationale et irrationale.

Notandū insup fm Scotū dist. 3. 2. sen. q̄ vnaqueqz res ē singularis: et vna numero p̄ aliquā entitatē positiuā p̄ determinatē naturam ad singularitatē: que quidēz entitas vocatur drūtia indiuidualis p̄ hecēitas. Probatur. qz omnis drūtia drūtiū reducitur ad aliqua p̄mo diuersa: alioqñ nō esset status in differentibus. Sed indiuidua p̄pē differūt: qz sunt drūtia et aliquid idēz entia: ergo eorū drūtia reducūt ad aliqua p̄mo diuersa. Illa p̄mo diuersa non sunt natura in isto et in alio: nam in natura cōueniūt: ergo preter naturā in isto et in alio sūt aliqua quibus hoc et illō differunt. Sz hec nō sunt materia nec forma nec accidētia: ergo erūt aliq̄ entitates positue per se determinantes naturam. q̄ aut materia et forma nō sint cā indiuiduatōis nec diffinitionis numeral. pbat. qz q̄cūqz sunt de q̄ditate spēs nō p̄stirūt ēē alicui⁹ indiuidui: materia et forma sē h̄mōi. g. 12. maior patet qz de cui⁹ q̄ditate sē p̄ncipia indiuiduatia ipm ē indiuidū sē. mior p̄. 7. 2. 8. meta. Itē i accidētib⁹ nō ē mīa: vbi tñ ē diffictō indiuidual. Qz etiā indiuiduō sē nō h̄eat ēē p̄ q̄ntitatē vñ cetera accidētia pbat. qz sba ē p̄z omīi accidēte ex. 7. meta. ḡ puenit sbe p̄ ex sua rōe q̄nt h̄ p̄ q̄ determinet aliq̄ accidē. Sz p̄ p̄dca ar⁹ p̄ qz hoc. det.

minate dicitur quod diffinitum in numero accidētū varietas facit maxime in loco. & indiuiduario subiecti fit per accidētia. Item in quinto metaphice dicitur aristoteles quod illa sunt vñū numero quorum materia est vna: ergo materia est causa indiuiduationis seu unitatis numeralis. R^o. ad Boetium quod varietas accidētium facit vñū in numero non causaliter sed notificatiue eo quod distinctionē numeralē concomitat varietas accidētū quod habetur per hūc verum. Forma figura locus stirps nomen patria temp^{us}. Ad secundū dico quod materia et forma opponuntur relatiue ex secundo philosophico: et quot modis dicitur vñū opposito: tot modis dicitur et reliquū: ex primo topico. Forma autem quantū ad prius spectat dicitur dupliciter. Vno modo per formam prius: sicut anima est forma corporis. Alio modo per formam totius que est ipsa quantitas que apud aristoteli. frequenter dicitur forma 5° metaphice. ca. de cā. 7. 7°. vt humanitas est forma non alterius partis compositi sed totius.

Notandum quod entitas compositi distinguitur a partibus est forma totius compositi: sicut ipsa natura tota vt vt humanitas quod vocatur quantitas. Quia autem quantitas possit dici forma totius: patet per philosophum. 5° metaphice. ca. de cā. vbi dicitur quod forma totius non est forma informans: sed est forma in. Et sic non est intelligendū quod talis forma informet materiam et formam partis: vel ipsam totū tamquam aliqd in clusū in toto. sed est sic forma totius quod est tota natura seu quantitas sui totius. Igitur materia correspondet dicitur dupliciter. quia quedā est materia que opponitur forme partis: et hec est materia que est principium essentialē cōstituēs cū forma vñū ens per se. Et quedā est materia quod opponitur forme totius et ipsi quod dicitur: et per consequens est extra rationē quod dicitur rei formaliter. Et hec est materia que est differētia seu proprietas indiuidualis que est causa indiuiduationis quod potest vocari hecēitas. Cū ergo dicitur aristoteles quod illa sunt vñū numero: et loquitur de materia non

primo modo sed secundo modo: que proprie vocatur materia quatenus constituit rem in vltimo esse subicibili et materiali. non autem in esse formali. quia non pertinet formaliter ad formale quidditatem rei. Et hec quiddē expositio consonat lre philosophi. Subdit enim quod illa sunt vñū species: quorum ratio est vna. Ratio quiddē ibi sumit per quidditatem que dicitur forma respectu vñū indiuidual.

Et notandum quod sicut realitas a qua sumit genus est potentialis ad realitatem a qua sumit vñū specificata: ita quod hec realitas non est formaliter illa: alioquin in diffinitione esset negatio: sic realitas specifica est potentialiter ad vñū indiuidualem que est actus determinans naturā specificam ad singularitatem: nec inconueniens est ipsam vñū indiuiduale habere rationē actus et materię: diuersis tamē respectibus. habet enim rationē materie inquātū cōstituit in vltimo esse subicibili: sed habet rationē actus inquātū determinat naturā specificam ad esse hoc: et inquātū distinguit vñū indiuiduū ab alio. actus enim determinat et distinguit: 7. metaphice. Hec materia habet magis considerari a metaphisico quam a logico: id est de ipsa succincte pertransito.

Unde diuidit auctor genus in gen^{us} generalissimū et gen^{us} subalternum. Circa quod sciendum quod suplatius potest capi dupliciter: scilicet affirmative et negative. Vñ gen^{us} generalissimū negative sumptū dicitur quod nihil est generalius. Et hoc modo sumit ab auctore cum dicitur quod genus generalissimum est supra quod non est aliud genus supaveniens. Alio modo sumēdo affirmative dicitur gen^{us} generalissimū quod est generalius omni alio: et sic nullū gen^{us} dicitur generalissimū simpliciter loquendo: tunc enim tūc est vñū generalissimū: quia secundum philosophum. Quod per supabundantiam dicitur vñū soli cōuenit. Quodlibet tamē generalissimū potest dici generali^{us} omni alio: non simpliciter sed omni alio sue coordinationis. **Notandum** insuper quod sup

latius nō semp superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declaratiue est: sed aliquādo tātiū sumit̃ intēsiue: et tūc tñ valet sicut valde. An hoc mō potest dici de quolibet sancto q̃ est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc mōdo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuis dicitur genus generalissimum in decē p̃dicamēta: que sūt substantia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quādo: situs: vel positio: et habitus: que dicuntur generalissima: q̃ nullū habēt genus supra se: licet enī ens dicatur de ip̃s: tamē scdm̃ auctorē nō est genus: q̃ est equocū ad ip̃a. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p̃. sen. ens ē vniocū ad deum et creaturā substantiā et accidens: cū dicat vñū p̃ceptū cōmunem ip̃is. Sed tamē nō sequitur q̃ sit genus: q̃ nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā et accidēs sicut ad species per differentias: sed p̃ modos intrinsecos. An dicit Aristot. 4. metaphice q̃ ens dicitur multipliciter: non tamē equivoce sed vniocē: cū equocū et vniocū sint immediata: vt patet ex rationibus ip̃soz. Nec obstat q̃ p̃ prius dicitur de deo q̃ de creatura: et d̃ substantiā q̃ de accide. q̃ analogia nō repugnat vniocatiōe: vt videbit p̃mo. c. p̃dicamētoz. ¶ Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī p̃dicatur aliqd̃ et p̃dicatur in qd̃ et in plus difficile est euadere q̃n sit genus scdm̃ ar̃. in libro topicorū dico q̃ licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī q̃ re ens nō est genus est: q̃ gen⁹ strahit ad species p̃ d̃rctas. Realitas enī a q̃ sumitur genus est potentialis ad realitatem a qua sumitur differentia: al̃s genus complete diffinitur. Ens aut̃ nō cōtrahitur ad deum et creaturā ad substantiā et accidens per differentias sed p̃ modos intrinsecos: vt videbitur p̃mo. c. p̃dicamētoz. Alia rō huius assignatur a doctore subtili. 2. dist. p̃. sen. vide ibi. Quod vero hec materia non est presentis speculatiōis vsq̃ ad terciā: quartam meta

phice differatur.

Genus subalternum dicitur q̃ cum sit genus potest ēē species: q̃ vñ habet supra se genus et sub se species: vt animal est gen⁹ hominis et equi et species corporis animati. et dicit̃ subalternum quasi sub alio positum.

De specie.

Species est quod pre-

dicatur p̃ plurib⁹ differentibus numero in eo q̃ quid.

vt si querat quid est sortis: respondetur homo. et.

¶ Postq̃ auctor determinauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magis cōmunib⁹ ad minus cōmunita. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus q̃ sit natura specifica. Ad cuius euidentiā sciendū q̃ species sumitur multis modis. Uno modo est idē q̃ formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportiōe membrorū. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit̃ Aristot. in libro de anima dicens q̃ lapis nō est in anima: sed species lapidis. Tercio mō est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p̃ natura specifica. Quotō modo p̃ secūda intentiōne que ī ipsa fūdatur. Et hoc modo sumit̃ in p̃posito. Et potest diffiniri eodē modo quo fuit assignata diffinitio generis. Per illud autē relatiū quod intelligitur p̃dicabile quod est gen⁹ ad speciē. Per illud qd̃ dicit̃ differentib⁹ numero differt species a genere: quod licet possit p̃dicari de pluribus differentibus numero: non tamē solū nec immediate. Et per hoc q̃ dicitur in eo q̃ quid differt a differentia p̃pō et accidēte: que predicant̃ in quale. Et diffinitur hic species specificissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit aptitudinē et non actū: sicut in alijs diffinitionibus. ¶ Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.

Species est que ponit sub affi-
gnato genere: vel de q̄ genus in eo qd
quid est p̄dicatur. ¶ Circa qd est notan-
dū q̄ auctor in p̄cedentibus notificauit
speciē p̄ cōparationē ad indiuidua: hic
aut̄ per comparationē ad gen⁹. Non aut̄
est incōueniens idem habere plures dif-
finitōes large sumptas p̄ compōem ad
diuersa: vt fuit declaratū in diffinitōne
vocis. Et cōuenit hec diffinitio tā sp̄ci
specialissime q̄ speciei subalterne. Spe-
cies itaq; ponitur sub genere sicut mi-
nus cōmune sub magis cōmuni imedia-
te qd̄ ad differētiā indiuiduorū: et dire-
cte ad differētiā differētiarū. Et ponit
sub genere non quocunq; vt hō nō po-
nitur sub colore: sed sub genere assigna-
to: id ē determinato: qd̄ cōstituitur inclu-
dit: et ideo de ip̄a p̄dicat in quid.
¶ Deinde diuidit auctor speciē in spect-
em specialissimam et subalternam. **Species specialissima** est: q̄ cū
sit sp̄s nō p̄t esse genus. Est ei species
cū habeat genus supra se: sed nō p̄t eē
genus. qz nō habet aliquā sp̄m sub se.
vñ nomē sp̄ci verius puenit sp̄ci specia-
lissime q̄ subalterne. Dicit̄ namq; sp̄s
a specificando seu determinādo. Gen⁹
aut̄ magis determinat̄ in sp̄i specialissima
que nō p̄t ulterius specificari et determi-
nari p̄ differētiās formales q̄ in sp̄i sub-
alterna: que adhuc ē specificabilis et de-
terminabilis. Species enī subalterna:
cū sit sp̄s p̄t esse gen⁹: qz vīcē ē vltim⁹
diuisibilis p̄ differētiās formales q̄ p̄st-
tuit diuersas species sub ipsa: vñ om̄ia
que ponuntur inter genus generalissimū
et sp̄m specialissimū sūt genera et sp̄s
p̄ cōpatōem ad diuersa. Sūt enī ḡna re-
spectu inferiorū et species respectu sup̄i-
orū. Exēplū huius quo ad p̄dicamētū
sube patet in arbore porphirij. et posset
etiā poni in alijs predicamentis.

¶ Pro quo notandū q̄ hō mō co-
ordinatō p̄t
dici arbor p̄ quādam similitudinē ad arbo-
rē naturālē: in q̄ sūt tria: scz: radix: trunc-
cus et ramī. Gen⁹ generalissimū p̄t dī

ci radix inq̄tū p̄tinet inferiora p̄missiue
sive potētiālī: vel ip̄a indiuidua in quā-
tū cōtinent sup̄iora potentialiter et actu-
aliter. ¶ Ponuntur aut̄ indiuidua in p̄-
dicamētō inq̄ntum abstrahūt ab exīstia
actuali scdm̄ Scotum. 3. di. 2. sen. An
hic homo tm̄ includat naturā specificā
cū differētiā indiuiduali: nec plus inclu-
dit exīstia actualē formaliter q̄ homo.
Cum enī fm̄ Brisko. p̄mo posteriorū sit
status ī quolibet p̄dicamētō sursum seor-
sum et deorsum: sicut inueniē ibi sup̄mū cōs-
derādo illud rōne esse exīstie p̄cise: ita
inuenitur ibi infimū scz singulare absq;
om̄i exīstentia actuali. De ip̄is hō supe-
rioribus inq̄ntū includūt exīstia actua-
lem nō est sciētia fm̄ aristo. vij. metha.
qz ip̄is absentibus seu remotis a sensu
ignotū est utrū sint aut nō sint. Et ponū-
tur indiuidua in recta linea p̄dicamēta-
li: cū formaliter includāt om̄ia sup̄iora:
licet enī videat̄ poni lateraliter: hoc est
ad ostendēdū ip̄orū multitudinē sub ea-
dem specie: genera aut̄ et species q̄ ponū-
tur in recta linea se hñt sicut truncus ar-
boris naturalis. Differētie hō collate-
rales se habēt sicut ramī. Substātia ita-
q; diuidit̄ p̄ corporeā et incorporeā. Ex
substātia aut̄ et corporeitate sicut ex ḡne:
et dīntia cōstituit̄ corp⁹: sicut etiā ex sub-
stātia et incorporeitate p̄t p̄stitui alia
species: vtpote sp̄s creatus. Et sic pos-
set dici de alijs generib⁹: cū differētijs
positis a pte dextera: que sūt differētie
positiue: cū ex ip̄is ḡnib⁹ p̄stituant̄ sp̄s
ipsas tm̄ p̄ notā p̄uatiua circūloquimur
p̄pter penuriā nominū. Insup corpus
diuidit̄ p̄ animatū et inanimatū. Corp⁹ ani-
matū constituit̄ alia sp̄m quā p̄pter pe-
nuriā nominū circūloquimur p̄ illud com-
plexū corpus animatū. Qd̄ vltim⁹ diui-
dit̄ p̄ sensibile et insensibile. Sensibile p̄t
capi dupliciter. scz. actiue et passiue. Sen-
sibile passiue dicit̄ qd̄ ē aptū natū sc̄tirē:
et sic om̄e corpus ē sensibile: nō hoc mō
sumit̄ in p̄posito. Sensibile hō actiue
dicit̄ qd̄ est aptū natū sc̄tirē: et sic ex corp⁹
pore animato et illa dīntia cōstituitur ani-
mal. Rursus animā diuidit̄ p̄ rationales

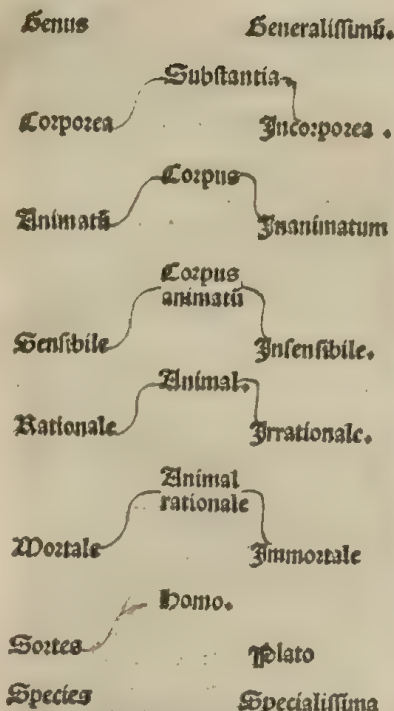
Tractat⁹ De arboze porphiriana: et Indiuuiduo.

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. Quia autem animal rationale diuidatur p mortale et immortale non est fm xuatem immo repugnat fidei catholice: sed hoc ponitur recitando opinionem porphirij et quorūdam paganorū ponentium pluralitatem deorum: quos dicebat eē animalia rationalia et immo: talia ad distinctionē hominum q sunt mortales. Et huius opinionis fuerunt quidam ponētes demones eē animalia corpore aerea: mēte rationalia: duratione eterna. Huius etiam opinionis fuerūt ponētes corpora celestia eē animata. ponebat em̄ intelligētiās eē anīas celoz: quosdā deos virtutū infinitos. Que opinio a quibusdā imponitur p̄bō: licet false: fm Aquilinū doctorem: scotum: in quolibetis: 1. 14. disti. 2. sen. Quod ex hoc patet: qz. 12. metaphisice ponit eē vnū deū oīm p̄ncipem. Entia nolūt male regi: nec bonam pluralitas p̄ncipatūz: vn⁹ ergo p̄nceps. et sic non sunt plures dij. Probat etiam s. phisicorū. Potētia infinita non eē in magnitudine: sed p̄num mouens qd potest eē virtutis infinite eē imp̄ibile. nō ergo est animal seu corpus anīatūz. Et si arguatur q ipse videt ponere se cūdo celi: et. xij. metaphisice: celū eē animatum. R^o. q anima habet duplex officii respectu corporis informandi: scz: et mouendi: qz est forma corporis: et corporis motrix. vbiqz ergo p̄bus loquitur de anima celi: exponendū est scdm conditionē qua anima est motrix corporis et non forma. Et illa anima est intelligenda huic orbi coniuncta: vt propria motrix: et talis non est nisi vnica vnus ita q coniungitur orbi in ratiōe motricis et non in ratione informatis.

¶ Diffinit⁹ vltorius auctor indiuiduū dicens q est quod de vno solo predicatur vt sortes de seipso: et refertur ly qd ad p̄dicabile in cōmuni. Per hoc autē qd p̄dicatur de vno solo differt a predicabili p̄p̄e sumpto: quod p̄dicatur de pluribus. Ex hoc patet q illd quod dicitur

stotiles in predicamentis: q a prima substantia nulla est predicatio. q: scz prima substantia vel indiuiduum non est predicabile p̄p̄e sumptum: et ideo ab ipsa nulla est p̄dicatio p̄p̄e sumpta p^o superioris de inferiori: licet bene eiusdem de seipso. ¶ Debet autē intelligi diffinit⁹ indiuidui de predicatōe vniuoca. Sortes autē bñ predicatur de pluribus vocis illo nomine: sed nō scdm vnā ratiōnem: qz sola vox est ip̄is cōmunis: et nō aliquis conceptus sumptus scdm illud nomen. ¶ Et notandū q indiuiduū vel singulare potest sumi: vel pro secunda intentione quam denotat singularitas: vel p eo q subest illi intētiōi. s. p sortem vel platone. Et fm hoc multipliciter potest declarari diffinitio indiuidui: sic ut dictum est de diffinitione generis. Item duplex est indiuiduum scz signatum et vagum. Indiuiduum signatum est quod importat vnum solum suppositum et determinate sumptum: vt sortes et hic homo. Indiuiduum vagū est qd designat vnūz solū suppositū: licet sit indeterminatū nobis quid sit illud suppositum: vt aliquis homo. Termin⁹ entis cōmunis quantum est de se potest sumi p suppositis vel natura. Signa vō vniuersalia vel particularia inuenta sūt ad denotandum terminum cōmunem: siue p suppositis: particularia siquidez pro vno licet nobis vago et indeterminato vniuersalia vero p multis. Exemplum quando terminus supponit p suppositis: vt homo currit. Exemplum quādo sumitur pro natura: vt homo ē species.

Vide nunc arbozem porphirij.

Differentia dicitur et
 Postquam auctor determinavit de
 specie quod est secundum predicabile: h
 prout determinat de tertio p
 dicabili. scilicet de differentia. prius autem determinavit
 de specie quod est differentia: quod species predicat in quod
 differentia non in quod. Et dividit differentiam in coe
 pparat: et magis pparat: ut eligat illam de qua i
 teddit: quod divisio licet non sit binaria: tamen est
 reducibilis ad binariam. Differentia enim facit dif
 ferre vel essentialiter vel accidentaliter. Si acciden
 taliter: hoc est duplex: vel per accens separabile vel i
 separabile. Si per accens separabile: sicut for
 sedes differt a se vel ab alio non sedente: sic
 est primus modus. Si vero per accens inseparabile
 sic est secundus modus: ut fortis simus differt a
 platone a quo: si vero facit differre essentialiter
 sic est tertius modus quoniam unus differt ab alio
 differentia specifica quod facit differre specie: sicut

homo differt ab equo specie per rationale. Prima
 differentia dicitur de cois: quod talis differentia multum large
 sumit: quod scilicet est per accens separabile. Secunda
 enim dicitur per pparat: quod magis accedit ad naturam
 differentie et per pcedens. Tercia dicitur magis p
 parat quod facit differre essentialiter: alie vero non
Et notandum quod licet idem non differat a
 seipso essentialiter: cum homo
 ne ens sit unus: id est a se indivisum: et di
 visum a quolibet alio idem tamen bene differt a se
 accidentaliter secundum quod nunc est sub uno accidente nunc
 sub alio. Si arguat quod differentia et acci
 dentes sunt distincta predicabilia: ergo duo p
 rimus motus differentie sunt male assignati: cum pri
 neatur ad predicabile accens: et quod differentia
 est predicabile distinctum ab accidente
 in tertia acceptioe et non in duabus primis.
Diffinitio g auctor differentiam tertio modo
 sumit de qua per nunc intendit de. quod differentia est
 quod predicat de pluribus differentibus specie et eo quod
 licet sicut sensibile predicat de homine et de aliis
 non quod differentia specie: ut si gratias agis et homo: pue
 nieter respondet sensibilis: et de asino si
 militer. exemplum vero positum habet auctor:
 scilicet quoniam rationale predicat de homine et de diis
 non est verum: ut declaratum fuit. c. pcedenti.
 exemplorum tamen non requirit verificatio. Ponun
 tur enim exempla non ut verba sint sed ut sentiatur
 addiscere. per illud quod intelligit genus diff
 ferentie ipsius scilicet predicabile. Per hoc au
 tem quod dicitur de pluribus differentibus specie excludit
 differentia constitues speciem specialissimam. Ta
 lis enim non predicat de pluribus differentibus
 specie: sed differentia generalis que scilicet pos
 tuit genus sicut sensibilitas constituit ani
 mal. De ista datur diffinitio hec: et po
 nitur in quale ad differentiam generis et specie quod
 predicatur in quid. Predicatur autem in
 quale secundum porphyrium quod habet ratio
 nem forme. Illud autem quod habet ratio
 nem informatis seu determinatis ha
 bet rationem qualis. et tale est duplex: scilicet
 essentialis et accidentalis secundum quod duplex
 est forma: scilicet essentialis et accidentalis.
 Differentia itaque predicatur in quale es
 sentiale: accidens vero in quale acciden
 tale: ideo sibi non competit hec diffi
 nitio.

Et notandū q̄ differentia p̄t sumi p̄ secūda intentione vel eius sūdamēto ⁊ fm hoc p̄t vario mō exponi hec diffinitio: vt dictū est i diffinitione generis. **¶** Pōnit vltorius auctor aliā diffinitio nē differentie dicens q̄ dñtia ē q̄ abūdat species a genere. Est enī forma vel realitas quam includit actualiter species vltra gen⁹: vt homo vltra sensibilitatem que cōstituit anīal includit rationabilitatē. Hec autē diffinitio bene competit dñtie specificē. Et not⁹ q̄ licet genus cōtineat dñtias oppositas potētia liter. sicut materia est in potētia ad plures formas: non tamē cōtinet ipas actualiter: Sic enī animal continet potētia liter ratiōale ⁊ irrationale que ipm vident ⁊ cōstituunt diuersas species sub anīali: et sic eadē dñtia est diuisiua ⁊ cōstitutiuā: non eiūsdē sed diuersorū. Dñtia namq̄ adueniēs generi p̄stituit speciem: vñ ex anīali tanq̄ ex materia: et ex ratiōali tanq̄ ex forma cōstituitur homo: ppter quod dicit Boeci⁹: q̄ sola species diffinitur diffinitioē. s. quiditatuā: que indicat rei eēntiam: ⁊ datur per genus ⁊ dñtiam: q̄ sola species specialissima vel subalterna habet gen⁹ ⁊ dñtias. Genus tamē generalissimū p̄t diffiniri diffinitioē large sumpta: q̄ dicit descriptio vel diffinitio q̄d nomis p̄ quā expmīt l̄ notificat q̄d ip̄tat p̄ noⁿ.

¶ Notandū ad euidentia predictōrū: q̄ est quedā opinio pōnens q̄ in rebus materialibus materia nō est p̄s quiditatis specificē que p̄bat tum q̄. 5. metaphice dicit q̄ omēs partes diffinitōis sūt forme. Item secūdo de anīa ⁊ alibi frequēter nominat philosophus formā q̄ q̄d est rei. Sed hāc opinionē improbat doctor aq̄linus scotus. 22. distin. tertij. sen. Est enī cōtra philosophū. 7. metaphice dicit q̄ materia est p̄s sp̄el. Sp̄em autē dico q̄ q̄d erat esse. Itē. 8. metaphice dicit q̄ omnis diffinitio habet q̄d ⁊ q̄le: ⁊ hoc oportet

esse vt materiā: illud vō vt formā. Materia ergo nō cōtracta p̄ dñtiam in diuidualē absolute accepta et vlt: que ē p̄s potentialis illius cui⁹ p̄tinet ad quiditatē specifi cā rei materialis. quod p̄batur tali rōne: q̄ res materiales. in sui essentia includūt causas intrinsecas: scz materiā ⁊ formā: ergo in earū diffinitioe debet poni materia. Cōsequētia patet: q̄ diffinitio indicat totā q̄ditatē diffinitū siue eēntiam. Et tūc ad auctoritatem quādo dicit q̄ omēs p̄tes diffinitōis sūt forme. Dico q̄ nō sūt forme sibi inuicem cōparate: sed respectu diffinitū q̄ de ipō formaliter seu q̄ditatiue p̄dicatur. Est enī quiditas forma totius ⁊ nō p̄tis: ⁊ ideo q̄ spectant ad q̄ditatē dicitur formaliter ⁊ q̄ditatiue p̄dicari. Ad aliā dico q̄ forma dicit q̄d q̄d: non q̄n materia p̄currat. Sed hoc dicit appropiate eo q̄ forma ē p̄ncipalior causa ⁊ cōpletua diffinitōis ⁊ quiditatis. q̄ itaq̄ forma ē p̄ncipalior in diffinitioē: q̄ etiam q̄ditas ē forma totius: hinc est q̄ sepe diffinitio dicitur ratiō formalis. Omnia etiā inclusa in diffinitione quiditatuā siue sint genera: siue differentie vsq̄ ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quiditates. De hac materia vid⁹ 7. metaphi. Est insup quedā opinio pōnēs cōceptū generis nō esse aliū a p̄ceptu speciei. An dicit istī q̄ genus ⁊ species siue differentia solū differunt penes modos seu rationes concipiendi eūdem conceptum. q̄ gen⁹ dicit essentia subesse indeterminato ⁊ p̄ modū determinabilis. Dñtia autē dicit ipam sub ratiōe determinātis ⁊ conducētis ad esse determinatū speciei. Et p̄bat p̄ p̄m. 7. metaphice. Genus nihil ē preter eas q̄ sūt generis species. Itē in eodē. 7. dicit q̄ dñtia ē tota suba rei: sed ista opinio nō est vera fm doctorē aq̄linū Scotū: ibid⁹ p̄robat p̄ Auicē. 5. metaphice: vbi dicit q̄ licet genus ⁊ dñtia predicent de toto. i. de specie p̄ se: nō tamē significat totum p̄ se. s. genus significat materiale ⁊ dñtia formale: vtrūq̄ significat p̄tes

Confirmat qd pceptus gñis ē ali⁹ a cōceptu differētie sicut māle ē extra forma le. ē ali⁹ a pceptu spēi sic pñat a totali: qz spēs essentialit^r z formalit^r includit utrunqz. pbat^r aut^m qz dñā nō pñat pat gen⁹ nec ecōverso. Sūt em̄ omīno alterius rōnis cū genus includat dñas supiores nō aut dñā. Qd pbat^r qz fm pñm. 7. metaphice. Dis diffinitio dat per gen⁹ primū z dñas in medias vsqz ad vltima vel p genus primū z dñam vltimā specificā. Si pmo mō sequit^r negatio. Si enī dñā inferior includit formaliter supiorem includit omnes in medias. Cū g^o oēs ponant^r in diffinitōe idē bis dicet. Si 2° mō adhuc sequit^r idem: qz gen⁹ primū includit suā differētiā cōstitutivā. Si ergo vltima dñā eā includit sequit^r qz bis dicet. De quo pampius vide. 2. dist. 4. sen. Scoti. Ex pñ dictis pñ qz pceptus gñis est ali⁹ a cōceptu spēi. Et si queras quid determinate pñet p genus z dñas. R^o. qz p differētiā pñet vltim⁹ actus quo spēs ē idem qd est completiue: Et p genus cōtinet potētiāle respectu illi⁹ actus. hoc declarat sic qz. 7. metha. d^r qz sicut rō idest diffinitio se hz ad rem: sic pñes diffinitiois ad pñes rei. In spē aut^m qz pñe diffinitio nō sunt nisi due p se pñes essentielles. s. act⁹ vltim⁹ quo spēs ē illū qd est: z potētiāle respectu illi⁹ actus vltimi. Differentia ergo vltima specificā a qua est vnitas rei z diffinitiois cōpletive includit p se pñse de suo p se intellectū actū vltimū in re que est cā vnitas realis completa. Genus aut^m primū pñe se includit p se primū z potētiāle respectu illius actus. Ne aut^m habeam⁹ ponere pceptus gñis z differētie eē ficticios oportet qz eis corrūdeat aliqua in re distincta ex natura rei circūscripta omni operatione intellectu. Sed talis differētiā habet gradū scdm: qz genus z dñā pñt sumi ab alia z alia rei: si sint diuerse forme puta in homie: ita qz ab vna sumat^r genus: z ab alia dñā: vel possunt sumi ab alia et alia realitate: puta si sit spēs

simplex vt albedo. Pñio mō d^r differētiā realis. 2° mō nō dicit^r differētiā formālis: vtrāqz tñ ex natura rei. Ad primum in oppositum dico qz scdm auctoritatem allegatā truncat. Unde addit in fine eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec pars disiunctiue ē vera: vt declaratū ē. Ad scdm dicendū qz pñus nō intendit qz dñā vltima sit tota substantia rei nisi completiue: vt dictum est.

Propriū quadruplici^r

d^r rē. Post qz auctor determinauit de differētiā que predicatur in quale essentialē: hic cōsequenter determinat de pñio qd pñcat in qle accidētiāle. Et pñ⁹ determinat de pñio qd hz causam necessariā: z pñquit naturā specificā qz de accidēte qd pñquit indiuiduū: z nō hz cām necessariā in respectu. Pñunt aut^m quatuor mōi pñis. primo mō dicit^r pñiū qd inest soli spēi: s. nō omni pñto sub illa spē: vt eē medicum inest soli homini: s. nō omni indiuiduo. Hoc aut^m ē vñ de medicina acq⁹ sita p artem vel expientiaz. Multa enī aīalia vtunt^r medicā: vt sumendo herbas vel alia sibi vtilia p instinctū nature. Scdm mō dicit^r pñiū qd inest omni: s. nō soli: hoc ē omni indiuiduo alic⁹ spēi vt eē bipedē pñit omni hōi fm cōez cursum nate s. nō soli: qz etiā auib⁹. Et hz aliq⁹ hoīes nascant^r soluz cū vno pede vel plib⁹ hoc ē p accūs ex corruptiōe vel defectu: vl⁹ ex supabūdātia materie. nec est ex intentiōe pñicularis nate: hz nō sit pñter intentū nate vlis. Tales enī defectus nō pñmittit de⁹ sine cā: vt enim ait plato in thimeo. Nihil ē sub sole c⁹ ortum legitima cā z rō nō pñcesserit. Tertio mō dicit^r pñm qd inest oī z soli s. nō sp: vt canescere pñuit hōi z omi z solz sed nō semp: qz nō nisi in senectute. Est enī canices qd dā accidēs hūano attributum capiti: qz homo inter cetera animalia fm pñportione corporis sui magis habet de cerebro. Cū igit^r cerebrum sit frigidissimū mēbz aīalis: i hūano capite pl⁹ erit de frigiditate qz cā canices

Causa est enim ex superabundantia huius de frigiditate. hoc autem vult contingere in senectute: quia senes sunt frigidi et humidi. Et licet aliqui senes non canescant: habent tamen aptitudinem et si diu viverent reducerentur ad actum: licet enim canes et aliqua animalia aliquando in pilis albescant: hoc tamen non proprie dicitur canities: sed dealbatio cum accidat in alijs membris a capite. Et ideo dicendum est de iuuenibus quibus hoc aliquid quando accedit: quia hoc non est in eis ex communi concursu nature: sed ex aliquo accidenti. Quarto modo dicitur proprium quod inest omni soli et semper. ut risibile est proprie proprium homini: non quod actu semper rideant sed quia est aptum ad ridendum: licet autem in homine sit aptitudo ad canescendum vel ad sciendum: non tamen talis sicut ad ridendum: quia non ita potest reduci ad actum: ut pueri in infantia rideant actu: non tamen habent actualem scientiam vel caniciem de communi cursu nature. hoc quarto modo proprium est vniuersum de quinque predicabilibus. Et diffinitio sic. proprium est quod soli inest: et conuersum predicatur de re: et non indicat quod esse rei. Inest enim proprium soli speciei: et de ipsa per se ueritabiliter predicatur: ut omnis homo est risibilis: et omne risibile est homo: et non indicat essentiam rei: sicut diffinitio quod dicitur quod datur per genus et diuinitatem que sunt de essentia speciei. Propria autem passio non est de diffinitione quidditativa aliquid que indicat rei essentiam. Et ideo hoc non potest dici quidditas quia indicat quid est res. Ipsa enim rei entitas secundum Scotum prima. quod quolibet eorum congrue dicitur essentia que est ratio essendi. secundum enim Augustinum 7. de trinitate quod est sapere sapere hoc est essentie esse. Essentia enim est in alio quo res habet esse. Essentiale autem dicitur quod per se includitur in essentia: quemadmodum compositio reali materia et forma dicunt sibi essentialia. et in composito rationis siue in ipso diffinito genus et differentia dicuntur partes essentialis rationis siue rei diffinitae. Et tale essentialiter distinguit contra accidens per se sicut proprium: et accidens per accidens sicut commune.

Et notandum quod proprium habet rationem communis et proprium per compositionem ad diuersa. Est enim proprium ipsi speciei cui inest soli et commune est ipsis indiuiduis respectu quorum habet rationem predicabilem. Sunt autem proprium et species distincta predicabilia: ideo enim utrumque predicatur de indiuiduis. Species predicatur de ipsis in quod et essentialiter. Proprium in quod et accidentaliter.

Accidens est quod et.

Postquam auctor determinauit superius de proprio: hic per consequens determinat de accidente quod non inest conuertibiliter. Ad cuius euidentiam est notandum quod accidens potest capi dupliciter. Uno modo per omni illo quod non est de diffinitione quidditativa aliquid: et sic non sumitur in proposito. Proprium enim hoc modo est accidens cum non sit de ratione quidditativa speciei. Alio modo sumitur accens per eo quod accidens taliter perficit illud quod existit in se perfectum: nec sic accidens necessario persequitur subiectum: sed inest rei contingenter. et sic sumitur in proposito. Et sic est distinctum predicabile a proprio. Est autem eius diffinitio huiusmodi assignata a Porphyrio. alie vero diffinitiones consequentes sunt Aristoteli. quarum prima est hec. accidens est quod nec est genus: nec species nec diuinitas: nec proprium: inest autem rei: in quo diffinitur accidens per compositionem ad alia predicabilia. Accidens enim non est genus: nec species: nec diuinitas cum illa essentialiter predicantur de substantia: accidens autem non. nec est proprium quod per se inest subiecto: cum principia eius intrinseca necessario persequantur. Sed accidens hic diffinitum inest contingenter rei cuius est accidens.

Et notandum quod illud quod hic dicitur: et accidens nec est genus nec species et. intelligitur per compositionem ad illud cuius est accidens. Respectu enim suorum inferiorum accidens bene est genus sicut color est genus ad albedinem et nigredinem. Secunda diffinitio Aristoteli est quod accidens est quod contingit eidem inesse et non inesse: que quasi est eadem cum illa que datur a Porphyrio. Unde illa que datur a Porphyrio

phirio videtur esse accepta ab Aristotele. licet sub alijs verbis ponatur. nec tamen auctor est nugatorius: quia has definitiones recitat tanquam a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit tripliciter. Primo modo sic. definitio accidentis puenit alijs a definito. ergo non est bona prima est nota. probatur antecedens quod anima rationali que adest corpori et abest propter eius corruptionem. Item videtur quod accidentis non sit predicabile vel vniuersale: quia accidentis est hic et nunc. quod non est vniuersale. autem est notum: probatur consequentia quia vltimum est vbius et semper ex primo posteriori. Item mors et combustio sunt accidentia et tamen non possunt adesse subiecto propter eius corruptionem. Respondeo ad primam et dico quod anima licet separata a corpore remaneat forma mixta secundum Scotum. 2. vi. 4. scilicet. tamen non remanet inesse perfecto et quieto. Nullum enim corpus mixtum aiale habet simpliciter esse perfectum et quietum recedente anima: Immo est statim in prima reductione ad resolutionem sui ad elementa: quia qualitates generantes talem formam mixtam sub corruptione secundum illud gradum secundum quem consequuntur eam inesse perfecto et quieto. Anima etiam non inest corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa et corpore constituantur vniuersus per se: non autem ex subiecto et accidente. Ad secundam dicatur quod vniuersale non dicitur esse vbius et semper positum: ita quod sit in quolibet loco et tempore. sed dicitur esse vbius negativus: quia non determinat sibi locum nec tempus: et sic animus in communi bene est vbius et semper. Ad tertiam posset dici quod mors et combustio non sunt proprie accidentia: ut hic sumitur accidentis. Accidens enim in proposito ut primum est dicitur quod proprie est accidentale illud quod existit in se perfectum. Mors autem et combustio non sunt huiusmodi: quia cum sunt corruptiones non sunt entia positum: sed sunt privationes entis. Aliter potest dici quod mors non possit subiecto adesse propter subiecti corruptionem bene tamen abest absque subiecti corruptione: unde accidentis dicitur quod adest et cuius presentia subiectum non constituit: vel quod ab-

est propter subiecti corruptionem: et cuius abundantia subiectum non destruit: ita quod licet propter constitutum cum abest: et non cum licet adest.

Consequenter auctor diuidit accidentem quod quoddam est separabile et vicem habet cum variabile in subiecto: ut albedo vel sedere in homine. quod quidem dicitur separabile non quod remaneat separatim a subiecto. accidens enim non potest manere sine subiecto naturaliter: licet bene dicatur diuina: sicut in sacramentali altaris remanet albedo sapor et quantitas panis: substantia panis non remanet. Sed dicitur separabile quia de facili potest corrumpi subiecto remanente. Accidentis vero inseparabile dicitur quod de facili non potest separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmam et radicatum: ut nigredo in coruo. Coruus enim est complexionis caliditate: quia calor intensus adurit humiditatem et causat nigredinem. et si arguas quod ponere accidentem inseparabile repugnat definitioni accidentis in qua dicitur quod accidens est quod adest et abest propter subiecti corruptionem. Respondet porphirius quod nigredo separatur a coruo per intellectum dicens quod coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra Intellectus semper est verus secundum Aristotem. 3. de anima. Si ergo non potest nigredo separari a coruo non poterit intelligi albus. Respondetur ad istud quod coruus dicitur posse intelligi albus: quia potest natura corui intelligi non cointellecta nigredine. Si ista responsio non satisfact: quia sic etiam potest intelligi subiectum non cointellecta propria passione: cum non sit de eius quidditate vel essentia: et sic quo ad hoc non esset verum inter accidentem inseparabile et propria passionem. Dico igitur quod coruus potest intelligi albus: nec intellectus erit falsus quod non implicat contradictionem corui esse album. An accidens non dicitur inseparabile: quia nullo potest separari: sed quod non facili separatur. Possit enim tolli illa intensio caloris que est causa nigredinis a coruo et tamen remaneret coruus. An ponitur quiddam quod si oua corui vincta sanguine auferantur poneretur in loco frigido: et ibi foueretur a coruo in se genere

parētur corū albi: nō sic de ppria passio-
ne: implicat enī cōtradictionē scōm scō-
tū. 2. dult. 4. sen. subiectū esse sine ppria
passione. qz tunc conclusio demonstratō-
nis in q̄ p̄dicat passio de subiecto eēt cō-
tingens: et tūc scientia nō esset de neces-
sarijs et impossibilibus aliter se habere
Quod ē falsū ex p̄mo posteriorū.

Sed contra hoc arguit dupl: primo
modo sic. Subiectū est p̄us p̄p̄a passio-
ne cū ip̄a oriatur a p̄ncipijs eius essenti-
alibus: ergo pōt eē sine ea. p̄probat cō-
sequētia: qz p̄u pōt esse sine posteriori.
Item subiectū est causa extrinseca passio-
nis: ergo pōt eē sine ea. p̄probat conse-
quentia: qz d̄s p̄t supplere causalitatem
cuiuscūq; cause extrinsece. R̄o. ad p̄i-
mum qñ dicit q̄ p̄us pōt eē sine posteri-
ori. Dico q̄ verū est quādo eorū nulla ē
p̄nexio necessaria fm̄ scōtū. 2. di. 3. sc̄.
Subiectū aut̄ et p̄p̄e passiois est necessa-
ria cōnexio cū ip̄a oriatur a p̄ncipijs intri-
secis subiecti. Unde sicut subiectū nō p̄t
esse sine suis p̄ncipijs essentialibus: sic
nō pōt esse sine sua p̄p̄a passione q̄ hu-
iusmōdi p̄ncipia necessario consequitur.
Ad secūdū p̄ idem dico q̄ de⁹ potest
supplere causalitatē cuiuscūq; cause ex-
trinsece qñ effect⁹ n̄ seq̄t n̄cērio t̄lez cāz
Quididit ulterius auctor acc̄ns in cōe:
et p̄p̄iū. Acc̄ns cōe: sicut albedo in cōe:
muni: p̄p̄iū d̄o sicut albedo fortis vel
eius sumitas: et accidens p̄p̄iū hoc mō
dicitur p̄p̄iū indiuidui. Est autē alia
divisio accidentis in accidens cōmune:
qđ d̄r accidens p̄ acc̄ns: qz vīcz nō ha-
bet causā necessariā in subiecto: et ī acci-
dens p̄p̄iū subiecti qđ dicitur accidēs
per se. et sic acc̄ns cōmune distinguitur
cōtra p̄p̄iam passionem: acc̄ns cōmūe
hoc mō est p̄dicabile distinctū ab acci-
dente proprio.

Commune est. r̄.

Hic auctor comparat p̄dicabilia
adinuicem. Et primo dicit q̄
om̄ia p̄dicabilia in hoc cōueniūt q̄ p̄di-

cantur de pluribus. Deinde ponit qñō
differunt adinuicem. Et primo comparat
genus ad alia dicēs q̄ in hoc differt ab
alijs. qz p̄dicatur essentialiter et ī quid
de pluribus q̄ alia que sub ip̄o continē-
tur. Cōsequēter comparat dr̄ntia ad alia
dicēs q̄ dr̄ntia differt a genere. Genus
enī p̄dicatur in quid: dr̄ntia d̄o in quas
le. Itē differt a specie et p̄p̄o. qz p̄dicat̄
de pluribus dr̄ntibus sp̄e: illa autē nō.
Itē differt ab acc̄nte. qz acc̄ns suscipit
magis et minus: dr̄ntia aut̄ nō: de quo
magis videbit̄ in p̄dicamentis.

¶ Si querat quare auctor h̄ p̄mo agit d̄
dr̄ntia q̄ de sp̄e: cū in p̄ceden. fecerit op-
positum. R̄spōdeo q̄ h̄ agit de dr̄ntia:
qz genus et differētia sunt p̄ncipia sp̄is
p̄ncipiū aut̄ est prius p̄ncipio. In
p̄ceden. d̄o post genus tractauit de sp̄e
qz genus et sp̄es sūt correlatiua q̄ ex se
mutuo cognoscūt̄. Est aut̄ cōmūe sp̄is
et dr̄ntie scōm porphīrium semp̄ adesse
his que eorū naturā p̄cipiant. Sortes
enī semp̄ est homo: et semp̄ rationalis.
Ex quo patet q̄ nullo homīe exīte ista
est vera: sortes est hō: scōm enī doctorē
Aquilinum. s. Scōtū. xxi. dist. 3. sen. p̄
dicatio superioris de inferiori est vera: li-
cet inferius nō existat. Cuius ratō ē: qz
superius est de eēntia inferioris: et sic ip̄o
rū necessaria est habitudo: et ideo cōcep-
to sorte concipitur homo siue sit siue nō
Et nō sequitur: sortes est hō: q̄ sortes
est. qz ab est tercio adiacente ad est secū-
dum adiacens nō valet cōsequētia: nisi
in p̄dicationibus accidentalibus. Insup̄
comparat auctor specie ad alia p̄dicabilia
dicēs q̄ species differt a genere: qz ge-
nus cōtinet species suas sicut totū vni-
uersale p̄tes subiunctinas: et nō contine-
tur ab eis: supple hoc mō: bñ tamen
continēt̄ ab eis sicut p̄tes eēntiales con-
tinent̄ a toto eēntiali: cum sup̄iora sint
de esse inferiorū: vt dictū est in p̄ceden-
tibus. Differt etiā species a dr̄ntia: cū ex
pluribus differētijs possit fieri vnum: et
nō ex pluribus speciebus. Om̄es enim
dr̄ntie collaterales cōtinēt̄ur in eadem

specie: vt corporeū animatū sensibile rationale in hoīe. Et si arguat q̄ ex duobus existētib' actu nō sit vnū p se ex. 7° metaphice. differētie vero habēt rōem act' et forme. R^o. q̄ vix est q̄ndo sunt in actibus vltimis: et nō carēt p̄fectioni actualitate: sed sic nō est in p̄posito: qz differētie p̄ores sunt potēciales respectu vltimē differētie: sicut materia p̄ma cū omnibus formis p̄cedentib' ē potēziale respectu vltimē forme p̄ quā p̄ncipaliter est esse cōpletū totius compositi s̄m Sco. doctorē subtilē. ij. dist. 4. sen. Hō sic aut ex duab' sp̄ibus que habent esse in actu cōpleto sit tertia sp̄es: bene tamē duo indiuidua diuersarū specierū cōcurrūt ad generatiōem alteri' indiuidui: vt ex cōmixtiōe p̄tictaris equē cū asino generat mulus. Hō tñ p̄stituīt mulus essentialr ex illis duabus speciebus. sed est tertia sp̄es distincta ab ip̄is. Et si arguas q̄ generās debet assimilari generato q̄ equus generans et mulus generat' sunt siles in specie. R^o. q̄ inter generās et generatūz aliqñ est silitudo formalis et in forma specificā: vt inē hominē generantē et hominē generatū: vbi. s. est generatio vniuoca aliquando vero in forma cōmuniōri. vt in p̄posito Equus generat mulūz quibus forte est aliqñ genus cōmune: puta iumentū vel aliqñ tale i quo pueniūt. vt dīc Arist. 7° metaphice. aliqñ aut inter generās et generatū est in silitudo virtualis: videlicet generās habet in se virtualiter tantū formā quā pducit et nō formalitē: vt cū sol generat calorē in medio. Species autē differt a p̄prio qz sp̄es est prior natura in propria passione.

Ubi sciendū. q̄ p̄riu nā aliqñ dē a quo aliud depēdet: posterius vero natura qd̄ dependet ab alio: qz q̄ p̄pria passio depēdet a subiecto: ideo subiectū naturalr est p̄rio p̄pria passione siue p̄prio: nō tamē ē pus tpe cum sint idēz realr nec sepantē generatiōe nec corruptiōe. q̄ etiā sp̄es et p̄riu differāt: pbat auc. quia eoz termi

ni siue diffinitiones dñt. Dicūt autē diffinitio termin' p̄ quandā silitudinē. qz sicut terminus terminat rem cui' est terminus et includit totā essentia ip̄ius: sic diffinitio claudit totam substantia illi' ē diffinitio. Dñt etiā sp̄es ab accidēte qz sp̄es p̄dicat in qd̄: accēs hō in q̄le

Circa q̄ notādū. q̄ accēs bene p̄dicatur in quid de suis inferiorib': vt color de albedine sed dē p̄dicari in quale de illis quoz est accidens. Dicūt etiā accidēs p̄dicari in quo mō se habet: sicut in p̄dicamēto res laudis. vt si querat q̄o se hz for. ad platonem? Rēndet sicut pater ad filiū. Dñt etiā sp̄es ab accēte: qz est p̄or nāl'r ip̄so. **¶** Item compat auc. p̄riu ad accēs. De differētia enī p̄riu a genere: et sp̄es et dñia satis dictū est in p̄cedentibus. Differt autē p̄riu ab accidēte: qz p̄riu de vna sola sp̄e p̄dicat: accidēs vero de pluribus sp̄ib'. Item accēs p̄ri' inē in indiuiduis et p̄ posterio' generib' et sp̄ib'. Hō enī hō vel aīal currit: nisi qz for. vel plato currit. p̄riu vero p̄ p̄ri' inē sp̄es: et p̄ sp̄em inest indiuiduis. vnde risibilitas p̄tus inest hominē accipiēdo in esse primo: p̄ eo qd̄ inest alicui s̄m q̄ ip̄m. seu p̄ rōez. p̄pā et n̄ p̄ aliis s̄ alijs p̄ ip̄m. Sorti autē nō inest p̄mo qz nō inest ei in quantū for. sed in quantū hō. Itēz gen' sp̄es dñia et p̄rium vniuoce p̄dicant. Accidēs enī hō nō p̄dicat vniuoce sed denominatiue. **¶** Ad cui' euidentia sciendum q̄ p̄dicatio vniuoca est p̄dicatio per se: denominatiua vero stricte sumpta est p̄dicatio p̄ accidēs. **¶** Notandi sunt modi dicendi p̄ se de quib' agit Arist. primo posterior. Prim' modus est qñ diffinitio vel ps diffinitionis p̄dicat de diffinito: vt homo ē aīal rōnale. Secundus modus est quādo p̄pria passio p̄dicat de subiecto: vt homo est risibilis. Terti' non est modus p̄dicandi: s̄z essendi s̄m Sco. in p̄logo p̄. sen. qōne de p̄ari. Uñ hoc mō aliqñ dē esse p̄ se. i. solitarie. Quart' modus ē qñ in subō includit prima rō inherētie p̄dicati: s̄z nō

Tractat⁹ De p^rdicatiōe vniuoca denotatiua

necessaria inherētia vt voluntas vult ⁊ callidū calefacit. Iste em̄ lz sint ptingentes tñ sunt immediate. Iste modus assignat sic a Scoto. 7. dist. 3. sen. licet ab alijs aliter ponat.

Notandum q^d fm̄ eundē doctorez ibidē: Dñia ē inē vniuocū ⁊ vniuoce p^rdicari. Vniuocū em̄ p^rdicatū d^r cuius p^rceptus est in se vnus. Et hoc mō albi dicit^r de ligno ⁊ lapide est p^rdicatū vniuocū: ⁊ talis p^rdicatio est denominatiua. Vniuoce x^o p^rdicari est qñ rō seu diffinitio p^rdicari includit i diffinitioe subiecti: sic nō p^rdicat album de lapide q^r rō eius nō includit in rōne lapidis. P^redicatio igit^r vniuoca p^pe est p^rdicatio essentialis seu i p^mo mō dicendi p se. Et sepe a doctore subtili vocatur p^redicatio formalis: quia p^rdicatum est de rōne formali seu diffinitioe quiditatiua subiecti. Et sic gen⁹ spēs et dñia p^rdicant de his i quib⁹ essentialit^r cōtinent. Sic aut^m sumendo p^rdicari vniuoce p^priū nō p^rdicat vniuoce cū nō sit de diffinitioe q^ddatiua illi⁹ cui⁹ ē p^rop^rriū. Q^u aut^m hoc dicit^r Petrus hispan⁹ pōt dici p^rdicari vniuoce magis large sumendo p^rdicatiōez vniuocā: q^r vix nō est accñs p^r accñs: sed inest subiecto necessario ⁊ in scō mō dicēdi p se: tum q^r lz nō p^rineat in subiecto suo essentialit^r seu formaliter: p^rineat tñ virtualiter: tñ etiā q^r sepe p^rop^rrie passiōes ponunt in diffinitioib⁹ loco dñia^r essentialiuz: q^d plerūq^z nos latent: quas circūloq^mur p ipas passiōes. P^redicatio denotatiua dicit illa in quā p^rdicatū d^r inesse subiecto i quadā adiacētia siue formali inherētia p quā formā subiectū denotatur: vt hō dicit^r albus ab albedine. Et ista p^prie d^r p^rdicatio p accñs: ⁊ hoc tripl^r: vt habet p^mo posse: iox. aliquādo em̄ accidens p^rdicat de subiecto: v^l subiectū de accñte: aut accñs de accidēte. ⁊ ad hanc pōt reduci p^rdicatio scēde intentionis i cōcreto de suo fundamēto: vt aīal est vniu^lersale: vel aīal est genus. pōt etiam reduci p^rdicatio fundamēti de intentione:

vt dicendo nomē est vox: v^l gen⁹ est q^d p^rdicat. i. intentio attributa ei q^d p^rdicat seu denominās id q^d p^rdicat. Large at^m extendit^r p^rdicatio denominatiua ad accidens sumptum p eo q^d est extraneuz a rōne alicui⁹: cuiusmodi ē p^rdicatio generis d^r dñia ⁊ ecōuerso. ⁊ idem d^r de subiecto ⁊ p^pria passiōe: sicut etiā dicit^r doctor subtilis. 12. dist. 13. sen. ⁊. q. quoll^r betox. I^hō solū est p^rdicatio denotatiua accidētis ad subiectū: sed etiā forme ad subiectū p^prie nature. vnde ista est de denominatiua ⁊ in p^mo mō dicēdi p se. hō est animat⁹: lz ista sit p accidēs. Corp⁹ est animatū. P^redicatio etiā denotatiua aliqñ ab eodem doctore Scoto vocat^r p^rdicatio formalis. An. 5. dī. p. sen. dicit q^d adiectiua verba ⁊ p^rincipia p^rdicantur formaliter: q^r significāt formā p modū informant^r: iō denotatiue d^r d^r subiecto.

Declarat pñter auct. quid sit p^rdicari equiuoce dī. q^d p^rdicari equiuoce est p^rdicari vno nomē ⁊ diuersis rōnib⁹ sumptis fm̄ illud nomē. vt canis vno nomē ne p^rdicat d^r aīali latrabil^r pisce marino et celesti sydere. I^hō tñ dicit aliquā rationē seu diffinitioem aut p^rceptū ipis cōmunē. Dicit etiā q^d ens nō p^rdicat vniuoce de substantia ⁊ accidēte: s^z equoce: q^r fm̄ diuersas rōnes. q^r rō entis fm̄ q^d d^r de subā ē ens p se: s^cdm̄ x^o q^d d^r de accñte ē ens in alio. Sequēdo opiniōes doctoris subtilis oppositiū ē v^ldm̄: vt dictum ē in p^rcedēt ca⁹. de gñe. Nec ratō auct. cogit. Eodez em̄ mō posset p^pari aīal dici equiuoce de hoīe ⁊ de equo arguēdo vitz: q^r rō aīalis fm̄ q^d d^r de homine ē aīal rōnale: ⁊ fm̄ q^d d^r de equo est aīal irrōnale. Dico q^d sic p^rceptus aīalis q^d d^r de hoīe ⁊ de equo abstrahit a rōnalitate ⁊ irrōnalitate: sicut p^rcept⁹ entis q^d d^r de subā ⁊ accñte abstrahit ab esse p se ⁊ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: s^z iⁿ dñis ad vtrūq^z. Est aut^m alla p^rdicatio q^d vtunt^r theologi in vniuis que dicitur identica.

Ad cuius euidentia sciendū q^d essentiale i diuinis fm̄ doctorez subtilē. S^co.

primū. q. quolibetorū nō distinguit p̄tra
accidentale eo mō quo sumit a p̄bis. de
quo dictū est cā. de p̄prio: s; distinguit
contra notionalē: vñ quia essentia diui-
na ē vna numero in tribus p̄sonis illud
dicē essentiale quod ē simile essentie in
modo predicandi et cōmunitate reali.
Et sic illa dicunt essentialia que sūt cō-
munita tribus personis: vt potentia sa-
pientia bonitas: et sic de alijs. Notiona-
lia vero dicunt illa per que notificat di-
stinctio p̄sonarū diuinarū: vt paternitas
filiatio spiratio. et sic de alijs. Et talia nō
sunt cōmunita tribus p̄sonis. Ipsa autē
essentialia sunt formaliter infinita. No-
tionalia autē nō sunt infinita nisi rōne
idēp̄tatis cum essentia. p̄predicatio er-
go abstracti de abstracto vbi vnū extre-
mum vel ambo sunt infinita ē vera iden-
tice: vt sapientia est bonitas vel pater-
nitas: quia infinitum identēficat sibi qd
cunq; cōmuni composibile. Quod sic
p̄batur: quia infinitū non est componi-
bile. Omne enim quod potest cum aliq;
componi potest esse pars: et p̄ sequeps
excedi: quia totum est maius sua parte.
Nō esset autē omnino incomponibile ad
aliquod componibile sibi in eodem sup-
posito sed non esset omnino idēz sibi: qz
tūc esset ibi aliqua compositio saltem a-
ctus et potentie. Infinitū ergo identēfi-
cat sibi quodcūq; cōposibile. Ista autē
paternitas ē filiatio: nō est vera identi-
ce: quia neutrum est formaliter infinitū:
de q̄ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

D cognoscendum et c.

Hic determinat auctor de p̄-
dicamentis: vbi sciendū q̄ p̄
dicamentū p̄t sumi dupliciter. vno mō p̄
gñe gñalissimo cuiuscunq; p̄dicamenti
Alio mō p̄ tota coordinatōe p̄dicabiliū
fm sub et supra.

Notandū vltērī q̄ metaphisicus
tractat de p̄dicamentis
in quantū sunt quedā entia: logic⁹ vñ
in quantū fundāt scōlas intēdēdōes: cuius

modi sunt subiecti et predicati. Ad declar-
ationem autē p̄dicamentorū p̄mittit tres
diffinitōes: duas diuisiones: et duas re-
gulas: que dicunt antēp̄dicamēta. Est
autē antēp̄dicamentū quedā noticiā va-
lens ad cognitionē predicamentorū habē-
dā. p̄mittit diffinitōes equocorū di-
cā. **Equiuoca** dicunt quorū nomē solū cō-
mune est: et fm illud nomē ratio subitā-
tie est diuersa: vt canis est equiuocū ad
canem latrabilem piscem marinū et cele-
ste sydus: quia solū nomen est eis cōmu-
ne: nō autē pueniūt in aliqua diffinitione
sumpta fm illud nomē canis: licz bene
cōueniāt in diffinitōe corporis: et tō nos-
tanter dicē fm illud nomen.

Notandū insup q̄ duplex est equi-
uocū: videlicet equiuocū
equiuocās: et equiuocū ad equiuocatū.
Equiuocū equiuocās est dictio equoce
plura importans. Equiuocū equiuoca-
tū sunt ipse res equiuoce importate: fm
quosdam hic diffiniunt equiuoca equi-
uocata nō equiuocantia: sed oppositum
videt verū: quia diffinitio nō est rerum
sed nominū. Unde. 4. metaphice dicē
q̄ rō quā significat nomē est diffinitio.
ponit aut equiuoca dicunt nō equiuoca
sunt: quia hoc mō sepe Arist. loquit fm
opinionē antiquorū doctoz. Equiuoca
ergo dicunt. s. a doctozib⁹ antiquis: et
ponit equiuoca in plurali nūero ad de-
notandū pl̄alitatē huiusmōi equocorū.
Item equiuocans est duplex. s. a casu et
a cōsilio. Equiuocū a casu est dictio plu-
ra eque significās p̄mō vt canis. Equi-
uocū a p̄silio ē analogū: qd ē vnū p̄ cō-
pōsitōez ad aliud: vt aīal significat aīal
pictū p̄ cōpōsitōez ad aīal viuū. Vbi

Sciendū q̄ analogū nō ē mediū intē
vniuocū et equocū: cū ip̄a
sint imediata: vt p̄t ex rōnib⁹ ip̄ozum.
Omne ei analogū ē vniuocū vñ equocū
Vñ qdam analogā sunt equiuoca: vt a-
nimal est analogū et equiuocum ad aīal
viuū: et ad aīal pictū. Quedā vero sunt
vniuoca: vt ens ē vniuocū ad deū et crea-
turā subam et accūs: vt diffuse declarat

doctor subtilis Scotus. di. 3. et. 8. p. sc. licet sit analogon ad ipsam accūs habere attributionē ad substantiā: et creaturā ad deum: vñ licet attributio sola nō ponat unitatē vniuocationis: qz unitas attributionis minor est unitate vniuocationis. Minor aut unitas nō arguit maiorem: tamen minor unitas potest stare cū maiore: sicut que sunt vnum specie: sūt vñū genere: licet unitas generis sit minor unitate speciei. Hoc patet p pñm. x. mera: vbi ponit ordinē essentialē inter species eiusdē generis. qz ibi vult qz in quo libet genere est vñū qd est mēsurā aliorum. Mensurata autē habent ordinē essentialē ad mēsurā: et tamē nō obstante tali attributionē nullus negat cōceptuū generis esse vnum.

Sciendū vltius qz in diffinitione equiuocorum nomē non sumitur put distinguitur ab alijs quibus orationis: cum equuocatio et vniuocatio non solū reperiat in nomē sed etiam in verbo: sed sumit ibi nomē p dictione

Notandū qz substantia potest capi dupliciter sñm Aristo. 5. metaphice. Vno mō. put substant accitibus: et sic est pdicamentū distinctum ab accidētibus: et sic nō sumitur i pposito cum equiuocatio reperiat in accitibus. Alio modo substantia sumitur p qualibet rei essentia seu quiditate: et sic sumit in pposito. Ratio etiam in pposito sumitur p conceptu vel diffinitione. Unde ratio substantie dicitur cōceptus vel diffinitio essentie.

Consequenter auctor ponit diffinitionē vniuocorum: dicens qz vniuoca dicuntur quoz nomē cōuenit eadē: ut hoc nomen animal ē vniuocū ad hominē et equū: qz eius rō sūe diffinitio. s. substantia corporea animata sensibilis ipsis cōuenit. Et patent omnia q ponuntur in diffinitione vniuocorum per ea que pdicta sūt de diffinitione equuocorum.

Deinde ponit diffinitionē denominatiuoz dicens qz denominatiua dicuntur

quocunqz ab aliquo solo casu differēt: sunt: et scdm illud nomen habēt appellationem: et ut a fortitudine fortis: ab albedine albus.

Notandū circa illud qz denominatiua sunt concreta: et sunt duplicia: quedam i generibz accidētibus: et quedā in genere substantie. Concretū in generibus accidētibus dicit quod impat subiectū cū accidētē: ut album. Abstractū nō importat solū accidēs: ut albedo. Concretū vero in genere substantie scdm Scotum. 5. disti. p. sen. importat naturam cū supposito: ut homo. Abstractū nō importat pñse ipsam naturam ut humanitas. Denominatiua igit id ē concreta differūt ab aliquo. i. ab abstracto a parte vocis solo casu. i. sola cadentia seu finali terminatōne vocis: cū conueniat in pñcio ipsius vocis: vel scdm Scotum. xi. di. 2. sen. dñt solo casu. qz concretū importat cadentiam vel dependentiā accidētis ad subiectum vñ forine ad suppositum quod denominat. Non aut abstractū. Et ista dñtia est in modo significandi.

Notandū etiā qz circa hoc ē aliter dicendū scdm grammaticū: et aliter scdm logicū. qz enī grammaticus considerat nomina impositiones: ideo scdm ipm abstractū descendet a concreto: ut iusti addita fit iusticia. quia nō logicus magis cōsiderat ipas res in quibz sunt fundamēta secundarū intentionum: ideo scdm ipm concretū denominatur ab abstracto: ut paries denominatur albus ab albedine sibi realiter inherēte. Concretū igit venit ab abstracto: qz prius est rem esse scdm se: sicut significatur per abstractum qz ipam inesse alteri: sic significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiones quarū pma est: qz eorum q dicuntur: quedam dicuntur cū cōplexione: ut homo currit: quedam sine cōplexione: ut homo.

Circa quod notandū qz cōplexione dicuntur ea que cōplectuntur plures terminos vel dictōes. Est aut triplex complexio. s. re

rum tantū: scz quando est vna vor simplex et plures res importare: vt album. Quia est cōplexio terminorū tñ: scz quādo sūt plures termini importantes eādē rem: vt Marc' tull'. Alia ē rerū et terminorū simul: vt in pposito. Dici etiā in pposito tñ valet sicut p vocem pferri: vel significari. Et si arguatur qz hec diuisio nō sit bona: qz scdm Boetiu l. li. diuisionū: diuisio dī dari p opposita: scz incomplexi nō opponit cōplexo: euz sit eius ps. Respōdeo qz incōplexū euz sit quoddā cōcretū pōt sumi duplicē. scz: formaliter p ipā rōne incōplexionis: vlt materialiter p eo qd subest tali rōni. pmo mō opponit cōplexo: scdm mō n. Ad declaratiōē aut secūde diuisionis p: nit auctor octo modos effendi in: qui pnt hī p hīs x sus. Insunt ps toti species generi calor igni. Rex in regno: res in fine locoq locatū. pmo ei mō dicitur aliquid esse in sicut ps integral' in suo toto: vt paries in domo esse habz quia est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis pibus: vt domus in tecto: in pariete: et fundamēto: qz scz ex ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animali. qz vīz sub ipō cōtinetur. Quarto mō sicut genus in spē: vt animal in hoīe: qz ē ps essentialis eius. Quinto mō sicut forma ī materia siue sit forma substantialis: vt anima in corpore: siue forma accidentalis: vt albedo in pariete. Est aut substantialis forma illa q dat eē simplicitē: siue eē subale forma xō accidentalis q dat eē scdm qd. siue accidentale. Cognoscitur aut forma subalis ab accidentalī scdm Scotū. 12. di. 4. sen. qz qdū proceditur in subalib' sp posterior ē pfectior pōre: vt anima adueniens corpi est pfectior forma corporis. Quādo aut deuenit ad accidentalē scz quēs ē pfectior vltima pcedēte. Sexto modo dī aliquid esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō sic in suo fine: vt virtus in beatitudīe: qz vī delictat ordinatur ad beatitudinē. Octauo mō sicut vinū in suo vase: vel locatū in loco: qz ab ipō continetur.

Consequenter auctor ponit secūda diuisionē dicens qz eorū que sunt qdā dicitur de subiecto: in subiecto xō nullo sūt: vt genera et spēs et dīstīe substantie que dīr de subiecto: id ē de suis inferioribus: et nō sūt in subiecto: sicut accēs cū sint subie. Qñ dicit de subiecto vt h sumitur: est pdicari de suo inferiori: vt homo de sorte et platōe. Esse xō in subiecto ē esse in aliquo sic accēs in subo: qd scz inheret substantie.

Si arguatur cōtra predicta qz forma substantial' ē in forma sicut anima in corpore: ergo ē in subiecto. Respōdeo: qz nō est ī subicō sicut accēs cū ex ipā et materia cōstituat vnum ens p se: nō aut ex subiecto et accēte. Alia xō neqz dicitur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt in diuidua substantie q nō dīr de subiecto: cū non habeāt aliquid inferius sub se: neqz sūt in subo cū non sint accidentia. Alia aut sunt que dicuntur de subo: et in subo sūt: vt gñā et spēs nō ē antepredicamentorū accidentiū: q dīr de subo scz de suis inferioribus: et sūt in subo cū sint accidentia. Alia xō in subicō sūt: de subicō xō nō lo dicitur: vt indiuidua de generib' accidentiū: vt h albedo: hec nigredo: q sūt in suba sicut ī subo: et nō dicitur de subiecto cū nō habeāt aliquid inferi' sub se.

Contra hāc diuisionē arguit sic: qz s in Boe. omnis bona diuisio debz esse bīnēbris. Rñ deo qz verū ē: scz adde vel reducibilis ad bīnēbrē. Et sic ē in pposito. Nam incōplexa significant subam vel accēs. Si substantiam vel vlem vel picularē: si vlem sic ē primus modus: si picularē: sic ē secundus modus: si accēs hoc ē dupliciter: qz aut accēs vniuersale: et sic ē tercius modus: aut picularē: et sic est quartus modus.

Alterius auctor ponit duas regulas: quarū pma ē hec. Quādo alterū de altero pdicatur vt de subicō: que cūqz de eo qd pdicat dicitur: etiā omnia de subiecto dicuntur: vt sortes est homo: hō est animal ergo sortes ē animal. Cūbi notādū: qz hec regula habet veritatem quādo ē.

Predicatio essentialis superioris de inferiori: Et hoc notatur p illud qd dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: fortes ē homo: homo est spēs: ergo fortes ē spēs: nō valet. qz cū species sit secūda intentio et ens rationis nō predicatur essentialiter d homīe. Secūda regula hec est: Diuersorum genēz et nō subalternatim positōz diuerse sūt species et vrñie: vt animalis et sciētie: que sūt diuersa gñā. Vrñie enī animalis sunt rationale et irrationale. Vrñie vō sciētie sūt morale et naturale et sermocinale. Dicitur autē genera non subalternatim posita: quozū vnū nō ponit sub altero: vt sunt diuersa predicaēmēta. ¶ Si arguatur contrā: qz corpus ponitur inter species substantie et quantitatis: Respondeo q corp⁹ pōt accipivno mō. put dīe trīnā dīmēsiōnē: et sic est in genere qñtītatis. Alio mō p illo cui inest ipa trīnā dīmē. id ē: sic ē in genere substantie. Ponitur autē hec regula ad cognoscendū q eētie predicaēmētoz sunt inpermixte. Et enī genera sunt idē eēntialiter cū suis speciebus: si gñā sunt diuersa: species enī erūt diuerse.

Circa quod notandū q licet in aliq genere sit distinctio realis et vt patet in subia quantitate et qualitate. Quantitas enī et albedo panis remanēt in sacramento altaris absq subia panis: tamen ad distinctionē predicaēmētoz sufficit distinctio formalis: seu rationū formalis ipozum. et sic eētie predicaēmētoz sunt inpermixte formaliter: vt effi ait Aris. Nihil prohibet idēz pluribus generib⁹ enumerari. An vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetoz. Relatio quā habet act⁹ intelligendi ad obiectum ē ppe de genere relationis: et tamē est idē realiter: cū actu intelligendi qui ē quedam qualitas. Ad distinctionēz q pdictōz sufficit distinctio formalis. Illa autē distinguūtur formaliter fm eundē doctorem. 2. dist. 6. scñ. quoz vnum nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est autē p⁹mus modus dicendi p se quando distinctio

ps definitionis predicatur de distinctio. Ista autē distinctio formalis licet non sit realis ppe dicta: tamē nō est distinctio rationis seu fabricata p opus intellect⁹. Unde cū idēitate reali stat distinctio formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi ē accipiendo albedinez que est vna res et forma simplex: hec puenit cū nigredine in ratōne coloris: et differt a nigredine p propriā vrñiam specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportet qz realitas a qua sumit⁹ genus albedis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a parte rei a realitate a qua sumitur vrñia p quā differt a nigredine. Nō est autē alia realiter cum albedo sit simplex forma: q est alia formaliter et ex natura rei: cū ista pueniētia albedinis et nigredinis sit a parte rei seclusa oppōne intellectus.

Sed ptra arguitur sic ^{De ens aut ē reale aut ratōis: ergo omnis distinctio aut est realis aut est ratōis. Cōsequētia pze: qz distinctio est passio entis ex qto metaphisice. Respondeo q distinctio realis est duplex: quedam ē large sumpta: et qdam stricte. Distinctio large sumpta est omnis distinctio q habet esse circūscripto omni opatōne intellectus. Et de ista dico q verum ē q sicut omne ens aut ē reale aut ratōis: sic omnis distinctio aut ē realis id est nō fabricata p intellectū: aut rationis. i. fabricata per opus intellect⁹. Alio mō distinctio realis sumitur stricte p distinctione que est inter duas res qrum vna est generās: alia generata: vel quaz vna potest corrūpi alia remanēte. Et de ista nō est verū q omnis distinctio sit realis vel ratōis. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: qz nō est inter rem et rem. Nec ē rōnis: qz nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. p⁹ri. phicorum.}

De predicamentis in generali

Alterius determinat auctor de predicamentis in generali dicens: quod terminorum incomplexorum singulorum aut significat substantiam ut homo: aut quantitatem: ut bicubitus: aut ad aliquid: ut duplus: aut qualitatem: ut albedo: aut actionem: ut secare: aut passionem: ut secari: aut quoniam: ut heri: aut ubi: ut in loco: aut situm: ut sedere: iacere: aut habitum: ut calciatum esse.

Ad evidentiam huius divisionis sciendum quod complexa non sunt in aliquo uno genere cum significant res diversorum generum. Et ideo hic notatur dicitur: eorum quod sunt nullam complexionem dicuntur. Ex hoc etiam patet quod dicibile incomplexum ordinabile in genere sunt sub et supra est subiectum libri predicamentorum. Hec divisio etiam debet intelligi de dicibilibus incomplexis veras res significantibus. Entia enim rationis que habent esse per actum intellectus compositum: ut intentiones secunde non sunt in genere: cum predicamenta sint entia realia. Item debet intelligi de entibus compositis: et ideo materia et forma que non sunt entia completa solum reductivae ponuntur in predicamento substantie et non per se. Debet etiam intelligi de entibus finitis. Ens enim infinitum cuiusmodi est deus non est in genere: ut probat doctor subtilis Scotus. 8. dist. 5. per sententiam. quia realitas a qua sumitur genus est potentialis ad illam a qua sumitur determinata: alio genus complete diffinitur. Alium autem infinitum est potentiale ad aliquid: quia tunc posset intelligi perfectius. Unde in finitum non esset casus cum quo poterat aliquo modo esse idem. Quilibet igitur entitas formaliter infinita identificat sibi quodcumque sibi compositum possibile. ex infinitate ergo dei patet quod non est in genere. hoc idem patet ex eius simplicitate. Si enim in deo esset ordo realitatum quarum una esset contrahibilis et perfectibilis per aliam: tunc non esset summe simplex: quia ibi esset compositum saltem actus et potentie.

Arguitur contra hoc: quia ens cum dicitur conceptum communem deo et creature oportet quod contrahatur

ad illam: et sic ibi erit ordo realitatum: quarum una contrahet aliam. Respondeo quod contrahetia ens non sunt determinata: cum non constituantur aut compositum cum contracto. Contrahibilis ens est per finitum et infinitum que sunt modi in a trinseci. Unde entitas in deo et infinitas sunt sunt due realitates: sed una simplex realitas in summo gradu perfectionis. Non sic de realitatibus a quibus sumitur genus determinata. ut patet in albedine que est forma simplex: licet sit ibi compositio actus et potentie. Intellectus enim separatus videns albedinem videt ibi duas realitates: quarum una est potentialis et perfectibilis per aliam. Est autem modus intrinsecus: qui additur alteri non variat rationem formalem eius: ut patet de albedine et eius gradibus. In quocumque enim gradu intelligatur esse aliquid perfectio qui gradus est gradus illius per perfectionis: non tollitur ratio formalis perfectionis propter istum gradum.

Notandum insuper quod sicut ens contrahitur ad deum et creaturam per modos intrinsecos: sic ens finitum ad substantiam et accidentis. Proprius modus substantie est esse per se: accidentis vero est esse in alio: et hoc convenit accidentibus secundum prius et posterius.

De predicamentis in speciali.
et primo de predicamento substantie.

Substantia dividitur per primam et secundam. etc. Hic auctor incipit determinare de predicamentis in speciali: et primo de substantia que est prior accidentibus ex septimo metaphisice: dividendo eam per primam et secundam substantiam. Ubi notandum quod nomen substantie sumitur a se habendo: et sic sumitur ab esse eius proprio et absoluto: vel a substantia accidentis: et sic sumitur ab esse eius respectivo per comparationem ad accidentia. Deinde de diffinitio primam substantie dicitur quod prima substantia est que proprie principaliter et maxime substantia. Ponitur proprie ad determinatam accidentium: licet enim accidens possit esse subiectum accidentis: non tamen ultimatim terminat eius dependentiam. Ponitur

Tractatus De predicamento substantie

principaliter ad vñiam scđaz substantiarū que nō substantiā accidentib⁹ nisi put sunt in p̄mis. Homo enī nō ē albus aut niger: nisi qz for. vel plato ē albus. Et des inde ponit maxime ad ostendendū qz p̄ me substantiā plurib⁹ substantiā qz secūde: quia substantiā omnib⁹ alijs quibus substantiā scđe: et cū hoc ip̄is secūdis. ¶ Alterius ponit auc. scđam diffinitioem p̄ime substantiā dī. qz p̄ma substantiā ē que nec est ī subiecto nec ē subiecto. Nō esse in subiecto hic ponit ad vñiam accidentiū que inheret substantiā. Nō dici vero de subiecto ponit ad vñiam secundariorū substantiarū que dicunt de suis inferioribus. ¶ Sed cōtra hoc arguit et videtur qz auc. sit sup̄fluous ponendo p̄les diffinitioes p̄ime substantiā: quia vnus rei est vñum esse. qz vna res tñ habebit vñā diffinitionem cū diffinitio dicat esse rei. Respondeo qz vnus rei est vna diffinitio p̄prie que dat p̄ genus et vñiam: Sed bene possunt esse plures descriptiones vel diffinitiones large sumpte quibus notificat quid p̄ nomē importatur. ¶ Deinde diffinit scđam substantiā dicēs: qz scđe substantiā sunt spēs in quib⁹ sunt p̄ime et ip̄az gñā que dicunt scđe sube: qz secundario substantiā accidentib⁹. Individa vñ dicunt p̄ime substantiā: qz p̄mario substantiā: vt dictum est.

Notandū est ad illi⁹ euidentiā. qz vñia est inter accidentia cōmunia et accñia p̄p̄a: qz accñia cōia per p̄us insunt indiuiduis qz spēsbus: qz hō nō est alb⁹ neqz niger: nisi qz for. vel plato. Sz accñia p̄p̄ia sunt econuerso. For. enī nō est risibilis nisi in quantum hō. ¶ Consequēter dicit auc. qz ea qz dicunt de subiecto predicant de eo nomē et rōe: vt hō de for. For. vñ qz sunt ī subiecto vt in plurib⁹ neqz nomē neqz rō predicatur de subiecto. vt albedo. In alijs vñ nomē nihil prohibet predicari de subiecto: vt album de corpore predicatur: rationē vero albi impossibile ē predicari.

Notadū qz nomē d subiecto predicari est nomē de subiecto ve

rificari: vt hō est alb⁹. Rō vñ d: predicari qñ diffinitio vt accept⁹ predicari includit essentialiter ī subiecto: vt hō ē aīal. scđe qz sube predicant noīe et rōne d p̄mis cū essentialiter includant ī ill. Abstracta vñ de generib⁹ accidentiū nec noīe nec rōne predicant de p̄mis substantijs. Vñ illa ē falsa for. ē albedo. ¶ Secreta vñ predicant fm nomē qz illa ē vera for. ē alb⁹: sz nō fm rōem. qz ip̄a albedo quā importat h⁹ nomē albus nō includit essentialiter in for.

¶ Insup cōpat scđas substantias adinuicem dī. qz scđaz substantiā magis ē substantia species qz genus qz plurib⁹ substantiā. Quibus cūqz em substantiā gen⁹ eisdē substantiā et species: et cū hoc etiā ip̄i gñi. Dicit etiā qz spēs spālissime eque nātū sunt sube: vt hō equus: qz ē intelligendū qñ vna species sube sit p̄fectior alia. hō em ē p̄fectior. Sz ē intelligendū qñ ad substantiā accidentib⁹ qz equaliter descendūt ī indiuidua: et sic equaliter substantiā accidentib⁹ suoz indiuiduoz. ¶ Ponit p̄ter auc. p̄p̄etates substantiā. Prima ē qz cōe ē omni substantiā ī subiecto nō esse. Et dicit notanter cōe: qz ista p̄p̄etas puenit omni substantiā sz nō soli. Et sic inest substantiā ī secūdo mō p̄p̄ij. Quod enī pueniat omni substantiā p̄ter qz substantiā ē ens p se stās et nō inherēs sicut accidēs qz semp inheret actu vel aptitudine: sz em qñtitas et albedo in sacramēto altaris nō inheret actu substantiā panis: tñ hñt aptitudinē ad inherendū. ¶ Probat aut auc. hanc p̄p̄ietatē inductione et syllogismo. Et si inest de p̄trib⁹ integralibus substantiā que sunt in subiecto: Et sic hec p̄p̄ietas non cōueniet omni substantiā. Respondeo qz partes integrales non sūt in aliquo sicut accidēs in subiecto sz sic p̄tes in suototo. Qd at hec p̄p̄ietas nō pueniat soli sube p̄bat: qz puenit differentijs substantiā qz nō sunt in aliqz sicut accidēs in subiecto: qz tñ non sunt in gñe substantiā p se sz reductiue tñ. Solū enī per se in genere sunt illa qz sunt in recta linea predicamētali qz predicantur

In quid d' inferiorib' : ac ipm indiuiduū
abstrahēs ab exiētia actuali : vt hic ho-
mo includens tantū naturā specificā cū
dñā indiuiduali: vt ponit doctor subti-
lis Sco. di. 3. 2. sen. Scda ppetas sbe
est q' omnib' scdis substantijs r differē-
tijs eoz puenit vniuoce p'dicari de p'mis
Quod ex hoc ptz q' centialr includunt
in p'mis. Inest aut ista ppetas substan-
tie in secūdo mō p'prij vt pcedens: cuz
nō tantū pueniat illis que sunt p se i ge-
nere substantie sed etiā reductiue .i. dif-
ferentijs eaz. Et si arguat p'ra q' alibz
bene p'dicat vniuoce de ligno r lapide.
ergo nō puenit solis substantijs secundis
vniuoce p'dicari de p'mis. p'na est nota r
pbat aūs: q' albi dicit vniū pceptuz ad
lignū albu r lapidē albu. Respondeo q'
l3 albu sit p'dicatu vniuoce: nō tñ vniuo-
p'dicat: vt enī dictū est in fine p'dicabili-
uz. Aliud est vniuocum p'dicari. r aliud
est vniuoce predicari. Vniuocum enim
predicatur cui' pceptus in se est vnus.
Et hoc mō album dictū de ligno albo r
lapidē est p'dicatu vniuoce. Vniuoce vō
p'dicari est qñ rō p'dicati includit in rōe
subiecti: sic nō p'dicat albu d lapide. Et
sic ratio albi nō includit in rōne lapidis
Tertia ppetas substantie est q' oīs p'ma
suba significat hoc aliqd. scda vero sub-
stantia nō significat hoc aliqd s3 potius
quale quid: l3 videat significare hoc ali-
quid sub appellatiōis figura.

Notandū q' prima suba significat
hoc aliqd. i. indiuiduū
per se subsistēs seu supposituz qd per se
subsistit. i. indepēdēter existit. fm enī
Scotti p'ma dist. 3. sen. vō suppositi cō-
sistit in duplici negatiōe: vīz q' nec de-
pendet actu nec aptitudine. Ande albe-
do que ē in pariete nō est supposituz q'z
actu depēdet a pariete substantie. Alia
etiā separata licet p se existat nō tñ ē sup-
positum. vō enim subsistit seu indepē-
dēter existit: licet enim non dependeat
actu a corpore dependet aptitudine: q'z
habet inclinatiōis naturalē ad informā-
dum corpus. Secunda autē substantia

significat quale quid. i. substantiam plu-
ribus cōicabilem. Ande quid dicit sub-
stantia: licet enī quiditas seu diffinitō
reperiatur in accētibus p'pus tamē repe-
ritur in substantia. Quale vō dicit for-
mam multis cōicabile. Superiora autē
dicunt forme p compositiōem ad inferi-
ora: vt ptz ex 5. r. 7. metaph. hinc
est q' illa que ingrediunt diffinitionem
quiditatiuā cuiusmodi sunt gña r dñe
dicunt apd formalizātes quiditates seu
formalitates: q' vō eadem res aliqñ ap-
pellat noīe secūde sube aliquando noīe
p'me: vt for. aliquādo appellat hō: r ali-
quādo for. iō scda suba videt significā-
hō aliqd sub figura appellatiōis. i. p'p'e
silitudinē appellatiōis. Quarta p'prie-
tas substantie est q' substantie nihil est cō-
trariū: sed hoc nō est p'prij substantie: q'z
cōuenit quātitati r quibuscū alijs. Ad
cui' euidētiā sciendū q' p'prietates p'r
accipi duplr. i. large r stricte. Cōtraria
stricte sunt forme positue sub eodē gñe
posite maxime a se distantes: que in eo-
dem susceptibili vicissim insunt. Large
vero dicunt p'prietates que habēt aliq's cō-
ditiones requisitas ad cōtrarietates sed
nō omnes. Et sic sumēdo p'prietatem
substantie inest cōtrarietas. Forme enī
substantialis ignis r aque sic p'prietates eaz
sunt forme positue que nō possunt eidez
simul inesse sed bene successiue. vō enī
possunt reduci ad priuatiōem r habitū:
quia licet vna forma includat priuatiō-
nem alterius: non tamē precise. S3 vlt-
tra hoc dicit aliquid posituū. hoc et l3
modo ponit cōtrarietas differētiā eius-
dem generis decimo metaph. Sus-
mendo vero cōtrarietate stricte: p'prie-
tas non inest substantie: quia ad minus
ibi deest vna cōditionum requisita ad
cōtrarietatem vīz q' forme cōtrarie sūt
maxime distantes a se inuicem. Et sic lo-
quitur Aristo. quinto phisicor: vbi pro-
bat q' ad substantiam nō est motus: q'z
substantie nihil est p'prietatū. Motus autē
sit a contrario in cōtrarium. Nam cum
de ratione mori sit q' fiat in tempore im-

possibile ē aliqd moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distātia ⁊ qui-
dam gradus fm quos successiue eat in
illud. Et ergo i forma substantiali n̄ sūt
aliq gradus: forma em̄ substantialis cōst-
sit in indiuisibili nō possumus intelli-
gere q ppe sit distātia inter formas sub-
stantiales. Et sic nō erit ibi cōtrarietas
ppe nec p cōsequēs motus. licet enī in-
ter substantias nō sit ppe cōtrarietas qn
tū ad suas formas substantiales: bñ ta-
mē est cōtrarietas quātū ad formas ac-
cidētales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas
aque contrariatur. Et si arguas q
vnus hō alteri cōtrariat: q vnus aliuz
aliquādo interficit. Respondēdo q non
puenit ex cōtrarietate formarū substan-
tialium: sed ex malicia eorum. ¶ Quin-
ta pprietas substantie est q substantia
nō recipit magis ⁊ minus: vt vnus ho-
mo nō est magis hō in vno tempe q in
alio. Ad cuius euidētā sciendū q hec
pprietas nō intelligit q vna substantia
non magis substat accitibus q alia: vt
patet in pcedētib⁹. Item nō intelligit
q vna natura nō sit pfectior alia. Natu-
ra enī bruti est pfectior natura arboruz:
cū anīa sensitiua sit pfectior anīa vege-
tatiua: ⁊ natura humana pfectior est na-
tura bruti. An dicit Arist. 10. metaphi-
q in vnoquoq genere est vnū pīmū qd
est metrū et mensura omniū alioz: qd n̄
debet intelligi de mēsurā p replicatōez
sicut vlna mensurat pannā: s; de mēsu-
rā scdm pfectionē. Cognoscitur enī per
fectionē animalū scdm accessū eozū ad p-
fectionē nature humane: sicut ouis ē p-
fectius animal q asinus: qz magis habz
accessū ad humanā naturā q asinus:
Itē nō debet intelligi q vna substantia
nō sit pfectior altera etiā eiusdē specie:
licet Arist. videat sentire oppositū vi-
cere enī q anima christi vel xginis glo-
riose nō sit nobilior etiā eēntialitē q aīa
Iude nō solum est absurdū sed etiā tan-
q erroneū parisiuz ⁊ colonie cōdemna-
tū. Sed qd dicemus ad pīmū? Opert
dicere q loquit fm opinionē doctoz fa-

mosoz tempis sui: sicut a pluribus sepe
asseritur in p^rdicamētis: vel opert ipsuz
negare: qz licet nō sit de facili cōtradicti-
dum auctoritati antiquoz p^rhoz: vt po-
nit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamē
vbi fides cogit sūt dimitteā. Est ergo i
telligēda ista ppetas de eadē suba i nu-
mero: ita q demonstrata quacunq suba
puta homie: nō est verū dicere q sit ma-
gis suba vel magis p^ricipet rōnem sub-
stātie absolutā que ē p se stare vno tēpo-
re q alio: vel q sit magis hō vel pfecti⁹
p^ricipet naturā sue spēi vno tpe q alio.
Hanc ppetatē sic intellectū pbat Ari.
secūdo de generatōne. qz si suba suscipe-
ret magis et min⁹: tūc vna ps possit acq-
ri post aliā. Et p cōsequēs ad subam es-
set motus. Notandū tamē scdm Arist.
septimo metaphice q substantia bñ su-
scipit magis et minus scdm conditōnes
materiales. An licet vnus hō nō sit ma-
gis animal ratiōale vno tpe q alio tpe
tamē magis pōt vti ratiōe ppter corpo-
ports dispositionem. Pueri enī nō poss-
sunt vti ratiōe ppter indispositionem
potentiariū organicarum. Sic etiā vn⁹
homo est maior i vno tēpore q alio. qn-
tum ad quantitatū molem: Licet non
magis homo. Sexta pprietas subie-
est q maxime ppūm substantie est: q cū
sit vna et eadē numero est susceptibilis
cōtrarioz scdm sui mutationē: vt sortes
aliquādo est albus: aliquādo niger.

Notandū circa quod q substantia
sic suscipiens contraria
oportet q mutetur ab vno in aliud: euz
ipsa non possint eidem siml inesse: ⁊ ideo
dicitur scdm sui mutationē. Est autē hoc
ppe propriū substantie: qz cōuenit om-
ni et soli: licet enī hoc cōueniat primo
primis substantijs. qz primo substanti ac-
cidentibus ex consequēti: tamē cōuenit
secundis substantijs. Et si instetur q eē
susceptibile cōtrarioz nō cōuenit soli
substantie: qz conuenit orationi q alie
quādo est vera: ⁊ aliquando est falsa.
Respondet auctor q hoc non est scdm
mutationem orationis sed scdm muta-

tionē rei. Ab eo effi q̄ res est vel non ē: dicitur oratio vera vel falsa. vñ dicit q̄ verum et falsum sunt in rebus vt in subiecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̄ uocatur modus eēdi in: cū dicit: verū et falsum sunt in rebus et in oratiōe. Si militē equiuocat susceptible cum dicitur res vel oratio est susceptible veriv' falsi: sicut equiuocatur susceptible cum dicit animal est susceptible sanitatis. et vrina est susceptible sanitatis: animal em̄ suscipit sanitatē: q̄ ē ei' subiectū: vrina x̄o q̄ est signū indicatiū sanitatis: sic vitas est i' reb' vt i' subiecto: et i' orōe vt in signo.

Circa quod notandum.

Vitas in re et intellectu multipl'iter sumatur vt haberi. 6. metaphisice: tamē quantum ad presens spectat: veritas in re pōt sumi p̄ conformitate p̄ducti ad p̄ducens seu ideati ad ideam: vel p̄ indiuisione actus et potentie. Falsitas aut̄ p̄ p̄natiōe huiusmōi est indiuisionis: vt ponit Bonauentura. 6. di. p̄. sc̄. vnde accepta huiusmodi ratiōe. hō est albus veritas in re est indiuisio albedinis ab homine: sicut vñto albedinis cū homīe. Et talis veritatis res est subiectū: et illa oratio homo est h̄bus est eius signum. Veritas aut̄ in intellectu ē conformitas intellectus componentis vel diuidentis ad ip̄am rem vel sub alijs verbis ē adequatio rei ad intellectum. Falsitas aut̄ est dissimilitudo seu inadequatio rei ad intellectum.

Contra predictā p̄prietatē arguitur et p̄mo q̄ nō conueniat om̄i substantie: q̄ nō cōuenit deo. Non est enī susceptible priorū cum sit summe simplex: et tamē deus ē subia: cū sit ens per se stans. Item angeli et corpora celestia non sunt susceptible cōtrariarum qualitatum cuiusmōi sunt caliditas et huiusmōi cum sint incorruptibiles.

Item arguitur q̄ nō pueniat soli subie. Cōuenit et

quantitati cum superficies sit susceptiva albedinis et nigredinis que sunt cōtrarie qualitates. Respondeo ad primum q̄ deus non est subia predicamentalis: cū non sit in genere: vt dictum est. Ad secundum dico q̄ licet angeli et corpora celestia nō sint susceptibles grauitatis: caliditatis et frigiditatis et huiusmodi q̄ sitatum actiuarū et passiuarū adinuice: tamē hoc nō obstante sūt susceptibles aliquarū priarū qualitatum. Angeli ei' naturaliter sūt susceptibles virtutis et virtij: et corpora celestia habent diuersas distēctas positiones: vt ante et retro: sursum et deorsum. Itē sūt susceptiva raritatis et densitatis. Unde stella ē densior pars orbis sc̄dm Aris. Ad tertium dicendum q̄ licet quantitas sit susceptiva albedinis et nigredinis: nō tamē est subiectus vltimate terminas earū depēdētia. et de tali subiecto intelligitur p̄prietas.

De predicamento quantitatis.

Quantitas. 2c.

Est predicamentū subie cōsequenter pōit auctor predicamentū quantitatis. Ad cui' euidētia sciendū q̄ fm Scotum. 12. di. 4. sen. In substantia vt est primum entium ē duplex ordo primis: vna in substantia alijs: quod includit recipe alia et p̄fici p̄ illa. alia ē p̄mitas actualitatis. et secūda ē simplr melior q̄ p̄ma. q̄ p̄ma requirit illd cui puenit ē p̄iectuale. Quantitas aut̄ ē p̄pinq̄or subie fm p̄mā rōem: q̄ immediatior fm rōem susceptiui. Qualitas x̄o fm secūda. ipsa enī ē p̄mā agēdi n̄ quantitas. Vñ quantitas leq̄ ē p̄dicta fm rōem materie: q̄litas x̄o rōem forme. et sic q̄litas ē simplr p̄fectior. Vñ cūq̄ ei' i' aliq̄ p̄currit p̄fectioes distincte: illd ē simplr p̄fecti' qd est sibi p̄pinq̄i' fm illd c' rō ē fm p̄l'r p̄fecti' or: sicut i' dō maior p̄fectio ē intellectus q̄ necessitas eēdi: eo mō. q̄ est ibi distincto. et ideo hō ē simplr iter melior celo: et similiter musca. q̄ cōstituta magis appropinq̄t intellectui q̄ n̄ cōstituta. et sic ē

Tractatus De p̄dicamento quantitatis.

perfectior celo quo ad hoc: licet igitur qualitas sit perfectior quantitate: quia tamen quantitas immediatius inest substantie quantum ad rationem substantiadi. **¶** An alia accidentia insunt substantie mediate quantitate: ideo per predicamentum sub immediate ponitur predicamentum quantitatis. **¶** Et diuidit auctor quantitatem dicens: quod quantitatis aliud continuum: aliud discretum: id est generis quantitatis: aliud genus subalternum est quantitatis continua: et aliud quantitatis discreta. **¶** Si queratur quare non diffinit auctor quantitatem: Respondeo quod diffinitio proprie sumpta datur per genus et differentiam: quantitas autem non habet genus supra se. **¶** Et si queratur quare non notificatur diffinitione largae sumpta vel descriptione. Quare etiam non dicitur quantitas est finis quam quantitas est se dicimur: sicut qualitas est secundum quod quales esse dicimur. Respondeo quod auctor diuidendo quantitatem ipsam implicite describit vel notificat. Notificatur enim quantitas quanto metaphysice per diuisibilitatem tantum per primam eius passionem: ut ibi magis videbitur. **¶** An ibi Aristoteles dicit quod quantum dicitur quod est diuisibile in ea que insunt: id est quantitas est diuisibilis in presens que sunt in ea: ita enim inest quantitati diuisibilitas quod nihil potest diuidi nisi mediate quantitate. **¶** Unde dicit Scotus. rj. di. 4. sen. q. si qualitas esset separata a quantitate: esset indiuisibilis: ubi dicit quod diuisibile per se capere dupliciter: vel per eo quod est in potentia remota vel in potentia propinqua. Dicitur autem diuisibile in potentia remota quod habet formam sufficientem: non tamen sub modo conuenienti sub quo oportet eam habere ad hoc quod diuidatur. Diuisibile autem in potentia propinqua dicitur quod sic habet eam quod statim cessante impedimento potest sequi actus. Albedo igitur separata esset diuisibilis in potentia remota: quia esset forma que secundum se esset diuisibilis: non tamen potentia propinqua quia non sub illo modo eandem que requiritur ad diuisionem. Est autem quantitas discreta illa cuius partes non copulantur ad aliquem terminum eodem quod scilicet sit principium unius et finis alterius: sed unaqueque ipsarum manet di-

stincta et separata ab alia: ut numerus et oratio. **¶** Unde partes numeri denarii que sunt quinque et quinque: vel tria et septem non copulantur ad aliquem terminum eodem. Alia enim unitas primi quinarum non copulatur cum prima unitate secundi.

Sciendum ad illud eundem quod triplex est numerus scilicet numerus numerans: numerus numeratus: et numerus quo numeramus. Numerus numerans est anima numerans ipsas res. Numerus numeratus sunt res numerate. Numerus quo quo numeramus est ipsa quantitas discreta: de qua in proposito. Est autem numerus multitudo ex unitatibus aggregata.

Sed contra predicta arguitur tripliciter: et videtur quod numerus non sit quantitas discreta. et primo sic. ex non quantitas non sit quantitas: sed unitates non sunt quantitates cum sint indiuisibiles: ergo numerus ex ipsis constitutus non est quantitas. Item diffinitio quantitatis discrete non peruenit numero: ergo non est quantitas discreta. Consequenter patet a diffinitione ad diffinitionem. Probatur antecedens: quia duo numeri quinarum copulantur ad denarium quem constitunt. Item numerus non est ens reale: ergo non est species quantitatis que est ens reale. consequenter nota. probatur autem: quia accens reale habet unum subiectum: ut albedo. Numerus autem non habet unum subiectum sed plura: ut numerus trinarius est tribus subiectis: id est in tribus rebus numeratur. Respondeo ad primum cum arguitur ex non quantitas non sit quantitas concedo ex non quantitas actu vel potentia. Unitates autem licet non sunt quantitates actu: tamen sunt quantitates in potentia. Ad secundum quando dicitur quod duo quinarum copulantur ad denarium respondeo quod non copulantur: id est non continuantur: sed bene aggregantur ad constitutionem ipsius. Ad tertium dicitur quod numerus non est unus nisi tamen unitate aggregationis et illa unitate habet unum subiectum. Sed hoc quia unitas aggregationis est minima unitas: ut determinat Scotus. ij. dist. p. sen. Est enim minor unitas quam sit unitas entis per accidens: quia in ente per accidens est forma tota uni ab altero: non autem in aggregatione.

Et tunc etiam sequit̄ q̄ numer⁹ minus erit p̄ se in genere q̄ ens p̄ acc̄is: quod est aggregatū ex reb⁹ diuersorū generū. Et sic nō erit sp̄s quātitatis. Dico igit̄ q̄ in numeris est cōsiderare vnitates in duplici dīna: quia quedā sunt vnitates materiales: et quedā formales. exēplū. In trinario sunt tres vnitates māles ex quib⁹ māliter integrat̄: et ē vntas a qua numerus trinari⁹ est vnus specie que ē eius forma specifica vel passio p̄sequēs ip̄am. Et sic numer⁹ nō trīn habet vntatem aggregatiōis. Et tunc ad argumētum q̄ dicebat̄ q̄ numer⁹ trinari⁹ non habet esse in vno subiecto sed in trib⁹. Dico q̄ illa tria habēt rōem illi⁹ subiecti respectu numeri que ē forma discreti: quia hec est rō forme discrete q̄ habeat esse in subiecto in actu diuiso ī plures ptes nō copulatas in aliquo termino cōmuni. ¶ Deinde determinat auct. q̄ orō est quātitas discreta dī. q̄ similiter in orōne sille ad nullū terminū cōmunē copulāt̄: sed vna queq; sepat̄ ab alia.

Sciendū ad illi⁹ euidētiā q̄ orō potest sumi tripl̄r vlt̄ ī mē: et sic p̄tinet ad primā sp̄s qualitatis: vel in scripto: et hoc est dupl̄r: vlt̄ q̄ ipsa sumit̄ p̄ ip̄a materia cuiusmōdī ē incausum: et sic p̄tinet ad genus substantie: vel p̄ tractiōe l̄raz: et sic p̄tinet ad q̄rtā sp̄m qualitatis. Tercio sumit̄ orō in voce aiatoz: et sic pōt sumi tripliciter. Vno mō p̄ ip̄o sono vel voce pl̄at̄: et sic ē in tertia sp̄e qualitatis: quia infert passionē sensui. Alio mō p̄ discretionē siue mensura syllabaz pl̄at̄ sibi succedentiū. et tercio mō p̄ motu aeris et instrumentorū quib⁹ vox formā. Ad p̄positū dico q̄ oratio nō sumit̄ p̄ isto motu nec pro mensura huiusmōdī mot⁹: q̄ tempus est mēsurā eius. Sed oratio sumitur pro mensura syllabaz pl̄at̄. Vñ Arist. probās orōem esse quātitatem discretam dicit̄: mensurat autē syllabas.

Item sciendū q̄ oratio nō sumit̄ ī p̄posito put̄ vox cōplexa distinguīt a voce incomplexa: sed

dicit̄ oratio quasi oris ratio. Unde sumitur p̄ mensura vocis prolate siue sit cōplexa siue incomplexa.

Item sciendū q̄ oratio sumitur in p̄posito a numero: quia numer⁹ et mensura discretorū p̄manēt: oratio aut̄ sibi discreto p̄ succedentiū. Distinguit̄ autē a tpe: q̄ temp⁹ est mensura cōtinuorū successiuorū: oratio vero discretorū. q̄ igitur mensura est passio quātitatis: vt patz. 5. 2. 10. metaphice: ideo numer⁹ oratio et temp⁹ q̄ habent rōem mensurę ponunt̄ in ḡne quātitatis: l̄z mēsurata ponant̄ in alijs generib⁹ rerū ad q̄s est motus. et sic d̄ alijs. Et si arguat̄ q̄ Arist. in. 5. metaphice nō posuit orōem inter sp̄s quātitatis. R. q̄ orōem sat̄ expressit ponēdo duas species quātitatis. s. multitudinē et magnitudinē. p̄ multitudinē enī intelligitur numerus qui est mensura discretorū p̄manentiū: et oratio que est mensura discretorum sibi succedentiū.

De quātitate cōtinua.

Tractat vlt̄rī⁹ auct. de quantitate cōtinua. Unde quātitas cōtinua est cuius ptes copulantur ad aliquē terminū cōmunem: vt ptes lineę ad punctū: ptes sup̄ficie ad lineaz: partes corporis ad sup̄ficiē: partes vero temporis ad nunc: vt p̄teritū et futurū ad p̄sens. partes vero loci ad eundem t̄minū ad quē corporis p̄ticle.

Circa qd̄ sciendum q̄ linea ē lōgitudine cuius extrema sunt duo puncta. Sup̄ficies vero est longitudo cū latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in p̄posito sumit̄ p̄ trina dimensione scz longitudine latitudine et p̄funditate. Vñ autē pro re habente trinā dimensionē: q̄ tūc p̄tinz ad p̄dicamētū substantie vt dictū est in p̄cedentibus.

Item notādū q̄ duplex est punctus in linea. s. in actu et in potētia: punct⁹ in actu ē punctus lineam terminās distinguens et se

Tractat⁹

De quātitate cōtinua

parans: sicut differētia distinguit vnam spēm ab alia. Punctus in potentia est punctus p̄tinuās p̄tes lineae adinuicē: quia inter duas p̄tes semp̄ est punct⁹ in potentia medius. Et ille punctus in potentia nō est in fine lineae: nec ī p̄ncipio: sed in tota linea ubiq; p̄ totū. Dicit autē in potentia vt potentia opponit actui distinguit et separādi: nō actui cōiūdi: qz vere ē aliqd̄ positū exis extra nihil: sicut p̄tes lineae habētes suā entitatē in linea. Et sic apparet quō p̄tes lineae copulant ad punctum nō in actu: quia ille ē tantū in fine lineae vel in p̄ncipio: sed in potētia: quia ille est inter quālibet partes lineae cōtinuae: nō vnus numero sed plures: nō in actu sed in potentia que p̄ actionē diuidētis cōtinuū reducunt ad actum. Si autē realitas puncti nō remaneret in cōtinuo difficile ēēt videre quō punctus p̄tinuaret lineā et copulat partes lineae. Et si arguat qz tunc puncta in linea se habebunt p̄sequēter ex quo realitates eorū remanēt in continuo. R^o. qz nō sequit quia nō sunt ibi ī actu s; in potentia: et sunt vnus punct⁹ p̄ carentiā diuisionis. Unde cōtinua dicunt quorū vltima sunt vnum. s. p̄ indiuisionem. De hoc dicit Sco. xij. dist. 4. scē. qz p̄tes continui in potentia dicunt fieri in actu quādo indistincte reducunt ad actū distinctū

Alteri⁹ sciendū qz p̄tes corporis copulant ad superficiem īmediate: copulant vō ad lineas mediate. Et sic pōt̄ intelligi qd̄ dicit v̄ p̄tibus loci qz copulant ad eundē terminum ad quē corporis p̄ticle nō īmediate sed mediate. ¶ Abi sciendum qz locus est ens p̄ accidens aggregatū ex rebus diuersorū generū: et ideo nō est ī aliquo vno genere per se: nec numeratur a p̄bo. 5. metaphisice inter spēs quātitatis. Locus autē vt habet. 4. phisicorū est vltima superficies corporis continentis. Et sic dicit duo. s. superficies corporis p̄tinenti. et vltra hoc addit relationē cōtēti: ut ad p̄tentiū que est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs cū nō sequat̄ naturā sup̄. iamē

ti posito termīo nisi vnū alteri applicet. Ille autē respectus videt p̄tinere ad p̄dicamentū vbi: superficies vero ad p̄dicamentū quātitatis: p̄bus autē in loco isto loquit̄ fm̄ opinionē famosaz tempe suo. De tpe autē videt qz nō debeat poni int̄ spēs quātitatis: qz in. 5. metaphisice ponitur quātitas p̄ accēs. Itē videtur qz p̄bus sit hic diminut⁹: vel in. 5. metaphisice: qz ibi enumerat motū nō ar̄ hic Ad p̄maz dico qz Arist. 5. metaphisice ponit duos modos quātitatis p̄ accēs quorū vnus est fm̄ qz aliqua dicunt q̄nta p̄ accēs ex hoc solū qz sunt accidentia alicuius quāti: sicut albi et musci. Hec nō sunt de p̄dicamento quātitatis. Alio mō aliq̄ dicunt q̄nta p̄ accēs ex eo qz sunt quāta p̄ aliud in quātū. s. diuidit̄ tur ad diuisionem alicui⁹ quātitatis: vt tps et motus. Motus em̄ diuidit̄ ad diuisionē magnitudinis ī qua sit mot⁹. Tps autē diuidit̄ ad diuisionē motus. hoc autē nō impedit q̄nt temp⁹ sit p̄ se in ḡne quātitatis. Hō em̄ sequit musica est effectiua aīal p̄ aliud: ergo nō est formalis aīal: sic in p̄posito. Ad scōm dico qz p̄bus nō ē hic diminut⁹ nec in. 5. metaphisice. sup̄flus Abi em̄ tractat de tpe et motu vt ostendat quō sunt quātitates p̄ accēs: hic at̄ ponit tps inter spēs quātitatis: nō autē motum: qz tps formalis importat q̄ntitatē qz motus cū sit eius mensura. Motus autē formalis est actus imperfectus: seu forma in fluxu fm̄ Arist. 3. phisicorū. Et ideo ponit ibidē in eodem genere cū rebus ad quas est motus: qz tñ in acquisitione eius forme que p̄ motū acquiritur successio et cōtinuitas: ideo quo ad hoc motus reductiue potest poni in eodē genere cum tpe: cum sit eadē quātitas realiter vtriusq; vt videbitur. 4. phisicorū. Hō est autē incoueniēs qz Arist. aliq̄ in aliquib⁹ libris omittit: illa in alijs eximat: qz sacra scriptura que est maioris auctoritatis qz phisica sepe eadem realiter sub alijs verbis exprimit: modo omittens aliqua et alibi exprimit dimissa: vt declarat doctor subtilis in. 3. scē.

¶ Postea diuisione quantitatis in ptes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem fm quā diuidit eam in ptes integ⁹ les di. q^{ue} quedam quantitantes cōstant ex suis ptib⁹ positionē hñtib⁹: qdā xō nō.

Circa qd cōsiderandū est ut

dicit Boecius: et pōt elici ex textu Ar^{is}. Ad positōem ptiū tria requirunt. pmo vt partes sint alicubi. scdo vt partes sint pmanentes et nō pereāt. tercio vt ille ptes se ptingant. Linea g^o supfices et cor⁹pus cōstant ex ptibus positionē hñtib⁹. Numerus xō oratio et if⁹ sunt ex ptibus positionē nō habentib⁹. ¶ Deinde ponit auctor pprietates quantitatis: q^{ue} p^{ri}ma est: q^{ue} quantitati nihil est p^{ri}ariū: vt bicubito et tricubito nihil ē p^{ri}ū. Cōtrarietas em̄ pmo inest qualitatis et nō omib⁹ s^{ed} qbusdā: q^{ue}ntitas xō nō ē q^{ue}ntitas.

Sciendū ad illi⁹ euidentiā q^{ue} licet cōtrarietas pprie dicta nō

inest quantitanti: bene tñ ipsi inest p^{ri}arietas large sumpta. Est em̄ in q^{ue}ntitate cōtrarietas differētiar⁹ sicut in alijs generibus. Sed contra hanc pprietatem

Arguitur q^{ue} si quantitati nihil sit cōtrariū: sequit⁹ q^{ue} in q^{ue}nti-

tate nō erit motus. pñs est falsum ex. 5. phicoz. pbat pñs. Sic em̄ arguit Ari. Nō esse motū in substantia: q^{ue} substantie nihil est p^{ri}ariū. R^{es}. q^{ue} nō eodē mō arguit in pposito de substantia et quantitate. Cuius rō est: q^{ue} substantie deest quedam conditio p^{ri}ietatis requisita ad motū: que tñ conditio bene repit⁹ in q^{ue}ntitate. Est autē ista conditio: q^{ue} p^{ri}aria sūt duo termini maxime distantes inter q^{ue} cadunt omnia que sunt illi⁹ gñis: ita q^{ue} cōtingit cōtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremū p mediū ordinate: sicut se habēt albū et nigrū in gñe colorum. Talis cōtinuitas nō inuenit⁹ substantia: q^{ue} esse substantiale cuiuslibet rei cōstituit in indiuisibili. Forma em̄ substantialis in quolibz singulari est determinata ad certū gradum. Et iō ibi nō ē motus. Materia etiam dum exiit vna

forma pōt indifferenter recipere diuersas formas absq^{ue} ordine. Et Arist. in scdo de gñatōe q^{ue} cum terra sit tans non o^{mn}is q^{ue} fiat transitus p media elemēta. Illa autē conditio p^{ri}arietatis que requirit⁹ ad motū bene repit⁹ in q^{ue}ntitate accipiēdo duo extrema nō fm cōdem rationē quantitatis sed accipiēdo ip^{sa} i aliqua re de terminata: sicut in aliqua sp^{eci}e animal^{is} v^{el} plante est aliqua mīma q^{ue}ntitas a qua incipit motus augmenti: et aliqua maxima ad quā terminat⁹. Nō est tamē p^{ri}ietas pprie dicta in q^{ue}ntitate: quā p^{ri}a tuo se expellit. In augmento autē q^{ue}ntitatis nō expellit minor quantitas p aduentum maioris. ¶ Sec^{unda} unda pprietates quantitatis est. Quantitas non suscipit magis et minus. ¶ Sed contra hoc arguitur q^{ue} in q^{ue}ntitate est motus. q^{ue} ē ibi magis et min⁹. pbat pñs: q^{ue} ad hoc qd aliquid moueat⁹ de vno in aliud: oportet q^{ue} sint ibi gradus p quos successiue eat⁹ de vno in aliud. Respōdeo q^{ue} ibi sūt bene gradus q^{ue} attendunt⁹ scdm maius et minus: quia vna q^{ue}ntitas bene ē maior altera: sed nō fm magis et minus: q^{ue} l^{ine}a maior nō magis p^{ri}icipat naturā p^{ri}ie sp^{eci}i q^{ue} minor: licet autē vna quantitas nō magis p^{ri}icipet naturam pprietatis speciei q^{ue} alia: tamen vna species quantitatis bene est p^{er}fectior altera: sicut vn⁹ numerus bene est p^{er}fectior alio. Inter species enī quantitatis est ordo p^{er}fectionis: sicut inter species aliorum generum ex decimo metaphisice.

¶ Tercia pprietates quantitatis est q^{ue} p^{ri}ium est quantitati fm eam equale v^{el} ineguale dici.

Cōtra hanc proprietatem arguitur dupliciter. Et primo sic. Aliqd dicit⁹ equale fm equalitatem: ergo non fm quantitatem. pat^{et}: quia concretum denominatur ab abstr^{cto}. probatur cōsequentia: quia equalitas non est quantitas sed relatio. ¶ Item in diuinis est equalitas psonarum: et tamen ibi non ē quantitas: cum deus non sit in genere: ergo hoc non est proprium quantitatis

Responsio ad primum qd aliquid eē equale alteri fm aliū p̄t intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamētaliter. tunc dico qd quilibet res est equalis alteri p equalitatē formaliter: qz equalitas est a formata qua aliquid denominatur equalis: fm xō quāritatē aliquid dī equale ē inequale fundamētaliter. qz quantitas nata ē fundare relationē equalitatis v̄l inequalitatis. Res enī habētes eandē quāritatē sūt equales: habētes autē quāritatē dīfferentē sunt inequales. ¶ Ad secundum dico fm s̄com. 31. dist. 1. s̄c. qd duplex ē q̄ntitas: qz quedā ē quantitas molis: alia virtutis vel p̄fectionis. Prima est in genere quāritatis: secūda xō ē transcendēs cū competat his que non sunt in genere. Sic duplex ē equalitas: quedam de genere relationis: r̄ fūdamētum huius ē quāritas de ḡnē q̄ntitatis: et de hac intelligitur hec p̄p̄ietas. Alia est equalitas trāscēdēs: r̄ hec fundatur in quāritate virtutis: r̄ reperit̄ in diuinis.

Circa quod notandū scdm eundē doctore subtilem. 8. di. p̄. sen. qd sicut de rōe generis generalissimi non ē habere plures species sub se sed nō habere aliū suū praueniēs genus: sicut p̄dicamentū q̄nt. qz nō habet aliquod genus supra veniens ens ē genus generalissimum: licet paucas habeat species aut nullas: ita transcendens quodcūqz habet hoc nō habet aliquod genus nisi ens sub q̄ continetur: sed quod de sua ratione ipsum sit cōmune ad multa inferiora: hoc sibi accidit. hoc patet: qz ens nō tantū habet passiones cōuertibiles. s. vnū v̄x bonū sed etiā habet aliquas passiones vbi opposita distinguūtur contra se: sicut necesse vel possibile: actus vel potentia: finitus vel infinitus: sicut autē passiones cōuertibiles sūt transcendētes: ita et passiones distincte: r̄ tamē vnū membrū illius distincti nō cōuenit nisi vni enti: sicut infinitas vel necessitas soli deo: sic potest sapientia p̄p̄i transcendēs: r̄ quodcūqz ali-

ud quod ē cōmune deo r̄ creature.

De predicamento relationis.

De aliquid vero talia.

27. hic tractat auctor de p̄dicamēto relationis. Circa qd sciendū: qd licet qualitas sit p̄p̄or relationis: sicut absolutū ē prius respectiuo: qz tantū plerūqz relationes fundantur in q̄ntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa p̄dicamenta ponitur p̄dicamētū ad aliū quid. ¶ Item notandū qd licet cōcretum de genere accētis nō sit p̄ se in aliq̄ vno genere: cū includat res diuersorū generū: qz tū idē significat concretū r̄ abstractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue cōcretū ponitur in eodē genere cū abstracto. qz xō relatio est minime entitatis: et ex p̄nti minime cognoscibilitatis: qz sicut res se habet ad esse: ita ad cognoscit̄: metaphice: r̄ cōcretū ē notius abstracto: ideo auctor hic tractat de p̄dicamento relationis in concreto.

Notandū qd sunt duplicia relatiua: quedā fm se: r̄ quedam fm dīci. Relatiua fm esse sūt illa q̄ essentialiter includūt respectū ad aliū: vt pater et filius. Illud enī abstractū paternitas essentialiter dicit relationē seu dependentiam patris ad filiū. Relatiua vero fm dīci sunt illa que nō includūt essentialiter respectum ad aliud: licet enī talia cōstruant cū alijs sub habitudine alicuius casus obliqui: hoc tamē nō est p̄ respectum ad fundamētū in sua essentialitate: sicut scientia refertur ad scibile. Hoc enī absolutū scientia nō est essentialiter relatio: s̄ scia dicit quod dicit enī quādā q̄ntitatē r̄ q̄ndā relationē illi q̄ntitati annexā: p̄pter p̄mū ē in genere q̄ntitatis: p̄pter secūdū est in ḡnē relationis: fm Aristoteli. p̄dicamētis nihil p̄hibet idē in diuersis generibus enumerari: qd ē v̄x fm s̄com. 13. di. 4. sen. de aliquo vno p̄ accidens p̄pter multa p̄ ipm̄ importata. nō autē ē verū de aliquo p̄ se vno: qz diuersa

solū generū diuerse sunt species.

Item sciendū. q. tri. notificat res-
latōes p hoc n omē
ad aliqd: qz relatio cōtīnēt dīc respectū
vni⁹ ad aliud. Et ista ē dīfīnitio cōis tā
relatiuis fm ēē: qz relatiuis fm qd. Re-
latiua g dicunt. s. a doctorib⁹ antiquis
ad aliqd. i. relatiua quecūqz dicuntur
alioz. i. cōstruunt cū alijs sub habitudi-
ne genitiui casus fm hoc ipm qd sūt. i.
fm illud qd p ipm nomē importat: vel
quōz aliter ad aliud. i. que ad aliud re-
ferunt sub hītudīne alteri⁹ casus obliq⁹
¶ Deinde ponit tres spēs relatiuoz vi-
cēs: qz quedā sunt relatiua equipantie:
vt illa que eodē noīe nominant: vt filius
simili filis: eq̄lis equali eq̄lis. Alia autē
dicunt suppositiōis: vt dñs pater duplū.
Alia vero suppositiōis vt vnus filius vlti-
midū: quia ista supponunt alijs: ut ser-
uus dñi: filius patris: et dimidiū duplo.
Alia hō supponunt. s. vt dñs supponit
seruo: pater filio: et duplū dimidiū.

¶ Pro quo notandū. q. ista dīuī-
sio trimem-
bris pōt reduci ad bimēbrem sic. Que-
dam em̄ sunt relatiōes equipantie: que
etiā dicunt relatiōes cōmunes: et qdam
disquipantie. Relatio equipantie ē illa
que fm eandē rōem fundamenti est in
supposito quod refertur: et in supposito
ad quod refertur vt dicit Sco. 19. di.
p. sēi. Sicut similitudo requirit eandē ra-
tionē albedinis in hoc et in illo. Relatiō
autē disquipantie nō sic requirit eandē
rōem fundamenti: vt paternitas et filia-
tio: quoz vnū fundat in potentia actiua
generandi: aliud hō in passiua. Hec at
diuidit in relatiōes suppoīs et suppoīs.
¶ Consequenter ponit auct. pprietates
relatiuoz: quaz pma ē qz pparietas est
in relatiōe: vt virt⁹ pparietas victo: cū vtrū-
qz illoz sit ad aliqd. Hoc autē nō puenit
omībus relatiuis: duplo em̄ nihil pparietas
nec triplo. ¶ Circa qz sciendū qz aliqz re-
latiua fm dīc opponunt hīc rōe pparietas
qualitatū i quib⁹ fundant huiusmōi re-
latiōes: nō autē fm respectū quē bñt ad

sua correlatiua. Virt⁹ em̄ nō pparietas virtus
oso ad quē refert nec virtus virtoso: sed
bene virtus contrariat vicio.

Item notandū. qz vitiūz pōt sumi
duplū. Vno mō. p
ut dicit pparietas virtutis: et sic vitium et
virt⁹ opponunt pparietas. Alio⁹ p habi-
tu virtoso. et sic opponunt cōtrarie.

¶ Item notandū qz virtus et vitiū dicun-
tur esse ad aliqd: qz faciunt seu dispo-
nunt ad bene vel ad male agendū: vt
Sco. in quolibetis ppter relatiōes cir-
cūstantiarū. ¶ Scda. pparietas relatiuo-
rum est qz relatiua suscipiūt magis et mi-
nus: vt simile dicitur magis et minus simile.
Sed hoc nō puenit omnibus relatiuis:
vt duplū nō dicitur magis et minus duplū.

¶ Pro quo notandū qz aliqz rela-
tiua susci-
piunt magis et min⁹ rōne sui fundamen-
ti: qz suscipit magis et minus: vt aliqz
dicitur magis vel min⁹ filius fm qz magis vel
minus pparietas qualitatē vt albedinem
vel nigredinē qz est fundamentū similitudi-
nis. ¶ Sed occurrit dubiū de ineq̄litas-
te: qz aliqd dicitur magis vel min⁹ ineq̄-
litate: tñ q̄ntitas qz est fundamentū ineq̄-
litaris nō suscipit magis et min⁹. Rō⁹ qz
licet q̄ntitas nō suscipiat magis et min⁹
tñ suscipit maius et min⁹: Et sic fm ma-
iorē vel minorem dñtiam in q̄ntitate dicitur
maior vel minor ineq̄litas. ¶ Tercia
pprietates est qz omīa relatiua dicunt ad
cōuertentiā. ¶ Abi notandū qz vtrū cō-
uersio cōuertibilitas et cōuertētia. Con-
uersio em̄ est pponūm. Cōuertibilitas
hō est inter subiectū et pparietas passionē:
que de seinuicem vniuersalr pparietas: vt
omīs homo ē risibilis: et omīs risibile est
hō. Relatiua hō dicunt ad cōuertentiā:
quia sicut vnū refert ad aliud: ita econ-
uerso: vt sicut pater refert ad filium: ita
fili⁹ ad patrē. ¶ Quarta. pparietas ē qz re-
latiua dicunt simul natura. i. simul nālī
intelligentia: pparietas qz posito vno ponit
reliquū: et destructo vno destruit reli-
quū: g cognitio vno cognoscit reliquū.
pparietas pparietas: qz sicut res se hz ad esse: ita

ad cognosci secundo metaphisice.

Contra hoc arguit esse autē sit filius: et destructo patre adhuc remanet filius. *R.* q̄ ista p̄p̄ietas intelligit de fundamentis vt sunt sub relationib⁹: lz enī illa res q̄ est p̄r pōt bñ esse sine filio et ecōtra: tñ illa res nō pōt esse sub relatione paternitatis sine filio: nec fili⁹ ē filius nisi habeat patrē lz bñ sit homo.

Uterius ponit Aris.

diffinitionē p̄p̄iam relatiuum di. Ad aliquid sunt q̄b⁹ hoc ip̄m esse ē ad aliud quodamō se habere. i. illa sunt vere et p̄p̄ie de p̄dicamento relationis que essentialr includūt respectū seu depēdentiā vnū ad aliud: vt p̄ritas essentialr dicit relationē seu depēdentiā patris ad filiū. Et d̄r q̄dam mō: qz vīz relatio dicit quandā specialem dependentiā vnius. s. vt fundamēti: ad aliud vt ad terminū sine depēdēntie. Talem nempe depēdēntiā non dicunt accidētia absoluta: lz em depēdeāt actu vlt aptitudie ad suū subiectū: nō tñ dicunt dependentiā fundamenti ad terminū sicut accidētia relatiua. et dicūt eēntialr ad dñiam relatiuorū s̄m dicit.

Notandū est autē circa p̄dicta qz lz relatio sit in: et duo extrema. s. relatiū et correlatiū. tñ nō ē i amobus vt i subiecto: s. i vno tñ vt i subiecto et i alio vt i tñio: vt p̄ritas q̄ ē respect⁹ patris ad filiū ē in patre: vt i subiecto: et in filio vt in termino. similr filiatio ē in filio vt in subiecto: et in patre vt in tñio. *¶* Ex p̄dictis p̄z qz relatio nō p̄t eē sine fundamento et termino. *¶* Qd pbat Sco. xij. dist. 4. sc̄n. quia cum respect⁹ sit essentialr h̄tudo inter duo extrema: ideo tollere terminū ad quē est respect⁹ et fundamentū cuius ē respectus est tollere respectū et destruere rōem respect⁹: et sic p̄radictio est respectū esse sine fundamento et termino. *¶* Circa hoc tñ ē aliter dicendū in relatione actuali et aptitudinali. Relatio em actual⁹ requirit terminum in actu. Relatio enī aptitudina

lis tantū requirit terminū in aptitudie: vt r̄sibilitas est ad actū videndi que est in potentia lz nō sit in actuali existentia

Contra p̄dicta tamē arguit.

et videt qz relatio pōt esse sine fundamēto: qz deus pōt supplere causalitatē cuiuslibet cause extrinsece: s. fundamētū est tantū causa extrinseca respectu relationis cū nō sit materia ex q̄: sed in q̄ vel efficiēs. q̄ poterit facere relationē sine fundamento. *R.* ad maiore qz de⁹ pōt supplere causalitē cause extrinsece: vbi nō est implicatio p̄radictiois: respectūz at esse sine fundamento implicat p̄dictioē: qz tūc respect⁹ nō eēt respect⁹ cū eēntialiter dicat depēdentiā fundamēti ad terminum: vt p̄z ex diffinitione relatiuum. Ex p̄dicta autē diffinitōe infert auc. qz si quis diffinitōe nouerit vnū relatiuum nōscet et reliquū. pbat qz cū eē relatiui sit ad aliud. s. ad correlatiū oportet qz diffiniat p̄ ip̄m: cū diffinitio sit oratio indicās esse rei. *¶* Cōtra hāc diffinitionē arguit duplr. p̄mo sic: pater pōt cognosci nō cognito filio q̄ nō est necessē se vnū poni in diffinitōe alteri⁹. Itēz si pater diffiniat p̄ filiū ecōtra: tūc erit cūlus in diffinitōe: et ideo erit notius et ignotius. pbat p̄na qz si pater diffiniat p̄ filiū: p̄r erit ignotior filio: et vltra: si filius diffiniat p̄ patrē: p̄r est notior filio. *R.* ad p̄mū et dico: qz illa res q̄ ē p̄r p̄t cognosci nō cognita illa re q̄ est fili⁹: tñ p̄r in q̄ntū p̄r nō pōt diffinitē cognosci: nisi in ei⁹ diffinitōe ponat fili⁹ et ecōtra. *¶* Si si diffiniat p̄r dicit qz p̄r ē tale q̄ de suba sua hz aliū genitū. s. filiū. Si autē diffiniat p̄ritas dicit qz p̄ritas ē relatio seu depēdentiā patris ad filiū. Ad sc̄m dicēdū vt dicit Sco. 34. di. p̄. sc̄n. qz absolutū filij terminat depēdentiā patris. et eē: absolutū p̄ris tñiat depēdēntiā filij. pbat igit in q̄ntū pat̄ diffinit p̄ absolutū filij. et fili⁹ i q̄ntū p̄ absolutū p̄ris. Et sic nō ē circūl⁹ i diffinitōe nec idem est notius seipso. *¶* Ad intelligētiā p̄dictorū est notandū qz lz relatiōes habeāt diffinitōes específicas s̄m suas

pprias dñitas sicut alia pdicamēta: tamē qz sunt nobis ignote accipimus distinctionē earz p fundamenta p que cōsūloqmur huiusmōi dñitas specificas: que forte ppter earz modicā entitatem latent nos: ita q ex fundamētis innote scit nobis distinctio earz relationū: siue effectiue: siue materialiter.

Item notandū q licz relatio non possit esse sine fundamento et termino: vt dictū est: tñ fundamentū aliqñ bene possit esse sine relatiōe. Relatio em̄ dupl̄r pōt se habere ad absolutū. Vno mō cōtinet̄ p accūs: sic hō potest esse sine pñitate. Alio^o necessario sicut relatio creature ad deū. Nemo em̄ potest esse creatura sine relatiōe de pēdētie ad deū pseruantē eam in esse: licet aut̄ talis relatio sit eadem reali^r cuz fundamēto nō tñ formali: scū respectus nō possit esse de eētia absoluti ex quo to metaphice: tunc em̄ idem eēt eētia: licet absolutū et respectiū de q Scotus pma vi. 2. sēñ. ¶ Alteri^o notandū q relatio est nomē equiuocū ad relationē reale et relationē rōnis: sicut ens ad ens reale et relatiōis. Et id relatio rōnis nō ē in genere relationis: cū pdicamēta sint entia realia ex qnto metaphice: vbi ens p se diuidit in decem pdicamēta. Ad relationem tria requirunt̄ sūm Sco. 31. di. p. sēñ. 7. 6. q. qlibetoz. Primo q extrema sint realia scz fundamentū et terminus. Secdo q sint reali distincta. Tercio q ex nā extremoz seq̄r talis relatio absqz opatiōe alicui⁹ potentie comparātis vnū alteri: Relatio aut̄ rōnis ē fabricata p aliquā potentiaz cō: antem vnū ad aliud: vt vltas est relatio rōnis causata p intellectū cōpantē vnū sup̄ ad multa inferiora: et si illud sup̄ imēdiatē cōpet ad singularia dē spēs que ē nomē ipositiū ad significandū huiusmōi respectū rōnis. Si dō illd cōe nō imēdiatē compēt ad singularia dē gen⁹ proximū vel subalternū: et sic semp ascēdēdo vsqz ad gen⁹ gñalissimū imo vsqz ad ens qd est pñū vniuersale cōissimū. Et

tales relationes rōnis sunt intentiones scōe de quibus est p̄sideratio logica. Et generaliter om̄is relatio in qua deest aliqua triū cōditionū pdictaz est relatio rōnis: ppter primā oppositio paradictoria est relatio rōnis: qz vnū pdictoriū nō bil ponit. ppter scdā relatio eiusdem ad se est relatio rōnis: quia non sunt ibi extrema realiter distincta. ppter terciā relatio dei ad creaturā est rōnis quia est per intellectū cōmpantem deum ad creaturam: licet creature ad deū sit relatio realis. ¶ Abi sciendū q quando ē relatio realis mutua duoz extremoz adiuncte in quolibz extremo est ratio fundādi vnā relationē et terminandi aliaz: vt inter patrem et filiū pater fundat relationem paternitatis et terminat relationem filiationis. Filius vero fundat relationem filiationis et terminat relationem paternitatis. In pposito nō sic: licet enim creatura possit fundare relationem realem ad deū: nō tñ ecōuerso. Cū enim de⁹ sit ita simplex qz ē: quicqd bz nō pōt fundare relationē reale ad creaturā. qz tūc illa relatio esset de⁹. ¶ Ex q vltius sequeretur cum relatio coexistat extremuz ad sui esse: q de⁹ nō posset esse sine creatura: et sic non posset esse summe necessarius: quia seclusa creatura posset non esse. De relationibus etiā multa habent̄ secundo phisicorū et qnto metaphice. ideo magis succincte p̄transco. ¶ Abi autēz ponuntur tres modi relatiuozum sūm diuersa fundamenta relationū. Prim⁹ modus est relationū fundatarum s̄per numerum et vnum: super numerum vt sunt proportionēs numerales: vt duplum et dimidium. Super vnum autem in substantia fundatur relatio idēpitatis. Super vnum vero in quantitate relatio equalitatis. Super vnū aut̄ in qualitate relatio similitudinis. ¶ Secundus modus relatiuozum ē relationum fundatarum super potentiam actiuā et passiua: vt paternitas fundatur super potentia: actiua generādi: et filiaio sup̄ potentia passiuā. Terti⁹

modus est relationum fundatarū super
mēsurabile et mēsurā: vt sciētia referē
ad scibile: et intellectio ad intelligibile:
qđ est verū nō de mensura quiditativa:
sed fm esse et v̄ritatem. Actus enī intel-
ligendi est aptus natus mēsurari: id est
actualiter depēdere in entitate et cogno-
scibilitate ab objecto p̄cipiādo ipm s̄c
similitudo illius cuius est. Est autē ibi re-
latio realis aptitudinalis et nō actualis.
Et ideo notāter dicitur mēsurabilis ad
mēsurā et nō mēsurati. Qñ enī obicm
nō existit vel sciētia causatur a deo: tunc
ñ mēsurat actui a scibili: vt declarat sco-
tus. 13. q. quolibetoz. ¶ Et si arguatur
qđ objecto nō exīte nō habetur scientia
de eo: qđ vt dicit hic Aristo. Corrupta
re scibili corrumpit sciētia qđ ē eo. Be^o
qđ illa auctoritas p̄bi est vera: corrupta
re scibili qñtū ad esse essentie et esse ex-
sientie. Et si arguas qđ si corrumpat res
quātū ad eē existēte: corrumpitur quātū
ad esse essentie: cū non sit dare esse eē
tie sine esse existentie. Respōdeo qđ esse
essentie nō remanet extra intellectū sine
esse existentie: dñ tamē remanet in intel-
lectu: et hoc sufficit. fm enī Scotum. 7.
q. quolibetoz. Sciētia non requirit exīti-
am: sed solas qđitates in anima. est autē
tn primis duobus mōis relatiuozū mu-
tua dependentia. Duplum enī r̄t referē
ad dimidium: et eōuerso: similiter pater
realiter referē ad filiū: et eōuerso. Non
sic in tercio mō: licet enī sciētia realiter
referatur ad scibile: nō tñ eōuerso. ex qđ
patet qđ illa p̄prie: as qđ relatiua dicunt
ad p̄uertētiā nō puenit nisi relatiōibus
p̄mi et secūdi mōi loquēdo de puenien-
tia reali: licet enī sciētia realiter referat
ad scibile: nō tñ eōuerso. Illa enī res qđ
est scibilis: v̄pote lapis nō refertur rea-
liter ad sciētiā: licet etiā scibile in qñtū
scibile referat ad sci. m: nō tñ relatiōe re-
ali: sed rationis tantum.

De p̄dicamento qualitatis

Qualitas. 28.

Hic auctor determinat de p̄dicaz.

mento qualitatis: et describit qualitatem
dicens: qđ qualitas est scdm quā quales
esse dicuntur: vt scdm albedinē dicuntur
esse albi. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū:
qđ qualitas pōt sumi dupliciter: vno mō
p forma de genere q̄litas que caliscat
subiectū accidentaliter: alio mō p dñā
eēntiali cuiuslibet generis qđ p̄dicat in q̄
le. In diuinis autē licet nō sit dñā p̄prie:
tñ illa que habēt rationē actus vel quas
si forme p̄t dici qualitates. Unde fm
Sco. vi. xxvj. p. sen. Attributa diuina
dicuntur illa que p̄ficiūt eēntiam in eē
cūdo quasi qualitates: vt charitas: sapi-
entia: veritas: bonitas. Hō sic autē se ha-
bent intellectus et volūtas: sed sūt que-
dā p̄fectōes intrinsece in eēntia p̄suppo-
site omī qñtitati et qualitati: et sic qualis
nō est in gñe: sed lumif transcendēter.

Notandū qđ licet abstractum sit p^o
natura cōcreto sicut cau-
sa suo effectū formali: tamē cōcretum est
nobis notius: et iō q̄litas notificat p̄ suū
p̄cretū: vt p notius nobis. Quale vero
notificat p abstractū et p prius simplr.

Notandū etiā qđ dicitur in hac de-
scriptione refertur ad s̄b-
stantias in cōi. Qualitas ergo est scdm
quā nos substantie dicuntur: id est deno-
minamur accidentaliter quales: et pon-
tur accñtaliter p̄p̄ dñāties eēntiales a
quibus essentialiter dicuntur quales.

¶ Qualitatis quattuor sūt species. Hic
ponit auctor q̄ttuor sp̄s: quarū p̄ma est
habitus et dispō. est autē dispō qualitas
de facili mobilis: habitus v̄o de difficili
mobilis. Unde habitus et dispositio
tñ dñt fm p̄fectū et imp̄fectū: et iō fac-
ciūt p̄mā spēm qualitatis. ¶ Perfectum
enī et imp̄fectum vt vir et mulier nō va-
riant spēm fm Aristo. in li. de animalib-
bus. An eadem qualitas vt virtus l̄ sci-
entia dñ est in fieri et in esse imp̄fecto vi-
citur dispositio: dñ v̄o habet esse p̄fectū
pmanēs et radicātū in subiecto dicit ha-
bitus. et dicit auctor qđ omīs habit^o po-
test dici dispositio: licet non eōuerso:
quod verū est nō quidem sumēdo dispō.

sitionem stricte p qualitate de facili mobili: sed large p omni qualitate disponēte subiectū suū ad opationem: siue perfecte: siue imperfecte: et omnes tales qualitates ponūtur in hac specie siue sint corporales: vt calor: frigiditas: egritudo: sanitas: siue spirituales: vt actus intellectus. Unus em̄ actus ad aliū inclinatur: et ex ip̄is generatur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia: et morales vt iusticia et castitas: et hmoi: et virtutes infuse: vt fides: spes: charitas ponūtur i hac specie. ¶ Notandū tamē q habitus potest tripliciter sumi. Vno mō p quacūq; forma habēte priuationē sibi oppositam. Alio mō p inherētia corporis ad ea que sūt circa corpus: et sic ē predicamētum distinctum ab alijs. Tercio modo pro qualitate disponente suū subiectū ad operationē: et sic sumit in pposito.

Arguitur tamē contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis: cū qualitas sit ens reale: sed scientia est ens rationis: ergo nō est de genere qualitatis. Respōdeo: q ens rationis potest sumi tripliciter sūm Scoti. di. 4. sen. Vno mō p illo qd habet esse in aīa subiectiue: vt spēs act⁹ et habitus. Alio mō obiectiue: sicut vniuersalia sūt in aīa p spēs a rebus cauatas vel a deo impressas. Tercio mō p compatione q intellectus compat vnū obm̄ cognitū ad aliud obiectum cognitum. Cū ergo dicat q nullū ens in aīa est de genere qualitatis: verū est de ente in aīa: tercio modo dicto. Tale ens est relatio rationis cuiusmodi sūt secundē intentōes: nec habēt aliq; od cē reale: sed habent tū esse obiectiue in intellectu.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciēdi vel patiēdi: vt sanatiuus dicit aliq; qz hz naturalē potētia ad facilius resistēdū suis cōrarijs et nocuis: egrotatiuus hō eo qz habet naturalem impotētiam ad hmoi: sic durū habet na-

turalē potētiaz: vt nō cito seceat. Mole hō habet naturalē potētia ad hmoi. Cursores quoq; et pugilatores dicuntur nō qui actus illos exercēt: sed q habent naturalē potētia ad facilius hmoi actus exercendos. ¶ Circa quod notandū q p naturalē potētiam vel impotētia circumloquitur Aristoteli. quādā spēm subalē: nam qualitatis comprehendentem omnes facilitates vel difficultates naturales ad agendum vel patendum.

Notandum q potentia p̄t capi tripliciter. Vno mō pro respectu potentie ad opationē: et sic pertinet ad genus relationis: vt p sūdamēto talis respectus: qd est absolutū et p̄ncipiū oppōis: sicut intellectus et voluntas sunt principia pductiua intellectōnis et volitionis: vel p facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tercio mō sumit naturalis potentia in pposito scdm̄ Scoti. 14. di. 2. sen. vt patet p exēplū de cursore et pugillatore: non autē secūdo mō intellectus et voluntas cū sint pfectiones intrinsece ip̄ius anime: et sū angustī. 5. de tri. sūt vna mens vna eētia: vna vita. Non sūt accētia ip̄ius anime s; ponūtur in eodē gēre cū ipsa. Hoc idē ponit Bonauentura licet autē huiusmodi potētie sint idē realiter cū aīa distinguit tū formaliter: de quo alibi magis videbitur. Itē notādū q pma et secūda species qualitatis oriūt: qz facilitates naturales ponūtur in secūda spē. Dispōnes hō et habitus acq̄siti in pma. vt facilitas naturalis ad pugnādū ponit in secūda specie. Acq̄sita hō p artē et exercitiū ponātur in pma. Sic egrotati⁹ p̄t ut dicit difficultatē naturalē ad resistēdū cōrarijs et egritudinē causantibus: ponitur in secūda spē. Ipa hō egritudo acq̄sita ponit in pma: q si sit de facili curabilis dicitur dispositio: si hō sit incurabilis dicitur habitus. Itē naturale pōt capi dupliciter. vno mō qz ortū habet a natura: et sic pertinet ad hanc speciem. Alio modo qz inest alicui a principio conditionis nature: non tamē naturaliter: sed gratuite seu per donum na-

turalibus supradictum: sicut angelus a principio creationis fuerunt impressae species seu similitudines omnium naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equaliter iusticie originali per quam fuit a peccato originali preservata: et tale naturale non spectat ad secundam speciem qualitatis sed ad primam.

Tercia spes qualitatis est passio et passibilis qualitas. Unde in hac specie ponuntur omnes qualitates sensibiles que sunt obiecta sensuum que dicuntur passibiles qualitates: quia sunt nature inferre passionem sensibus: ut sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmodi. Et omnes qualitates que ab huiusmodi generantur: ut sunt species obiectorum recepte in potentibus organis: et passionem appetitus sensitivi: ut delectatio: tristitia: ira: Tales autem qualitates licet sint perfectiones potentiarum organicarum: dicuntur tamen passionem eo quod recipiuntur in ipsis organis. Recipe etiam large dicitur pati: si lumen quod est species lucis ponitur in hac specie a. Seco. 13. di. 2. sen. Differunt etiam passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicitur tales qualitates subesse perfecto permanenti in subiecto: ut rubedo que provenit in aliquo a natura: sed passio dicitur illas qualitates secundum esse imperfectum et non permanentem: ut rubedo que provenit in vultu hominis ex verecundia. cuius causa est: quia facies est subiectum verecundie. Et ideo sanguis qui est amicus nature vadit ad cor roborandum membrum lesum quantum potest. Sic homo efficitur pallidus propter timorem: quia inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipsum confortandum sanguis exit de facie: et sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate que ponitur a philosopho in prima et tertia specie qualitatis. Ad quod potest dici: quod hec species distinguitur a prima: quia

forma per comparisonem ad actum quem potest efficere dicitur dispositio quo ad primam speciem: et sic caliditas ponitur in prima specie per compositionem ad calefacere.

Forma vero producta ab agente in quantum recipitur in passio dicitur passio: et sic caliditas ponitur in tertia specie: vel in quantum nata est inferre passionem sensui.

De operationibus etiam immanentibus cuiusmodi sunt intellectio et volitio: que sunt de qualitates: et videtur quod sunt in predicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibetorum: quod videtur rationabilius speciem ponere in prima specie qualitatis in qua ponuntur omnes qualitates spirituales: siue sint in fieri: ut optatio: siue in esse perfecto et permanenti: ut habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tertia autem specie solum exemplum placet Aristoteli de qualitatibus corporalibus. Dicit tamen quod forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passionem. Et tunc operetur dicere ad aristoteli. quod solum ponit exempla de qualitatibus sensibilibus tantum quod de magis notis: per has etiam intelliguntur spirituales. De hac materia dicitur Dionysius: quod non est intentionis philosophi ponere quod iste species a se mutuo universalliter remoueat: sed quod de se mutuo saltem particulariter predicentur. Et ex hoc monetur quod Aristoteles ponit caliditatem in prima et tertia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis

est forma vel circa aliquid constans figura.

Circa quod notandum.

quia licet forma possit sumi per formam substantialem vel accidentalem: ut alibi dictum est: tamen in proposito forma et figura sumuntur pro eodem videlicet pro dispositione vel terminati-one quantitatis. Unde in aliqua re figurata possumus considerare tria: videlicet: ipsam rem ex qua constat: utpote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possumus considerare quantitatem eius terminatam linea

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tercio considerare possumus terminationem vel dispositionem qualitatis que potest dici forma vel figura eius. et de hac in proposito. Figure igitur vel forme sic acceptę reponuntur in hac specie: ut rectitudo: curuitas: triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatis :

Qualia vero dicuntur.

et. hic notificat auctor cōcretum qualitaris dicens q̄ illa dicitur qualia que scđm qualitates denominatiue dicuntur: ut grāmatica. Quedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denominatiue: quia scđ non est ibi denominatio vocalis. Et hoc dupliciter. Uno modo: quia nomen non est impositum illi qualitati: ut cursor dicitur ab arte currēdi: vel a naturali potentia: cui tamen nō est nomen impositum. Et ideo licet sit ibi denominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamē concretum non participat illud nomen: ut studiosus dicitur a virtute: ubi tamen non est participatio in voce: cum non conueniant ī principio vocis: et sumitur studiosus pro virtuoso.

¶ Consequenter ponit auctor proprietates seu cōiunctiones qualitatis: quarum prima est: q̄ contrarietas inest qualitati: ut albedo contrariatur nigredini: et iniusticia iniusticie. Hoc patet per definitionem contrariorum. Contraria enī sunt forme positę sub eodem genere maxime distātes que vicissim insunt inter se mutuo expellendo. Plures autē qualitates sunt huiusmodi: ergo contrarietas inest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic quia albedo et nigredo non sunt forme

maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superficies et albedo que sunt diuersorum generum q̄ albedo et nigredo que sunt eiusdem generis. Ad hoc respondeo dupliciter. Primo q̄ maxima distantia contrariorum intelligitur de distantia eorū que sunt eiusdem generis. In genere autem coloris maxie distant albedo: et nigredo: cum sint duo vltima inter que continentur omnes medij colores.

Secundo respondeo q̄ aliqua magis distare potest intelligi dupliciter: vel quia minus conueniunt in aliquo communi vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdē generis. Secūdo modo magis distinguuntur albedo et nigredo: quia est repugnātia eorum ad esse simul. Non sic de superficie et albedine: quia similes esse possunt. Nec autē est distantia contrariorū qua mutuo se expellunt. Hoc autem nō est proprium qualitati: q̄ non cōuenit omni qualitati cuiusmodi sunt figure circulatio: triangulatio: nec etiā conuenit coloribus medijs: licet enim medium per comparationē ad extremum habeat rationem alterius extremi: ut rubrum comparatum albo habet rationem nigritatis: men non est ibi contrarietas stricte sup̄ta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas qualitatis est: q̄ si vnum contrariorū sit quale: reliquum erit quale: ut si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur: quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo vnum est in genere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est q̄ qualitas suscipit magis et minus. quod patet: quia suscipere magis et minus est ī

sua essentia intendi et remitti perfecti⁹ vel imperfecti⁹ picipādo naturā sue speciei. plures autē q̄litates sunt huiusmodi: vt calor et frigus aliqñ intendunt et aliqñ remittunt: lz em gradus fm q̄s forme intendunt nō sunt de essentia sp̄ei: quia sicut sp̄s abstrahit a dñia indiuiduali sic ab huiusmodi gradib⁹: tñ faciūt vnū p se cū natura specifica ita q̄ ad indiuiduū cōstitutū ex forma specifica et p p̄ietate indiuiduali p̄tinet vnitue istos gradus: hoc aut nō puenit om̄i q̄litati. Circulatio em et quadrāgulatio non sciunt magis et minus.

Et notādū q̄ qualitates fm se sciunt magis et min⁹: nō p comparationē ad subiectū: seu ppter maiorem radicationē in subiecto: vt qui dam false opinant^r: vt p̄z. 8. metaphice et. 17. di. p. sc̄i. Scoti. et iō succincte p transeo. ¶ Quarta p̄p̄ietas est q̄ p̄p̄um est qualitati simile vl dissimile dici. Sicut em q̄ntitas nata est fundare relationē equalitatis: sic q̄litas relationē similitudinis vel dissimilitudinis. ¶ Sed contra hoc arguit^r q̄ in diuinis est similitudo: cū p̄sone diuine sint similes in sapientia et tñ nō est ibi qualitas cū deus nō sit i gñe. R^o. sicut dictum est q̄ quedā est qualitas de genere qualitatis et quedā transcendens. sic quedā est similitudo de genere relationis: et illa fundat in qualitate generica. alia est similitudo transcendens et illa fundat in qualitate transcendenti. Illa at dicunt^r similes que habēt eandem qualitatem vel in numero sicut i diuinis: vel in specie sicut in creaturis. Unde in diuinis est maxima similitudo eq̄litaris et idēitatis: cū p̄sone diuine habeant eandem sapientiam potentiam et essentiam in nūero: nō sic in creaturis.

De pdicamēto actionis.

Actio est fm quaz in id

q̄ subicit agere dicimur.

Iste auctor determinat de pdicamento actionis. ¶ P^o 20 cuius declaratio est fm mentem doctozis subtilis. 13.

dist. 4. sc̄i. et 13. q. quolibetoz sunt aliz qua notanda. Et p̄mo q̄ actio dicit respectū agentis ad passum transmutatū.

Sciendū duplex: vnus intrinsecus adueniēs: et alius extrinsecus. Hoc at respectum intrinsecū adueniētem: qui sequit^r necessario ambo extrema posita in actu: vel quod idem est qñ necessario sequitur suū fundamentū posito termino.

Et talis respectus est tantū d genere relationis. Hoc aut respectus extrinsecus adueniētem quando nō necessario sequitur posita extrema simul in actu. Et sub isto membro cadunt ista sex vltima pdicamenta: de quibus Arist. parum locutus est. De his enim multa considerat p̄bus naturalis. et de his tractat auct. sex principiorū. patet enim de actione et passione q̄ possibile est esse actiū et passiuū et etiam approximata: et tñ nō habere istum respectū. s. q̄ agēs sit id a q̄ passiuū transmutet^r: nec passiuū id q̄ ab ip̄o transmutet^r: puta si sit aliq̄ ip̄s diens actionem. Et p̄ tanto ista sex p̄ncipia nō sunt sp̄s relationis: q̄ relatio dicit respectū intrinsecus adueniētem: ista autem nō. ¶ Item sciendū q̄ agēs creatum habet quendam respectū ad passiuū qui ē extrinsecus adueniēs et de genere actionis: vt dictum est. Et h̄z aliū respectum ad p̄ductū: vt pater ad filiū: et iste est intrinsecus adueniēs et d genere relationis: et pertinet ad secundū modum relatiuozum. ¶ Item duplex ē actio. s. immanens vt visio intellectio et transiens: vt calefactio fm quod ponit p̄bus. 9. metaphice q̄ sic potest declarari. Spatio enim sicut actio immanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione transeunte. Prima est q̄ semper est in fieri: non dico in fieri successiue: quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri: quia est in continua dependentia ad causam eandē et fm idem: sicut dependentia rei create ad causā cōseruantem scilz deum. Secunda conditio est q̄ operatio quasi transit i obiectū

sicut in terminis: licet nō accipientē esse per ipsam: sed presupponit in suo esse. Et ppter istas duas cōsideratiōes pōt ope ratio dici actio. ⁊ p istas significat grā matice p verbum actiū. actio autē trāsiens ultra istas duas cōditiōes addit ter ciam. s. quia est pductiua alicui⁹ termi ni: vt accipientis esse p eam: vt calefa- ctio est productiua caloris in ligno ul- tra passiōē quā infert. s. calefieri. Ista autē distinctio actōis sic intellecta nō ē cō munitis in spēs sed vocis in significatio- nes. Nam actio transiens est vere actio de genere actiōis. Actio vō imanēs est vere qualitas: vt intellectio visio. Sed equiuoce dicitur actio ppter cōditiōes p̄- dictas in quibus cōuenit cum actiōe de genere actionis.

Notandum insup q̄ aliter calidū calorem calefacit: ⁊ aliē calefacit calefactione. Calidū em̄ calo- re calefacit in rōe p̄ncipij formal' remo- ti qd est rō agendi. Calefacit autē calefa- ctione in rōne forme p̄mo denotiān- tis: sicut simile formaliter dicitur simile simi- litudine: ⁊ fundamētalr dicitur simile al- bedine. In diffinitōe ergo actionis qn dicitur q̄ actio ē fm q̄ rē. Iy fm dicitur ha- bitudinē forme p̄mo denominantis. Respectus enī quē imponat actio nō ē ratio agendi: sed est dispositio media in- ter agens ⁊ effectū pductū. Actio ḡ est fm quā vt formā p̄mo denotiāntē dicitur agere in id quod subicitur. s. passū. Deinde ponit auct. p̄p̄tates actōis dī. q̄ p̄p̄iū actōis ē ex se infere passiōē hoc autē est p̄p̄ie p̄p̄iū actiōis: lz em̄ qualitas quē ē rō agendi inferat passiō- nem: hoc tñ nō est imēdiate: sed mediā- te actione. Alterius ponit auct. aliq̄s cōmunitates actiōis et passiōis. P̄ria est q̄ inter actiōes est p̄riletas: vt calefa- cere et frigefacere p̄riant: et hoc est rōe q̄litas p̄rilarū: que sunt rōes agendi vt calor ⁊ frig⁹. Similiter inē passiōes est cō- trariletas: vt calefieri ⁊ frigefieri cōtrari- antur. Scōa p̄p̄ietas cōmunitis ē q̄ re- ciipiunt magis ⁊ minus. Calefacere em̄

quod est agere magis et minus dicitur. si- militer et calefieri quod est pati. hoc est am ip̄is cōpetit rōe q̄litas infipientiū magis et minus.

De p̄dicamēto passiōis.

Actio rē. Post p̄dicamētū actionis tractat auct. de p̄dica- mento passiōis describendo seu notificādo qd est passio dī. q̄ passio est effectus illatioq̄ actiōis. i. effect⁹ q̄ infertur ab actione: sicut calefieri infertur ex calefacere. Abi notandum q̄ sicut actio formalr dicitur respectū agentis ad passū: sic passio dicitur formaliter respec- tum patientis ad agēs: seu transmuta- ti ad transmutās. passio ḡ est illa relatio passi ad agens que infertur ab actiōe. Po- nit auct. alias duas p̄p̄ietates passiōis quaz p̄ima est: q̄ p̄p̄iū passiōis est inferri ex actione imēdiate. s. Ex hoc p̄ q̄ auctor p̄ius notificat quid est passio per eius p̄p̄ietatē. Sepe em̄ p̄ p̄p̄ietate circūloq̄mur differētiis nobis igno- tas. Scōa p̄p̄ietas est q̄ passio nō ē in agente sed in patiente.

Pro quo notandū q̄ actio pōt sumi duplr. Vno mō p respectū agentis ad passū. Alio mō potest sumi actio p forma acta que dū est in fieri est motus. fm em̄ com- mentatorē motus est forma fluens. Hec autē forma in quantū est ab agente dicitur actio: et in quantū recipit i passū dicitur passio. Unde dicit Arist. scōa phī- sicoz: q̄ motus est actus actiui et passi- ui: sed passiu⁹ vt in ipso: actiui autem vt ab ipso. Actio ḡ sumpta pro respectū agentis ad passū est in agente subiecti- ue et nō in passū. p̄batur quia in eodez est respectus et fundamētū. Nō enī fundamēti videt hoc ostēdere: nec opo- positum est intelligibile: s̄ potētia acti- ua q̄ ē fundamētū hui⁹ respect⁹ ⁊ actio- nis est in agente. ḡ talis actio ē in agen- te subiectiue. Ipsa ḡ actio que est respec- tus extrinsec⁹ adueniēs ē in agente si- cut in subiecto. In forma autē q̄ dicitur

potentia est vt in fundamēto primo: si-
militer passio dicit respectū oppositū cor-
respondentē isti qui suo mō similiter est
in passio et potētia passiuā. Actio x̄o ac-
cepta p̄ forma acta seu p̄ducta p̄ actōez
de genere actōis est in passio vt in subie-
cto. Idoc patet p̄ p̄m. 9. meta. dicentē:
Edificatio est in edificato: accipitur ibi
edificatio p̄ forma acta p̄ edificationez.
p̄barur etiā qz talis forma acta dū est ī
fluxu est motus: vt dictū ē. Motus autē
est in mobili subiectiue: ex. 3. phisicorū.
Ex p̄dictis patet q̄ licet actio et passio
sunt idē mot⁹ materialiter: cū tamē for-
maliter distinguatur: nec dicat motum
scōm se: sed p̄ relatōē ad agēs et passus
sūt diuersa p̄dicamēta. Motus x̄o cum
formaliter sit forma in fluxu est in eodez
genere cū forma q̄ p̄ modū inducitur.
¶ Si queratur: in quo habeatē subie-
ctiue: creatio: actio: et creatio: passio: Re-
spondeo s̄m Scoti. 13. di. 4. sen. et. 12.
q. quolibetoz: q̄ nō ē p̄p̄e creatio: actio:
nec creatio: passio: cū actio et passio non
sint nisi respectu alicuius passi. Creatio
aut nō p̄supponit aliquo passum: vñ cre-
atio passio dicit relatōē depēdētie cre-
ature ad deū q̄ est idē cuz creatura: et sic
est subiectiue in ipsa: cū nō possit eē sine
tali depēdētia. Est aut idē respectus a
pte rei ad deū creatē et cōseruātē: s̄z cre-
ari imptat huiusmōi respectū cuz respec-
tu ratiois ad nō eē p̄cedēs. Cōseruari
x̄o cū respectu rationis ad eē p̄cedens.
Et sic creatura non creatur nisi in p̄nci-
pio in instāti: nec p̄seruatur p̄p̄e nisi p̄
p̄mum instans. qz x̄o creatio et passio ē
relatio realis creature ad deū: ideo crea-
tio: actio est relatio ratiois dei ad crea-
turā correspōdēs. Unde creatio actio for-
maliter dicit respectum huiusmōi includen-
do et cōnotādo volitionē diuinā trāsēti-
tem sup̄ ob̄i p̄ductū. Ille aut respect⁹
habet solū esse obiectiue in intellectu cō-
parāte deum ad creaturā. Volitio autē
diuina cōnotata est ip̄e vs. Obiectū x̄o
sup̄ qd trāsīt ē ip̄a creatura p̄ducta.
¶ Dubitari vltēius possz de actuali in

herētia accētis absoluti ad subiectum ī
quo ponatur genere. Non ē ponit ī ge-
nere relationis cum sit respectus extrin-
secus adueniēs. Vñ pōt esse tale accētis
absqz inherētia actuali: vt patet in sac-
mento altaris. Ad hoc respondet Sco-
tus. 12. di. 4. sen. q̄ talis respectus pos-
test p̄tinere ad genus actōis: posito q̄
actio dicat nō tñ respectū agentis ad pas-
sum: sed forme informātis ad illud qd ī
formatur. Et p̄t p̄tinere ad gen⁹ passi-
onis si passio dicat nō tñ respectū passi
ad agens sed ad formā. ¶ Circa qd no-
tandū q̄ licet om̄is forma recepta siue ī
potentia cognitiua: siue in potētia appe-
titua possit dici passio: siue fiat cū trans-
mutatōe corpali: vt delectatio fit cum
cordis dilatatione: dolor x̄o vñ tristitia
cū restrictōe: siue fiat absqz huiusmodi
transmutatione: vt cōceptus anime vi-
citur passioēs. Vñ ī libro p̄mo pyrme-
nias d̄r q̄ voces sūt earūque sūt ī antia
passionū notē: id ē signa conceptū siue
rerū cōceptarū: tñ huius forme in passio
recepte nō spectāt ad genus passionis:
sed bñ ip̄a receptio huius forme formari.
De ceteris aut p̄dicamētis. s. qñ: vbi: situs:
et habitus nō facit auctor mentionē nisi
in generali: et ideo de his breuiter me
expediam: et primo de p̄dicamento qñ:
quod sic diffinitur ab auctore sex princi-
piorum.

De p̄dicamento quando.

Quando est qd ex adia-
centia t̄pis in re t̄pali relinq̄t
¶ Ad cuius euidētiā sciendū
q̄ quādo in p̄posito tantum
valet sicut esse aliquādo vñ in aliquo tē-
pore: vt esse hodie: erit: cras: esse in tem-
pore p̄senti: p̄terito et futuro. Est igit
quando respectus causatus in re tempo-
rali ex adiacentia temporis ad ip̄az. Ex
quo patet q̄ quando ē respectus extrin-
secus adueniēs: qz nō necessario sequi-
tur extrema posita in esse. potest enī esse
tēpus et res temporalis at scz huius ad-
iacentia: et sic absqz qñ: vtputa si ponat

res temporalis extra celum. Temp^o em̄ hic sumitur p tempore quod est mensura motus celi. Et ideo illo tpe ppe mēsurantur temporalia que habent mutabilitatē a motu celi. Unde dicit doctor subtilis. 49. vi. 4. sen. q motus corporis glorioſi nō mēsurabitur tempore nostro: qz nō erit subiectū variationis: tunc corpus nostrum nec aggravans.

De predicamento vbi.

Vbi vero est respectus corporis a loci circumscriptione procedēs. Circa qd notandum: q vbi in pposito est ēē allicubi localiter: vt ēē in ciuitate: in ecclesia: in domo: in camera. vñ vbi dicit respectū corporis circumscripti seu locati ad locū circumscribentē. Ipsa autē circumscriptio actiua que ſudatur in loco circumscribente licet significetur per directionem actionis: non tamen est actio: sed relatio ptinens ad hoc genus scdm Scotum: dultin. pma. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia superficies corporis continentis cum sit quantitas que conſequetur materiam non est forma actiua. Quod autē vbi sit respectus extrinsecus adueniens patet cū corpus et locus pnt esse etiam approximata absqz circumscriptione locati seu coextensione: vt patet de corpore christi in sacramēto altaris: qd est pſent spēbus panis et vini: nō tamē localitē cū sit in qualibet pte eorum: et sic nō coextēditur ipſis speciebus. pposset etiā deus facere corpus et locum absqz vbi ēē largē sumpto: qd ē esse tñ in loco pñtialitē: vt puta formādo aliqd corpus ēē vniuersum: et annihilādo omnia que ſūt in superficie pcaua celi: vt declarat Sco. 2. q. quo libetoz. Tūc em̄ ēēit corpus et locus sine respectu pſentialitatis. ¶ Et si qz ras in quo pdicamēto ponet vbi angeli cū angls non sit in loco circumscriptiue sed tñ pſentialiter seu diffinitive. Respondeo q accipiendo vbi ppe: et put diffinitur ab auctore sex pncipiorum nō ponetur in pdicamento: cum angls non

circumscribatur loco: sed bñ accipiendo large p respectu pſentialitatis ad locum. ¶ An Scotus. 10. dult. 4. sen. dicit: q licet nō ſint plura genera q decez: tñ rationes eorum nō ita assignantur generibus: sicut possent assignari. Tū autem vbi sit respectus extrinsecus adueniens ita etiā erit situs vel positio cum pſupponat vbi.

De predicamento situs.

Situs enim vel positio: vltra esse in loco dicit ordinē partium adinuicem: et ad ipsū locū. ¶ An fm Sco. vbi ē duplex est positio: quedā enī dicit ordinē pñ adinuicē: et hec ē drñia qñtitatē. alia dicit ordinē pñ in loco: q dicit pdicamēto situs: vt stare: sedere: iacere.

De predicamento habitus.

Habitus autē est corporis et eoz q circa corpus ſūt adiacentia: vt armatio: indutio: calciatio. ¶ Autē habitus sit respectus extrinsecus adueniens patet: qz nō necērio sequit extrema posita i eē. ppos sunt enī corpus et arma ēē sine tali respectu: vt pote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

Ponitur autem. 7c. Hic dēfinitur auc. de postpredicamentis q valēt ad declarandū pdicamentoz: et pmo tractat de oppōe. Circa qd sciēdū q duplex est oppō: qdā cōplexoz: et de illa sit mentio in tractatu ppositionū: alia ē incomplexozū: et de hac habet in pposito. Est autē oppositio formalis repugnātia aliqz rñ duoz que impossibile est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quattuor species eius. s. oppositio relatiua: cōtraria: priuatiua: et contradictoria. Si arguatur q omnia opposita ſunt relatiua: cum oppositum dicat habitudinem vnus oppositi ad aliū. Est enī oppositō oppositoz positio et oppositū ē oppositū

oppositū: ergo oppositō relatiua male po-
nitur species distincta ab alijs. Respon-
deo q̄ licet opposita in q̄ntū opposita si-
ne q̄ntū ad p se significationē vel inten-
tionē oppōnis seu repugnātie dicantur
relatiue adinuicē: tñ q̄ntū ad subtractū
q̄d subest illi intentōi nō omnia opposita
sunt relatiua: imo quedā sūt contraria:
vt albū et nigrū: quedā relatiua: vt pa-
ter et filius. Nō ē aut incōueniēs oppo-
sitionē eē de genere relatiōis: licet oppo-
sita: vt albedo et nigredo: pater et filius
sūt diuersorū genē. Relationes enim
eiusdē mōi fundātur in rebus diuersorū
generū: vt idēitas in suba: similitudo ī
qualitate: et equalitas in q̄ntitate. Illō
etiā q̄d ē alicuius generis, sicut p̄cretū
generis relationis potest denominatiue
dici de plib⁹ gñib⁹ fm sco. 12. vi. 4. sē.
¶ Sūt aut relatiue opposita q̄ adinuicē
referātur: vt pater et filius: que q̄dē nō
pūt simul inesse eidē respectu eiusdē:
sed bñ respectu diuersorū. Drūt dō rela-
tiua q̄ p̄trarijs: qz vnū relatiū coarigit
aliud a sui esse: vt p̄ nō p̄t eē qn habes
at filium: nō sic de cōtrarijs. ¶ Contra-
ria aut sunt que sub eodē genere posita
maxime ad seinuicē distāt: et eidē suscep-
tibili xissime insūt vnū alterū expellen-
do: nisi alter insit a natura: vt albedo ī
est cigno: et nigredo coruo. Ista descrip-
tio contrariorū satis patet ex his q̄ dicta
sunt in p̄cedentibus: vt albedo et nigre-
do cōtrariant q̄ maxime distāt in generē
colorū: nec pūt inesse eidē simul fm idē:
licet bñ scdm diuersa. Et intelligit di-
stantia cōtrariorū de distantia q̄ dicit re-
pugnātiā formālē: nō aut de distātia lo-
cali. Sursū enī et deorsū licet large pos-
sint dici p̄traria: nō tñ stricte: que quidē
habēt inter se distātiā locale: nō tamē
hūt repugnātiā formālē. Unde idē cor-
pus xute diuina posset esse sursum et
deorsus: vt distulse declarat Sco. 10. vi.
4. sen. qz aut auctor fecerat mentionem
de cōtrarijs q̄ alicui insūt a natura: vt ca-
liditas inest igni a natura: ideo dicit q̄
caliditas nō est in igne sicut accēs ī sub

lecto: sed sicut substantiale in eo cui⁹ ē.
Est tamē in materia ignis sicut accēs ī
subiecto. Ad cuius euidentia notandū:
q̄ licet auctor nō teneatur a plurib⁹ eo
modo quo sonāt eius vba: pōt tamē ali
qualiter exponi: vñ substantiale p̄t sumi
vno mō. p eo q̄d ē de rōne formali qui
ditatiua alicuius: sicut rationale hoc mō
est de essentia hominis. Alio mō p eo q̄d
psequitur substantiam naturā alicuius:
et sic risibilitas pōt dici substantiale
hominis: licet nō sit de diffinitione quidi-
tatiua eius: sumēdo igitur subale p̄mo
modo caliditas nō ē subalis igni. Cum
enī sit accidēs alicuius entis nō erit de
substantia ignis: qz q̄d vere ē nulli acci-
dit: p̄mo p̄bicoz. Sumendo dō subale
p eo q̄d cōsequitur naturā alicuius: sic
caliditas pōt dici substantiale igni. Est
enī accēs īsepabile cōsequēs naturā ig-
nis: et eius p̄petas competens omni licz
nō soli. Et dicit auctor q̄ subale igni si-
cut sūt ea que cadūt sub diffinitione alicu-
ius: nō fm p̄dicationē eēntialē supple:
sed scdm principium: sicut punctus po-
nitur in diffinitione linee qz ē p̄ncipiū
vel finis linee: nō tamē p̄dicat eēntialr
de linea: sic caliditas potest poni in dif-
finitione ignis nō quiditatiua cū nō p̄-
dicet eēntialiter de igne: sed in diffiniti-
one que datur p additamentū: scz large
sumpta seu descriptione tanq̄ eius pro-
prietas q̄ est p̄ncipiū quo ignis calefacit.
¶ Et notandum q̄ in exemplis nō req̄-
ritur omimoda similitudo: qz vbi ē omis
nō simile est magis idēitas q̄ exēplū:
¶ Qz aut nō fuerit intentio auc. ponere q̄
caliditas sit forma subalis ignis: patet
ex hoc q̄ dicitur q̄ est ī materia ignis si-
cut accēs ī subiecto. Forma enī substā-
tialis non ē in materia vt accidēs ī sb-
iecto: cum ex ipis cōstituitur vnum ens
per se. Est aut caliditas ī materia ig-
nis sicut accēs ī subiecto: qz non conse-
quit ipam naturā īseparabiliter. Inest
enī caliditas igni a natura: nō ratōe ma-
terie sed ratione forme: sicut risibilitas
necessario consequit hominē nō in q̄ntū

Relatiua
opposita

Contra-

diffin-

animal: sed in quantū rōnale sūm Sco. 25. dist. 2. sēn. quia ḡ caliditas nō cōse-
quitur inseparabiliter materiā ignis: ideo
dicit auctor q̄ est susceptibilis calidita-
tis ⁊ frigiditatis. Qd̄ est verū mediāte
forma substantiāli q̄. s. pōt informari ali-
q̄ forma quā cōsequit̄ frigiditas: vt for-
ma aque vel alia quā p̄sequit̄ caliditas
vt forma aeris. Immediete aut̄ non pōt
recipere materia aliq̄d accis. vñ opinio
illa est falsa quā ponit cōmentator p̄mo
philoz. videlz q̄ in materia rez gene-
rabilii ⁊ corruptibilii oportet intelligen-
re dīmensionē interminatas seu incom-
pletas an̄ aduentū forme substantialis:
que quidē post eius aduentū accipiunt
esse completū ⁊ terminatū. Hanc enim
improbat Scotus. xij. dist. 4. sēn. Tū
quia forma de genere priorī nō potest p-
ficere susceptiū de genere posteriori. ḡ
ne c̄ forma substantiāli dīmensionē. Tum
quia forma substantiālis est talis actus q̄
natus est cōstituere vnū p se aliquo mō
de genere quantitatis. Unde quātitas n̄
est rō media inter agēs ⁊ passus. Agēs
enī naturale attingit materiā sūm essen-
tiam nudā: vt passus ab eo immediate
trāsmutatū. vñ qñ ex aqua generat̄ aer
prius natura corūpūnt̄ offiā accidētia
aque cum eius forma substantiāli q̄ i illa
materia introducāt forma aeris. Agēs
aut̄ naturale sicut pōt generare subaz q̄
nō p̄fuit: sic potest generare accidētia cō-
sequentia ipsaz. ¶ Cōsequēt̄ determi-
nat auct. q̄ sunt p̄uatiue opposita di. q̄
illa que hnt̄ fieri circa idē subiectū or-
dine irregressibili ⁊ tpe dēterminato a na-
tura. Unde ab hnt̄ est deuenire in p̄ua-
tionem. A p̄uatiōe aut̄ in habitum est
impossibil̄ regressus: vt cecitas ⁊ visus
habēt fieri circa oculū. et a visu p̄tingit
fieri motū in cecitatē: sed nō ecōuerso p-
naturā licet bene p miraculū. Dicit̄ aut̄
notanter tpe dēterminato a natura. Ca-
nis enī an̄ nonū diem nec ē videns nec
cecus: quia ante illud tempus nō est nas-
tus habere visum. ⁊ iō post illud temp-
naturā videt. Et si arguat̄ q̄ tenebra ē

p̄uatiō lucis: et tñ aer sit de tenebroso
lucidus. ḡ sit regressus a p̄uatiōe i for-
mam vel habitū. R°. q̄ duplex est p̄ua-
tio. Quedā ē cui⁹ habit⁹ est a principio
innato: cuiusmōdi ē cecitas: quia visus ē
a principio intrinseco. Alia est p̄uatiō
cui⁹ habitus est a principio extrinseco:
vt tenebra in media. De prima intelli-
gitur dictū Aristoteli. nō de scda.

Sed p̄tra hoc arguitur. quia
a quiete que est p̄uatiō motus bene est
regressus ad motum. et ab ignorantia q̄
est p̄uatiō scientie est regressus ad sci-
entiam: ⁊ tamen tam scientia q̄ motus
sunt a p̄ncipio intrinseco seu inato. ḡ
illa nō intendit Aristoteli. Respōdeo q̄ p̄-
uatiō que est a principio innato est du-
plex. Quedā est que tantum p̄uat ha-
bitum ⁊ non tollit principium habitus.
et de ista procedit argumentum. A tali
enim bene est regressus in habitū. Alia
est que tollit habitū et principii p̄p̄riū
habitus: vt cecitas p̄uat visum ⁊ debi-
tam dīpositionem organi. et de illa in-
tendit Aristoteli. Ab ipsa enim in habituz
naturaliter impossibile est regressus.

**Contradictoria sunt affirma-
tio et negatio eiusdem de eodem: vt ho-
mo: non homo: album: non album.**

Ubi sciendum q̄ licet de quolibz
contradictionis: vt de quolibet verū est
dicere q̄ est homo vel non homo: nō ta-
men cum per se: vt dicit Scotus secūda
distin. p̄imi senten. Utraq̄ enim harū
est falsa: homo ē per se albus: homo ē p
se non albus. Nec enim albedo nec non
albedo per se inest homini. ¶ Contradicto-
ria etiā nō p̄dicant̄ de quolibet cū redu-
plicatione. Unde utraq̄ harū est falsa:
homo in quantū homo est albus: et ho-
mo in quantū homo est nō albus. Altes-
rum igit̄ p̄radictorū nō dicit̄ de quo-
libet quando termin⁹ de quo dicit̄ acci-
pitur distributue. Ratio huius ē quia
vni supposito potest inesse vnum ⁊ alte-
ri alterum. Unde neutra istarū est vera

Tractat⁹ De postp^odicameñ. prius. similitudi. et mo.

Omnis hō est albus: et oīs hō ē nō alb⁹.

Notandū ^{insup q^o p^oietas dīstin-}
^{guīt a p^ouatiōe et contra}
 dictione. quia ī cōtrarietate quoddlibet
 extremū est formaliter aliquid positiuū
 nō sic in alijs. Item p^ouatio et cōtradictō
 nō sūt idē absolute: quia licz p^ouatio sit
 quedā contradictio inquantū vñuz p^ou-
 uatiue oppositorū est negatio alterius
 tamen p^ouatio p^oprie sumpta fundamen-
 talr pōit subicm aptū natū. Cōtradictō
 aut de sui rōe: nec ponit exītiā subiecti
 nec aptitudinem in subiecto. vñum enī
 extremum p^oradictōis verificatur et de
 ente et de non ente: vt animal non videt
 et nō ens non videt.

De modis prior.

Prius autem rē.

^{Cōsequē pōit auc. modos}
^{pōis. p^orimo modo aliquis}
^{dicatur esse prius alio tempo-}
 re: vt senior est prior iuue. Secundo
 modo aliquid dicitur prius alio quo nō
 cōuertitur scdm consequenti ā subsisten-
 di quādo arguitur de est secūdo adiacē-
 te ad est secundū adiacens. et dicitur est
 secundum adiacēs quando non ponitur
 predicatum: vt homo est. Dicitur autē
 tertium adiacēs quando ponitur predi-
 catum: vt homo est albus. Hoc mō aniz-
 mal est prius natura homīe: qz bene se-
 quitur: homo est: ergo animal est: s; nō
 econuerso. Tercio modo aliquid dicit^r
 prius scdm ordinem vt in scientijs p^on-
 cipia sunt pōra conclusionibus. Et dī-
 cuntur scientie discipline a discipulo: et
 doctrine a doctore. Quarto aliqd dicit^r
 prius dignitate honore vel p^ofectione.
 Quint⁹ modus prioris qui tpe philoso-
 phi nō erat ita assuetus sicut alijs est cor-
 que p^ouertunt scdm essendi cōsequētiā.
 et vñū est causa alteri⁹ qdāmō vt sit. Et
 tale digne et rationabilē pōt dici prius
 natura: quia sine p^oradictione vñū pōt
 esse sine alio: et aliud non sine ipso qd dī-
 p^ous nā. s. metaphice: vt res ē cā vitar^r
 orōis facte dīpā re: vt si curfus a pte rei

insit hōi bñ sequit^r q^o illa p^opō hō currit^r
 ē hāz: econuerso. Aliqn tñ p^ous nā dī q^o
 aliud depēdet: et a q^o p^ouertit: s; nō possit
 esse sine ipso. Et hoc mō subicm ē p^ori⁹ nā
 p^opria passiōe. alios modos pōis vide
 qnto metaphice.

De modo similitatis.

Simul dicitur rē.

^{Deiā ponit auctor modos sic}
^{militatis. p^orimo modo ali-}
 qua dicitur simul tēpore: vt sunt illa q^o
 eodem tempore generantur. Secundo
 modo aliqua dicuntur simul que cōuer-
 uertunt^r fm p^onam subsistēdi: et neut^r. E
 cā alteri⁹: vt p^or et fili⁹. Et si arguas q^o
 pater est causa filij. Respondeo q^o v^op^o
 est de absoluto patris. Absolutus enim
 patris non refertur ad filium: nec con-
 uertitur cum ipso. Tercio dicuntur siml^r
 que econtrario diuidūt aliquod genus:
 vt homo et equ⁹: licet enī homo sit fm se
 perfectior equo: tamen dicuntur simul
 p compositionem ad genus quod diui-
 dunt. Et si queras cum tot modis dica-
 tur vñum oppositorum quot modis re-
 liquum: quare non ponit auctor tot mo-
 dos silitatis quot pōritatis. R^o. q^o licet
 possent poni vtpote simul fm ordinem
 vel perfectionem: tamen nō fuit neces-
 se illas exprimere: quia satis habentur
 per modos prioris: cum vñum opposito-
 rum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de
 simul. Causa est ad cuius esse sequitur
 aliud: sed ad vñū eē relatiui sequitur es-
 se alterius. ergo vñum est causa alteri⁹.
 dico q^o licet esse vñius sequatur ad alia
 ud scilicet illatiue: non tamē causalit^r et
 fm modum quo effectus sequitur suam
 causam: Vel sic consequentia subsisten-
 di est in qua ad esse vñius sequitur esse
 alterius: et neutrum est causa alteri⁹.

De sex speciebus motus.

Quius at sex sūt spe-
 cies. generatio: corruptio:
 augmentatio. diminutio: et

generatio: scdm locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepe numero in entio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: idcirco Aristoteles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sunt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scdm locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum insuper qd motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiva: et sic est solū in tribus generibus: scilicet in qntitate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiēdo motum generatio vel corruptio forme substantialis nō est motus: qz fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiva materie aque ad introducendam formam ignis: et in vltimo instanti illius alterationis introducit forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita qd generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiva siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio a non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphysice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probatur consequentia: quia tunc generatio esset mediū inter illa. Respondeo qd nō esse potest capi dupliciter. Vno modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem

ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt semen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: et inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiēdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri⁹ auc. diffinit augmētatoz. dī. Augmentatio est preexistentis quantitatis additamentum. Diminutio vero est preexistentis quantitatis minoramentum.

Contra hoc potest argui sic. et videtur qd augmentatio non sit possibilis naturaliter locando. Probatur: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequens est falsum. Quod sic potest probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnius corporis non compatiuntur secum dimensiones alterius: scdm Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimenti cum dimensionibus alicuius utpote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimentum conuertitur in animal alitum et corrumpitur forma substantialis alimenti: corrumpitur etiam quantitas et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et illa materia a generante introducit non tantum forma carnis: sed etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autem forma carnis inducta in materiaz nutriti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scdm Scotum. 44. dī. 4. sen. Unde nutritio fit per quandam ingenerationem: seu intrinsecam generationem partis noue

loco p[er]is antique que fluxit. Augmētū
 Nō sit p[er] aggrauationē p[er]is quante seu
 maioris. Deinde dicit auctor q[uod] altera-
 tio ē mutatio ab aliqua qualitate ī aliā
 qualitatem cōtrariā vel mediā: vt ab al-
 bedine ī nigredinē vel ī medios colo-
 res. Mutatio autē fm locū est mutatio ab
 vno loco ī aliū. Et sunt sex species ei[us]
 scz sursum deorsum ante retro deorsū
 sinistrorsum.

Abere dicitur multis
 modis rē. Quia habitus est
 vnū decē p[re]dicamentorū iō po-
 nit auct. diuersos modos ha-
 bendi scz qualitatē vel quantitatem: Et ea
 que circa corpus sunt siue q[uod] ad p[ar]tes cor-
 poris: vt habere ī digito anulū: siue q[uod]
 ad totum corpus: vt habere vestimētū.
 Quarto mō d[icitur] quis h[ab]ere mēbrū. Quin-
 to mō d[icitur] q[uod] p[ro]tinens habere cōtentū. Se-
 xto mō habere possessionē. Septimo hab-
 ere vxorem. et iste modus fm Arist. ē
 alienissimus q[uia] h[ab]ēs habet. Viri enim et
 mulieris est mutua corporū potestas.

Incipiunt syllogismi **De syllogismo in gene-** **rali. Capitulum primū.**

Propositio est rē.

Postq[uam] ī p[re]cedentib[us] auctor
 tractauit d[icitur] p[ri]mū syllogismi.
 Hic p[ro]ter tractat de ip[s]o syl-
 logismo. Et q[uia] innata ē nobis via a ma-
 gis cōibus ad minus cōia p[re]cedere p[ri]mo
 phicoz: iō p[ri]mo tractat de syllogismo
 simpli seu vniuersali sumpto. Et q[uia] syl-
 logism[us] cōponit[ur] ex p[ro]p[os]itib[us]: p[re]mittit
 quid ē p[ro]p[os]itio di. q[uod] p[ro]p[os]itio est orō af-
 firmatiua siue assertiua alicui[us] de aliq[uo]:
 vel negatiua alicui[us] ab aliquo. Et ponit
 ibi orō tanq[uam] genus ad p[ro]p[os]itōem. Per il-
 lud autē disunctū affirmatiua vel nega-
 tiua circūloquit[ur] orāam. ¶ Circa q[uod] sci-
 endū q[uod] aliter diffinit[ur] p[ro]p[os]itio ī libro p[ri]or[um]:
 et alit[er] ī libro p[osterior]ū. Diffinit[ur] ī libro
 p[ri]or[um] fm q[uod] est p[ri]ncipiū syllogismi inferē-
 tis ī mā g[en]rali ī qua nō p[ro]siderat veri-

tas vel falsitas. Et sic p[ro]p[os]itio est orō
 affirmatiua alicui[us] de aliquo rē. In li.
 Nō p[ro]p[os]itioz diffinit[ur] fm q[uod] ē p[ri]ncipiū
 syllogismi demonstratiui. et sic p[ro]p[os]itio
 est enuntiatiōis altera p[ar]s. s. vera. Nam
 syllogism[us] demonstratiui ex solis euidē-
 ter veris est. In libro vero p[ri]or[um] diffi-
 nit[ur] p[ro]p[os]itio est p[ri]ncipiū syllogismi dialecti-
 ci. Et sic p[ro]p[os]itio dialectica ē interrogatio
 p[ro]babilis omnib[us] vel plurib[us] aut sapiē-
 tibus. ¶ Quia etiā p[ro]p[os]itioes cōponunt[ur]
 ex terminis declarat quid sit orō
 di. q[uod] termin[us] ē ī quē resoluūt p[ro]p[os]itio. vt
 ī subiectū et ī p[re]dicatū. Anūq[ue]q[ue] enī re-
 soluūt ī ea ex q[ui]bus cōponit[ur]: q[uia] q[uod] p[ro]p[os]i-
 tio cōponit[ur] ex terminis. s. ex subiecto et
 p[re]dicato q[ui] sunt mā p[ro]p[os]itiois. iō resoluūt ī
 ip[s]a. Et intelligit[ur] hoc de resolutione que
 est ī voces significatiuas: nō autē d[icitur] illa
 que ē ī l[et]ras et syllabas: q[uia] talis resolu-
 tio nō p[ro]siderat a logico sed a grāmatico
 Unde terminus ē q[uod]d minimū ī logica
 cōsideratū vltra quē logic[us] nō descēdit
 Syllogism[us] Nō ē q[uod]d maximū vltra quē
 nō ascēdit. Littera Nō ē quid minimū
 ī grāmaticaret orō q[uod]d maximū. Dicūt
 etiā subiectū et p[re]dicatū termini p[ro]p[os]itiois:
 quia sunt vno extrema ip[s]am p[ro]p[os]itōem ter-
 minātia. Copula autē et si large possit di-
 ci terminus: nō t[ame]n p[ro]p[os]itio: q[uia] tūc ī syllo-
 gism[us] eēt plus q[uam] tres t[er]mini: q[uod] ē falsū. An
 resolutio p[ro]p[os]itiois h[ab]et fieri ī mān et nō ī
 formā: q[uia] Nō syllogism[us] regulat[ur] p[er] dici
 de omni et dici de nullo: iō auct. p[ro]ter de
 clarat quid sit dici de omni di. q[uod]

Dici de omni est quādo nihil ē
 sumere sub subiecto de quo nō dicat[ur] p[ro]p[os]i-
 tio: vt omnis hō currit. Hic cursus p[ro]p[os]i-
 tio dicat[ur] de omni hōie. An tūc ī aliq[uo] p[ro]p[os]itio
 est dici de omni q[uam] p[re]dicatū affirmat[ur] de
 subiecto distributo p[ro] omib[us] suis sup-
 positis. Et p[er] hoc p[oss]unt reglari syllogismi
 affirmatiui: vt o[mn]is aīal currit: o[mn]is hō est
 aīal. q[uod] o[mn]is hō currit In maior[um] ei[us] dicitur
 cursus de aīali distributo. q[uod] affirmatiui
 de q[ui]libet supposito aīalis. Cū g[en]t[ur] ī mino-
 ri sumat homo sub aīali sequit[ur] q[uod] curs[us]
 predicabit[ur] de homine ī cōclusionē.

Dei de nullo est quādo nihil ē fumere sub subiecto a quo nō remoueat p̄dicatū: vt nullus hō currit: h̄ curs⁹ re- mouet ab om̄i hōie. An̄ tūc est dict⁹ d̄ n̄ lo in aliq̄ ppōe qñ p̄dicatū negat a sub- lecto distributo p̄ signū vnuerſale nega- tiuū p̄ om̄ibus suis suppositis. Tūc em̄ nihil est fumere s̄b subiecto a q̄ nō remo- neat p̄dicatū s̄m modū enūciādī. et per hoc regulātur syllogismi negatiui. Et notādū q̄ dici de om̄i est duplex: quod- dam est posterioriſticū: de quo ſc̄z tracta- tur in libro posteriorū: et est quādo pre- dicatū s̄m ē puenit subiecto p̄ quolibz supposito r̄ p̄ q̄libet om̄ia t̄pis. et sic re- quirīt v̄litate t̄pis r̄ suppositoꝝ: vt oīs hō ē aīal. Aliū ē poſitiuū: in quo nō re- quirīt vnuerſalitas t̄pm v̄l suppositoꝝ s̄m modū enūciādī: r̄ de tali ē hic ad p̄po- ſitū. An̄ ad dici de om̄i nō requirit q̄ p̄di- catū inſit om̄i supposito subiecti: ſz q̄ de- notet inesse. Ex falſo em̄ bñ ſyllogizāt: vñ ex falſo bñ ſequit verū: licet ex xō n̄ ſeq̄tur niſi vez: ex ſecūdo p̄oꝝ: vt om̄is lapis ē aīal: q̄dā hō ē lapis: ergo quidā homo est aīal. His p̄miſſ p̄mit auctor diſſinitionem ſyllogismi dicens q̄

Syllogismus ē orō in qua qui buſdā poſitis et cōceſſis neceſſe ē aliud accedere p̄ ea q̄ poſita ſūt r̄ p̄ceſſa: vt om̄ ne aīal ē ſuba: oīs hō ē aīal: q̄ om̄is hō est ſuba: hoc totū ē orō in q̄ q̄buſdā poſi- tis ſc̄z duab⁹ p̄miſſis neceſſe ē aliud ac- cedere: ſc̄z conſuſionem.

Circa quod notandū q̄ ſyllo- gismus ē orō nō cathegorica ſz ypothetica que ē vna vnitate ordiſ: q̄ v̄c p̄miſſe ordi- nātur ad vnā cōcluſionē inferēdā ratōe vnitatis mediū in quo extremitates vni- untur i p̄miſſis: et cōcluſio r̄tualiter cō- tineat: ipa autē cōcluſio ē aliā p̄miſſis: nō rōne materie: q̄ est idētitas termino- rū in p̄miſſis et cōcluſiōe: ſz p̄pter aliāz habitudinē et compōez ipſoꝝ. Accidēs etiā in p̄poſito non ſumit p̄t acciſ di- ſtinguit cōtra vocē: ſed p̄t tñ valet qñ tñ ſeq̄tur: q̄ in ſyllo cōcluſio neceſſario

ſequit ex p̄miſſis: et ē ſibi neceſſitas con- ſeq̄tie r̄ nō cōſeq̄tie: de quo dictum est in ca. de p̄pōne ypothetica. Illa autē clauſula: et cōc. ſiſ: nō ponit ab Ariſt. in p̄mo p̄oꝝ: q̄ ſyllogiſm⁹ ſimplex non requit q̄ p̄miſſe p̄cedātur cū abſtrahat a materia vera et falſa: ponit tñ ab aucto. quia quāuis non requiratur hoc ad ſyl- logiſmū in cōmuni: tñ ſibi n̄ repugnat. Quid dicitur aut ſyllogiſmus ſm̄ Ariſt. in p̄mo p̄oꝝ in ſyllogiſmū p̄fectum r̄ imp̄fectū. Syllogiſmus p̄fect⁹ ē q̄ null⁹ indiget vt appareat neceſſarius: q̄ v̄c in eo apparet euidenter neceſſitas illatōis cōcluſionis ex p̄miſſis: cuiuſmōi ſūt quattuor p̄mi mōi p̄me figure: q̄ imedi- ate regulātur p̄ dici de om̄i r̄ dici de n̄ a lo. Alij xō mōi ſūt imp̄fecti: q̄ indigēt reduci ad hos q̄ttuor primos: vt i ipſis ſit euidenter neceſſitas illatōis. An̄ illi nō niſi mediate et ex cōſeq̄tie regulātur p̄ dici de om̄i et dici de nullo in q̄ntum res ducitur ad ſyllogiſmos p̄fectos.

Circa p̄miſſa pōt dubitari vtz cōcluſio ſit de integritate ſyllogiſmi Ad q̄d dicitur quidā q̄ nō: q̄ remota cō- cluſiōe remanet ſyllog⁹ p̄fect⁹ indeter- minato mō et figura: cū mod⁹ ſit ordina- tio duaz p̄miſſaz: r̄ ex q̄b⁹ p̄ſtat oīs ſyl- logiſm⁹: vt d̄t auc. i p̄ntib⁹. Sz iſta op̄e- nio nō videt x̄a: q̄ ſyllogiſm⁹ formalit̄ est q̄dā ſecūda intētio q̄ ē habitudo ſeu compatio p̄miſſaz ad cōcluſionē: ſeu res- latio rōis diſcurrēt a magi noto ad mi- nus notū: ſz relatō n̄ p̄t ēē ſine extremis: q̄ ſyllog⁹ n̄ erit p̄fect⁹ r̄ integer ſine p̄o. Adinor p̄z: q̄ ſi relatō ēē ſine terminō ſā nō ēē relatō cū ēē ei⁹ ſit ad aliā ſe h̄re. An̄ p̄dictō ē reſpectū eſſe ſine ſudamē- to r̄ terminō ſm̄ Sco. ii. di. 4. ſen. Con- firmat: q̄ ſyllogiſm⁹ formalit̄ ē q̄dā ne- ceſſaria illatio cōcluſiōis a p̄miſſis: vt p̄z ex diſſinētiōe ſyllo. Ad est aut illatō ſine inferēte et ſine illato: vtrūq̄ aut exp̄m̄t in diſſinētiōe ſyllogiſmi ſicut fundamē- tū et terminus illi⁹ relatōis. p̄z inferēs qñ dicit q̄buſdā poſitis: p̄miſſis. p̄z il- lata qñ dicit neceſſe ē aliud accedere. i.

Tractat' De principijs materialib' & for. syllogismi

sequisfez cōclufionē que est aliud a p^{re}missis. Ad rōem aut in oppositum dico: q^d remota cōclufione non remanet syllogismus: nec modulus integer nec perfect⁹. Ad hoc enī nō est requirēdū dīfinitio p^{re}missarū: sed etiā cōclufiōis: licet est syllogismus cōstet ex duab⁹ p^{ro}p^{ri}is finis auctorē: nō t^{amen} p^{er}ice: licet etiā modulus sit dīfinitio p^{re}missarū: nō t^{amen} solū p^{er} p^{er}ice. Nec hoc intendit auctē: alīs sibi cōtrā diceret: cū in sequēte. dicat q^d argumētatio cuius syllogismus ē spēs principalis est totalis orō cōposita ex p^{re}missis & cōclufiōe. Sū in p^{ro}posito idē dicit de p^{ro}positiōibus inferētib⁹ p^{er} q^{uod} syllogi⁹ differt ab alijs speciebus argumētatiōis: nō p^{ro} hoc excludens p^{ro}p^{ri}em illatam, p^{ro}positiōes aut inferentes sunt due.

Dactat cōsequēter auctor d ma
teria syllogismi propinqua: scz:
de ppositionibus: et de remotas:
scz de terminis dicens: q offis syllogis
mus constat ex tribus terminis ⁊ duab⁹
ppositionib⁹: quarū ppositionū prim⁹
vocat⁹ maior ppositio: et secūda mīor.
Terminorū alius vocat⁹ medium: alius
maior extremitas: ⁊ alius mīor extre
mitas. Mediū em̄ est terminus bis sūp
tus ante conclusionē. Maior extremitas
est terminus in maiori ppositiōe sūp⁹
cuz medio. Mīor extremitas ē termi⁹
in mīori ppositiōe sūptus cū medio.
Rō pdictorū piz ex hoc: qz ex vnione ex
tremitatū cū medio in pmissis: vel earū
separatiō inferitur vnio vel separatiō extre
mitatū in cōclusiōe. Sz nō pōt esse vnio
extremitatū cū medio nisi sint due ppo
sitiōes ⁊ mediū bis sumat⁹: ita q ex vna
extremitate cū medio fiat vna ppo: scz:
maior: ⁊ ex alia extremitate cū medio fi
at alia: scz: mīor: ⁊ sic offis syllogismo
requirūtur due pposē cū trib⁹ terminis.
Prima autē ppositiō vocat⁹ maior: ⁊ secū
da mīor: qz subiectū mīoris sumitur
sub subiecto maioris in qtuor mōis pfe
ctis ad quos alij reducūtur. Mīorū au
tē est maioribus subici. Terminus vō
sumptus in maiori ppoē cuz medio vo

cas maior extremitas: alius aut minor ex-
tremitas: qz extremitas maior ē maior
cōtinētie et ambitus q̄ minor: extremi-
tas. In p̄solutione enī directa quādo ter-
mini ordinātur fm̄ sup̄ius et inf̄rius.
maior extremitas est magis col̄s q̄ mi-
nor extremitas: vt in pluribus. Mediū
aut̄ dī qz in eo extremitates vniuntur.

Sed contra predicta arguitur quod in syllogismo ex oppositis non sunt nisi duo termini: cum tamen est bonus syllogismus secundum Aristotelem in libro primo. Si scilicet ex oppositis esse ille quod est primis contrariis vel contradiatoriis syllogizat id est de seipso negatiue: ut omnis disciplina est studiosa: nullus discipulus est studiosus: ergo nulla disciplina est disciplina. Respondetur quod licet in tali syllogismo non sint nisi duo termini materialiter: sunt tamen tres termini formaliter. Unde cum illos habet rotem maiorem et reminitatis et minores: ille scilicet de seipso negat in conclusione: cum in maiori propositione medium de seipso asserat: et in minore remouet. Unde deinde determinat autem de principijs formalibus: scilicet de figura et modo. Et primo de figura tanquam de coloribus dicitur quod figura est ordinatio trium terminorum secundum subiecti onem et predicationem. Hec est ordinatio si tripliciter. Vel enim medium subicitur maiori: et predicatur in minori: et sic est prima figura: ut omne animal est subia: omnis homo est animal: aut medium predicatur in utraque: et sic est secunda figura: ut omnis homo est animal: nullus lapis est animal: vel medium subicitur in utraque: et sic est tertia figura: ut omnis homo est animal: omnis homo est risibilis. Et sic. Sub prima igitur prima et secunda tertia bis sunt. Et hoc est ponenda quarta figura: scilicet tamen tres figure: licet enim contingat arguere quoniam medium predicatur in maiori et subicitur in minori: tamen quantum ad equalitatem est prima figura: ut dicitur guillielmo octavo quod non sunt alie propositiones ille quod disponuntur in prima figura. Sunt enim propositiones prime figure transpositae inferre et eadem conclusionem ut si arguat omnis homo est animal: omne animal est subia: ergo omnis homo est subia. Sunt eedem propositiones: sed non eodem ordine quo sunt in hoc syllogismo. Omne animal est subia: omnis homo est

anfal: ergo ois hō ē subia. ¶ Si aut ar-
guas i q̄ta figura: ois hō ē aial: quod-
dā aial ē subia: q̄ qdā suba est hō. Dico
q̄ istud argumētū cōcludit tñ p̄na ma-
ter: s; n̄ p̄na forme. Accipia enī alios
termos in q̄bus p̄nisse erit hē r p̄ fla
vt hic: ois hō ē aial: quod dā aial ē eq̄:
q̄ quidā eq̄ ē hō. Nec aut ordinatō tri-
um terminorū dicitur figura p̄ similitudinē ad
triaglin: sicut enī tres linee p̄stunt tria
gulin: sic tres termini figurā. Et sicut fm
variā dispōem linearū sūt tres spēs tria-
gulin: sic fm variā ordinatōem terminorū
efficiuntur tres figure. Si enī tres linee
trianguli sūt equalēs: tūc est vna species
trianguli q̄ d̄r p̄sopleurus: vt b. Si vō
due tantū fuerint equalēs erit alia spēs
que dicitur p̄sopheles: vt hic. Si aut om-
nes linee fuerint iequalēs erit alia spēs
que dicitur Scaleon vel gradatus: vt b.
¶ Est aut modus ordinatio duarū ppo-
sitionū in debita quāritate et qualitate.
In combinatōibus et cōiugatōib⁹ inu-
tilibus nō obseruat debita quāritas vl
qualitas fm regulas sequētes: et iō sūt
inutiles ad inferēdas cōclūsiōes ex pre-
missis. vñ inutilis cōbinatio dicitur ordia-
tio duarū ppositionū ex q̄b⁹ nō seq̄t p̄na
formali aliq̄ cōclū: sicut qñ ambe p̄mis-
se sūt p̄ticulares: vel ambe negatiue.

¶ Insup ponit auctor regulas ḡnales:
quarū prima ē: ex puris p̄ticularib⁹ in-
definitis aut singularibus nō p̄t fieri bo-
nus syllogism⁹. cui⁹ rō ē: qm̄ ambe p̄-
missee sūt p̄ticulares: extremitates possūt
vniri cū medio p̄ diuers⁹ p̄tib⁹ ei⁹. q̄re n̄
seq̄tur vnio illarū extremitatū inter se.

Sed cōtra hāc regulā argu-
itur dupl̄r: p̄mo mō sic: Vñ seq̄t: quod-
dā aial ē subia: qdā hō ē aial: q̄ qdā hō
est subia. Et tñ iste syl̄s est ex puris p̄ti-
cularib⁹. Itē bñ seq̄t: for. ē aial: for. ē ri-
sibile: q̄ risibile ē aial: r tñ arguit ex pu-
ris singularib⁹. Respondeo ad p̄mū q̄ il-
lud argumētū tenet solū ḡa materie et
nō rōne forme syllogistice. An in alijs
termis nō valeret: vt si arguat sic: Qdā

dam aial est equ⁹: quidā hō ē aial: ergo
quidā hō est equ⁹. Ad secūduz d̄r vno
q̄ licet argumētū valeat p̄ syl̄m̄ exposi-
torium: nō tñ p̄ syllogismum q̄ regulat
per dict de omni et dict de nullo: de quo
auctor loquitur qui est in mō et in figura.
Aliter dicit Scham q̄ illud dictū Ar̄.
in li. p̄orū q̄ sine vl nō sit syl̄s intelli-
gi debet qñ oēs termini sūt cōes: nō ar-
qñ est aliq̄s termin⁹ discretus. Docet ei
Aristo. principaliter q̄o syllogisandū
est in scientijs que vtuntur terminis cōi-
bus nō aut discretis. Est aut syllogism⁹
expositori⁹ ē q̄ ex duab⁹ p̄missis singula-
ribus dispositis in tertia figura: qui iō
dicitur expositori⁹ q̄ ē euidentissimus.
Euidentissime enī sequit: sortes est hō:
sortes est animal: ergo aliq̄d aial ē hō.

¶ Secūda regula est q̄ ex puris negati-
uis nō p̄t fieri bonus syllogismus. Et
est ista regula cum ceteris intelligenda
de syllogismis q̄ valēt rōne mat̄ie et
nō rōne forme. Ratō huius regule ē:
q̄ p̄pter separationem duorū extremorū
ab aliquo tercio non sequit vnio vel se-
paratio eorum inter se: vt p̄pter separa-
tionē hominis et animalis a lapide nō se-
quitur separatio hoīs r aial ab inuicē.

¶ Tercia regula est q̄ si aliq̄ p̄missarū
fuerit particularis: conclusio erit parti-
cular. Cuius ratio potest assignari: q̄
propter vnionem duarū extremitatum
cum medio in p̄missis infertur vnio ex-
tremitatū inter se in conclusionē. Quā-
do autē vna p̄missarū est vniuersal: et
alia particularis: licet vna extremitas
vnatur cū medio vniuersaliter: alia ta-
mē tāntū vnit p̄ticulariter: r ideo nō pōt
ex hoc inferri vniuersaliter vnio ip̄arū
extremitatum inter se.

¶ Quarta regula est: q̄ si aliqua p̄mis-
sarum fuerit negatiua: conclusio erit ne-
gatiua. Cuius ratō est: quia quādo vna
p̄missarū est negatiua: licet vna extre-
mitas vnatur cum medio in p̄missa
affirmatiua: alia tamen separatur ab ip̄o
so in negatiua: r ideo in conclusionē nō
debent vniri extremitates adinuicē.

sed separabuntur.

Quinta regula est q̄ medium
nunq̄ dz ponit in cōclusiōe: quod ex hoc
patet: qz p̄clusio x̄tualiter cōtinet in me-
dio: et ideo si ingrederetur conclusionē
esset id quod probatur.

Secundum capm.

Prima figura. 2^a.

Hic agit auctor de p̄ma figu-
ra: cuius sūt nonē mōis: qz q̄t
tuor p̄mi cōcludūt directe: ceti x̄o idir.
Est autē directe cōcludere: ma-
iore extremitatē p̄dicari de minori i cō-
clusiōe. cuius rō ē: vt ait *Deham* in sua
minori logica: qz qn̄ syllogis⁹ ē ex veris
et terminis ordinātur scdm̄ supius et infe-
rius: in tali cōclusiōe p̄dicat qd̄ natū est
p̄dicari: et subicī qd̄ natū ē magis p̄pe
subicī: qz p̄dicat supius de inferiori. nō
sic est in conclusionē indirecta. An̄ con-
cludere est minorē extremitatē p̄dicari
de maiori in p̄clusiōe: iuxta hos versus.

Dicas cōcludi directe qn̄ ma. de mi.
Est indirecta cōclusio quādo mi de ma.
Et ponit auctor duas regulas in prima
figura quo ad modos directe p̄cludētes
Prima regula ē qz in b̄mōi quattuor
mōis minore ex̄ite negatiua nihil seq̄t.
Ad intelligendū ē formali consequētia:
tūc em̄ seq̄ret ex x̄o falsū arguendo sic:
Om̄is hō est aīal: nullus asinus est hō:
ergo nullus asinus est aīal: p̄misse sūt
x̄e: et cōclusio ē falsa. An̄ sic arguendo
ponēdo minorē negatiuā inferet remo-
tio supioris ab inferiori: vt patet i argu-
mento p̄misse. Sz p̄tra: b̄n̄ seq̄t: Om̄is
hō ē aīal: nullus lapis ē hō: ḡ null⁹ la-
pis est animal: et tū minor est negatiua.
Respōdeo qz illud argumētū tenet con-
sequētia medie et nō cōsequētia forme:
cū n̄ valeat i alijs terminis: vt p̄z i p̄ced.
Secūda regula ē qz in eisdē mōis ma-
iore ex̄ite p̄ticulari nihil sequit̄: scz. cō-
sequētia formali: vñ nō seq̄tur: quidam
hō est aīal: nullus asinus ē hō: ergo n̄
lus asinus est aīal: p̄misse enī sunt x̄e:
et cōclusio falsa. Causa huius regle pa-

tet: qz in istis quattuor mōis mediū sub-
icitur in maiori: et optet fieri sup̄tio sub
medio p̄ticulari: et ideo optet qz maior
sit semp̄ vniuersalis. **Deinde ponit**
auctor modos prime figure: Ad quoru³
facilitatē memoriā notandi sūt isti x̄s⁹.
Barbara celaret varij serio *baralippton.*
Elantes dabitis *fapesmo* *frisesmo* *mozi.*
Cesare *camestres* *festino* *baroco.*
Barap̄ti *selapton* *disamis* *datiss* *hocar-*
do *serison.*

In his quattuor x̄sibus sunt nouem di-
ctiones. 19. modis trium figurarū deser-
uientes: ita qz p̄ p̄mā dictionē p̄mi x̄sus
intelligitur primus modus p̄me figure:
et p̄ secūdā secūdus modus: et sic de alijs.
Unde duo p̄mi x̄sus deseruiūt modis
prime figure: tertius x̄o x̄sus p̄ter vlti-
mā dictionē deseruit modis secūde fi-
gure. Ultima autē dicitio tertijs x̄sus cum
alijs dictionibus quartū versū desuit
modis tercię figure. **Item Sciendū**
qz p̄ hanc vocalem a intelligit vniuersa
lis affirmatiua: p̄ e vniuersal negatiua: p̄
i p̄ticularis affirmatiua: per o particula
ris negatiua. Item in qualibet dictionē
sūt tres sylle: et si qd̄ residuū fuerit: sup̄
fluit: qm̄ ad p̄positū: ponit tñ cā metri.
Per p̄mam autē syllabarū illarū intelli-
gitur maior p̄positō: per secūdā mīor:
per tertiā cōclusio. Vbi gratia: p̄ria
dicitio scz barbara habet tres syllabas:
in quarū qualibet ponitur a. Per a ter
positum significatur primus modus pri-
me figure: qui cōstat ex duabus p̄positi
onibus affirmatiuis vniuersalibus con-
cludentibus vniuersalē affirmatiuam:
vt omne animal est substantia: om̄is hō
est animal: ergo om̄is homo est substan-
tia. Regulatur autē iste modus in media
re per dici de om̄i: qz quicquid p̄dicat
de aliquo subiecto distributo: p̄dicat de
quolibet sumpto sub eo: sed substantia
predicatur de animali distributo in ma-
iori: et sub animali sumitur homo in mi-
nor: igitur etiā substantia predicatur d̄
homine in conclusionē: per idem p̄t de-
clarari de tertio modo scz Barij.

Motandū q̄ in hoc syllogismo et etiā in alijs oportet terminos sumi eodem modo. Si enim vnus terminus sumere tur pro vno significato vel supposito in vna propositione et in alia pro alio: tūc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rez significatā. Debent etiā sumi termini eā ample et eā stricte in vna propositione sicut i alia

Arguit cōtra hūc modū: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: Omnis homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipsa est vera. Respondeo q̄ non bñ sumitur i mi: nozi: non em̄ debet plus predicari in mi nozi q̄ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur i maiori debet eē p̄dicatū minoris: et ideo sic debet argui: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: est omnis homo est asinus: et quidam homo nō est asinus: est quedam cōtradictio: ergo omnis hō est asinus: vel altera pars est vera: et est iste syllogismus in Darij: cum minor n̄ sit vniuersalis sed singularis.

Secundus modus celarent cōstat ex ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: omnis hō ē aīal: q̄ nullus hō ē lapis. Regulat aut̄ iste modus p̄ dici de nullo: qz q̄cqd̄ remouet a subicō distributo remouetur a quolibet sumpto p̄ eo. Cum igitur remoueat lapis ab aīali in maiore: et sub aīali sumat hō in minore: q̄ etiā lapis remouet ab hōie in cōclusiōe, hoc etiam pōt declarari in ferio.

Sed cōtra hūc modū arguitur sic: Nō sequit̄: nullū viuēs gñabit̄: omnis hō est viuēs: ergo nullus hō generabitur: et tamē arguitur in Celarent. Respondeo q̄ hoc argumentum nō valet: qz termini nō tenentur eā ample in vna ppositiōe sicut in alia: homo enī in minori supponit tm̄ p̄ p̄ntibus ratione illius verbi est quod est p̄ntis tēporis. In cōclusionē nō restringit̄ ad presentes et futuros ratione verbi futuri tēporis.

Ad hoc ergo q̄ argumentum p̄cludat debet restringi in cōclusionē ad p̄sentes: ergo nullus homo p̄ns generabitur. **T**ertius modus est Darij: et cōstat ex vniuersali affirmatiua et p̄ticulari affirmatiua: particularem affirmatiuam concludentibus: vt omne aīal est substantia: quidā homo est aīal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hūc modum sic: Non sequitur: Omne currens est homo: quidam asinus pōt eē currens: q̄ quidā asinus pōt esse homo. Respondeo q̄ nō bñ arguit: qz ibi nō sūt t̄a tum tres termini: cū currēs sit subiectū maioris: et potēs currere p̄dicatū minoris. **Q**uartus modus scz Ferio cōstat ex vniuersali negatiua et p̄ticulari affirmatiua: particularem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: q̄dam homo est animal: q̄ q̄dā hō nō est lapis.

Cōtra hūc modū arguitur sic: qz nō seq̄tur: Nullū aīal est species: sed hō est aīal: q̄ homo nō est species: Et tamē arguit in Ferio: q̄ nō est cōsequētia formalis. Respondeo q̄ argumentum nō valet: cū ibi nō sūt tres termini: cum homo in minori teneat̄ p̄ suppositis. qz supponit ibi determinate: In cōclusiōe nō tm̄ p̄ nā cōi: qz ibi suppoit simpliciē.

Quintus modus scz Baralipton cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: particulare affirmatiuam indirecte concludentibus: vt omne animal ē substantia: omnis homo ē animal: ergo quedam substantia est homo. Et reducit̄ ad primum modum per conuersionem cōclusiōis p̄ accidens. **C**irca quod sciendum q̄ reducere vñ syllogismū ad alium est ostendere quō syllogismus min⁹ perfectus euidenter concludit p̄ alium syllogismum p̄fectiorem ad quem reducit̄. **I**tem sciendum q̄ ille quattuor dictiōes per quas designantur q̄ttuor mōi p̄fecti incipiūt ab ipis p̄sonantibus b. c. d. f. et omnes alie dictiōes p̄ quas designant̄ mōi imp̄fecti incipiūt ab eis dē. Modi igit̄ incipiētes. p. b. debēt reduci:

et ad barbara: p: et ad celaret: p: d. ad da-
rij: p: et ad ferio. Itē ubi cūq; ponit s: in
istis dictōibus signat q; ppō intellecta
p vocalē inmediate pcedētē s: debz cō-
uerti simpliciter: et p: signat q; ppō in-
tellecta p vocalē inmediate pcedentem
p: debet pueri p accis: et ubi cūq; poni-
tūtur: m: signat q; debet fieri trāspōitō
pmissarū: faciēdo scz de maiori minores
et cōuerso. Et ubi cūq; ponit: c: signat
q; modus ille debet reduci p impossibi-
lē. An xus. Simpliciter ubi vult s: p: dō per
acci. M vult transponi: c: dō p impossi-
bile duci. ¶ Sed cōtra pdicta argui-
tur sic: Conclusio de baralipō est parti-
cularis affirmatiua: ergo nō dō pueri p
accis. pbatur pna: qz Aristo. tractās d
cōuersioe ppositionū nō posuit. ppōem
affirmatiuā cōuerti p accis. De spōdeo
q; Aristo. egit de conuersione inquantū
erat consequentia formalis: particulari
autē affirmatiua non conuertitur p acci-
dēs gratia forme: s; tñ gratia materie:
et ideo de illa non determinauit. S; tūc
quō erit baralipō. psequētia formalis:
Dico q; pōt patere: hūc mōm pcludere
formaliter p illam regulam: Quicqd se-
quitur ad consequens: sequitur ad aīs:
sed sic est q; ad illud aīs: omne animal ē
suba: oīs hō est animal: sequitur i bar-
bara oīs hō est suba. Ad aliud autē
cōsequēs sequitur p puerionē p accis:
q; quedā suba est hō: ergo et illa p° seq-
uitur ad ipm antecedēs in Baralipō: cū
ibi sint eedem premisse que i Barbara.
¶ Sextus modus scz Celantes constat
ex vniuersali negatiua et vniuersali af-
firmatiua: vniuersalem negatiuam con-
cludentibus indirecte: vt nullum animal
est lapis: oīs homo est animal: ergo nul-
lus lapis est homo: et reducitur ad celar-
ent per conuersionē cōclusiōis simplr.
¶ Septimus modus scz Habitis constat
ex vniuersali affirmatiua et pticulari af-
firmatiua: pticularē affirmatiuam pclusi-
dentibus indirecte: vt omne animal ē sb
stantia. qdam homo est animal: ergo q-
dam substantia est homo. et reducitur ad

Baris per conuersionē conclusionis sim-
plicitē.

¶ Octauus modus scz sapēmo constat
ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali
negatiua: pticularē negatiuam cōclu-
dentibus indirecte: vt omne animal est
substantia: nullus lapis est animal: ergo
quedam substantia non est lapis. et redu-
citur ad Ferio maiori conuersa per acci-
dens: quod designatur per illam lram
p: sequentem primam syllabam in medi-
ate: et minore cōuersa simpliciter: quod
signatur p: sequētē inmediate secundā
vocalē e: per quā intelligitur minora
se i p trāspōem pmissarū qd denotat p
M: et sic pōt applicari in alijs modis.

¶ Nonus mod⁹ scz frisesomoz constat
ex pticulari affirmatiua et vniuersali ne-
gatiua: pticularē negatiuam cōcludē-
tibus indirecte: vt quoddā animal est substantia:
nullus lapis est animal: ergo quedā sub-
stantia non ē lapis: et reducitur ad ferio
maiore et minore conuersis simpliciter:
et per transpositionem pmissarū.

¶ Secunda figura est: qñ
mediū pdicat in vtraq; pmissa-
rū Cui⁹ tales dātur regule.
¶ Prima regula est q; in secun-
da figura maiore exīte pticulari: nihil se-
quit formalī pna. Sic enī arguendo in-
fertur negatio supioris ab inferiori: vt i
hoc argumēto: quoddā animal est hō:
nullus animal est homo: ergo quidā ani-
mal nō ē animal: nō sequitur: qz pmissa sunt
vere: et cōclusio falsa.

¶ Sed cōtra hāc regulā argui-
tur sic: qz bñ sequitur: quidā homo ē animal
nullus lapis ē animal: ergo qdā lapis non
est homo: et tamē maior ē pticularis.
Respondēdo q; ista cōsequētia est bona
grā materie sed non gratia forme: cū nō
teneat in omnib⁹ terminis pmissi forma:
vt patet ex pmo argumēto.

¶ Secunda regula est q; ex puris affir-
mativis nihil sequit. Ista regula patet
quoniam in secunda figura mediū pdicat
in vtraq; pmissarū. Si ergo vtraq; est

affirmatiua: mediū affirmaretur de vtra
q; extremitate: sed nō sequitur si superi
us de suis inferioribus p̄dicatur: q; pp
ter hoc illa inferiora de seimulcē p̄dicen
tur. vñ nō sequitur oīs hō est aīal: qdā aī
nus ē aīal: ergo qdā aīnus est homo.

¶ Tercia regula est q; in secūda figura
semp cōcludit̄ negatiua: q; patet ex p̄ces
den. cū enī in secūda figura oporteat v
nam p̄missarū eē negatiua p̄ secūdam p
prietatē sequit̄ q; cōclusio erit negatiua
p̄robat̄ p̄na p̄ illā regulā generalē. Si
aliq; p̄missarū fuerit negatiua: cōclusio
erit negatiua: hec autē figura habet q̄t
tuor modos: quorum primus ē Cesare.

¶ Cesare cōstat ex vniuersali negatiua:
et vli affirmatiua: vlem negatiua cōcludē
tibus directe. vt nullus lapis est aīal:
oīs hō est aīal: ergo nullus hō ē lapis: et
reducit̄ ad Celarē: maiore puerfa sim
pliciter.

Contra hoc arguitur et videt̄ q; nullus sil
logismus debeat reduci ad alium syllo
gismū: q; qd h̄z rōem syllogismi ē syllo
gismus p̄fectus: sed oīs syllogism⁹ ha
bet rōem syllogismi: cū definitio syllo
gismi conueniat omni syllogismo: q; oīs
syllogismus ē p̄fectus. Nullus igit̄ de
bet reduci ad aliū. Itē syllogismi secun
de et terciē directe cōcludūt: ergo nō in
digēt ad alios reduci. Respondeo ad pri
mum q; duplex ē p̄fectio syllogismi: scz
primaria q; est de necesse cōcludere: et s
cū bñ p̄bat argumētū q; oīs syllogis
mus ē p̄fect⁹. Alia ē p̄fectio secundaria
syllogismi q; est euidentē cōcludere. vñ
hec p̄fectio vltra necessitatē cōcludendi
addit euidentia. hoc mō t̄m sūt p̄fecti p
mī q̄tuoꝝ mōi: et ideo aliq; indigēt ad ip
sos reduci. Ad secūdū dico q; licz mōi
secūde et terciē figure cōcludāt directe: n̄
tū cōcludūt euidentē. Ratio enī mediū
nō est ita p̄pē in ip̄is sicut in p̄ma figu
ra: q; rō mediū est pont̄ inter extrema. in
secūda autē figura ponit̄ mediū supra ex
trema: et in terciā subicitur ip̄is. Unde
modi harum figurarum nō regulantur

immediate p̄ dici s̄ omni et dici s̄ nullos
sicut quattuor p̄mi modi p̄me figure.

¶ Secūsus modus scz Camellres cōsta
tat ex vniuersali affirmatiua et vniuer
sali negatiua: vlem negatiua cōcludēt̄.
vt oīs hō ē aīal: null⁹ lapis est animal:
ergo nullus lapis est homo. et reducitur
ad celarē minore et cōclusionē conuert
simpliciter p̄ transpōem p̄missarum.

¶ Tercius mod⁹ scz festino p̄stat ex vni
uersali negatiua et p̄ticulari affirmatiua:
p̄ticularē negatiua cōcludentibus: vt nū
lus lapis est aīal: quidā homo ē aīal:
q; quidā homo non est lapis. et reduct
tur ad ferio maiore puerfa simpliciter.

¶ Quartus modus scz Baroco cōstat
ex vli affirmatiua et p̄ticulari negatiua:
p̄ticularē negatiua cōcludentib⁹: vt om
nis homo est animal: quidā lapis nō
est aīal: ergo quidā lapis nō est homo:
et reducitur ad barbara per impossibile.

¶ Est autē reductio p̄ impossibile quan
do ex opposito cōtradictorio cōclusionis
cuz altera p̄missarū inferit oppositum cō
tradictoriū alteri⁹ p̄missee. Sumatur et
oppositū cōclusionis: scz oīs lapis ē homo
cū maiori hui⁹ q̄rti mōi: et syllogizetur
in barbara: oīs hō est aīal: oīs lapis est
hō: q; omnis lapis ē aīal: ista cōclusio
opponit̄ minori hui⁹ quartū mōi. ¶ Et
notandū q; hui⁹ reductio alr fit in secū
da figura et alr in terciā: in secūda enī si
gura ex opposito cōclusionis cū maiori in
ferit oppositū minoris: ita q; oppositū cō
clusionis ponit̄ loco minoris. In terciā
vero figura ex opposito cōclusionis cum
minori inferit oppositū maioris. Et h̄z
Seruat maiorē: variatq; secūda minorē
Tercia maiorē variat seruatq; mino
rem. ¶ Dicit autē hui⁹ reductio per im
possibile eo q; in reductōne vna contra
dictoria ponitur loco alterius. Cōtrad
ictorias autē simul esse veras est impossi
bile.

Tercia figura est quan
do medium subicitur in vtra
q; p̄missarū: cuius tales vā
tur regule. Prima regula est

Tractatus De tertia figura, regulis et mo. ei⁹

Et minore exite negatiua nihil sequitur: quod est intelligendum de p^{ri}ma formali. Unde non sequitur: omnis homo est animal: nullus homo est asinus: ergo nullus asinus est animal.

Secunda regula est: quod in tertia figura sepe concluditur particulariter ad hoc: scilicet: ut sit p^{ri}ma formalis: et ideo non sequitur: omnis homo est animal: omnis homo est suba: ergo omnis suba est animal: primum se habet: p^{ri}mo fit. h^{oc} figurat sex se mo^{di}

Primus scilicet Darapti constat ex duabus vltimis affirmatis particulariter affirmatiua concluditur: ut omnis homo est animal: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile est animal: et reducitur ad Darii minore conuersa per accidens.

Secundus modus scilicet Felapton constat ex vltima negatiua et vltima affirmatiua particulariter negatiua concluditur: ut nullus homo est asinus: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus: et reducitur ad ferio minore conuersa per accidens.

Tercius modus scilicet Disamis constat ex particulari affirmatiua et vltima affirmatiua particulariter affirmatiua concluditur: ut quoddam homo est animal: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile est animal. et reducitur ad Darii maiore et minore conuersis simpliciter.

Quartus modus scilicet Datisi constat ex vltima affirmatiua et particulari affirmatiua particulariter affirmatiua concluditur: ut omnis homo est animal: quoddam homo est risibilis: ergo quoddam risibile est animal: et reducitur ad Darii minore conuersa simpliciter.

Quintus modus scilicet Bocardo constat ex particulari negatiua: et vltima affirmatiua particulariter negatiua concluditur: ut quoddam homo non est asinus: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus. et reducitur ad barbara per impossibile. Sumatur enim oppositum conclusionis cum minori: et inferatur oppositum maioris: ut omne risibile est asinus: omnis homo est risibilis: ergo omnis homo est asinus: hec p^{ri}ma scilicet in barbara habet maiorem et bo^{na} est.

Sextus modus scilicet Ferison constat ex vniuersali negatiua: et particulari affirmatiua particulariter negatiua concluditur: ut nullus homo est asinus: quoddam

homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus: et reducitur ad ferio minore conuersa simpliciter.

Consequenter ponit auctor quasdam regulas syllogismorum concludentium particulariter negatiua: quarum prima est quod nullus syllogismus concludens particulariter negatiua indirecte potest esse directe concludere. Tales autem sunt duo modi prime figure vltimi: scilicet felapton et frisesomoz. Sed contra arguitur: videtur quod felapton possit concludere particulariter negatiua directe arguendo sic. Omnis homo est animal: nullus lapis est homo: ergo quoddam lapis non est animal: h^{oc} concluditur particulariter negatiua directe. Respondetur quod hoc est contra materiam et non gratia forme cum possint dari termini in quibus non sequitur ut omne animal est suba: nullus lapis est animal: non sequitur: ergo quoddam lapis non est suba. Sed tamen sequitur indirecte: ergo quoddam suba non est lapis. Secunda regula est quod nullus syllogismus concludens particulariter negatiua directe potest esse concludere indirecte. Ad id intelligendum formali p^{ri}ma: sicut in regula precedenti. et tales sunt sex modi: scilicet ferio in p^{ri}ma figura: festino et baroco in secunda: felapton et bocardo et ferison in tertia.

Alteri⁹ dicit auctor quod p^{ri}ma figura concludit omnia genera p^{ro}ponum: scilicet vltima particulariter affirmatiua et negatiua. secunda autem vltima negatiua et particulariter negatiua. tertia vero concludit particulariter affirmatiua et particulariter negatiua. Sed contra hoc arguitur sic: cum enim p^{ri}ma figura concludat omnia genera p^{ro}ponum: videtur quod alie superflueant. Respondetur quod non superflueant: quia facilius reperitur medium quod subiciatur respectu vtriusque extremitatis ut predicetur de vtraque sumpta vniuersaliter vel particulariter affirmatiue vel negatiue quod tamen subicitur respectu vnius: et predicetur respectu alterius: ideo propter facilitatem medijs alie figure a prima non superflueant.

Monentur autem ab Aristotele plures modi syllogismorum quibus conclusiones vario modo possunt concludi: puta syllogismus ex oppositis: de quo dicitur esse primo capitulo huius partis. Item ponitur syllogismus

ostensius ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicetur in fallacia fm̄ nō causam. Est etiā syllogismus ex ypotēsi: q̄ pcedit ex aliq̄ suppoē nō cōnumerata in pmissis. pponitur etiā syllogismus circularis qui ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū conuersa alterius p̄missarū infert alterā p̄missā. Et dicitur circularis: q̄ ibi idem ē p̄ncipiū ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi sit regressus ad eūdē punctū a quo sc̄piebat p̄gressus. et sic est iste syllogismus vtilis demonstratoris: licet enī circulo sit impossibile demonstrare demonstratōne p̄pter quid et potissimā cuius mediū ē diffinitio p̄mo posterior: demonstratio tamen circularis bñ est possibilis mutādo vnū genus demonstratōis in aliud. s. demonstratōne. p̄pter quid in q̄a: vlt̄ econtra. Itē demonstrando p̄ diuersa ḡna causarū vt efficiēs p̄ finē: ⁊ ecōtra: vbi licet sit demonstratio p̄pter q̄d: nō tñ potissima: cuius mediū est diffinitio subiecti que ē causa immediata passionū eius. p̄ponit etiā syllogismus conuersius qui sc̄z pcedit ex opposito p̄rario vel cōtradictorio cōclusionis p̄oris syllogismi cū altera p̄missarū ad inferendū oppositū alterius p̄missis. Et p̄or dicit cōuersius p̄pter mutationē alterius p̄missarū ⁊ p̄clusionis in suas oppositas. De syllogismo aut̄ falsigrapho dicit in principio fallaciarum:

¶ Enum agit auctor de cōiugatōib⁹ omnibus inutilibus. ¶ Circa q̄d sciēduz fm̄ Aristō. in li. p̄iorū: q̄ cōiugatio vel combinatio vtilis dicitur q̄ sequit̄ ex p̄missis fm̄ regulas prius assignatas p̄na formalis: ita q̄ nō valent rep̄ri termini in q̄bus ferat̄ instantia p̄bando vez efficaciter h̄mōi modū arguendi nō tenere. p̄ter oppositū autē cōiugatio est inutilis q̄n̄ infert̄ p̄ ex p̄missis cōtra regulas prius assignatas: que licet sequat̄ ḡra materie: nō tamen ḡra forme syllogistice: cū possint rep̄ri termini in quibus feratur instantia ostendendo huiusmōi modū arguendi nō valere: et per hoc esse inutilem ad p̄cluden-

dum. q̄ igitur vtile est scire faciliter res perire terminos ad inferendū tales instantias: docet auctor modū h̄mōi terminos in p̄mptu replendi dicens q̄ optet accipere duos terminos dīspatos cū suo supiori: vt duas spēs cū genere: vt hō: asinus: anial: vel accipiendi sūt duo termini quorū vnus de altero p̄dicet̄ siue cōuertibiliter siue nō cū extraneo vtriusq̄: vt hō: risibile: lapis: aut accipiēdi sūt termini quorū alter de altero p̄dicet̄: siue p̄uertibiliter siue nō cū supiori ad vtrūq̄: vt hō: risibile: subia: vel hō anial sba. p̄ter has enī tres regulas cuiusq̄ generi applicentur siue substantie siue q̄litate: siue alicui aliorū p̄dicamētōz poterit rep̄ri termini p̄ quos monstrabitur eū dēter aliqua iugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter p̄cludendū. Et vocatur tales termini ab Arist. termini in quibus nō hoc ē tale: quibus non sequitur p̄: licet p̄missis sint vere: vñ inueniuntur terminos in quibus nō est ex acceptis: seu inuentis terminis facere iugatioē in q̄bus nō sequitur ex p̄missis: sed p̄missis sūt v̄e: ⁊ cōclusio falsa. verbi gr̄a: Hec est cōiugatio inutilis: nullus hō ē asinus: nullus lapis ē homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nō sit debita vnio seu cōiugatio terminorū ⁊ p̄positi onum fm̄ regulas prius assignatas: q̄ ex puris negatiuis nihil sequitur formali p̄na: licet aliqui sequat̄ ḡra materie: vt in p̄posito. ¶ Ad ostēdēdū ergo hāc cōiugatiōem ē inutilem: ē inferēda instantia accipiēdo terminos in q̄bus nō sequitur p̄: licet sit idē modus arguēdi: vt accipiēdo hos terminos: homo: risibile. asinus: iuxta secūdā regulā p̄dictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hō. Ecce due p̄missis sūt v̄e et conclusio falsa: et tamē iste due cōiugatiōes sūt in eadē figura ⁊ p̄pōnes sūt eiusdē quantitatis ⁊ qualitatis i vtrāq̄ cōiugatiōe inutili: seu in vtroq̄ syllo. similiter cōtra illā regulā: ex puris particularibus nihil sequit̄ p̄or assumi cōiugatio inutilis dicēdo: quoddā anial

Tractatus

est substantia: quidā hō est animal: ergo quidā hō ē suba. Sed statim pnt inueniri termini in quibus nō sequitur p primā regulā: accipit de spēs disparas cum gñe sic arguēdo: Quoddā animal ē asinus: quidā hō ē animal: ergo quidā hō est asinus.

De syllogismo i particulari.

ratio dicitur. 22.

Post q̄ auctor determinauit d syllogismo simplici seu vniuersali dicto: h̄ pnter agit de syllogismo i particulari: q̄ scz pcedit ex particularibus. Denotatur autē iste tractatus a loco nō tanq̄ a subiecto ppo: s; a p̄cepto sui subiecti. Syllogismus autē dyalecticus pfirmat p locū: qz dō in diffinitione argumēti ponitur rō: id auctor pmitit hui⁹ nōis multiplicē acceptōez.

Circa quod sciendum

q̄ ratio n̄ est potētia anime alia ab intellectu: s; intellect⁹ dicitur ratio inquantū rationatur discursuendo a minus noto ad magis notum. Ratio ibi sumit multipliciter per cōparationē ad intellectū. Primo sumit in diffinitione vniuocoz: vñ diffinitio sepe vocatur ratio formalis: vt dictū est in p̄dicabilib⁹. c. de vñtia. Dicitur autē diffinitio ratio: qz ē indicatua obiecti intellectus vel rationis. Est enī ideo indicans explicite rei essentiam. Essentia at̄ siue quidditas rei materialis siue sensibilis per diffinitionem explicite ponitur a doctore subtili obiectū intellectus p statu isto: intelligēdo nō solū de sensibili p̄prie: s; etiā de inclusio essentialiter vñ virtualiter in sensibilibus. Secūdo mō sumitur rō p ipā vñ vel potētia ratiocinātinā. Tercio mō sumit p discursu ratio nis a p̄missis ad cōclusionē. Quarto mō forma dicit rō: qz p ipam cognoscit materia r cōpositū. Cognoscit nāq; materia p analogiā ad formā pmo phisicor. Videmus enī vnā formā nouā p̄ aliam qz vñz videm⁹ nouā opationem que arguit nouam formā. Et sic cognoscimus subiectū transmutatōis cōe scz materiā

De syllogismo in particulari

cōem q̄ manet sub vtraq; forma: licet affe tā forma accitāl q̄ subalis sit rō cognoscēdi. Hoc tñ pus fortate gñatōnis cōpetit forme accitāl: qz oīs nra cognitō oriū h; a sensu. Forme autē accitales sē obiecta sensuū: vt calidū frigidū: humidū et sicū sūt obiectū tact⁹: r sic d alis. Omnis etiā cā tā extrinseca vt efficiens et finis q̄ intrinseca: vt mā et forma: hō mō p̄t dici rō: qz ē rō cognoscēdi suū effectū. Hoc autē sit de cā formali inētio tā q̄ de notiori. Quāto mō cēntia cōis seu quidditas p̄dicabilis de plurib⁹: vt essentia spēs gñis vel vñtie dicit in alio. Et vñt iste mod⁹ a p̄io: qz h̄ sumit rō p obiecto intellect⁹ vñ rōis. In pmo dō mō p diffinitōe explicite ipm obm. Secūdo mō mediū inferēs cōclusionē d̄ rō: qz. s. est instrumētū intellect⁹ vel rōis ad inferēdū cōclusionē. Et hoc mō sumit in diffinitōe argumēti. Est enī argumētū rō rei dubie faciēs fidē. L. mediū p̄bas cōclusionē: qz vñz cāt affēctū seu credulitatē de re dubia siue pposita p modū dubij. Res enī certa pposita p modū dubij bñ p̄t p argumētū pbari: vt deū esse. Circa qd sciēdū q̄ ista tria scz mediū argumentū r argumentatio differunt. Mediū enī est quod participat vtrunq; extremum. Argumentum etiam vltra mediū addit vñtē p̄bādī cōclusionem. vñ p mediū absolute positū n̄ p̄t pbari q̄ s; bñ parim⁹: qd vñ imptare n̄ me tñ s; etiā vñtē extremitatū i p̄missis cu; medio. Et sic argumētum includit ipas p̄missas ex quibus inferitur cōclusio. r ideo argumentum dicitur q̄si arguēs vel stimulas mētē ad affētiēdā cōclusiōi. Argumentatō dō ē total orō cōposita ex p̄missis r cōclusiōe i q̄ explicat vñ argumētū qñ ex vñtē extremitatū cū medio in p̄missis inferit vñtē extremitatū inter se in cōclusiōe vñtē vñtē particularitē affirmatiue vñ negatiue. sepe tñ vñū sumit p r. Morādū etiā qz eadē orō possit dici ppositō: q̄. r qd: n̄ tñ fm eadē rōem dicit p̄pō in qñtū pōit i p̄missis ad inferēdū cōclusionē. Vñ d̄ ppositō qñ p alio in

inferendo posito. Conclusio vero in qua
tunc argumentum vel argumentum approbata.
Questio autem in qua tunc est dubia. Est namque
questio dubitabilis propositio.

¶ Vnde ponit auct. quatuor species argumen-
tationis. scilicet syllogismus inductio enthymema et
exemplum. **¶** Circa quod notandum quod diuisio
argumentationis non est diuisio gene-
ris in species sed diuisio analogi in sua ana-
logata. Elidet et argumenta ipso portat tunc
huiusmodi analogie unitate. cuius ratio est quod ar-
gumenta sunt ab hoc quod est arguere mentes:
quod est mentem inclinare vel склонare ad al-
iquid scilicet per rationem quam inferit. sed istud per se per
conuenit syllogismo. alijs et speciebus non conuenit nisi in
quantum est in ipsis quodammodo virtus syllogismi:
ut omnes alie species reducantur ad syllogismum ex
per hoc. An non dicuntur per species argu-
mentum sive large: quod species sunt quidam modi
seu maneries arguendi. **¶** Et si arguatur
quod inter species eiusdem generis huius est ordo per-
fectioris: sicut hoc est perfectior equo. Ratio quod ibi
sit ordo perfectioris una tamen species non sic redu-
citur ad aliam quam induat formam alteri: sicut en-
thymema sic reducitur ad syllogismum quod induit
formam syllogismi. et sic de alijs. **¶** Vero
diffinitio syllogismi data est in precedenti
huius: id de illa auctor se excusat: et determinat
namque primo quod sit inductio dicens. quod est per
gressus a particularibus seu singularibus suffi-
cienter enumeratis ad vltimum: ut scilicet. currit: pla-
to currit et sic de alijs. quod omnis hoc currit.
¶ Circa quod est notandum quod progressus huius
modi per motum seu discursum rationis. Singula
etiam in proposito sumuntur non solum per indiuiduum
determinatum quod de singulare simpliciter et finem se:
sed etiam per modum cuius quod de singulare per spe-
ciem ad magis conuenit ut habet per modum philosophorum.
Vnde enim sequitur: hoc currit: equus currit et
sic de singulis speciebus animalium. quod omne animal currit.
Reducitur autem sic inductio ad syllogismum accipi-
endo singula per medium et subiungendo ipsa
in maiori respectu maioris extremitatis quam
predicat in minore: ut ista inductio sor. cur-
rit: plato currit et sic de singulis. quod omnis hoc
currit reducitur ad syllogismum. **¶** De quod est sor. vel
plato et sic de alijs currit. omnis hoc est sor. vel
plato et sic de alijs. quod omnis hoc currit.

Sed contra hoc arguitur sic.
Intellectus non cognoscit singula. **¶** Quod
non discurret a singularibus ad vltimum. **¶** In
patet quod discursus rationis presupponit cogni-
tionem extremorum. probatur autem per per modum in
libro de anima dicente quod intellectus est
vniuersalius: sensus vero est singularis.
Ratio. quod sensus est singularis per se. Intel-
lectus autem licet sit vniuersalius non tamen
per se sed ens singularis: et ideo cognos-
cit hec et illa. Ipsa autem singularia non
intelligit intellectus per nunc directe. sed reflo-
ctendo se super fantasmatum secundum Aristotelem. 3. de anima.

Circa quod notandum quod species in fan-
tasia ad quod
se conuertit intellectus primo representat sin-
gulare vagum in quod primo fertur cogni-
tio intellectus. Quod patet quia quicquid in-
telligimus aliquid singulare ignorando in
qua specie sit. Et in hoc primo signo in
ipsa fantasia est confusum: ut substantia cum
accidentibus vel multa accidentia se co-
trahentia mutuo. Secundo representat nunc
absolute. scilicet quando intellectus abstractio
vniuersale et fertur in naturam per se. non
considerando eius singularitatem. Tercio
reflectendo considerationem nature ad circums-
stantias signatas: ut scilicet intelligat singu-
lare. id est naturam que est hec non in quantum
hec sed cum accidentibus proprijs determinat
talem naturam per tales circumsstantias: puta
quod est hic et nunc et cum tali figura et colo-
re et huiusmodi: ita quod illius reflexionis
terminus a quo et ad quem est quod confusum
et in medio quid distinctum. Ipsa tamen natu-
ra que est hec non intelligitur per nunc in quan-
tum hec seu sub propria ratione singularita-
tis: cum nec sensus nec intellectus distin-
guat inter duo singula circumscepta distin-
ctio accidentali quod est per locum per figuram et huius-
modi: puta si per diuinam potentiam essent in
eodem loco et tempore et haberent eandem figuram
et magnitudinem et eundem colorem. Talia est
tamen ratio quod intellectus iudicaret esse unum: et tamen
essent a parte rei duo singula. Hec magis dif-
fusi tractat a doctore subtili. 7. meta. 8.
quod ibi patet videbitur. Determinat tamen auct.
de enthymema et ex quod inducit ad alias species.

Tractatus De enthimemate: exēplo: et loco.

Enthimema est syllogismus imperfectus: et exemplū est inductio imperfecta. In inductōne enim pceditur a singularibus ad vniuersale vniuersaliū sum. In exēplo vero ab vno particulari ad aliud. Declarat igitur quod est enthimema dicens: quod est syllogismus imperfectus: siue orō in qua nō omnibus pmissis positis inferitur festinata cōclusio: vt omne animal currit: ergo omnis homo currit. hic enim intelligitur ista ppositio: omnis hō est animal: si si ponere pfectus esset syllogismus. Unde enthimema dicitur ab en quod est in: et thimos quod est mens: quia vna ppositio retinetur in mēte. Oportet autem illam ppositiōem esse phabilem vel necessariam: quia psupponit tanquam: ideo Arist. dicit: finit enthimema quod est syllogismus ex ycos tibus et signis: ycos est ppositio phabilis: et signū capit p ppositiōem necessariam.

Adro reductione enthimematis ad syllogismū ē notādū: quia in quolibet enthimemate sūt tres termini sicut in syllogismo: quorum duo ponuntur in pclusionē quod sūt extremitates. alius autem nunc ponitur in cōclusiōe: quod ē mediū. Illarū vero extremitatū vna ē bis posita in enthimemate: et altera semel. Ex illa ergo semel sumpta cū medio: debet suppleri pmissa quod deerat: vt in hoc enthimemate: Omne animal currit: ergo omnis hō currit: extremitates sūt: hō et currit: animal autem est mediū: sed hec extremitas homo nō est sumpta nisi semel. Sumatur ergo iterum cū medio et fiet minor ppositio. scilicet omnis homo ē animal: et sic erit pfectus syllogismus omne animal currit: omnis hō ē animal: ergo omnis homo currit.

Circa quod notandum quod quā pdicat in pmissa et cōclusiōe: tunc suppleda est minor: vt in exēplo pceden. cuius ratio: quia pdicatū pclusionis in tali enthimemate est maior extremitas: et sic in tali enthimemate ponit maior ppositiō. Quia vero idē subicit in pmissa et pclusionē supplenda ē maior: minor enim extremitas

subicit in cōclusiōe. Vbi gra: omnis hō currit: ergo omnis hō mouet: ibi homo subicitur in pmissa et cōclusiōe: idē supplenda ē maior extremitas: sic dicendo: Omne illud quod currit mouet: sed omnis homo currit: ergo omnis homo mouet.

Exemplum est quā p vnu particulare pbatur aliud particulare ppositū aliis sile repta in ipis: vt pictauiē. cōtra lemonien. pugnare malū ē: et andegauen. pugnare malū ē. Etrobis. pugnare malū ē. Etrobis. qd est pugnare affines cōtra affines. Reducit autem exēplū ad syllogismū p duos syllogismos: quorum primus ppositus talis. Pictauiēses cōtra lemonien pugnare malum ē: sed pictauiē et lemonien sūt affines: ergo affines ptra affines pugnare malū ē. Deinde ex hac pclusionē fit at maior secundū syllogismi sic arguēdo. Affines ptra affines pugnare malum ē: sed andegauen. et manetēses sūt affines: ergo andegauen. et manetēses ptra manetēses pugnare malum est.

Incipit tractatus de locis.

Argumentū autem: et c.

Quia argumentum pformat per locū: ideo cōsequēter auctor diffinit locum dicens quod

Locus est sedes argumenti vbi illud a quo cōueniēs elicitur argumentum ad ppositā pclusionē. Circa quod notādū quod locus nō sumit b ppositū: sed trāsupriue seu silitudinarie. Locus enim in pposito sumit p ppositiōem p se nota: quod dicitur maria: vel p terminis ex quibus cōponit: quod dicitur dicitur maria: vt statim videbitur. vtrūque autem dicitur locū p silitudinē ad locū naturalem. Locū enim naturalē duplicē habet: vtrumque. Vbi nāq; vim pseruatūā seu fortificationē locati. Vbi etiam vim generatūā ipi: vt dicitur capto de gūe: vtrūque et vtrūque respectu argumenti habet maximas: vel quā ipi termini ex quibus cōponit quoad primā virtutē. Locū dyalecticus dicitur sedes argumenti: sicut enim sedens in loco naturali fortificat et qd dicitur: sic ex ba

bitudine terminorum et propositione per se nota ipsam explicite confirmatur virtus illativa et probativa argumenti: sic quoniam intellectus qui prius dubitabat de conclusione probata per argumentum potest quiescere: quando vero ad secundam virtutem ponitur in diuisione loci quod est illud a quo conueniens elicitur argumentum. sicut enim res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminorum et propositione virtus argumenti ad conclusionem propositam elicitur et extrahitur. Hec autem secunda pars diuisionis magis appropriatur ipsis terminis: prima vero ipsi maxime. Ex habitudine enim terminorum elicitur virtus illativa argumenti: quod confirmatur per maximam. Vbi gratia: arguendo sic: hoc currit: ergo animal currit: si quidam locus: respondeo a specie ad genus. Ex habitudine enim speciei ad genus oritur talis illatio: tamen ibi non est status: quod ad hoc potest dubitari que est illa habitudo. Et ideo queritur ulterius maximam: dicas mihi propositionem per se notam explicatiuam talis habitudinis. Et tunc respondeo Quicquid predicatur de specie et genere: et sic explicite confirmatur argumentum.

Insup diuidit auctor locum in locum maximam: et locum diuisionis maxime. Locus maximam est idem quod ipsa maxima: et est ibi appositiva locutio: ut si dicatur animal homo idem est quod homo. An maxima non tenetur ibi adiectiue sed substantiue. Est autem maxima propositio qua non est altera prior siue notior: quod scilicet cognoscitur cognitis terminis: ideo non indiget ulteriori propositione: dum tamen termini cognoscantur: ut de quocumque predicatur species et genus: de quocumque predicatur diuinitio et diuinitum. Locus diuinitis maxime est illud quo differt una maxima ab altera: ut iste due maxime. De quocumque predicatur diuinitio et diuinitum: Et de quocumque predicatur species et genus: differt per terminos ex quibus componuntur: quod una componitur ex genere et specie: alia ex diuinitio et diuinito. An isti termini dicuntur diffrentie maxime in quantum faci-

unt unam maximam differre ab alia. Dicitur etiam loci in quantum ex ipsis elicitur argumentum.

Sed contra predicta arguitur

sic: Locus diuinitis maxime est pars loci maxime: quod membra diuisionis coincidunt. Item videtur quod diuinitio maxime non sit bene assignata. quod ista: omne totum est maius sua parte est quedam maxima: et tamen alia est notior ipsa scilicet illa: De quolibet esse vel non esse: et de nullo ambo simul: quod illud primum principium est notissimum: ex quarto metaphisice. Respondeo ad primum quod locus diffrentia maxime potest capi dupliciter: vno materialiter per ipsos terminos: et sic bene est pars maxime. Alio modo formaliter per habitudinem huiusmodi terminorum: et sic non est pars eius: sed differunt adinuicem: sic explicans et explicatum: maxima enim est explicatiua huius habitudinis. Ad secundum potest dici quod licet una propositio de quolibet esse: sit notior illa: omne totum est maius sua parte: quod scilicet est de termino simpliciter primo ad quem stat resolutio omnium terminorum. scilicet de ente: tamen nulla est notior ipsa in suo genere seu ex eisdem terminis: cum ex talibus terminis nulla sit immediata notior ipsa.

Circa predicta notandum

quod principia sunt in duplici diffrentia: quedam sunt simpliciter prima et indemonstrabilia a prioribus: ut omne totum est maius sua parte. Si ab equalibus equalia demas que remanent sunt equalia: et huiusmodi que dicuntur maxime: quod sunt maxime certificatio et virtutis ad conclusiones inferendas. Dicitur etiam dignitates: quod dignum est asserere ipsis. Dicitur etiam coes animi conceptiones: quod ab omnibus percipientibus terminos eorum veritas agnoscitur. Dicitur etiam propositiones immediate: quod non indigent probari per aliud prius se: et tamen sunt principia communia: quod sunt de terminis communibus: sicut equale et inaequale conueniunt numero et magnitudie: et tamen considerat metaphisica que est scientia communis: et per illa habet stabilire per se.

cipla specialia aliarū scientiarū si op⁹ sit
 Alia autē sūt principia q̄ sūt ppria prin-
 cipia particulariū scientiarū: que licet pos-
 sint dici dignitates: nō tamē illa ppe.
 Sūt autē illa ppa pncipia in aliqua sciē-
 tia q̄ supponitur in ipsa sciētia: et cōstitu-
 untur ex terminis proprijs ipsius scien-
 tiæ cuius diffinitioēs ppe sūt specialiu-
 terminorū in sciētia vteute illis terminis:
 sicut in geometria rectum dicitur cuius
 medium non exit extrema: et ex hmoi pnci-
 pijs pcedit demonstratio primo poste-
 riorum. Principijs autē cōmunitibus in
 sua cōmunitate manentibus nō vtūtur
 scientie speciales: sed bene vtuntur ipis
 appropriatis et applicatis ad suum ge-
 nus scibile vtpncipio. Si ab equalib⁹
 equalia demas que ramanent sunt equa-
 lia. Vtūtur geometer applicando illud
 ad magnitudines sic: Si ab equalibus
 magnitudinibus equales magnitudines
 demas: residue erint equales. Arismet-
 ricus autē applicādo ipm ad numeros
 Vocat autē Aristotiles pncipia scientia-
 rum positōes que ponuntur tanq̄ ppa.
 ¶ Diuiditur hō positio in suppositionē
 petitionem et diffinitionem: et pueniunt
 in hoc suppositio et petitiō: qz si sint de-
 monstrabilia: non tamen illa sciētia in
 qua supponitur vel petitur: sed differt
 abinuicē: qz si ppositio que accipitur vt
 pmissa ad aliqd demonstrandū sit pha-
 bilis ad dissentis: siue videatur sibi vera:
 tūc dicitur suppositio non simpliciter: s3
 ad aliquem. Sed si esset penitus inde-
 monstrabilis: esset suppositio simpliciter.
 Si hō ad discens cui sit demonstratio ne-
 qz fuerit eiusdē opinionis: neqz cōtrarie
 sic qz eam neqz concedat neqz neget dici
 tur petitiō. Diffinitio autē differt a sup-
 positione et petitione: qz omnis supposi-
 tio vel petitiō est propositio. Diffinitio
 autē nō: sed soluz simplici intellectu ap-
 phenditur. Unde dicit Arist. qz non dicit
 esse vel non esse: qd est intelligēdum
 non de eētia rei que p diffinitionem ex-
 plicatur: sed de esse quod consistit in cō-
 positione p̄dicati cū subiecto: cū tū assu-

mitur in ppositione et p̄dicatur de diffi-
 nito: tūc talis ppositio est suppositio: et
 medium in demonstratiōe ppter quid
 et potissima. Quare hō sciētia subale
 nata accipit pncipia sua a subalternate
 sciētia de ipsa est aliquid vicendum.

Circa quod est notandum

qz ad hoc qz vna sciētia subalternetur
 alteri tres cōditiones requirūtur. p̄tio
 enī requiritur: qz subiectū sciētie subal-
 ternate sit sub subiecto sciētie subalter-
 nantis: sic musica que est de numero so-
 norū: sicut de ppositionibus numeri
 bus applicatis ad sonos subalternatur
 arismetice: que ē de numero sup̄to sim-
 pliciter. Secūdo qz subiectus ei⁹ addat
 diffrentiam accidentales ad subiectū sub-
 alternantis: sicut sonus est diffrentia acci-
 dentalis addita numero. Tertia qz sci-
 entia subalternata accipiat pncipia sua
 a sciētia subalternante.

¶ Notandū insup qz respectu omnis
 conclusionis demonstrati-
 onis oportet ponere principia prima in-
 demonstrabilia: als in infinitū pcedere
 tur. Est at magis assentiēdum pncipijs
 qz conclusioni: quod pbat Arist. primo
 posteriorū: qz ppterqd vnumquodqz ta-
 le et illd magis: que auctoritas qz sepe
 allegatur in phia et theologia ē aliqua-
 liter declaranda: Et sic pōt intelligi: Ill-
 lud est magis tale ppter quod vnūqzqz
 est tale: vt qz cōclusio est euidēs ex prin-
 cipio: ideo principium ē magis euidēs:
 vnde illi magis est credendū. Ad veri-
 tatē autē illi⁹ ppōis oportet qz illud p̄-
 dicatum qd cōuenit alicui p aliquā cau-
 sam cōueniat etiā illi cause. Et ideo nō
 sequit: Ista iferiora sūt generalia et cor-
 ruptibilia ppter sup̄iora: ergo sup̄iora
 sunt magis generabilia: qz talia p̄dicata
 non cōueniūt sup̄ioribus. Itē requirit
 qz illud quod est causa tal causati sit cau-
 sa p̄cisa illis p̄dicati. vñ nō sequit dom⁹
 est solida ppter domificatorē: qz domifi-
 cator ē magis solid⁹. Firmitas etiā non
 inest domui p̄cise a domificatore s3 a so-
 liditate suaz p̄tū. Itē nō tenet in causa

accidentaliter ordinatis: unde nō sequitur Sortes est hō ppter platonē: q̄ plato est magis homo. Dicuntur autē cause accidentaliter ordinate quādo vna de s pendet ab alia in eēdo sed non in cau sando: vt filius licet habeat esse a patre potest tamē generari patre mortuo. In causis xō eēntialiter ordinatis ē depen dentia et in esse et in causare: vt de⁹ sol r homo generāt hominē. Inferior enim causat in virtute superioris q̄s est intelli gendum scdm Sco. pma dist. 4. sen. Non qz causa secūda in suo ordie agat xute ppa. Non enī accipit nouā infla entia: sed dicitur agere in xute alteri⁹: qz xrus agentis dependētis nō sufficit sine xute illa a qua dependet.

Deus diuiditur. rē.

Postq̄ auctor diffinit locum hic consequēter diuidit locuz drñiam maxime per locum in trīnsecū et extrīnsecū et mediū. Loc⁹ in trīnsecus est quādo sumit argumentuz ab his que sūt de substantia terminoz ī questioe positoz. ¶ Ibi sciendū q̄ ī om nī argumēto est p: lūso que fuit questio anteq̄ concluderet: ideo dr q̄ argumē tuz facit fidem de re dubitativa: id ē de questione que prius erat questio r dubi tabilis. ¶ Locus ergo intrīnsecus ē qn sumitur argumentum ab his que sūt de substantia terminoz in q̄stione positoz: hoc est qn termin⁹ inferens est ita de el sentia termini illati: q̄ vnus includit al iū aliquo mō eēndi in: vt pposita illa q̄ Sortes est homo: ergo Sortes est animal: ly animal qui est terminus illatus inclu ditur in termino inferente. ¶ Locus au tem extrīnsecus est qn illi termini sic se habent q̄ vnus non includit aliū: sed est extra rationem eius: vt si arguat for tes est albus: ergo non est niger. Nō em̄ huius termini albus ē extra rationē hu ius termini niger. ¶ Locus xō mediū est quando huiusmodi termini sic se hnt q̄ p̄m cōueniūt: r partim drñt: vt con

cretū et abstractū q̄ dicitur p̄ugata cōn ueniūt in significato: et drñt in mō signi ficadi: vt iustū et iusticia. Iusticia em̄ s gnificat illā q̄litate in se p̄sideratā. Ius tū xō significat hūmōi qualitātē p̄cernē do subiectū cui inest. Ex p̄dictis patz q̄ diuīso loci drñie maxime ē hū assignata. Et em̄ p̄us dicebatur locus drñia maxi me est formaliter habitudo termini ad terminū: vt p̄firmās argumētū. Distin ctio autē intentionū debet vari fm disti ctionem fūdamētōz: sic distinguūt tres mōi relatiuoz quinto metaphisice. Hic ergo distinguūtur loci fm varietatē ter minoz in quibus fundant. Si querat: quare nō ponitur diuīso loci maxime: si cut drñie maxime. Respōdeo q̄ habita diuīso drñie loci maxime: habetur di uīso loci maxime. Scdm enī varietatē terminoz est variatio maximarū explici tū huiusmodi terminozū habitudines.

¶ Deinde diuidit auctor locum intrīn secū in locū a subia et a concomitātibus subam. Loc⁹ a subia ē qn sumit argumē tum a substantia terminoz in q̄stioe po sito: qn vīcz termin⁹ inferēs et illatus sic se hnt q̄ vn⁹ illoz ē totā eēntiā alte ri⁹ p̄uertibiliter. vñ subia in p̄posito nō sumit p̄dicamēto substantie s̄ p̄ essen tia rei. In alijs xō p̄dicamētis recipiunt hūmōi loci sicut in p̄dicamēto subie: licz autē videat hec diffinitio eē eadē cū diffi nitōe loci intrīnseci: in drñt: qz in loco a subia argumētū sumit ab eēntia termin⁹ rū p̄uertibilr nō in diffinitōe loci intrīn seci: S̄z ibi sufficit q̄ vn⁹ illoz dicat ali qd inclusū ī eēntia alteri⁹ aliq̄ mō eēndi in: vñ illa diffinitio puenit nō soluz loco a subia: s̄z etiā loco a cōcomitātib⁹ sub stātiā q̄ ē qn sumit argumētū ab his q̄ cō sequūt termin⁹ ī qōe positos. qz vīcz eēntia vn⁹ p̄seqt eēntiā alteri⁹: r vn⁹ illoz aliq̄ mō includit ī alio: vñ sicut ps ī suo toto vñ eē. vñ sicut forma ī materia: aut res in suo fine: et sic de alijs: vn⁹ tñ non includit cōuertibiliter totā eēntiā alteri⁹. ¶ Diuidit aut loc⁹ a subia p locū a diffi nit⁹ a dēspōt r nois interp̄ta. Diffi

De loco a diffinitione

est oratio indicans quid est esse rei.

Circa quod sciendum ^{q hic su}
 finitio non p diffinitioe causali q datur
 p causas extrinsecas: seu p descriptioe
 vel diffinitioe qd nominis: s; p diffinitioe
 one qd itatiua q explicat eentia rei p pn
 cipia eentialia et intrinseca diffinitio: s; per
 gen⁹ et ornam⁹ que se habet vt ma
 teria et forma: vt declaratu fuit in pdica
 bilibus.

Locus a diffinitione est habendo dif
 finitionis ad diffinitum: q quid e habi
 tudo idetitatis: s; couertibilitatis ipso
 rum adinuicem: Ex quo puenit q quic
 quid affirmat vel negatur de vno: etiaz
 affirmatur vel negatur de alio: et de quo
 cunq; verificatur vnum: verificatur et re
 liquum. Et corinet iste locus quattuor
 argumenta et quattuor maximas: pmo
 subiciendo diffinitionez affirmatiue: vt
 omne animal risibile currit: ergo omnis
 homo currit. **2°** locus: a diffinitione.
 Maxima. Quicquid pdicatur de diffi
 nitione et de diffinito. Secundo pdican
 do diffinitionem affirmatiue: vt sortes e
 animal rationale: ergo sortes est homo.
3° locus: a diffinitione. Maxima d
 quocunq; pdicatur diffinitio et diffinitu
 Tertio: subiciendo eaz negatiue: vt ani
 mal rationale no currit: ergo homo non
 currit. **4°** locus: a diffinitioe. Maxi
 ma: quicquid remouetur a diffinitione
 a diffinito. Quarto pdicando eam nega
 tiue: vt lapis non est animal rationale:
 ergo lapis non est homo. **Unde locus:**
 a diffinitioe. Maxima: a quocunq; remo
 uetur diffinitio et diffinitum. Eodẽ mo
 do potest argui a diffinito ad diffinitionem
 s; subiciendo et pdicando diffinitu af
 firmatiue et negatiue: vt omnis ho currit
 ergo omne animal rationale currit. **Unde**
 locus: a diffinito: maxima: Quicquid p
 dicatur de diffinito et de diffinitione. et
 sic de alijs modis ptermittendo diffinitu
 et pcludendo diffinitionem. **Unde tunc**
 est locus a diffinito qn diffinitum infert
 et concludit diffinitionem: et tunc est lo

cus a diffinitione quando diffinitio in
 fert diffinitum. Locus eni denominat
 ab inferente et non ab illato: eo q vtus
 approbatiua corinẽtis est in termino in
 ferente: s; in medio et non in termino il
 lato. **¶** Notandu etiam q locus no de
 nominat a tertio inferente absolute sup
 to: cum logicus non sit artifex realis: s;
 denominatur a termino put stat sub ali
 qua intentione logicali: s; diffinitio ge
 neris et speciei: et sic de alijs: vt si argua
 tur homo currit: ergo animal currit: no
 denominatur locus ab homine: vt e res
 absolute sumpta: s; a specie: id e ab ho
 mine vt stat sub illa intentione que e spe
 cies. **¶** Item Notandu q in hmoi argu
 mentis termini debent accipi psonalie:
 als consequentie non valerent: et io no
 sequitur: animal rationale est oratio: q
 homo est oratio: q termini sumuntur ma
 terialiter. Item non sequitur: homo est
 species: ergo animal rationale est speci
 es: q ly homo non supponit simplicitẽ.
 Item iste consequentie tenent in pposi
 tionibus de inesse. In illis enim moda
 libus que a quibusdam dicuntur moda
 les non semp tenet talis illatio. **Unde si**
 sequitur: sortes scitur esse homo: q scit
 esse animal rationale. Item non sequit
 demonstrabile est hominem esse risibilẽ
 ergo demonstrabile est animal rationa
 le esse risibile. Passio em que demonstra
 tur de diffinito est p se nota de diffinitio
 ne: vt dicit Sco. 2. di. p. sen.

Item Notandum ^{fm eundẽ bo}
 ceptus quiditatis prius naturaliter co
 gnoscutur confuse: vt s; imponitur per
 nomen q cognoscatur distincte: vt impo
 nitur per diffinitionem: licet ergo eadez
 res importetur p diffinitionem et diffini
 tum: no tamẽ eodẽ mo. Designatur em
 per diffinitum confuse et implicite: et p
 diffinitione distincte et explicite. ex quo
 patet q aliqua pdicata sunt notiora de
 diffinitione cuiusmodi sunt pdicata p se:
 vt proprie passionis cum oriantur a pn
 cipijs intrinsecis substantie q explicant

de diffinitionem. Aliqua vero sunt notiora
 de diffinito cuiusmodi sunt accidentia coia que
 sunt inferioribus: cuius inferiora sunt
 materialia respectu superiorum: et per prius co-
 gnoscuntur confuse quam ipsa superiora. Quan-
 do ergo predicata sunt notiora de diffinitio-
 ne quam de diffinito: bene procedit arguendo a
 diffinitione ad diffinitum. Si vero in ta-
 libus predicamentis procedat a diffinito ad
 diffinitionem erit petitio principij quam probat
 ignotum per ignotius. An autem predicamenta
 sunt notiora de diffinito quam de diffinitione
 tunc bene procedit arguendo a diffinito ad
 diffinitionem. Si vero in talibus predicame-
 ntis procedit arguendo a diffinitione ad
 diffinitum erit petitio principij. In istis au-
 tem consequentijs est argumentum demonstrati-
 uum quoniam accens est evidenter notum: ut omne
 animal rationale est risibile: ergo omnis ho-
 mo est risibilis. ¶ Sed contra predicta argui-
 tur: quod si predicta sunt vera: tunc committit pe-
 titiorem principij. Arguit enim sic: Ani-
 mal rationale currit: ergo homo currit:
 et tamen predicamentum est notius de diffi-
 nito quam de diffinitione. Ad hoc potest du-
 pliciter responderi: primo quod auctor sic ar-
 guit: gratia exempli. Exempla autem ponunt
 non ut vera sint: sed ut sentiantur quod addiscunt.
 Secundo potest dici quod in locis dialecticis
 non semper oportet procedere a notioribus sim-
 pliciter: sed a notioribus in ordine ad re-
 spondendum. An licet animus non sit notus sim-
 pliciter quam consequens: si tamen sit notus respes-
 ctu respondētis: erit locus dialecticus et
 non petitio principij. Deinde determi-
 nat auctor quid sit descriptio dicens: quod
 ¶ Descriptio est oratio significans quid
 est esse rei per accidentalia. Circa quod nota-
 dum: quod per hec dicitur diffinitio et descrip-
 tio: quod diffinitio exprimit quid rei per essentia-
 lia: descriptio vero per accidentalia quod quid sit: non
 solum per accidentia propria quod oritur a principi-
 js speciebus: sed etiam per accidentia coia que flu-
 unt a principijs individui. Per ipsa enim
 cognoscimus rei essentiam. quod secundum Aristotelem.
 in libro de anima: Accidentia maximam partem referunt
 ad cognoscendum quod quid est. diffinitio eti-
 am causalis que datur per causas extrinsecas

cas potest dici descriptio: huiusmodi et cas-
 se sunt accidentales causato: cum non sint
 de essentia per accidentalia: igitur datur de-
 scriptio que facit unum convertibile cum de-
 scripto in quantum unum contrahit et restringit
 alterum: ut si dicatur homo est animal mansue-
 tum: a natura gressibile bipes: a deo forma-
 tus de limo terre: ordinatum ad beatitudi-
 nem eternam. Descriptio etiam est oratio con-
 stans ex genere et proprio: ut animal risibile
 est descriptio hominis. Per proprias namque
 passionem sepe circumloquimur rebus divinis
 nobis ignotas. De loco autem a descriptio-
 ad descriptum et e converso est dicendum sicut
 de loco a diffinitione ad diffinitum forma-
 do argumenta et maximas eodem modo po-
 nendo descriptionem loco diffinitionis:
 et descriptum loco diffinitum. Consequen-
 ter determinat auctor de Interpretatione.
 Est autem duplex interpretatio: quod quedam est
 que non pueritur cum interpretato: ut le-
 dens pedem est interpretatio huius no-
 minis lapis: et secundum hanc non sumitur locus a
 substantia: in quo inferens et illatum non si-
 gnificat idem convertibiliter: lapis. n. et ledens
 pedem non convertibiliter se habent: cum
 multa ledant pedes que non sunt lapides.
 Alia vero est que convertitur cum interp-
 tato: ut amator sapientie est interpretatio hu-
 ius nominis philosophus. Dicitur enim a philosopho quod
 est amor: et sophos quod est sapientia:
 quasi amator sapientie. Et ab hac inter-
 pretatione sumitur locus a substantia: et
 diffinitur sic: Interpretatio est expositio unius
 nominis minus notum per aliud magis no-
 tum. ¶ Circa quod notandum quod ethimo-
 logia et interpretatio differunt ab invicem.
 Ethimologia enim est expositio huius dic-
 tionis per alias dictiones eiusdem ydion-
 matis: ut sol dicitur quasi super omnia lu-
 cens. Interpretatio vero proprie dicitur quoniam
 una dictio exponitur per alias dictiones al-
 terius ydionmatis. An secundum ysidorum in libro
 ethimologiarum: Interpreter dicitur quasi me-
 dius inter partes duarum linguarum. Inter-
 pretatio enim in proposito sumitur magis
 ample per expositionem unius dictionis per
 alias dictiones eiusdem ydionmatis vel di-

Tractat' Anois interpretatione, et de quatuor que

uerforum dum sit ibi cōuertibilitas in-
pationis cum interpretato. ¶ Itē notan-
dum q' interpretatio differt a diffinitōne
et descriptione. Diffinitio enī et descōp-
tio indicat esse rei absolute. Diffinitio q'
dem p' eēntialia: descōptio xō p' p'p'etates
fm se consideratas. Interpretatō at
indicat eē rei p' p'p'ietates a quib' no-
men imponitur: siue inquātum exp'mū
et significat per nomen. Ande quādoq'
quid nomis vocatur interpretatio. De lo-
co autē ab interpretatōne ad interpretatūz
et econuerso ē dicendū sicut de loco a diffi-
nitione ad diffinitum: formādo argumē-
ta et maximas eodē mō ponēdo interp-
tationē loco diffinitionis et interpretatum
loco diffiniti.

Contra predicta arguitur sic
Non solū nomia s; etiā xba p'nt p' alias
dictiones exponi: ergo illa diffinitio est
insufficiens: in qua dicitur q' interpretatō
est expositio vnius nomis p' aliud. Itē
videtur q' interpretatio illius nois p'hs
nō sit cōuertibilis cū interpretato. qz mul-
ti amant sapiētia q' nō sunt philofophi.
Itē videtur q' locus ab interpretatōne nō
sit locus a subia. qz fm Boetii locus a
substantia in sola diffinitione consistit.
Respōdeo ad primū q' nomē in diffini-
tione interpretatōis nō sumitur. put disti-
guitur cōtra alias ptes orationis: sed su-
mitur p' illo qd est nota mētis: seu signi-
ficat mentis cōceptum. ¶ Ad secūndum
dico q' illi q' nō sūt philofophi: qui scz
carent sapientia nō dicūtur p'pe amare
sapientiam: sed desiderare. Desiderium
enī p'prie est respectu non habiti: amor
xō respectu habiti: licet vnus aliquan-
do sumatur p' reliquo. Ad tertiū dico
q' Boecius accipit diffinitionē large p'
diffinitione qd rei et qd nomis. Et notā-
dū q' quid rei est tū entiu: quid nomis
xō est tā entiu q' nō entiu. vñ illa q' di-
cūtur entia p'hibita quib' scz repugnat
esse bñ habent qd nomis: vt chimera.
Talia autē sūt pure impossibilia: cum
ratio ipoz sit in se falsa includendoviez
contradictoria: vt q' aliquid componatur

ex repugnātib' et impossibilib' cōponi.
Item notandū q' licz questio si ē
pcedat qd rei non
quid nomis. De nullo em queritur: an
sit nisi p'cognoscatur quid p' nomē imp-
tatur: et intelligitur si est nō d' exntia ac-
cidental: alioquin demonstratio cui? me-
dū est diffinitio nō posset haberi de nō
existente: cuius oppositū patet p'mo po-
sterioruz. Sed intelligitur si est de ente
cui nō repugnat esse in effectu fm Sco-
tum prima distinctione. 4. sen.

Itē notandū q' si est et qz est ali-
quando sumatur p'
eodem: vt dicit p'mo posterior: q' d' sub-
iecto scientie vel demonstratōis oportet
p'cognoscere qd est: et qz est: hoc ē opor-
tet p'cognoscere quid p' nomē significa-
tur: et qz sibi nō repugnat esse: vel reale
vel rationis. Nulla em scientia probat
suū subiectū eē demonstratōne p'pter qd
arguendo scz a causa ad effectum: tū ip-
sum subiectū virtualiter cōtineat omnia
desiderata in illa scientia: vt dictūz fuit
p'mo ca. huius libri: hoc tamē nō obsta-
te bñ pōr demonstrari demonstratōe qz. qz
arguendo viez ab effectu ad causā p' et
am demonstrari p' aliquā priorē sciētiaz:
cognito autē de subiecto scientie qz est p'
inuestigari p' effectus diffiniti. vel scdm
Sco. 3. di. p'mi sen. p' viā diuisionis di-
uidendo scz genus generalissimum i ge-
nera subalterna: ac remouēdo vñias si-
bi nō cōueniētes: et alias sibi attribue.

Alterius notandū q' qstio p'p'e
quid pōr re-
duci ad quid est. Qualitas enī siue dif-
finitio subiecti ē p'pter qd respectu pas-
sionis. Ande in demonstratione propin-
qua et potissima que datur p' causā inue-
diatam diffinitio subiecti est mediuz ad
pbandum passionem de subiecto: vt p'
animal rationale p'batu homo esse rati-
bilis.

Item sciendū q' diffinitio p'pter
quid dicitur dupli-
citer. vno modo dicitur propter quid:
quando demonstratio fit per aliquas cau

tas: sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur propter quid et potissima: ut quando demonstratio fit per causas intrinsecas: siue per definitionem aliquam.

Demonstratio autem quod fit dupliciter secundum Aristotem. primo post. Alio modo arguendo ab effectu ad causam. Alio modo arguendo a causa remota ad effectum. Exemplum primum: si quis demonstraret quod planete sunt proprie nos: quod non sint illant: hec demonstratio est per effectum ad causam: quod non sunt illare est effectus eius quod est esse prope nos. Exemplum secundum: ut si demonstraretur quod paries non respirat: quod non est animal. Non esse enim animal est causa remota eius quod est non respiramentum: quod probat prius: quod est animal non est causa proxima huius quod est respirare: sed est animal habens pulmonem: ergo non esse animal non est causa proxima huius quod est non respirare: et est talis demonstratio semper negativa: nam posita causa remota non propter hoc ponitur eius actus: sed ipsa remota remouetur actus: sic arguendo: *Emne respirans est animal: nullus paries est animal: ergo nullus paries est respirans.* Sufficientia et diuisio huiusmodi quatuor questionum: scilicet si est: quid est: quod est: et propter quid est. de quibus ait Aristoteles. In primo secundi posteriorum sic potest assignari. Omne enim demonstrabile ante quod periturum est dubitabile: et per consequens assignabile. Aut igitur queritur de incompleto: aut de completo. Si de incompleto: tunc aut de rei entitate: et sic est questio si est. Aut de quidditate: sic est questio quid est. Si vero de completo: aut queritur de inherencia passionis ad subiectum: et sic est questio quia est. aut de causa inherencie: et sic est propter quid.

Et notandum quod quia non est nota querendi. propter hanc enim coniunctionem nihil queritur: dicitur tamen questio quia est nota querendi rationem: seu respondendi questio: ut circa hanc questionem: an luna sit eclipsibilis. potest queri an eclipsis potest esse

in rerum natura quo ad questionem si est habito autem quod sic: quia videmus defectus luminis candele propter impetum alicuius corporis. Unde potest queri: quid est eclipsis. Est autem eclipsis carentia luminis in aliquo receptivo ex interpositione corporis opaci impediens luminis causare lumen in huiusmodi corpore receptivo luminis. Habito autem quid est eclipsis potest queri: an hec propositio: luna est eclipsibilis sit vera quantum ad questionem quod est. Cognito autem per experientiam quod sic: quod videlicet eclipsis potest inesse lune: potest ulterius queri: propter quid. Cognito vero quod hoc est propter interpositionem terre inter solem et lunam: cessat omnis questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a concomitantibus substantiam. Postquam auctor determinauit de loco a substantia: hic consequenter determinat de loco a concomitantibus substantiam. Sit autem iste locus in terminis qui sic consequitur quod unus includitur in alio aliquid modo eundem in: et hoc patet per huiusmodi locos discurrendo: aut enim unum includitur in alio: sicut paries in toto: vel sicut totum in partibus. Tale autem totum: vel est totum inuisibile: vel totum integrale. Ad esse in sicut totum visibile est in suis partibus reducuntur totum in quantitate: et totum in modo. Ad totum vero integrale reducitur totum in loco: et totum in tempore. Si autem unum est in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumuntur loci a causa efficiente: materialis: formalis et finalis. Generatio autem et corruptio reducuntur ad esse in: sic forma in materia: quod generatio est via in formam: et corruptio unius est generatio alterius. Locus vero ab visibus reducitur ad esse: sicut res in suo fine: visus enim est sicut finis ipsius rei. Contra autem accidentia possunt reduci ad totum visibile. An non namque contra accidentia est in plus quam aliud: sicut delinquere est in plus quam penitere. Multum

De locis a cōcomitātibus subam

enim delinquent qui nō vere penitent.
 Primo igit agitur de toto vniuersali.

Circa quod sciendū q̄ vniuersale alt
 sumit i pmo posteriorū q̄ sumat hic seu
 in libro p̄dicabiliū. In libro enī posteris
 orū vlt dicit p̄dicatū qd̄ pmo puenit ali
 cui subiecto. p̄mitas aut dicit ibi ade
 quationē: qz scz natura talis p̄dicari est
 adequata tali subiecto: et sic r̄sibile vel
 anīal rationale dicitur vniuersale respe
 ctu homis. vñ diffinit vniuersale hōmō
 sumptū primo posteriorū qd̄ ē de omni
 et de p se: et de fm qd̄ ipm. Dicit d̄ om
 ni: qz scz oportz q̄ tale p̄dicatū insit sub
 lecto r p quolibet supposito et p quali
 bet vñia t̄pis. optet etiā q̄ sibi insit per
 se: r q̄ insit fm q̄ ipm. i. primo r adeq̄
 re: ita q̄ nō cōueniat ei p alterū: s̄ alijs
 per ipm. Et ista se habet ex additōe ad
 inuicē: scz de omni: de per se: et de fm q̄
 ipm. qz omne qd̄ p̄dicat p se: etiā p̄dicat
 de omni sed nō ecōuerso. Similiter omne
 qd̄ p̄dicat fm qd̄ ipm: p̄dicat et p se: r d̄
 omni: sed nō ecōuerso. Exemplū de omni
 vbi nō ē p se: vt omnis homo ē coloratus
 Exemplū de omni vbi nō ē fm qd̄ ipsuz:
 vt omnis homo ē animal: et de fm qd̄ ip
 sum: vt omnis hō est r̄sibilis: omnis hō ē
 anīal rōnale. **T**otū aut vlt vt h̄ sumit
 est supius respectu suoz inferiorū: vt ge
 nus respectu min⁹ colis. r d̄ vlt q̄st vñū
 d̄sum in multis. Sed ps subiectiua est
 inferius respectu superiorū: vel min⁹
 cōe respectu magis cois: vt species res
 pectu generis: vñ indiuidū respectu spe
 cieī. Et dicit ps subiectiua: qz p̄tinetur
 et ponitur sub toto respectu cuius subi
 citur vniuersaliter.

Locus a toto vniuersali est habitudo
 ipsius ad suā partem: et tenet tñ destru
 ctive arguendo scz a negatōe supioris
 ad negatōe inferioris: vt lapis nō est
 animal: ergo lapis nō est hō. vñ locus:
 a genere siue a toto vniuersali. Maxia:
 a quocūqz remouet totū vlt: et q̄libet e⁹
 ps. Quis rō ē: qz cū supius eēntialit̄ in
 cludat in inferiori: si ab aliquo remouet

superius: remouebitur et inferius. **L**o
 cus a specie siue a pte subiectiua ē habi
 tudo ipsius ad suū totū siue ad suū gen⁹:
 r nō tenet destructiue: qz ad negatōe
 sp̄ci q̄ ē minus cōmunis nō seq̄tur nega
 tio generis: qz ipa sp̄ destructa: genus
 pōt remanere in alijs speciebus. Tenz
 igit tñ affirmatiue: et hoc dupliciter: p̄
 mo: subiciendo speciem: vt hō currit: er
 go animal currit. vñ loc⁹: a specie: siue
 a pte subiectiua ad suū gen⁹. Maxia:
 Quicquid p̄dicat de specie: et de gene
 re. Item tenet p̄dicatō sp̄em affirmati
 ue: vt fortes est hō: ergo fortes ē anīal.
 Maxima. De quocūqz p̄dicat species:
 et suum genus. Ad eoz patet ex p̄cedē
 tibus: cū em supius eēntialiter includa
 tur in suo inferiori: seq̄tur: q̄ q̄qd̄ veri
 ficat de inferiori: verificat etiā de supio
 ri: et de quocūqz verificat inferius: et ita
 supius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tri
 pliciter: p̄mo sic: qz locus ab inferiori
 ri ad superius tenet affirmatiue. qz fm
 Boeti: Si vltus ē vlt: iusticia erit vlt:
 et si aīal ē sensibile: homo erit s̄sibilis:
 r tamē arguitur a supiori ad inferius af
 firmatiue. Item pbo q̄ nō teneat nega
 tiue: qz nō seq̄tur: anīal nō currit: ergo
 homo non currit: r tñ aīal ē ppō nega
 tiua: et etiā p̄ns. Item videt q̄ loc⁹ ab
 inferiori ad superius nō tñ teneat affir
 matiuē: sed etiā negatiue: qz bñ sequit̄
 homo nō currit: ergo anīal nō currit. Al
 la em p̄na ē bona: in q̄ ex opposito p̄ns
 inferi oppositū aīcedētis: sic ē in p̄posi
 to: qz bñ seq̄tur omne anīal currit: q̄ om
 nis hō currit. Respōdēdo ad p̄mū dico
 q̄ argumētū ē bonū gr̄a materie et non
 gratia forme: arguitur em in p̄dicamen
 tis per se. Illud autē qd̄ p se inest vñ
 uersaliter inest: qz p se p̄supponit d̄ omni
Ad secundū dico q̄ nō arguitur ibi a
 superiori ad inferius negatiue sed affir
 matiuē. licet enim tā aīal q̄ p̄ns sint ne
 gatiua: tamen tam superius q̄ inferius
 remanēt affirmata: et sic non arguitur a

De loco a toto integrali et eius partib⁹ v

negatione superioris ad negationē inferioris. Ad tertium dico p idēz: arguitur em̄ ibi ab inferiori ad superi⁹ pstructiōe.

¶ Deinde determinat auctor de toto in integrali dicens q totum integrale est illud quod componitur ex ptibus quantitate habentibus: et ps eius dicit ps integralis: vt domus componitur ex tecto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quantitate habentibus ad differentia totius vniuersalis et alioz totoz.

¶ Locus a toto integrali est habitudo ipsius ad suas ptes: et semp tenet constructiue siue affirmatiue: vt domus ē: q paries ē. vñ locus a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et quelibet eius pars: cū enī totū integrale componatur ex suis ptibus: ad esse ipsius necessario requiritur esse suarū ptium. Nō aut tenet iste locus destructiue. q ptes pnt remanere destructo toto: licet enim ipe ptes habeāt esse totius respectu cuius sūt in potētia: nō tñ habēt eē ptiale et ppiū ab ipso toto: et ideo pnt remanere ipso destructo.

¶ Locus a parte integrali est habitudo ipsius ad suum totum: et ē semp destructiue: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus a pte integrali. Maxima: destructa pte integrali: destruit et suū totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: qz esse partiā ptii est prius q sit esse totius et impositio ad ipm. Ad positionē aut prioris nō sequit positio posterioris necessario.

¶ Circa pdicta notandū q duplices sunt partes quedā sūt ptes pncipales totius: et sunt ille sine qbus totū nō pōt esse: vt paries tectū fundamentū sūt ptes pncipales domus: alie sūt minus pncipales que nō sunt necessarie: vt fenestra i domo. Iste aut locus intelligitur de ptibus pncipalibus: vñ non sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: qz manus nō est ps pncipalis eius. Item sciendū q iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdū adiacēs: alio non tenet: vñ nō sequit: paries nō valet

duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū q duplex est totus: scz homo et genū et etherogeneū. Totū homogeneū dicit qd est eiusdem nature seu rationis in toto et partibus: cui⁹ scz quelibet pars recipit p dicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinū. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit ab hominē qd est vnum et genus: quia est vnus generis vel nature in omnibus ptibus suis. Totū etherogeneū dicit q nō est eiusdem nature vel rationis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet enī pars hoīs non est homo: et sic de alijs. et dicitur ab ethero quod est varium: et gen⁹: quasi varij generis vel rationis. Locus itaqz iste tenet in toto etherogeneo: et in partibus ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo. put habet rationem totius integralis: in qntuz componitur ex ptib⁹ quantitatiuis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero pnsideratur fm suam eēntiam fm quā verificatur d omnibus partibus suis: sic puenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas ptes pōt argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuā.

Consequēter determinat auctor de toto in quantitate dicens q totū i quantitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scz terminus cōmunis cū signo vniuersali: vt omnis hō currit: ergo homo currit. Et dī in qntitate p quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo q terminus cōmunis signo vniuersali determinatus distribuitur p numerositate seu multitudinem suppositoꝝ sub ipso contentozum. Pars aut in quantitate est inferius. scz cōtentum sub superiori distributo.

Locus a toto in quantitate est habitudo ipsius ad suā ptem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt omnis hō currit: ergo sortes currit. Nñ locus a toto in quantitate. Maxima. Quicqd attribuitur toto in quantitate: et cuilibet eius parti. Destructiue: vt omnis hō

mo non currit: ergo sortes non currit. Vñ locus: a toto in quātitate. maxima: quicquid remouet a toto in quātitate et a quolibet eius pte. Ratio horum patet: quia cum totum in quātitate distribuat per omnes suos suppositis: quicquid predicatur de toto predicabitur et de suis suppositis seu partibus eius: et quod remouet ab uno: etiam remouebit ab alio. Locus a pte in quātitate est habitudo ipsius partem simul sumptam ad suum totum: et tenet constructiue sic. Sortes currit. plato currit. et sic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid predicatur de partibus in quātitate simul sumptis et de suo toto. Destructiue sic: Sortes non currit. plato non currit: et sic de alijs: ergo nullus homo currit. maxima. Quicquid remouet a partibus in quātitate simul sumptis: et a suo toto. Circa quod notandum quod ad hoc quod iste sequens valeat termini debet supponere personaliter: et non materialiter siue simpliciter. unde non sequitur: omnis homo est totum in quātitate: ergo sortes est totum in quātitate: quia ly omnis homo ibi sumitur materialiter. per illo complexo. Item notandum quod bene arguitur a toto in quātitate ad suas partes: quoniam arguitur respectu predicationis: quod notitur in modo prouenit toti quod partibus. Si vero huiusmodi predicata prius insunt partibus quod toti: tunc arguendo a toto ad partes committitur fallacia petitionis principij. Insup determinat auctor de loco a toto in modo: et est totum in modo nomen vel verbum sumptum sine determinatione: ut homo: pars vero in modo est terminus sumptus cum determinatione: ut homo albus. Dicitur autem homo per se sumptus totum in modo non quasi habens modum: sed quia est quiddam totum respectu sui ipsius modificationis. Homo enim sine determinatione sumptus se extendit ad omnia sua supposita. Cum autem dicatur homo albus determinatur ad statum per unam partem suorum suppositorum. Locus a toto in modo est habitudo ipsius ad suam partem: et tenet destructiue: ut lapis non est homo: ergo non est homo albus. Maxima: destructo toto in modo destruitur quilibet

eius pars: non autem tenet constructiue: quia posito superiori non oportet ponere inferius. Locus a pte in modo est habitudo ipsius ad suum totum: et tenet constructiue: primo: subiciendo partem in modo: ut homo albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicquid predicatur de parte in modo: predicatur de suo toto. secundo predicando: ut sortes est homo albus: ergo est homo. Maxima: de quocunque predicatur pars in modo predicatur et suum totum. Vñ isti loci tenent sicut a superiori ad inferius: et econuerso. Totum enim in modo se habet sicut superius: et pars in modo se habet sicut inferius. Circa quod notandum quod triplex est determinatio: quedam est distinguens: que se recipit repugnat suo determinabili. Unde dicitur distrabens quasi ad diuersa trahens. Tollit namque rationes sui determinabiles: ut mortuus. homo enim mortuus non est homo. Alia est determinatio diminuens: que non tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur: sed partim diminuit. Sicut imaginabile: opinabile: vel cognitum diminuit rationem entis: quia potest sumi per ente rationis: et illa determinatio vocatur ab aliquibus determinatio indifferens: quia nec ponit nec tollit rationem sui determinabilis. In istis determinationibus non tenet predictus modus arguendi. Vñ non sequitur: rosa est cognita vel opinabilis: ergo rosa est. nec sequitur: est homo mortuus: ergo homo. Est albus sumi dentes: ergo albus. Sed est fallacia a sumi quod ad simpliciter. Alia est determinatio tamen contrahens: ut album contrahit hominem ad standum tamen per hominem albus. Vñ talis determinatio licet faciat suum determinabile sumi per paucioribus suppositis: non tamen tollit vel diminuit rationem eius: sed potius ipsam ponit. Vñ est sequitur: homo albus: ergo homo: et ideo in tali determinatione tenent predictae conclusiones sequentie.

Alterius agit auctor de toto in loco et in parte. Est autem totum in loco dictio complexiue: omnes loci aduerbialiter: ut vbi: nusquam. Pars in loco est dictio complexiue

In tempore.

dēs vñs solū locū aduerbialiter : vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habitudo ipsius ad suā ptem : et tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic: Cēsar ē nūc ergo dēs ē h. Destructiue sic: Cēsar ē nūc q̄: ergo nō est hic. Locus hō a pte in loco ē habitudo ipsius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cēsar non est hic: ergo non est vbiq̄.

Totū in tpe est dictio cōphēdēs omne tempus aduerbialiter: vt temp̄ et nūc q̄. pars in tpe est dictio cōphēdēs aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc hēri: cras: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. pnt autē totū in loco et totū in tpe reduci ad totū in quātitate: cum vbiq̄ et nūc q̄ temp̄ et nūc q̄ sūt signa vniuersalia vel equalentia ipis: hic tamē ponūtur ad maiorem exp̄ssionem. Sūt etiam et alia tota que pnt reduci ad pcedētia. s. totū copulatū totū disiunctū: totū p̄tentiū siue virtuale: et totū successiū. Totū copulatū est qñ duo simul cōiungūtur p cōiunctionem copulatīuā: vt fortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic em̄ pōt argui sicut ibi: a positōe toti⁹ ad positōnē cuiuslibet ptis: et a destructiōe ptis ad destructiōnem totius. Totū disiunctū ē qñ aliq̄ duo cōiunguntur per cōiunctionem disiunctīuā: vt fortes currit: vel plato disputat: et pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo scz a destructiōne totius ad destructiōnē partis: vel a positōne partis ad positōnē toti⁹. Totū virtuale vel potētiū ē quod ī se simplex est nullaz habēs quātitatē: plura tamē cōtinēs potētia et virtute: vt anima cōtinēt in se vīm intellectīuaz sensitīuam et negatiuā: et potest reduci ad totum vniuersale arguēdo scz a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis nō habet animā: ergo lapis non habz potētiā vegetatiuā. A parte autem ad totū constructiue sic: q̄lanta habet vīm vegetatiuā: ergo habet animā. Totū successiū ē quod habet partes si

De loco a causa V

simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum em̄ sunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiū ad totum vniuersale: arguēdo a destructiōne totius ad destructiōnem partis: vt non est dies: ergo non est merides: et a positōne partis ad positōnem totius: vt merides est: ergo dies est.

De loco a causa.

Ausa est ad cuius esse sequit̄ aliud fm naturam.

Postq̄ auctor determinauit de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod premitit̄ diffinitio nem cause in generali: dices q̄ causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p̄ genere: quod est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse sequitur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p̄ naturam ad denotandum q̄ cause ad effectum est prioritas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium p̄cedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectui: non tamen semper: vt patet in subiecto et p̄pria passiōe que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterior vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse pre-supponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem essentialē: cum sit relatiū diuersitatis substantie: sed effectus nō sp̄ differt essentialiter a sua causa: vt patet de subiecto et propria passiōe q̄ sunt idem realiter: q̄ male ponit̄ ī diffinitione cause qd̄ ad eē

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā
et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est
prior natura suo effectui. Probatur conse-
quentia: qz relatiua sunt siml natura. Re-
spōdendo ad primū dico qd aliud potest
sumi dupliciter: scz stricte et large. Si
sumatur stricte cum dicat diuersitatē es-
sentialem: tūc inter cām ppe sumptam
et effectū erit distinctio essentialis. Lar-
ge tamē sumēdo ly aliud p quacūqz ali-
etate vel distinctiōe nō exigitur realis
vel essentialis distinctio inter causā ma-
gis extensiuē sumptā et ei⁹ effectum. Et
hoc mō subiectū dicitur causa ppe pas-
sionis que ab ipso oritur. ¶ Ad secundū
dico qd causa et effectus pnt sumi dupli-
tē mō p fundamētis huiusmōi rela-
tionū absolute sumptis: et sic causa ē pri-
or natura suo effectui: nec sūt correlatiua.
Alio mō p fundamētis acceptis sub rela-
tionibus: et sic sūt correlatiua et siml nā.
¶ Diuiditur autē causa in efficientē: ma-
terialem: formalem: et finalem: cui⁹ di-
uisionis sufficientia sic pōt haberi: qz cā
vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si in-
trinseca: hoc ē dupliciter: qz vel dat esse
et sic ē forma: vel ē in potentia ad esse: et
sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior
in intentiōe: et sic est finis. vel est prior
in executiōe: et sic ē efficiēs. Causa effi-
ciens est a quo primo est motus vt effe-
ctus pducatur i esse: vt domificator mo-
uet et opatur ad hoc vt domus fiat.
¶ Circa quod ē notādū qd duplex ē mo-
tus: scz realis: seu ppe dictus et inten-
tionalis seu metaphoricus: licet autē si-
nis pmo moueat motu intentionali effi-
ciens tñ mouet motu ppe dicto et reali.
Finis enī primo venit in mente agentis:
sub ratōe boni appetibilis. Agens autē
sic mouet a fine intentionaliter: mouet
xō realiter pducendo formam in mate-
ria: et tunc materia huiusmodi formā su-
stentat. ¶ Locus a causa efficiente ē ha-
bitudo ipsius ad suum effectum: et tenet
cōstructiōe respectu huiusmōi pdicatoz
bonū et malum: vt domificator ē bonus
ergo domus est bona: vel domificator ē

malus: ergo domus est mala. Maxima
Cuius causa efficiēs ē bona: ipm quoqz
bonum ē. Et debet intelligi de bonita-
efficiētis in qntū efficiēs vel artifex: et nō
de bonitate morali vel entitatiua. Artis-
fex enī moraliter malus seu peccator po-
test facere bonam domū. Et similiter dō
intelligi de bonitate forme effectus i qn-
tū bñmōi. Itē ad hoc requiritur qd habes
at materiā aptam ad forme susceptionē:
et qd recte et pfecte opetur fm artē. Ecō-
uerso autē p argui ab effectu ad causā:
vt domus ē bona: ergo domificator est
vel fuit bonus. Tenet etiam iste loc⁹ a
positiōe cause ad positionem effectus.
Maxima: posita causa efficiente: ponit
eius effectus. ¶ Ad cuius euidentiā sci-
endum qd duplex est causa efficiens: scz
in actu et in potentia: vt respectu domi-
ficatoz ē cā efficiens in potentia: scz
domificans ē causa efficiens in actu: hic
autē intelligitur d causa et effectu i actu:
nō autē de causa et effectu in potentia.
qz vt dicit philosophus secūdo phisico.
et qnto metaphisice: causa in actu et ef-
fectus in actu simul sunt et nō sūt: nō au-
tem causa et effectus in potentia. Ad ē
intelligendum fm Scotum quinto me-
taphisice nō de fundamētis cause et effe-
ctus et absolute. nō enī seqtur: si funda-
mentum cause actu existat qd fundamē-
tum effectus existat: sed ē intelligendū
de actuali exītia fundamentoz et accep-
toz sub relatiōibus. Si enī fundamen-
tum cause in actu existat actualiter sub
relatiōe cause: tunc etiam fundamētū
eius in actu existet actualiter sub relati-
ōe effectus: non sic de causa in potētia
respectu effectus in potentia. Non enī
oportz si edificator existat actu qd existat
edificabile: de quo plus videbitur secū-
do phisicorum.

Item notandum qd eo modo quo
agens per motū
est in actu effectus: est in actu: dum enī
motus est ipm agens: nō est causa in actu
facti eā vsqz ad ultimū instās. Accipit
do tñ effm respē c⁹ mouēs ē i actu il-

effectus est in actu. s. ipm fieri: qz dñ mo-
net est causa in actu nisi ipius fieri. Sed
in vltimo instanti est causa in actu facti
esse: et tñ effectus et causa simul sunt et
non sunt in actu. Unde si causa est in ac-
tu in fieri simul erit effectus in actu i fie-
ri: si est causa in actu in facto esse erit si-
mul effectus in actu in facto esse.

Notandum Insup qz de eodem
modo potest tractari i
diuersis scientijs sub varijs rationibus
vt de causis tractatur in metaphisica in
quãtũ sũt principia entiu. in phisica i
quãtũ sũt principia motus et rerũ na-
turalium. In logica dñ inquantũ ex ha-
bitudine cause ad effectum sumitur loc⁹
dialecticus. et licet effectus sit extra ra-
tionem sue cause: iste tamen locus non ē
extrinsecus sed intrinsecus: qz ad locuz
intrinsecum sufficit qz vnus termin⁹ in-
cludat alium aliquo mō eẽndi in: vt vi-
trum est in pcedentibus.

Materia est ex qua cum aliquo aliqd
fit: qz scz ex materia cum forma sit cõpo-
situm. In q̃ diffinitõne intelligitur cau-
sa loco generis. Residuu dñ ponitur ad
dñtiam aliarum causarũ. ex fine enī et ef-
ficiente nō fit totũ compositũ cũ ille cau-
se sint extrinsece. et licet compositio fiat
ex forma sicut ex causa intrinseca: nō ta-
mē eodē mō quo dicitur fieri ex materia
Fit enī ex materia tanq̃ ex illo qd sup-
ponitur in omni actōe naturali: et ad qd
stat resolutio om̃is generatōis et corrup-
tionis naturalis. Unde ly ex dicitur habi-
tudinem p̃m̃i p̃ncipij intrinseci via ge-
nerationis. s. ipius materie que ē in po-
tentia ad formam: que licet sit ens in po-
tentia: est tamē ens positũ et reale fm
Seco. 32. di. ij. sen. cum sit per se suble-
ctum generatōis. Unde p̃mo de genera-
tione dicitur qz p̃ma materia quam ibi
vocat p̃bus yle est maxime subm̃i gene-
rationis et corruptionis.

Et circa quod notandum qz ens
in po-
tentia dicitur dupliciter. Ano modo:
vt subiectũ potentie. Alio mō id ad qd

est potentia. exemplũ p̃m̃i: superficies dea
albanda. exemplũ secũdi: albedo gene-
randa. p̃ma potentia dicitur subiectũ
ua. secũda obiectiua: nec iste potentie sũt
eodem. p̃m̃i enī separi qd nāqz est crea-
abile: puta angelus est i potentia obie-
ctiua nō subiectiua. Ad p̃positũ materia
dicitur ens nō in potentia obiectiua sed
subiectiua. nō obiectiua dico: vt albedo
ateq̃ sit qz esset simplr nō ens: tñ qz ens
in potentia obiectiua nō est subiectum
transmutationis: sed terminus: sed ma-
teria est i potētia subiectiua eo mō quo
sup: r̃ficies est in potentia ad albedinez:
ita qz materia est ens receptiuũ act⁹ sub-
stantialis p̃mo et actus acc̃ntal sc̃dario

Notandũ Insup qz actus p̃or sumi
dupliciter: vno mō put
distinguit̃ i potētia obiectiua: fm q. f.
actum et potētiã totũ ens diuiditur: et
sic actus nō cõuertitur cũ forma. Secũ-
dũ hoc enī om̃e qd est extra cãm suam ē
in actu. Alio mō sumit̃ actus fm qd lo-
quit̃ Arist. septimo meta. p actu distin-
guēte formali specifico et recepto: et sic
distinguit̃ cõtra receptiuũ sine potētiã
subiectiuam. Materia ergo licet sit ens
actu entitatio: qz scz est aliquid extra
suã cãm: tamē distinguitur cõtra actum
secũdo mō dictum. s. cõtra actum distin-
guentē formale et specificam. et ita de-
scribitur per ens i potētia: qz maxime ē
receptiuum actus.

Item notandum qz licet materia
non possit natu-
raliter esse sine forma: bene tamē p̃t esse
supnaturaliter seu p diuinã potētiã abs-
qz cõtradictione fm Seco. vbi s. Quod
sic p̃batur: Absolutum distinctum et p̃
alio absoluto p̃t esse sine d̃ictōe sine ip̃s.
so: materia est absolutũ distinctum et p̃
or forma quacunqz substantiali vel acci-
dentali: ergo potest esse sine alio absolu-
to. Maior est nota: et minor patet. qz
materia sit qd absolutũ patet qz facit cõ-
positionem reale et absolutã. qz etia3 sit
prior forma saltem ordine nature patet:
qz est receptiua forme et fundamentum
eius: de quo magis videbitur p̃mo p̃bi

scor. ¶ Itē notandū q materia p̄t su-
mi dupliciter. vno mō p̄ prima materia
de qua dictum est: que ē subiectū gene-
rationis et corruptionis: et de se non in-
cludit formam. Alio mō p̄t sumi mas-
gis large p̄ omni illo quod cōcurrit ad
compositionem alterius: et habet ratio-
nem potētiālis et perfectibilis: et sic re-
peritur materia tam in rebus naturali-
bus q̄ artificialibus: tā corporalibus q̄
spiritalibus: et sic genus habet rationē
materie: et illa que sūt in genere hoc mō
habent materiaz: qz includūt realitatez
generis que est potētiālis et p̄fectibilis
p̄ realitatē dñit̄: vt dñi ē in p̄cedenti-
bus: Sic etiā materia informata forma
imperfectiori q̄ ordinat ad determinatam
formā viciē materia respectu forme p̄-
fectionis: respectu cuius est in potētia: et
p̄t dici materia secūda. Hoc etiā modo
materia informata vltima et cōpletiva
forma p̄t dici materia secūda forme acci-
dentalis cuius ē receptiua: et ad quā est
in potētia: sicut ferrū est in potentia ad
formā cultelli: et hoc mō sumit materia
in p̄posito. Hec autē ē duplex: qz q̄dam ē
p̄manēs: que scz remanet in suo effectu
sub p̄pria forma: sicut lignū remāet sub
propria forma in forma statue. Alia est
que non remanet sub p̄pria forma: sed
de vna forma transit ad aliam: vt farina
et aqua in panē: enū et filix in vitro.

¶ Locus a causa materiali ē habitudo
ip̄ius ad suū effectum: et tenet affirmati-
ue de esse ad posse ī qualibet materia tā
p̄manente q̄ trāsēnte: vt ferrū est: ergo
arma ferrea p̄t esse. farina et aqua sunt
ergo panis p̄t esse. Maxima: posita cā
materiali p̄t poni eius effectus. Cum
enī ip̄a sit in potētia respectu sui effectus
ip̄a posita p̄t effectus ei⁹ poni q̄ntum ē
ex p̄te eius. Et hoc mō p̄t argui nō so-
lum a materia ex qua: s; etiā a materia
in qua cuiusmōdī ē subiectū respectu ac-
cidentis: vel a materia circa quā: vt est
subiectū vel obiectum respectu scientie
vel habitus: vt corpus ē: ergo albū p̄t
esse: vel scibile ē: ergo scientia p̄t esse.

Ab effectu autē materie p̄manētis ad ip̄a
sam arguit ab esse effectus ad esse cau-
se. Maxima. P̄posito effectu cause mate-
rialis p̄manētis ponitur et materia p̄-
manenēs. Ab effectu hō materie tran-
sēntis ad suam cām arguitur ab esse ad
fuisse: vt panis ē: ergo farina et aqua fu-
erūt. Hō autē arguitur ab esse effectus
ad esse talis materie: qz materia trans-
iens non remanet in suo effectu quātum
ad suam formam.

Cōtra predicta arguitur sic:

Ligna et lapides sunt: ergo domus p̄t
esse posita q̄ non sit edificator. Item nō
sequitur: Cultellus ē: ergo ferrum ē. qz
cultellus potest fieri ex ligno vt alio me-
tallo: ergo locus ab effectu cause mate-
rialis p̄manētis nō tenet affirmative.

Respondēdo ad p̄mum dico q̄ ad eē cau-
se materialis nō sequitur possibilitas ef-
fectus respectu omniū causarū ei⁹: s; bñ
seq̄tur possibilitas effectus q̄ntum ē ex
p̄te materie. Ad secūdū dico q̄ ibi non
arguit ab effectu cause material' ad suā
causam. qz cultellus ligneus non ē ef-
fectus ferri sed bñ seq̄tur: cultellus ferre⁹
est ergo fer⁹ ē.

¶ Forma ē q̄ dat esse rei et eam p̄seruat
in esse: qz via generatōis forma sequitur
materiā: ideo p̄ locū a cā materiali diffi-
niēdo ip̄am formā: in q̄ diffinitōe subin-
telligit causa loco generis. Et ponitur:
que dat eē rei ad dñitiam materie: q̄ licz
sit p̄ncipiū intrinsecū cōpositi: nō tamen
dat sibi esse specificum sed forma vt di-
ctum ē: que si sit forma substantialis dat
eē subale: et si sit accītal' dat eē accītale
p̄ditur autē et cōseruat eā in esse ad dif-
ferētīā cause efficientis et finalis: q̄ qñ
qz requiritur tñ ad fieri illius rei et non
quātū ad esse. sed forma semp requirit
ad esse rei. Et licet prima causa det esse
omni creature et eam in esse cōseruet:
hoc ē extrinsece et effectiue: non intrin-
sece et formaliter: sicut hic sumitur.

¶ Locus a causa formali ē habitudo ip̄-
sius ad suum effectum: et tenet cōstructi-

ne a causa ad effectum: et eōuerso: ab effectū ad causā. vt albedo ē: ergo album est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: et eōuerso. Destructiue sic: Albedo nō ē: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali remouetur eius effectus: et eōuerso.

¶ Et notandū q̄ iste maxime sūt. Ne nō de fundamētis absolute p̄sideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatōib⁹. Et ideo de anima sepata a corpore nō seq̄tur: anima est: ergo homo ē: q̄ tūc ania non stat sub relatōe cause formalis. Hoc ideo patet in forma accidentalī: vt tute el diuina posset eē albedo sine subiecto: et tunc nō sequitur: albedo est: ergo albū est. q̄ tūc albedo nō eēt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: q̄ finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinat auct. primo ip̄am diffinitēs. ¶ Circa quod sciendū q̄ finis dupliciter accipit: vno mō p̄ respectu duratōis: vt mors quādoq̄ dicitur finis hominis: et terminus p̄tis dicitur finis eius. Et sic nō sumit in p̄posito. hoc em̄ mō finis nō habet rationem cause. Alio mō sumitur finis p̄ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in p̄posito. Medium autē ordinatū ad talem finem assequēdū ē effectus eius: sic vtus ordinatur ad beatitudinem. Locus a causa formali est habitudo eius ad suū effectum: et tenet affirmatiue respectu horū p̄dicatorū bonū et malum: arguendo a causa ad effectum et eōuerso: vt beatitudo ē bona: ergo vtus ē bona. occludere hominem ē malū: ergo gladiū fabricare ad hoc ē malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ip̄m quoq̄ bonum ē: et cuius finis malus ē: ip̄m quoq̄ malum ē. ¶ Contra hoc arguitur sic: nō sequitur: Dare elemosinam ē bonum: ergo furari p̄pter hoc ē bonū: q̄ teste ap̄lo nō sunt faciēda mala vt eueniant bona. licet q̄ finis sit bonus: tamē qd ad ip̄m ordinat

non ē bonum. Respōdeo q̄ illa maxia ē intelligenda de illo qd ordinat ad bonū finem sū dictamē seu iudiciū recte rationis cuiusmodi nō ē furari p̄pter elemosinam tribuendam. Hoc em̄ nō ponit a dictamine recte ratiōis s̄ erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. rē.

¶ Post q̄ auctor determinauit de loco a cā et effectus: hic p̄sequēter determinat de loco a generatione et corruptōe: et p̄mo diffinit generationē vi. q̄ generatio ē p̄gressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum q̄ generatio hic nō sumitur strictē p̄ generatione forme substantialis: sed sumitur large p̄ acquisitione cuiuscūq̄ forme: siue subalis que dicitur generatio simpliciter siue accidentalis q̄ d̄ generatio sūm qd. ¶ Locus a generatōe ē habitudo generationis ad genitū: et eōuerso a genito ad generationē respectu horū p̄dicatorū bonū et malū: vt generatio domus ē bona: ergo domus est bona. Generatio furis ē mala: ergo fur est malus. Maxia. Cui⁹ generatio ē bona: ip̄m quoq̄ bonū est. et cuius gñatio ē mala: ip̄m quoq̄ malū ē. Cui⁹ rō ē: q̄ gñatio et genitum dicūt vnū et idē eē. s̄ gñatio imptat ip̄z esse i fieri: q̄ sū comētorē: motus est forma fluēs seu in fieri: genitū s̄ in eē p̄fecto et cōpleto. et iō si gñatio ē bōa honoritate q̄ ē ex pte ip̄ius geniti ad qd terminat optet genitū eē bonū: et eōuerso si genitū sit bonū: generatō erit bona: et si sit malū: generatio erit mala.

¶ Corruptio ē p̄gressus ab eē ad nō eē. Et capitur hic p̄gressus pro mutatiōe in cōmuni que dicit dependentiā cuiusq̄ forme siue substantialis siue accidentalis. Locus a corruptōe ē habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa qd notandum q̄ nō esse rei ē oppositū ip̄ius eē rei: et ideo corruptio q̄ eēntialiter imptat nō esse rei ē quodāmodo opposita rei q̄ corripit. Non sic generatio opponitur rei q̄ generatur: sed gñatio et genitū dicunt

unum et idem esse rei: vñ pñssum est. et inde est q arguit respectu diuersor pñicator a corruptōe ad corruptuz: et econuerso: licet in loco a generatōe arguat respectu eiusdem pñdicati. Tñ sic arguit in loco a corruptōe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus. Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsum quoq malū est. Vel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ipsum quoq bonum est. Ratio hor patet: q corruptio dicit non esse rei: nō esse autē boni est malū: et non esse mali ē bonum. Similiter tenet locus a corruptio ad corruptionem formando eodē mō arguēta: et maximas transponēdo terminos tātum. ¶ Sed cōtra pñdicta arguit sic: nō sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: q p stare q habuerit pfectam generationem: q nō tenet locus a generato ad generatōē. Item nō sequit Corruptio christi fuit bona: q christus fuit malus: q locus a corruptōe ad corruptū nō semper tenet. Respondeo ad primū q accipiēdo malū informiter in generatōe et generato: bñ sequitur: vt si latro sit malus in esse moris: sequitur q generatio ei in qntū hmoi: siue i qntū latro fuerit mala. Et sic debēt sūmi bonū et malū ad hoc vt hmoi loci valeant. argumentū aut pcedit de generatione latronis in esse nate. ¶ Et si arguatur q generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse moris: q potuit generari a castis et sanctis parētib? Respondeo q talis nō generatur a sanctis parētib in qntū latro: sed in qntū animal vel homo. ¶ Ad secundū dico q licet corruptio christi fuerit bona p accēs siue quo ad nos: nō tamē fuit bona fm se: et in qntum destructiua christi: ideo nō fuit bona in ratione corruptōis et pñditōnis ad corruptū. In istis aut locis debet argui de bonitate et malicia q cōueniūt p se corruptioni et corrupto.

De loco ab vñsibus.

¶ Alterius declarat auctor d lo co ab vñsibus. Et primo dñst: nit qd sit vñs dicens: q vñs est operatio siue exercitiū rei.

Est nāq vñs opatō quā vtimur aliqua re: vt secare est opatio quā vtimur securi vt instrumēto: et equitare est opatio quā vtimur equo. Securis autē seu eq dicit res vñsata. Locus ab vñsibus ē habitudo vñs ad vñsatur: et tenet affirmatiue respectu hor pñicator bonū et malū: vt secare est bonū: ergo securis est bona. Occidere ē malū: ergo occisor est malus. Maxima. Cui vñs bonus est: ipsum quoq bonum est. et cuius vñs malus ipsum quoq malum ē. Qd nō ē intelligendū de bonitate vel malicia simpliciter: sed p comparationem ad ipsuz vñsum: et econuerso pōt argui de vñsato ad ipm vñsum. ¶ Sed cōtra pñdicta arguitur sic: Non sequitur: vñs legū est malus ergo leges sūt male: q añs pōt ēē verum et cōsequēs falsū. Pōt est em aliq male vt legibus: vt puerēdo iusticiam et op primendo paupes. Item pōt aliq male vt pane: vt si vtatur pane ad pcutiendū et tamē nō sequit q panis sit malus. Item videt q iste locus nō differat a loco cause finalis: qz finis est illd ad quod res ordinatur: sed vñs ē hmoi respectū rei vñsate: vt equus ordinatur ad equitandū: ergo locus ab vñsibus et locus a causa finali erunt idem. Respōdēdo ad primū dico q vñs ad quē sūt leges ordinate ē bonus: sicut et ipse leges. Sunt enī ordinate ad pacem et iusticiā pseruandam. Si nō aliq vtatur ipsis puerse: nō vtitur ipsis ad illud ad qud sūt institutē. vñ talis magis dicit abuti legibus q vti. Ad aliquid idē dicēdū ē de vñs panis. Ad aliqd dico q licet vñs possit habere rationē finis: vt dcm est i pcedē. isti tamē loci sūt distincti. Non em ē in cōueniēs sup eandē rem diuersos locos fūdari fm diuersas habitudines ibi consideratas: vñ ipa opatio fm q res vñsata est ad ipam ordinata poterit fundare locum a causa finali: fm nō q est p vtētē

exercitata fundabit locum ab vñibus.

De loco a cōter accidēta libus.

Et inde determinat auctor de loco a cōter accidentalibus.

Alia vñ sūt duplicia: quēdā enī aliqñ se psequūturali

qñ non: vt comptus et adulter. Itē enī omēs compti sunt adulteri: et ab his nō sumitur locus dialecticus: sed sophisti-
cus. Alia vero sūt: quoz vñū necessario cōsequitur alium: licet nō econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguit affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinquit. Maxima. Si cōter accidētū posterius inest: et prius inuit. Negatiue aut arguit a priori ad posteri-
us: vt nō delinquit: ergo non penitebit. Maxima: Si cōter accētū prius nō inest: nec posterius. Cōtra hoc sic arguitur: christus nō delinquit: et tamē penituit: cū pctā nostra in corpe suo porta-
uit sup lignū. Penitere enī ē penā, tene-
re: ergo in his non valet argumētum ne-
gatiue. Itē deū pēituit hominē fecisse: vt habetur in li. genez: et tamē dō nō de-
linquit: ergo in his nō valet argumētū: a posteriori affirmatiue. Rēpondeo ad argumēta: Ad pñm dico q licet christ⁹
penā peccatoz nostroz portauerit: non tamē penituit. ppe loquēdo. Peniten-
tia enī ppe ē dolor volūtariē assumpt⁹
p peccato a se cōmisso. Dicit tamē ali-
quis penitentiā agere p delicto alterius
extenso nomie penitētiē. Ad secūdū di-
co q vbi ē locutō metaphorica. Dicit⁹
enī deū penituisse: qz ad modū pen-
tis se habuit delendo opus qd fecerat.

De locis extrinsecis.

Equitur de locis extrinsecis.

Itē. Post q auc. determinauit

in pcedentib⁹ de locis intrin-

secis: hic psequenter determi-

nat de locis extrinsecis. Est aut loc⁹ ex-
trinsecus: qñ terminus inferēs est extra
eētā terminū illatū. Et diuiditur p lo-
cum ab oppositis a maior: a minor: a si-

milis: a pportione: a transumptōe: ab au-
toritate. Locus ab oppositis est habi-
tudo vnius oppositoz ad reliquū. Et di-
uidit⁹ fm quattuor spēs oppōis. s. oppo-
sitiōē relatiuā: cōtrariā: puatā: et con-
tradictoriā: de quibus nota ea que dicta
sunt in postpdicamētis. Circa relatiue
opposita sciendum q alius ē locus a re-
latiuis: alius a relatiue oppositis. Loc⁹
a relatiuis attēditur fm habitu dñē cor-
relatiuoꝝ adinuicē: qz vīz posita se po-
nūt: et perempta se perimūt: vt dictū est
in pdicamēto ad aliqd: vt si pater est: fi-
lius ē. si pater nō est: filius nō est: et ecō-
uerso. Locus vñ a relatiue oppositis at-
tendit⁹ fm repugnātiā quā habēt ad eē i
eodē respectu eiusdē: vt si sortes ē pater
platonis: sequitur q nō est filius eius.
Maxima: pposito vno relatiue opposi-
toz in vno subiecto ab eodem remouet
reliquū. Enī relatiue opposita se exclusi-
uāt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguit
sic: aūs et cōsequēs sūt relatiua inter se:
cū in omni loco sit habitudo termini in-
ferētis ad terminū illatū: ergo omīs lo-
cus ē a relatiuis. Itē ergo debet locus
iste distingui ab alijs locis. Item nō se-
quit⁹: sortes ē pater homis: ergo nō ē fi-
lius homis: et tamē arguitur ibi a relati-
ue oppositis. Rēpondeo ad pñm: q li-
cet in omni loco sit habitudo termini in-
ferētis ad terminū illatū: nō tamē termi-
ni substracti sūt essentialiter relatiui: qd
requiritur ad istum locum. Ad secun-
dum dico q ibi nō arguit⁹ a relatiue op-
positis: qz sortes nō dicitur pater et fili⁹
respectu eiusdē: sed respectu diuersoz.

Contrarioꝝ quedā sunt me-

diata: et quedā immediata. Cōtraria me-
diata sūt illa inter que cadit aliqua for-
ma media etusdē generis que picipat
vtrunqz extremū: vt albū et nigrū: inter
que cadūt rubeū: viride: croceum: et alijs
medijs colores. Immediata aut dicitur il-
la inter que nō cadit mediū fm formaz:
bñ tñ cadit mediū fm subiectū: qd dicit⁹

Tractat⁹ De loco a cōtrarijs, ab oppositis priuatiue

medlū p abnegationem vtriusq⁹ : vt sanum et egrum: lignū em̄ nec ē sanū nec egrum. Locus a cōtrarijs est habitu do vnius cōtrariorū ad reliquū: et tenet affirmatiue. s. a positōne vnius ad remotionē alterius: tam in cōtrarijs mediatis q̄ immediatis: vt sortes ē albus: q̄ nō ē niger: sortes est sanus: ergo nō est eger. Maxima: posito vno cōtrariorū i aliquo subiecto: ab eodē remouet reliquū: qd̄ patet: qz cōtraria sūt forme maxime distantes que vicissim insūt: et mutuo se expellunt: vt patuit in postp̄dicamentis. In p̄trarijs aut̄ immediatis tenet destru: ctive: scz a negatōe vnius de aliquo subiecto ad positōnem alterius: vt sortes nō est sanus: ergo ē eger. Maxima: Nemo so vno cōtrariorū immediatorū ponit reliquū. Ad hoc aut̄ duo requirūtur: p̄mo cōstantia subiecti: qz vicz subiectum sit in rerū natura. Et ideo nō sequit̄: antichristus nō est sanus: q̄ est eger. Secūdo requiritur qz arguat respectu subiecti determinati: qd̄ vicz sit aptum recipere fm̄i p̄traria. et ideo nō sequit̄: lignum nō est sanum: ergo ē egrum: qz lignū nō est subiectū aptū natū ad susceptionē sanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit de scuto cuius medietas ē alba: et medietas nigra: qz nō sequitur: hoc scutū est albū: ergo nō est nigrum: ergo locus a cōtrarijs nō tenet affirmatiue. Respondeo qz an̄s est falsum: qz tale scutū nō est simpliciter album nec simpliciter nigrū: sed tñ scdm̄ quid. ¶ Deinde determinat auctor de p̄uatiue oppositis quorū vnū dicit negationez alterius in subiecto apto ad tales formas. ¶ Circa quod notandū: qz duplex est p̄uatio: qdā p̄fecta: alia imp̄fecta. P̄uatio p̄fecta siue p̄p̄e sumpta est que p̄uat habitum seu formam: et tollit p̄ncipium primum eius: vt cecitas que priuat vīsum: et tollit debitam dispoem̄ oculi ad videndum. De ista intelligit dictū arist. in p̄dicamentis qz a priuatōe in habitum impositibilis est regressus. Alia ē priuatio magis large sumpta: que licz priuet

habitū: nō tamē ei⁹ p̄ncipiū corrumpit vt quies est priuatio motus: et tenebra ē priuatio lucis: et ignorantia scientie: Et ab hac bñ ē possibilis regressus ad habitū seu formā quam priuat. ¶ Locus a priuatiue oppositis ē habitudo priuatiouis ad habitū: et eōuerſo. et tenet affirmatiue: scz a positōne vnius ad negationē alterius: vt sortes est videns: ergo nō est cecus: vt est cecus: ergo nō est vidēs. Maxima: Posito vno priuatiue oppositorū remouet reliquū. Negatiue. Nō nō tenet nisi cū cōstantia subiecti et tempore determinato a natura. Nō nō sequit̄: Antichristus nō est vidēs: ergo ē cecus. qz antichristus nondū est. Itē nō sequit̄: Catulus an̄ nonū diem nō ē vidēs: q̄ est cecus: qz nō habz tempus determinatū a natura ad videndū. Item nō sequitur: Lapis nō est videns: ergo est cecus. qz cecitas dicit carētiā vīsus i subiecto apto nato cuiusmōdi nō ē lapis. Non valet etiā argumētū a negatōe actus ad positionem p̄uatiōis qm̄ priuatio dicit nō solū negationē actus: sed etiā corruptionē p̄ncipij ipsius: et ideo de illo q̄ dormit vel claudit oculos nō sequit̄: iste nō videt actus: ergo est cecus.

¶ Consequēter auctor agit de p̄tradictione ipsam diffiniēdo sic: Cōtradictio est oppositio: cuius scdm̄ se nō est dare medium.

Circa quod notandum qz care re me dio aliter conuenit contrarijs immediatis vel priuatiue oppositis aliter cōtradictorijs. Contraria immediata licet non habeant medium scdm̄ se siue scdm̄ formam: habent tamen medium per accidens siue scdm̄ subiectum: vt lapis nec est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium: probatur: quia quando aliquid per se inest alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet ppositio
et terminorum: De prima dictum est in
primo tractatu: de secunda vero dictum
est in postpredicamentis. Termin⁹ eni
sumptus cum negatione: et sumptus si
ne negatione contradicunt: vt homo et
non homo. Ande de quolibet verum e
dicere qd est homo vel non homo: vt ibi
fuit declaratum.

Locus a contradictorijs est habitudo
vnius contradictorijs ad reliquum: et po
test sumi scdm vtranq; contradictionem.
Sed in contradictione ppositionum
debet argui respectu horum predica
rum verum et falsum: vt sortem currere
est verum: ergo sortem non currere est
falsum. Maxima: Si vnus contradicto
riorum est verum: reliquum est falsum.
In contradictione vero terminorum de
bet argui ab affirmatione vnius ad ne
gationem alterius: vt fortes est homo:
ergo fortes non est non homo. Et no
tandum qd Aristotiles in tertio topicor
ponit duas consequentias circa opposi
ta: quarum vna dicitur consequentia eco
trario: alia vero consequentia in propo
sito. Consequentia econtrario est quan
do ex opposito consequentis inferitur op
positum antecedentis: vt si est homo: est
animal: sed non est animal: ergo non est
homo. Consequentia autem in propo
sito est ex qua ex eo qd aliquod pdicatum
affirmatur de aliquo subiecto opposituz
predicati affirmatur de opposito subie
cto: vt iusticia est virtus: ergo iniusticia
est vitium. Si enim oppositum in oppo
sito: et propositum in proposito: hoc est:
si oppositum vtrius insit opposito iniusti
cie: vitium inheret iniusticie.

Sed contra hoc arguitur
et videtur qd inter contradictoria sit me
dium: quia ibi est contradictio media: g
et. Respondeo qd licet inter contradic
toria sit contradictio vel relatio rationis
media: et sic sit ibi medium scdm ratione
non tamen finem. Ipsa etiam relatio
rationis non sic mediat inter contradi
ctoria quin de illa dicatur altera para

contradictionis: et non ambe partes si
mul: est enim ens vel non ens.

Alterius determinat auctor de loco
a disparatis. Snt autem disparata illa
que sic habent rationes separatas qd de
inulcem non possunt verificari: vt ho
mo et asinus. quantitas et albedo: licet
autem talia possent reduci ad aliquam
oppositionum predictarum sub nulla ta
men earum per se et formaliter includu
tur.

Locus a disparatis est habitudo
vnius disparatorum ad reliquum: et tenet
affirmatiue: vt Sortes est homo: ergo si
est asinus. Maxima: De quocunq; dici
tur vnum disparatorum: ab eo remouetur
reliquum. Non tenet autem negatiue:
non enim sequitur: non est homo: ergo
est asinus. Accidentia etiam in concre
to cum de se inulcem verificentur no snt
disparata: vt album est quantum: sed bñ
abstracto. Albedo eni no est quantitas.

Deinde determinat auctor de loco a
maiori. Est autem maius illud qd sup
ponitur alteri in potetia vel virtute. mi
nus vero quod supponitur ei.

Locus a maiori est habitudo maioris
ad minus: et tenet negatiue: vt si rex no
potest debellare castrum: ergo nec mi
les. Maxima: Si illud quod magis vi
detur inesse et non inesse: nec illud quod
minus.

Locus a minori est habitudo mino
ris ad maius: et tenet constructiue: vt mi
les potest debellare castrum: ergo et rex.
Maxima: Si illud quod minus videt
in esse inesse. et illud quod magis.

Sed contra hunc locu argu
itur sic: Episcopus no potest ducere vx
orem: ergo nec rusticus: et tamen arguit
a maiori ad minus negatiue. Respondeo
qd licet episcopus sit maioris potestatis
q rusticus: tamen illud predicatum du
cere vxores no magis videtur inesse epi
scopo q rustico: imo sibi repugnat. In
hoc autem loco non debet argui a maiori
ad minus absolute: sed debet argui res
pectu predicatorum: quod magis videt in
esse vni q alteri.

Consequēter determinat auctor d loco a simili. Locus a simili est habitudo vnius similis ad reliquū: et tenz affirmatiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile inest homi: ita hinibile equo: s; risibile ē ppiūm homis: ergo hinibile equi. Maxima. Si vñū similitū inest: et reliquum: vel de similibus idē est iudiciū. Negatiue sic. Sicut risibile est ho: minus: ita hinibile equi: s; risibile non ē accūs homis: ergo nec hinibile equi. Maxima. Si vñū similitū nō inest: nec reliquū. Et debet argui p hūc locū de similibus inquātū sūt similia: et nō inqñ: tum sūt dissimilia. **S**ed cōtra arguit sic: In loco dialectico inferēs debet esse notius illato: sed vñū simile nō est notius altero: ergo locus a simili nō ē locus dialecticus. maior ē nota. minor. pbat: qz similia sūt relatiua q sunt simul natura. Respōdeo q simile p capi dupliciter vel formaliter p relatōe similitudis: v; fundamētaliter. pmo mō vñū simile nō est notius altero: qz similia sunt relatiua equiparāte. Secūdo mō vñū ē notius inesse alicui subiecto q aliud alteri: sic notius ē risibile inesse homi q hinibile equo: et hoc mō sumit locus a simili: s; p fundamēto qd denominatur a relatōe similitudis. pmo aut mō arguendo a simili fm relationē similitudis est locus a relatiuis: vt sortes ē similis platonī: ergo plato est similis sortī. **I**nsup determinat auctor de loco a pportione dicens q pportio est rerū differētū simil habitudo. **C**irca qd notandum q pportio ppe ē habitudo vnius quātitatē ad aliā. et hec est duplex: s; equalitatis: cum s; numerus equal comparatur numero eqli: vt duo ad duo. Alia est pportio inequalitatis: cum s; numeri sūt inequales. An aliqñ numerus maior continet minorē bis: vt se habent quattuor ad duo: et sic est pportio dupla. aliqñ continet ipm ter: vt sex ad duo: et sic ē pportio tripla. aliqñ nō q; ter: et sic ē pportio quadrupla: et sic i infinitū: aliqñ nō numerus maior cōtinet

totum minorē numerū et aliquā pte ei. et hoc fit multis mōis. Si em totū cōtineat et mediā pte eius dicif pportio sex quialtera: vt tria ad duo. Si aut cōtineat at totū et terciā prem eius dicif sexātertia: sicut quattuor ad tria. Si nō totum et quartā ptem cōtineat dicif sexq; quarta: vt quinq; ad quattuor: et sic deinceps: de quo pamplius alis videbitur. pportio aut fundatur sup pportiones: est em vt dicit Euclides quito geometrie similitudo pportionū: et hoc dupliciter: quia vel fm identitatem excessus v; fm identitatem pportionis. si sit idēitas v; equalitas excessus dicif pportionabilis tas arismetrica: vt sicut se habēt sex a qtuor: ita octo ad sex. Sicut em sex excessū quattuor in duabus vnitatibus: sic octo sex. Si aut sit equalitas pportōis: sic dicif pportionalitas geometrica eo q maxime valet ad geometricas mēsuras. Geometre enī fm eandē mensuraz pportionē mēsurāt: vt sicut sex se habet ad quattuor: sic duodecim ad octo. Sic enī sex ad quattuor ē pportio sexq; altera: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi essentialitas vel identitas pportōis: non tamē excessus: plus. n. xij. excedit. viij. q sex quattuor. Sicut aut sumitur pportio in numeris: sic suo mō p sumi in magnitudinibus. **N**otandū insup q pportio aliqñ sumit a doctoribus p habitudine rerū eiusdē generis que i quadam cōmēsuratōe pstitit fm quam excessum aliquotiens sumptū reddit excessus. pportionalitas nō p simili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamē vñū sumitur p reliquo. Unde pportio large pōt sumi p quacūq; habitudine: vbi etiā ē cōueniētia fm analogiam. Locus a pportōne ē habitudo vnius pportionabilis ad reliquū: vt sicut se habēt qtuor ad duo: ita sex ad tria. sed quattuor ad duo ē pportio dupla: sex ad tria ē pportio tripla. Maxima De pportionabilibus idem est iudiciū. Et p hunc locum pōt argui a trāsmutā pportione: qz fm Euclidem: Si alique

quātitates pportionabiles fuerūt pmutatē pportionabiles erūt: vt sicut se habēt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igit compando primū ad tertium: et secūdū ad quartum: sicut se habēt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est pportio sexqūaltera: ergo duo ad tria erit pportio sexqūaltera. Differt autē locus iste a loco a simili: qz similitudo ppe dicit cōueniētiā in qualitate. Est em̄ silitudo reꝝ pmutū eadē q̄litas: licet possz extendi ad qualitātē eēntialē. An dē auc. qz in loco a simili accipit comparō fm similitudinē inherentiū. Inherētia enim ppe reꝝ pmutū in accūtabilibus: licz large extēdat ad q̄litates substantiales. In ac cidentia autē sensibilibz ē qualitas: iō magis pcepit ipam inherere. pportio autē dicit comparationē quātitatū: ⁊ large extendit ad similitē habitudinē quarūcūqz rerū: vbi etiā nulla ē cōuenientia in q̄litate eēntiali vel accūtabili: sꝫ tū fm ana logiam.

¶ Alterius determinat auctor de loco a transumptōne. Est autē duplex transumptio: Quedā est qn vna dictio vel oratio significans vnū transumit ad significan dū aliū ppter similitudinē in eis reptā: vt ridere: qd significat risum p os emittere transumit ad florem: qz vtrūqz ē gaudio: sū: et ista transumptio ptinet ad sophisti cū. Alia ē transumptio qn nomē magis notū sumit p noīe min⁹ noto: vt si ponatur sapiēs p philospho: ⁊ ista ptinet ad dialecticū. Locus a transumptōe est habitudo nomis magis noti ad nomen minus notū: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiēs currit: ergo phus currit. Maxia Quicqd cōuenit alicui sub noīe magis noto: cōuenit ei sub nomē minus noto. Et differt locus iste a loco a nomis interpretatiōne: qz ibi accipit diffinitio nomis: hic autē nomē magis notū p min⁹ noto. ¶ Circa qd notandū qz fm aliquos iste locus est idē cū loco a nomis interpretatiōne: qz transumptio ⁊ transumptū eadē rez interpretat: sicut interpretatio ⁊ interpretatum. Alij dō sequētes auc. distinguūt locū

istum ab illo: qz in loco a nomis interpretatiōne sumit diffinitio nomis q cōvertitur cū interpretatiō. In hoc autē loco nomē magis notū sumit p nomē min⁹ noto: sine imprē eadē rem pueritibilr siue f. ¶ Demū determinat auctor d loco ab auctoritate. Est autē auctoritas iudiciū sapientis vel experti in sua arte: vñ auctoris iudicio denotat locus iste. Loc⁹ ab auctoritate ē habitudo auctoritatis ad illū qd p eā pbat. et tenet affirmatiue: vt phus dicit celū esse volubile: ergo ē volubile. Maxia: Quilibet expertus in sua scientia credendū ē. Qd ē intelligēduz de his q dicitur ab experto in qntū expert⁹. Et ideo nō sequitur: Aristot. dicit nōm nō incepisse: sꝫ mūd⁹ nō incepit. Mō enim Aristot. sunt expertus in omnibus dictis suis. Iste autē locus nō tenet negatiue. vñ nō sequitur: Aristot. nō dicit esse decem orbes celestes: ergo nō sunt. De hoc dicit frater Ocham q locus ab auctoritate ē debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo nō sequitur: Aristotiles dicit hoc: ergo est verum: qz tpe decipi potuit. Nec sequitur Astrologus dicit sic: ergo ita ē. qz quilibet astrologus decipi et decipi potuit. Multi etiā putantur experti qui nō sunt: ⁊ licet habeāt memoriā eorū que videntur vel audierūt: de his tamē certū iudiciū non habēt. Multi namq memoriā vigentes habent iudiciū valde debile: verumtamē qui experti cōmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eorū non spernantur nec repro bentur: nec negētur anteq cōstiterit q sint dissona veritati: sed suspensa teneat sententia: siue sint dicta antiquorum: siue modernorum.

Equitur de locis medijs. ⁊c.

¶ Post q auctor determinauit d locis extrinsecis: hic cōsequēter determinat de locis medijs.

¶ Prius autē auctor determinat de locis extrinsecis q medijs: qz intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Spōsita autem iuxta se posita magis elu

Tractat⁹ De loco a coniugatis. De casibus. a diuisi.

rescūt. Quid aut sit locus medicus dī-
cū ē prius: et diuiditur p locū a cōiuga-
tis: a casibus: et a diuisione. Coniugata
sunt abstractum et cōcretum. Abstractū
dō dicitur principale: et cōcretū dicitur sup-
tū qz sumit ab alio: vt album ab albe-
dine. Que dicuntur cōiugata ppter con-
nexionem quā habēt adinuicem. Signi-
ficāt em licet a lio mō. qz pcretū signifi-
cat formam cū cadētia siue inherētia ad
subiectū: absolutū dō sine tali cadētia.
¶ Locus a cōiugatis tenet affirmatiue:
vt albedo ē color: ergo album ē colora-
tum. Maxima: si abstractum dicatur de
abstracto: et concretū de cōcreto et ecō-
uerso. ¶ Circa qd notandū qz hec n̄ ha-
bet veritatē in concretis de genere sub-
stantie. Nō n̄ sequitur: hō ē animal: ergo
humanitas ē animalitas. Itē nō tenet
iste locus nisi in p̄dicamētis p se. Unde
nō sequitur: album ē quātum: ergo al-
bedo est quantitas. Notandū insuper
qz abstractū pōt dupliciter considerari.
vno mō vt informat suū subiectū. et dat
ei esse: et sic ab abstracto ad concretum ē
locus a causa formali ad suū effectum.
Alio mō inquantū p̄inet cōuenit cū ip-
so: et partim differt: et sic sumit ab eis lo-
cus a cōiugatis. Casus dicuntur pcretūz
cum aduerbio: q̄ dicuntur casus: qz cas-
dunt ab abstracto: vt bonum et bñ a bo-
nitate: licet aut in coniugatis vnum ca-
dat ab alio: nō tamē ambo a tercio. Lo-
cus a casibus ē habitudo vnius casuum
ad reliquū: vt iustum est bonum: q̄ quod
iustum fit bene fit. Maxima. Si concre-
tum asseratur de concreto: et aduerbiūz
de aduerbio.

Disputationum alia fit p ne-
gationē: vt sortes aut ē homo: aut non
homo. Alia fit p affirmationem: et hec
fit tribus modis per se et tribus modis
per accidens. Primus modus per se ē
diuisio generis in suas species vel diffe-
rentias: vt animalium aliud rationale:
aliud irrationale. vel animalū aliū hō
aliud brutum. Secundus ē diuisio toti⁹
integralis in suas partes. vt dom⁹ alia

pars est tectum alia fundamētū. et. Ter-
tius est nomis in significatiōes: vt canis
alius latrabilis alius piscis marini: ali-
us sydus celeste. Et notādum qz licet si
gnificata accidunt voci fm se cōsiderate
vt ē quedā qualitas. de tertia specie q̄ll-
litas continētur tñ p se sub ea inq̄ntus
est significatiua.

Disputatio etiā p accēs ē triplex: q̄daz
em ē subiecti in accētia: vt animalū: ali-
ud sanum: aliud egrum. Secūda ē acci-
dētis in substantia: vt sanorū aliud hōz
aliud brutum. Tercia ē accētis ī accidē-
tia. vt sanorū aliud ē albū: aliud ē nigrū.
Et dī hec diuisio p accēs: qz mēbra di-
uidentia accidunt diuisio: nec p se conti-
nentur sub eo. Locus a diuisione ē ha-
bitudo vnius diuidentū ad reliquū. et
tenet affirmatiue et negatiue qñ diuisio
fit p duo membra immediata: vt hō est
animal rationale vel irrationale. sed est
animal rationale ergo nō ē irrationale.
Sortes ē homo vel non homo: sed non
est nō homo ergo ē homo. Maxima: po-
sito vno cūdiuidentū immediatoz in ali-
quo subiecto ab eodē remouet reliquū.
et remoto vno ponit reliquum. Et h⁹ hz
x̄tatem qñ vñ diuidentū asserit vel ne-
gatur de aliquo cōtento sub diuisio. et iō
nō sequitur. Lapis nō est animal ratio-
nale: ergo ē irrationale: qz lapis nō con-
tinetur sub animali. In diuisione autēz
que p̄inet plura mēbra bene arguit af-
firmatiue sed nō tenet negatiue nisi a ne-
gatione sufficienti terminorum ad posi-
tionem vnius. vt sortes nec est alb⁹ nec
rubeus nec viridus. et sic de alijs medi-
js coloribus: ergo est niger. Et notādūz
qz membra diuidentia alicuius diuisio-
nis possunt dupliciter considerari. vno⁹
fm rationes proprias eorum: et sic sunt
opposita vel dispersa. Et ab ipsis sumit
locus extrinsecus. Alio modo conside-
rantur inquantū partim conueniūt euz
diuisio et partim differunt. et sic faciūt lo-
cum a diuisione.

¶ Explicunt loci dialectici.

Incipiunt fallacie.

Syllogismoꝝ, 22.

Syllogismoꝝ, 22. Post q̄ auctor determinauit in p̄cedētib⁹ de syllogismo dialectico: hic cōsequēter determinat de syllogismo sophistico. Accutus euidētiā diuidit syllogismum in demonstratiuum dialecticū et sophisticum. Syllogismus demonstratiuus ē qui ex primis veris ē syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et vera principium sue cognitionis sumpserūt. Demonstratio enī aliquādo fit ex principijs simpliciter primis que cognoscunt cognitionis terminis ita q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs p̄ioribus: et quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis veris. Aliquādo vero demonstratio fit ex principijs que non sunt simpliciter p̄incipia respectu aliquorum: sunt tamē conclusiones respectu p̄incipioꝝ primorū: ut dictum est secūdo capitulo de locis dialecticis. et quo ad hoc dicitur aut ex talibus que per aliqua p̄ma et vera p̄ncipiū sue cognitionis sumpserūt. Talia enī licet non sint simpliciter prima: tamen euidēter possunt demonstrari ex primis p̄ncipijs. Notādū autē q̄ in demonstratiōe propter quid et potissima diffinitio subiecti ē medium ad probandum passionē de subiecto. Et ideo de tali dicit Arist. primo posteriorum q̄ augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latus. Cum enim vnus rei sit tantum vna diffinitio quiditativa nō poterit in tali demonstratiōe eadem passio p̄bari de subiecto p̄ plura media. Et ideo demonstratiōes nō augentur seu nō multiplicātur p̄ media: sed in post assumendo bene multiplicāntur: videlicet sumendo sub minorē extremitate: ut si arguatur sic: Omnis substantia corporea animata sensibilis ē cognotabilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilis: ergo omne animal ē egrotabile. At tūc p̄ multiplicari hec demonstratiō sumendo sub animali aliquod inferius

sic arguendo Omne animal est egrotabile: omnis homo ē animal: ergo omnis homo est egrotabilis. Potest etiā multiplicari in latus assumendo vici⁹ plures species contentas sub animali: ut equ⁹ est animal: ergo equus ē egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogismū autē demonstratiuum generatur in nobis scientia.

Demonstratio enī ē syllogismus faciēs scire. Hoc autē non intelligitur de scientia cōmuniter sumpta: que ē apprehensio veritatis qualitercūq̄ se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que finis. Seco. in prologo p̄. sen. est cognitio certa absq̄ deceptione vel dubitatiōe. de cognitio necessario causata a causa euidēte per discursum syllogisticum. hoc apparet ex diffinitione scire primo posteriorum: vbi dicit q̄ scire opinamur vnum quodq̄ simpliciter et non sophistico modo qui est secundum accidens cū causam arbitramur cognoscere propter quā res ē et quoniam illius rei est causa et nō est cōtingere aliter se habere: vbi per illud quod dicitur et nō sophistico modo q̄ ē finis accidens: excluditur omnis incertitudo et cognitio apparens et finis quid. Per hoc autē q̄ dicit arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidens p̄ncipioꝝ. Per hoc autē q̄ dicitur et q̄ nō illi est causa denotat applicatiō p̄ncipioꝝ ad conclusiōes p̄ discursū syllogisticū. Per hoc at q̄ dicit nō p̄tingit aliter se habere notat necessitas conclusiōis: vbi est necessaria p̄mixtiō p̄dicati ad subiectū: et sic est imutabilis veritatis quātū ad eē q̄ dicitur et se ē variabilis: ex q̄ inferit p̄b⁹ q̄ demonstratio p̄ quā gnāt scia ē ex p̄mis imeditatis p̄iorib⁹ notiorib⁹ causisq̄ conclusiōis. Per p̄ma intelligit p̄ncipia q̄ sunt imeditata: et p̄pōs p̄ se notas non indigētes p̄ alijs p̄bari: q̄ sunt p̄ores nā et notiores ipa conclusiōe cū depēdeat ab ipsis.

Syllogismus dialectic⁹ ē q̄ ex p̄habilib⁹ est syllogizatus. Sūt autē p̄habilia q̄ videtur omnib⁹ aut plib⁹ aut sapiētib⁹. Aliq̄ nāq̄ apparēt et a oib⁹: ut q̄ ois mīr vult gē filiiū. aliq̄ et a oib⁹ s̄ plib⁹: ut q̄ om

Tractatus De syllogismo dialectico. sophistico.

nis homo desiderat scire. Alia vero sapientibus solū: ut quod sol sit maior tota terra. Per syllogismum autem dialecticum generatur opinio qua quis adheret alicui parti contradictionis cum formidat de opposito: et licet iste syllogismus aliquando pcedat ex necessarijs sicut de monstratis: non tamen ex euidenter notis.

Syllogismus sophisticus est qui apparet esse syllogismus: et non est. vel qui est syllogismus: sed non est conueniens rei.

In hac diffinitione ponuntur due partes. Prima est quod syllogismus sophisticus apparet esse syllogismus et non est. In qua denotatur syllogismus peccans in forma. Talis enim non est syllogismus: quia in ipso non seruatur forma syllogistica secundum debitum modum et figuram: ut homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Secunda pars huius diffinitionis est quod syllogismus sophisticus est qui est syllogismus: sed non conueniens rei.

In quo tangitur syllogismus peccans in materia quando videlicet aliqua premissarum est falsa: Talis enim licet strere syllogismus: quia in debito modo et figura: non tamen est conueniens rei. quia non pcedit ex probabilibus realiter sed tantum apparere. ut omnis homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Aliquis vero syllogismus peccat in utroque: videlicet in materia et in forma: ut omnis homo est animal: nullum risibile est homo: ergo nullum risibile est animal: qui quidem peccat in materia: quia minor est falsa: et in forma: quia disponitur in prima figura: in qua minori existente negativa nihil sequitur.

In presenti igitur tractatu agitur de syllogismo sophistico quantum ad eius compositionem et solutionem qui dicitur tractatus fallaciarum. quia sophista per huiusmodi syllogismum intendit fallere respondentem. Et est iste tractatus utilis: quia non potest malum euitari nisi cognoscatur. Per huiusmodi namque tractatum potest studiosus deprehendere omnes defectus argumentorum peccantium in forma in quacunque materia fiant. Dicitur

etiam de syllogismis sophisticis elenchis: id est apparentibus et non existentibus. Aerius enim elenchus est syllogismus contradictionis conclusionis. Sophista autem non vere sed apparenter tamen infert contradictionem conclusionis respondentis. Dicitur quoque syllogismus sophisticus apparens et non existens: non quod sit non ens simpliciter: sed quod non est talis qualis apparet esse. Apparet enim esse dialecticus et non est: sicut auricula licet sit aliquid ens existens: non tamen est auris quod apparet commune.

Notandum insuper quod licet habitus logicus qui docet compositionem syllogismum sophisticum et ipsum soluere sit habitus scientificus: Sophista tamen secundum ipsum non est sciens: quod est intelligendum quantum ad habitum generatum per syllogismum sophisticum. Per ipsum enim non generatur habitus scientificus: sed talis syllogismus ordinatur ad deceptionem respondentis et apparentem scientiam opponentis.

Item notandum quod ad syllogismum sophisticum potest reduci syllogismus falsigraphus: qui scilicet procedit ex principijs alicuius scientie male intellectis. exemplum. principium est in geometria: circulus est figura plana vnica linea contenta: in cuius medio est punctus: a quo omnes linee ducte ad circumferentiam sunt equales. Si igitur aliquis ab illo puncto qui dicitur centrum circuli ducat duas lineas ad circumferentiam vnā recte et aliam tortuose: et arguat sic. Omnes linee ducte a centro circuli ad circumferentiam sunt equales: linea recta et curua sunt huiusmodi: ergo sunt equales: talis facit syllogismum falsigraphum: pcedendo ex illo principio male intellecto. Illud enim principium intelligit in lineis rectis: et ipse arguit ex vna linea recta et alia curua. quia vero syllogismus est instrumentum disputationis: syllogismus quidem demonstratiuus est instrumentum disputationis doctricae. dialectice autem disputationis dialectice reperiuntur et sophisticae disputationis sophisticae: id autem praeuenienter describit disputatio.

Disputatio est actus syllogisticus unius ad alterum ad propositum ostendendum.

Circa quod notandum quod aliter disputatio est actus syllogisticus siue factus per syllogismum: et aliter est actus unius ad alterum: seu opponētis et respondētis. Est enim actus syllogismi ut instrumenti per quod fit disputatio: et actus proponentis et respondētis: ut efficientis principalis: et talis actio ordinatur ad propositum ostendendum seu aliquid concludendum secundum quattuor fines ad quos ordinatur iuxta eius quattuor species: que sunt doctrinalis: dialectica: temprativa et litigiosa seu sophistica. Disputatio doctrinalis est que ex propriis principiis alicuius scientie syllogizat. et non ex his que videntur respondentis. Cum enim doctrinalis sit generativa habitus scientie per syllogismum demonstrativum oportet quod procedat ex principiis scientie que generatur siue videatur siue non. Et in ipso addiscendum oportet credere magistro docenti.

Disputatio dialectica est que ex probabilibus et collectivis contradictionum. procedit namque ex probabilibus: quod ordinatur ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: et sic est collectiva contradictionum: quod ex probabilibus potest argui ad utramque partem contradictionis: et licet huiusmodi disputatio non possit generare opinionem de duobus contradictoriis in eodem tempore et respectu eiusdem quod nullus potest simul contradictoria opinari: bene tamen potest in diversis temporibus et etiam in eodem tempore respectu diversorum. Dicitur etiam collectiva contradictionum: quod potest causare ambiguitatem de utroque contradictorio: licet autem disputatio dialectica ordinatur ad generandum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam vel scientiam ad quam opinio disponit.

Disputatio temprativa est que ex his que videntur respondentis syllogizat: et quod necesse est illud scire quorum se simulat habere scientiam. Cum enim talis disputatio sit ad habendum experientiam de scientia

respondentis: et huiusmodi experientia sumatur arguendo ab his que videntur respondentis: oportet in hac disputatione procedere ex his que sibi sunt probabilia: siue sint vere probabilia siue apparenter. Et quod patet quod non solum syllogismus dialecticus sed etiam sophisticus potest esse instrumentum disputationis. Et quod in qualibet scientia presupponuntur principia communia et ignorantem communia: necesse est propria ignorare: ideo hec disputatio habet fieri ex propriis communibus que necesse est illum scire qui habet aliquam scientiam si etiam examen fiat in propriis oportet etiam tendendum scire propria.

Disputatio sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizat. Cuius ratio est: quod ipsa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente: et deceptionem in respondente. Quod habet fieri procedendo ex apparentibus: et ordinatur ad quinque metas: de quibus communiter dicitur. Talis etiam disputatio dicitur litigiosa propter commotionem ad iram et iram. Et notandum quod iste quattuor species non sunt proprie species disputationis: sicut nec syllogismus sophisticus peccans in forma est species syllogismi. quod ratio seu definitio syllogismi sibi non convenit: quare non est proprie syllogismus: sed paralogismus seu apparens syllogismus. Sic etiam definitio disputationis non convenit disputationi sophistice. dicitur igitur species large et modi seu materies: et licet non sint nisi tres species syllogismi secundum triplicem materiam syllogismi. Syllogismus enim demonstrativus procedit ex necessariis et evidentibus. Dialecticus autem ex probabilibus. Sophisticus vero ex apparentibus. Proponitur tamen quattuor species disputationis iuxta eius quattuor fines. Disputatio enim doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam: Dialectica ad opinionem. Temprativa ad scientiam experiendam in respondente: et sophistica ad apparentem scientiam opponentis et deceptionem respondentis: licet autem apparens scientia sit finis principalis

Tractat⁹ De metha redargu. falsi. inopia. soleo. et nuga.

palis sophiste: sunt tamē alij quinque fines minus principales ordinati ad illū finē Sophista enim non ducit aliquem ad alios fines minus principales: nisi ut appareat esse sapiens: et illi fines dicuntur methē. Et autem metha inconueniens ad quod opponens sophista nititur ducere respondentem: quod quidem dicitur metha transumptiue. Metha est. ppe dicta est terminus alicuius spacij: et dicitur de metior: metiris: qz p tales terminos metitur quantitatē agri vel alicuius spatij. Metha igitur disputatōis sophisticē ē terminus ultra quem non procedit disputatio sophistica: sed ipso habito cessat disputatio: et sunt quinque: scz redargutio: falsū: inopinabile: soleocismus: et nugatio. Redargutio ē pnegati concessio: et p concessi negatio vi argumentatōis: et in eadem disputatione. et dicitur in argumentationis: qz si aliqz volūtariē sustineat cōtradictoria: non ppter hoc dicitur redargutus. Si etiam in diuersis disputationib⁹ hoc fiat: non ppter hoc reducitur ad metham redargutōis: qz nō ducitur ad inconueniens apparens astantibus. Falsum ē manifeste falsi concessio: ut si concedatur ignē non esse calidum. vñ licet sophista ducat respondentē ad falsum occultū: nō ppter hoc ducit ad methā falsi: ut si faciat sibi concedere qd sol sit minor tota terra. Inopinabile ē quod contra opinionē omnium aut plurium: et maxime sapiētium: ut matrē nō diligere filium. et hec dicitur metha a metha falsi: qz licet omne manifeste falsum sit inopinabile: nō tamē omne inopinabile ē manifeste falsum: imo multa inopinabilia que scz sūt cōtra opinionē plurium sūt vera: ut patet in theologia et philosophia de opinione cōmuni et opinione doctoris subtilis. Soleocismus ē vitium in oratione contra regulas artis grāmaticę factum: ut si aliquis ducat ad concedendū istam: vir mea: sponsa meus: ducit ad methā soleocismi: et ppter ad grāmaticū inq̄ntum dicit incongruitatem orōis: ad locū autē inq̄ntū impedit veritatem ppositōis.

Nugatio ē vnus et eiusdem in eadē pte oratōis inutilis repetitio: ut dicēdo hō currit. et dicit in eadē pte: qz si in diuersis ptribus fiat nō erit nugatio: ut hō est homo. et dicit inutilis: qz si fiat causa ornatus vel exp̄ssionis maioris non ē nugatio: ut deus deus meus.

Fallacia. et. Postq̄ auctor determinauit de syllogismo sophistico et eius methis: cōsequēter determinat de locis sophisticis seu fallacijs. Et primo ponit fallaciā in cōmuni dicens qd fallacia est idoneitas ad decipiendum faciens credere de non ente qd sit ens: vel de ente qd sit non ens mediante fantastica visione. Circa qd notandum qd fallacia dupliciter capitur. Ano⁹ passiuē: scz que est ex deceptione illi⁹ qd palogizatur. s. respondentis: et tunc definitur sic. Fallacia ē deceptio imput in arte sophistica ppter ignorantia artis sophisticę. Alio modo capitur fallacia pro causa huius deceptionis: scz p loco sophistico in quo fūdatur argumenta sophistica. et ista sumitur in hac diffinitione. Alterius sciendū qd in omni fallacia ē duplex causa: scz apparentie: que mouet ad credendum illud quod fī est. et causa defectus que facit creditum esse falsū: et latet sub causa apparentie in fallacia equocatōis. Causa apparentie ē vnitas vocū cui videt correspondere vnū significatū sub qua latet cā defectus: scz pluralitas significatorū. Rōne igitur cause apparentie fallacia seu locus sophisticus hz qd sit idoneitas decipiēdi: qz tali apparentia in dictōibus vel rebus sumit p intellectū discurrētē aptitudo ad decipiēdū sicut a loco dialectico elicif cōueniēs argumentū: hoc aut sit mediāte fantastica visioe siue cognitione intellectus misti et alligati fantasie qua sepe decipitur: nō aut intellectus pure et inuisus. Fallacia aut in cōt diuidit p fallacias in dictōes: et p fallaciā extra dictionē. Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa apparentie sumit ex pte dictōis: cui⁹ multitudo significatorū sepe ignorat: et sumit b dictō

De fallacia, multiplici, actuali, potēiali, fāstifico, et equo. VI

nō p voce incomplexa tñ: s; p voce significatiua q̄ dī vel pferē siue cōplexa: siue incomplexa. An fm Aris. Fallacia in dictōe sumit qñ ex eisdē dictōibus vl orōib⁹ nō idē significam⁹. hñdī aut fallacie sex sūt spēs. s. equiuocatio: amphibologia: compositio: diuisio: accētus: et figura dictōis. Fallacia extra dictionē est cui⁹ causa appēntie nō sit ex mltitu dine dictionū: s; sumitur ex pte rerū q̄ multiplices habitudines ignorātur nō quidē ex pte rerū absolute: sed vt significānt p voces: et tales fallacie sūt septē: scz accētus fm qd ad simpliciter: ignorātia elenchī: petitio principij. pñs nō cā vt causa: plures interrogatōes vt vna: et magis dicē fallacia extra dictionē q̄ fallacia rei: qz res nō cadūt in diffinitōe nec causant deceptionē respōdentis nisi p relatōes ad vōcēs: licet etiā res ordie nature pcedant dictōes: qz tñ res nō cadūt in disputatōe nisi p voces et dictōes ideo pñs agit de fallacijs in dictōe q̄ extra dictionem. Et notandū q̄ fallacie nō dicūt in dictōe aut extra dictio nem cā defect⁹ ex pte eaz cum in omni bus sit cā defect⁹ ex pte rei: vt patet i equoatōne vbi causa defectus est diuersitas significatoz que se tenz ex parte rei. Quia nō numerus fallaciā in dictōe sumitur fm diuersos mōs multiplicis: ideo auctor consequenter de ipis determi nat. Est autē multiplex dictio vl orō vere vl apparēter plura significans. Et dicitur multiplex: quasi mltiplicans in vnū. et est triplex. s. multiplex actuale: potēiale: et fāstificum. Multiplex ac tualē est dictio vel oratio vna fm subaz et fm modum pferendi diuersa signifi cans. Dictio in equiuocatōne: vt diuis. Orō in amphibologia: vt liber Aristo. Circa quod notandum q̄ littere et sylabe sunt materia seu substantia dictōis et dictiones sunt materia oratōis. Modus aut pferendi in proposito se habet vt forma. Vbi est ergo vnus modus pferendi: vbi est vna forma: et qz a forma sumitur actualis vnitas rei: ideo talis

vox ē actualiter vna. Multiplex igitur actuale ē dictio vel oratio actualiter vna multa significās. Multiplex potēiale est quādo dictio vel orō eadem fm sub stantiam: et diuersa scdm modū pferendi diuersa significat: dictō in accentu: vt populus. hec dictio prima longa signifi cat arborem: et pma breui significat col lectionem hominum: iuxta illum Xluz. Populus ē arbor: populus collectō gē tis. Exemplū de orōne in compōne et di uisione: vt quicqd vult: semp est. qz hec orō aliud significat si fiat punctus ad vi uit: et aliud si fiat punctus ad semp. Est igitur multiplex potēiale qñ vox potē tialiter vna plura significat. que dicitur potētialiter vna: qz tñ ē ibi vnitas ma terte et non forme seu modi proferendi. Multiplex fāstificum ē qñ vox vnum significans videtur aliud significare. pp ter cōuenientiam ei⁹ cum alia dictione: scz vlgere significat qualitatē: qz signifi cat habere vigorem. qz nō sūt termināe sicut agere videtur significare actionem Et dī multiplex fāstificū: qz tal dictio nō habet plura significata fm veritatez s; fm apparētiā. Dicē enī fāstificū a fānos qd ē appitio. i. ppo alio hz q̄ sic.

Equiuocatio: et
Post q̄ auc. determinat d fallacijs in gnali: h pñter determi nat de ipis i spēali. et pmo de eq uocatōe: q̄ scz peccat fm mltiplex actua le dictōis. Fallacia aut equocatōis ē idoneitas decipiēdi pueniēs ex actuali vnitate dictōis pla significātis. Cā appen tie h⁹ fallacie ē vnitas vōcōis pla signifi cātis ppter quā vnitatē credim⁹: q̄ sic dictio ē actualit vna: q̄ etiā habeat vni cū significatū. Cā defect⁹ ē plitas significatoz. Hui⁹ fallacie tres sūt mōi. Prim⁹ est qñ vna dictō eq pncipalit plā signi: cuiusmōi ē equocu a casu: ita q̄ nō impōit ad significandū vnū p cōpationē ad aliū: si ue sit ab vno auctore imposita ad significā siue a diuers. vt eq⁹ vno significat quoddā aīal. alio⁹ sit illū q̄ fac iusticiā et eq̄tatē. et fm hūc mōm palogizat sic: oīs eq⁹ ē aīal

irrationalis: iudeus ē equus: q̄ iudeus ē aīal
 irrationalis: q̄ sic soluitur: vtraq; p̄mis
 sarum ē duplex. Si enī in vtraq; capia
 tur equus pro illo animali: tūc maior ē
 vera: et minor falsa: et sequitur cōclusio
 falsa: et syllogismus est bonus: sed pec
 cat in materia. Si vō i vtraq; capiat
 equus p̄ illo qui exercet iusticiam etiā
 syllogismus est bonus: sed maior est fal
 sa. Si autē in maiori sumatur p̄ illo anīa
 li et in minori p̄ illo qui exercet iusticiā
 sic ambe p̄misae sunt vere: sed non sequi
 tur conclusio. Tūc enī cōmittitur falla
 cia equiuocatōis p̄pter equiuocationē
 medij. vñ discursus non valet: q̄ ibi nō
 est vnitās medij s̄m rem: sed arguitur i
 quattuor terminis. Similiter arguitur
 sic. Omnis canis currit: bellua marina ē
 canis: ergo bellua marina currit: et pōt
 solui vt p̄cedens. Vtraq; enī p̄missarū
 est duplex ex eo q̄ hoc nomen canis vno
 modo significat canem latrabilem: alio
 modo canem marinum vel sydus cele
 ste. Si autē vtraq; p̄missarū sumatur pro
 latrabili: tūc minor ē falsa. si vō sumat
 p̄ cane marino: maior est falsa. Si autē
 in maiori sumat p̄ vno: et in minori pro
 alio: cōmittitur hec fallacia: et discurs⁹
 nō valet: q̄ medium variatur: et sic ar
 guitur in quattuor terminis. Multa ex
 empla huiusmodi ponūtur in textu. Et sic
 arguit q̄ illa maior omnis canis currit nō
 est distinguenda sed simpliciter falsa: cū
 omnis distribuatur li canis p̄ omnibus sup
 positis. Respondeo q̄ ly canis ibi distri
 buitur p̄ omnibus suppositis vnius su
 orum significatorum nō p̄ suppositis om
 nium suorum significatorum: et causa hu
 ius est: q̄ terminus equiuoc⁹ nō pōt di
 stribui vnica distributōe p̄ suppositis
 plurium significatorum: cum vnitās distri
 butionis p̄supponat vnitatem significa
 tionis: ideo s̄m q̄ ille terminus p̄r capl
 pro diuersis significatis pōt diuersimod
 de distribui p̄ suppositis. Unde talis p
 positio ē distinguenda. Secund⁹ mod⁹
 est in equiuoco a consilio seu trāsūpōne
 quod quasi idem ē. Dicitur autē equiuo

cum a consilio q̄ significat plura nō ēq̄
 primo: sed significat vnum principalitē:
 aliud vero minus principaliter ad quod
 significandum imponitur. Transump
 tio vō vt ibi sumitur est q̄ dictio signi
 ficans vñū proprie transumitur ad signi
 ficandū aliud improprie p̄pter quandā
 similitudinem in eis repertam: vt ride
 re significat actum oris: et transumitur
 ad significandum floriditatem prati. q̄
 vtrunq; est gaudiosum: vñ pōt sic argui
 Quicquid ridet habet os: pratum ridet
 ergo pratum habet os. Istō sequit: q̄ ri
 dere alio mō sumit in maiori: alio mō i
 minori. vel sic: quicquid currit habet pe
 des: secana currit: ergo habet pedes. nō
 sequitur: q̄ maior est vera accipiendo
 currere pro motu pedū: minor vō acci
 piendo currere p̄ veloci fluxu aq̄. et sic
 mediū variat. et arguit in q̄ttuor terminis
 Tert⁹ modus ē q̄n compositū pla signi
 ficat: simplex vō vñcū solū. vt mortale
 significat potens mori: immortale autē
 pla significat. q̄ negatō pōt ferri ad pos
 se vel ad mori. Tūc primo mō tñ valet.
 sicut nō potens mori: vt ds. Secūdo tñ
 valet sic potens nō mori: vt Adam i sta
 tu innocentie. et s̄m hanc sic paralogiza
 tur. Omne immortale ē ppetuū: omne po
 tens nō mori est immortale: ergo potens
 nō mori ē ppetuū: discursus nō valz. q̄
 maior nō est vera nisi de immortalī pmo⁹
 sūpto: minor autē de immortalī secūdo mō
 sūpto. et idō cōmittit fallacia equocatō
 nis p̄pter variationē medij. Similiter
 possz argui de h⁹ terminō incorruptibi⁹.
 in h⁹ tertō mō p̄nt pōl paralogismi q̄ si
 unt rōe ampliatiōis terminōz: vt subicm
 in ppōe de p̄terito p̄r sumi p̄ his q̄ sūt
 vel fuerūt: et in ppōe de futuro p̄ his q̄
 sūt vel erūt: vt si arguat. Quicunq; sa
 nabatur sanus ē: laborās seu languēs sa
 nabatur: ergo languens sanus est. nam
 illa minor languens sanabatur ē distin
 guenda eo q̄ iste terminus languens p̄r
 supponi p̄ his q̄ nūc sūt lāguētes deno
 tando q̄ iste q̄ nūc ē languēs sanabatur
 et tūc discursus est vniuocus: sed minor

est falsa. Vel p̄t supponere p̄ illis q̄ fuerūt languētes: vt denotetur q̄ iste q̄ fuit languēs sanabatur: t̄ tūc minor ē vera: sed discursus nō valet: q̄ iste terminus ī cōclusiōe sumit̄ p̄ tpe p̄nti rō ē illius verbi est: et sic nō sumitur eodē mō ī p̄missis et ī cōclusiōe. Et ideo cōmittitur hec fallacia fm̄ hūc modū. Iste sūt distinguē de: vidēs fuit cecus: cecus erit videns. Et̄ fuit impossibile: impossibile erit ve rū: Loquēs fuit mutus: mutus loquit̄ et consimiles. Et ideo penes istū modū peccat sophista posito casu q̄ nō fueris ī ytalīa: hec tu n̄ fuisti ī ytalīa sit vera: igit̄ aliquod verum sit impossibile. Iste est: vidēs iste erit cecus: igit̄ aliq̄s cec⁹ erit vidēs. Sor. viuet: sor. erit mortu⁹: ergo aliq̄s mortuus viuet. Cōclusiōes talīū sophismatū sūt distinguēde cōiter fm̄ q̄ subā p̄nt sumi p̄ his q̄ sunt: et tūc sūt falsæ: et nō sequantur ex p̄missis cū ter mini nō supponantur p̄ eodē tpe ī p̄missis et cōclusiōe. vel p̄nt accipi p̄ his q̄ fuerūt q̄ntū ad cōclusiones de p̄terito. vel p̄ his qui erūt q̄ntū ad p̄pones de futuro: et tūc sūt discursus boni et cōclusi ones vere. Et̄ hec p̄positio aliqd̄ verū fuit impossibile ē. Nā subd̄ accepto p̄ eo q̄ fuit ver⁹: et est falsa subiecto accepto p̄ eo q̄ ver⁹ ē. et sic de similibus. Circa qd̄ notandū: q̄ isti paralogismi p̄nt poni ī primo mō huius fallacie et ī tertio. vñ ille paralogismus: quicumq̄ sanabatur: et̄: ponit̄ ab auctore ī primo mō: a p̄bo Nō ī tertio. Spectat namq̄ ad primū modum: q̄ licet illa dictio laborās non significet principaliter plura cū signifi cat: tūc eq̄ p̄mo plā tpa. In tertio aut̄ mō p̄nt poni q̄ illa dictio simplex seu per se posita nō cōsignificat plura tpa: sed cō posita: seu cū alijs dictiōibus posita: vt pote ip̄a posita cū verbo p̄teriti t̄pis con significat tempus p̄sens et p̄teritū. Et̄ aut̄ cōsignificare cū principali signifi cato aliqd̄ imptare: vt principale signifi catū de laborās ē labor vel langor: et vltra hoc imptat certas differētiās tem

poris fm̄ exigentiā verbi cui addit̄. Itē notandū q̄ ī istis paralogismis quādo est equiuocatio ī medio q̄ ponit̄ ī vtrā q̄ p̄missarū: est distinguēda vtrāq̄ p̄re missarum: sed qū est equiuocatio ī ma iori extremitate solū debet distingui ma ior p̄pō. et cōclusio ī qua ponit̄ maior extremitas: et qū est equiuocatio ī minori debet distingui minor cum conditiōe.

Amphibologia. et c.

Post q̄ auct. determinauit de fallacia equiuocationis q̄ sit fm̄ multiplex actuale dictiōis hic consequēter determinat de fallacia amphibologie que sit fm̄ multiplex ac tualē oratiōis. Est aut̄ fallacia amphibo logie idoneitas decipiendi pueniēs ex vnitāte orōnis fm̄ substantiā seu materi am et fm̄ modū p̄ferendi seu fm̄ formā diuersa significantis. Causa apparentie est actualis vnitās orōis cui videt̄ corre spondere vñ significatū. Causa defect⁹ est multiplicitas significatorū: et dicitur amphibologia ab amphī quod est dubi um: et bole quod est sententia: quasi du bīa sententia. Huius fallacie ponuntur ab Aristotile tres modi consimiles mo dos equiuoca:ōis. Primus modus est quādo oratio vna actualit̄ significat plā eq̄ p̄mo: vt liber Aristō. vno mō idem ē q̄ liber factus ab aristotile: et sic iste ge nitiuus aristō. cōstruit̄ cū illo ntio liber ī habitudīe causę efficiētis: alio modo idem ē q̄ liber possessus ab Aristō. et sic iste genitiuus cōstruit̄ cū habitudīe pos sessoris: et formā sic paralogism⁹. Quic quid ē aristō. possidet̄ ab arist. Iste liber ē aristō. ergo possidet̄ ab aristō. vtrāq̄ p̄missarū ē duplex: nā mediū scz ens ari sto. p̄nt sumi p̄ re facta ab Aristō. et sic maior ē falsa: et minor vera. Alio mō p̄ sumi p̄ re possessa ab aristō. et sic maior est vā et minor falsa: sic illa oratiō cōtin git tacentē dicere ē distinguēda: q̄ tacē tē p̄t regi a dicere a p̄re añ ī ratōe sup̄ positi: et ē sensus: Cōtingit q̄ tacens dī cat aliqd̄. vel p̄t regi a dicere a p̄re post ī rōe appositū: et ē sensus: Cōtingit dī

tere aliquem esse tacentem: sic potest vi-
tingui illa. Vellem pugnanti me ca-
pere: sensus enī est q^d vellem q^d inimici
mei caperent me: vel q^d ego caperez ini-
micos meos. Et notandum q^d multi-
plicitas significatoz eiusdem ordīs que
attenditur in hac fallacia puenire debz
ex pte orationis seu compositiōis termi-
noz et nō ppter multiplicitem alieni-
us: suozum terminoz absolute: q^d tunc
non esset amphibologia: sed equiuoca⁹:
sicut illa: canis currit ē distinguenda ra-
tione illius termini canis. Secundus
modus huius fallacie ē quādo orō signi-
ficans vnum propzle transmittit ad signi-
ficandum aliud ratione alienius simili-
tudinis ibidem repte: vt lit⁹ arare trā-
sumitur ad operam perdere: et paralogi-
satur sic: Quicquid aratur: aratro scin-
ditur: litus aratur qū inuanum labora-
tur: ergo litus aratro scinditur. Non se-
quit^r: q^d litus arari significat ppe terrā
scindi: trāsumptus aut opus perdi. vñ
hoc solet dici inuanum laborant: tā enī
ille qui litus arat q^d ille qui inuanū la-
borat opus perdit: si igitur aratur suma-
tur propzle maior est vera et minor falsa.
Tercius modus hui⁹ fallacie est qū
orō per se sumpta tm̄ vnuz significat: cō-
posita vero plura. vt ista oratio: Asini sē
significat tm̄ vnū: et qū additur episco-
pi: vt dicendo asini sunt episcopi plura
significat: q^d episcopi pte esse nominatiui
casus plis numeris: vel genitiui singula-
ris: et sic paralogizat: Quicūq^z sūt epi-
scopi sunt homines: asini sunt episcopi:
ergo asini sūt homines. Si enī epi sit no-
minatiui casus: maior ē vera et minor fal-
sa: si aut sit genitiui casus: maior ē falsa
et minor vera. Si aut in maiori sit nomi-
natiui casus et in minori genitiui: pmiss-
se sunt veres: sed vltimulus non valet: q^d
arguitur in quattuor terminis: qū me-
ditum nō sumit eodē mō in premissis.
Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz
scit: q^d habet vnum sensum falsum. s. q^d
falsum est sciens aut scientiam habens.
sed si addatur alteri potest haberi diuer

fos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit
et falsum scit. vnde est sensus q^d falsum
habet scientiam illius q^d sortes habz sci-
entiam de falso. Coincidit aut hec falla-
cia cū equiuocatōe: vt si dicat: aliq^s hō
fuit iustus: et ille nunq^m fecit iusticiam:
hec ē distinguenda: q^d hoc pnomē ille pte
esse demonstratiuū: et sic poterit secunda
pars esse vera aliquo demonstrato q^d nūq^m
fecit iusticiā: vel pte esse relatiuū: et tunc
est falsa. Est autē hic tertius mod⁹ am-
phibologie q^d si ista orō Ille nunq^m fecit
iusticiāz poneretur p se: et nulla alia orō
pcederet nō possz habere nisi vñ sensū
q^d hoc pnomē ille non posset eē nisi de-
monstratiuū: q^d nihil pcederet q^d re-
ferret. Potest etiā ibi esse prim⁹ modus
equiuocationis: q^d illa orō Ille nūq^m fe-
cit iusticiā distinguenda est eo q^d hoc
pnomē ille potest esse demonstratiuū
vel relatiuū.

Compositio. 22.

Postq^d auctor determinat
uit de fallacijs i quibus ē mul-
tiplicitas actualis: hic confe-
quēter determinat de illis in qb⁹ est mul-
tiplicitas potētiālis. s. de compōne: de
uisione et accentu: licet aut accētus fiat
in dictionibus: et compō in orōnibus: et
dictio sit prior orōe: sicut simplex cōposi-
to: prius tm̄ agit de compōe: q^d paralogis-
mi facti sūt compōem efficaciores sūt ad
deciplendum: et p pns ad finē sophisti-
ci q^d ē apparēs sapia. Est aut compō put
h sumit eoz q^d vñt diuidi: falsa compositio.
Fallacia⁹ compōis ē idoneitas
deciplendi pueniēs ex idēitate orōnis
sūt materiā q^d ē vā in sensu diuiso et fal-
sa in sensu cōposito. Cā apparētie ē ma-
terialis idētitas orōis rōne cuius cre-
ditur q^d sicut ē vera i sensu diuiso q^d etiā
am sit vera i sensu cōposito. Causa de-
fectus est diuerstas significatoz: Et no-
tādū q^d orō vñ cōposita qū ptes posite i
orōe situant sūt situm magis sibi debiti
vt si determinatio determinet illud de-
minabile q^d magis ē apta determinare
verbi grā in hac orōe Quicquid vult q^d

est: si ly semp determinet illud. *Huius* est quod est copula principalis erit sens? cōposit? : et illa ppositio erit falsa. Si vero determinet illud verbum viuūt erit sens? diuisus et ppō vera: et varietas horū sē suum patet ex diuerso mō pferendi seu diuersa punctuatiōe. sic hec orō sedentē possibile ē ambulare est cōposita si dictū subiciatur p se toto: qz p dicitur scz ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum qz ad eius partem: cuz sit eius determinatio. Si vō dictū subiciatur p pre sui erit diuisa: varietas etiā hui? modi sensuū patet ex diuersa ppositione eius. Si enī pferatur continue erit composita: si vō discōtinue: puta faciendo punctum ad sedentē erit diuisa.

Huius fallacie sūt duo modi qui possunt assignari conformiter i hac fallacia et in fallacia diuisionis. *Primus* modus est ex eo qd aliquid p̄t attribui alteri coniunctim vel diuisim: vt in ppōe modalis dictum p̄t supponere p se toto: vel p pte sui sic paralogisādo: *Quemcūqz* possibile ē ambulare: possibile est vt ipe ambulet: sedentē possibile ē ambulare: ergo possibile est qd sedens ambulet. Ad quod sciendū qd minor est duplex: quia si hoc dictū sedentē ambulare supponat p se toto respectu illius p̄dicati possibile: tūc ē de dicto et est falsa. Sensus est enī qd idem simul pōt esse sedens et ambulans. At dicitur de dicto: qz ptes dicti designantur adinuicem vniri: scz sedere et ambulare. Consequentia etiā est falsa hoc modo: scz qd sedens ambulet. Si aut illud dictū supponat p parte sui tunc est diuisa de re: et ha: quia sensus est qd ille qd nunc ē sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̄ conclusio vera. s. possibile ē vt sedens ambulet. Si vero minor sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu composito cōmittit̄ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cōpositum: et dicit̄ huiusmodi ppō i sensu diuiso esse de re: qz talis propō equales duabus cathegoricis: ita qd de eadez re vel psona enunciat̄ in vna cathegorica esse sedens: et in alia posse ambulare: vt fortes ē sedens: et fortes habz potentiam ad ambulandum: non tamē ita qd sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distinguī. Non scribentem possibile ē scribere: s̄m hunc modum potest distinguī ista: omne animal rationale et irrationale ē homo eo qd pōt esse de disuncto subiecto vel disunctiua. Si sit d̄ disuncto subiecto ē compositio et falsa: qz tunc denotatur qd omne quod ē animal rationale vel irrationale sit homo: quod falsum ē: quia omnis asinus et omnis bos et vniuersaliter omne animal ē rationale vel irrationale: et tamen nō omne animal ē homo. Si aut sit disunctiua ē diuisa et vera: hec enī est vera: Omne animal rationale est homo: vel omne animal irrationale non est homo: quia altera est vera: scz prima.

Secundus modus hui? fallacie puenit ex eo qd aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: *Quicūqz* scit litteras, nunc vidit illas: sed iste scit litteras: ergo nunc vidit illas. Ad hoc dicendum qd maior ē duplex: quia hec determinatio nunc potest determinare hoc verbum vidit et sic ē composita et falsa: et sequit̄ conclusio falsa: vel potest determinare hoc verbum scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̄ conclusio: qz arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam pōt distinguī illa: *Quicūqz* viuūt semper est: vt p̄dictū est: sic etiam et ista distinguenda. Omnis disputans maliciose loquit̄: qz illud aduerbium pōt determinare verbum vel participium. Si determinet verbum est falsa: et ē sensus compositus. quia cū aduerbium sit magis natum determinare verbum qd participium: partes illius ordinant̄ magis in situ magis sibi debito. Si autē determinet participium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: *Omnis* facies alia qd inordinate agit.

Quissio est eorum. et c.

Primus fallacia cōpōis qd sit s̄m ptes i orōe posite ordināt̄ i situ magis debito i q. s. d̄ xitate finis accipiūt. dectat au. d̄ fallā diuisio qd sit s̄m

tum partibus orationis minus debitum
Est autē diuio eorum que debent com-
poni falsa separatio. ¶ Fallacia autē di-
uisionis est idoneitas decipiendi proue-
niens ex eo qd oratio eadem fm materiā
et differens scdm formam plura signifi-
cat. Causa apparente est idēitas orati-
onis cum veritate sensus compositi rati-
one cuius creditur esse vera in sensu di-
uiso. Causa defect⁹ est diuersitas signifi-
cator oratiōis compositae et diuise. Hui⁹
fallacie duo sūt modi cōformes mōis fal-
lacie cōpositionis. Primus modus est
fm qd aliquid p̄t attribui alteri coniun-
ctim vel diuisiu: puta aliqua cōiunctio
pōt coniungere terminos vel ppōnes:
vt omne animal est rationale vel irratio-
nale: et sic paralogizatur: Omne anīal ē ra-
tionale vel irrationale: sed nō est anīal
rationale: ergo omne animal ē irrationale.
Maior ē duplex: qz illa cōiunctio diuī-
ctiua vel p̄t cōiungere ppōes: et sic pro-
positio illa diuīctiua ē diuīsa et falsa.
Sensus enī ē qd omne anīal est rationa-
le vel omne animal est irrationale quoz
vtrunqz est falsum: et ex tali maiore bes-
ne sequitur conclusio falsa. Si autē con-
iunctio coniungat inter terminos: sic p̄-
positio illa ē de diuīcto p̄dicato compo-
sita et vera: et tūc nō sequit̄ cōclusio: sed
cōmittitur hec fallacia arguendo a sensu
composito ad diuīsum. ¶ Et notādū
qd oratio dicit̄ composita qñ p̄iunctio cō-
iungit inter terminos eo qd cōiunctio p̄-
mo ē cōiunctiua p̄tū orōis: et sic partes
ordinātur in situ magis debito sibi: qñ
vō cōiunctio cōiungit inter ppōes vī-
orō diuīsa. qz cōiunctio nō ē p̄mo cōiuncti-
ua p̄positionū s; ex cōsequēti et primo.
Hoc mō p̄nt distingui iste ppōes duo ⁊
tria sunt quinqz. Omne animal ē sanum
vel egrum: omnis linea ē curua vī recta:
omnis numerus ē par vel impar: omnis
substantia vel est corporea vel incorpo-
rea: et consimiles: que in sensu compo-
sito sunt vere: et in diuīso sunt false. hoc
etiam modo possunt iste distingui. Se-
dentem impossibile ē ambulare: album

impossibile ē esse nigrum: ⁊ sic de alijs.
¶ Secundus modus ē ex eo qd aliq̄ dē-
terminatio pōt referri ad diuersa: vt tu
scis tñ tres hoīes currere: posito qd sex
currant: et tu scias tñ de tribus. Et sic
paralogizatur: Tu scis tantum tres hoī-
mines currere: sed quicquid scitur ē ver-
um: ergo tantū tres homīes currere est
verum. maior est duplex: qz hec dictō tā-
tū p̄t determinare hoc verbum currere
et sic ē diuīsa et falsa: ⁊ ex illa bñ sequit̄
cōclusio falsa. Sensus enim eius ē qd tu
scis qd tñ tres hoīes currūt: quod ē fal-
sum per casum positum. vel potest de-
minare hoc verbum scis: et tūc ē compo-
sita et vera. Sensus enī ē qd tñ habes
scientiam de cursu trium homīnū: et tūc
non sequitur conclusio: sed cōmittitur
hec fallacia arguendo a sensu composito
ad sensum diuīsum. qd patet: qz illa dē-
ctio tñ in maiori determinat illud vbi
scis: qd ē copula principalis: in oratiōe
vō hoc verbum currere.

Accentus est recta. ⁊c.
Hic auctor determinat de falla-
cia accentus: et primo deter-
minat qd sit accentus: dicens:
qd accentus ē recta lex vel regula ad ele-
uandū vel deprimendū syllabam vni-
us cuiusqz dictionis. ¶ Quid quo notādū
qd accētus pōt sumi dupliciter: vno mō
p̄ eleuatione vel depressionē syllabe.
Alio modo p̄ regula exprimente modū
talis eleuationis vel depressionis: ⁊ hoc
secundo modo diuīnitur ab auctore. Di-
citur autē accētus de accentu as qd ē lux
ta cātare: qz talis eleuatio vel depres-
sio fit in prolatōne facta circa causatum
vel quasi in cātu. In prolatōne nanqz bre-
uium vel longarum est quidā cātus cuius
vna sepe eleuetur et alia deprimatur: et
diuiditur accentus in acutum: grauem
et circumflexum. Accentus acutus fit p̄
syllabe eleuationem. et dicitur acutus:
qz sicut corpus acutum mouet tactus fa-
ciliter pungendo sic talis accētus pene-
trat auditus syllabas eleuādo: accēt⁹ gra-
uis fit p̄ syllabe depressionē qd vī grauis ad

similitudinem corporis grauis & tēdit de
orsus: circūflexus partim deprimi: & p-
tum elenat. Consideratur quoq; accētus
a grāmatico et logico alī et alī. A gram-
matico siquidem vt ē accētus syllē dicti-
onis. A logico autē inquantū ad variati-
onem accentus sequitur variatio signifi-
cationis. Fallacia accentus ē idoneitas
deciendi pueniens ex multiplicitate
dictōis eiusdem fm materiā: et diuerse
fm modum pferendi. Causa apparētie
est materialis vnitas dictōis ratione cu-
ius videtur tm habere vnum significatū
Causa defectus ē diuersitas significato-
rum fm diuersos modos pferendi illi-
dictōis. Cuius autē fallacie sūt duo
modi. Primus modus puenit ex eo q
aliq dictio pōt regi diuerso accentu: et
fm hūc modum sic paralogisatur: Om-
nis ara est in templo: stabulum porcorū
est ara: ergo stabulū porcorū ē i templo.
Atq; pmissarum ē duplex: qz hec di-
ctio ara quādo habet primā breuē signi-
ficat stabulū porcorū: et qū habet primā
longam significat altare: iuxta illū Xsū:
Est ara porcorū: simul est & ara deorum.
Si igitur illa dictio in pmissis sumatur
p stabulo porcorū: tūc maior est falsa: et
sic bene sequit conclusio falsa. Si autē
in maiori sumatur p vno: et in minori p
rellquo: tūc pmissis sunt bene veres: sed nō
sequitur conclusio: qz medium variatur
et cōmittitur hec fallacia. fm etiā hūc
modum sic paralogisatur: Quicqd ha-
matur: hamo capitur: vinnū amatur: q vi-
num hamo capitur: soluitur vt pcedēs.
Illa enī dictio amo alid significat sine a-
spiratōne: et alid cū aspiratōne: Nam si-
ne aspiratōne significat diligere: cū aspi-
ratōne autē pisces cum clauo curuo cape-
re. Variatio autē aspiratōis facit varietatez
accētus: qz syllā cum aspiratōne. plata
magis eleuatur: cū ibi sit maior spiritus
emissio: sed sine aspiratōne. plata magis
deprimitur. Scdm etiā hūc modum po-
test diuidi illa propositio: Iustos viros
oportet pendere: Illa enī dictio pōt scri-
bi p e vel p a: Si scribitur per et tūc aut

habet mediam longam: et sic ē infiniti-
uus huius Xbi pendeo pendes: & tunc
significat penam pati sine suspendi. aut
habet mediam breuem: et sic est infiniti-
uus huius Xbi pendo pendis: & tunc si-
gnificat penā inferre seu suspēdere. Si
Xo scribatur p a: tunc est infinitiuus hu-
ius verbi pando pādis: et significat ma-
nifestare. Secundus mod⁹ puenit ex eo
q aliqd pōt esse dictio vel orō: vt Btu es
qui es: et quies est reqes: ergo tu es req-
es. Atq; pmissarū est duplex: qz quies
pōt esse vna dictio vel plura: & fm hoc
habet diuersa significata: fm hūc etiam
est distinguenda Deus nihil facit inui-
te: qz si inuite sit vna dictio: tūc ē vera.
Sensus enī ē q ds nihil facit coactus.
Ille enī dicitur inuitus aliquid agere q
aliqd agit illud vitare non valens. Si
aut in vite sunt due dictōes: tūc ē falsa.
cū deus pducit vinum in vite. Simlr
est hic distinguēda: Metuo longas nos-
ctes perenure lidia dormis. Metuo nan-
qz potest esse vna dictio: et tunc signifi-
cat idem q timeo. Unde sens⁹ ē: Lidia
tu dormis: et ego metuo. i. timeo lōgas
noctes. vel sūt ibi due dictiones. i. me &
tuo: et ē sensus Lidia tu dormis lōgas
noctes me sponso tuo pereunte. vl sunt
ibi tres dictiones. i. me. et tu. et o. & est
sensus O lidia tu dormis lōgas noctes
me pereunte.

Fallacia figure dictōis.
17. Hic consequenter deter-
minat auctor de fallacia figu-
re dictōis q peccat fm multi-
plex fantasticum seu apparens et nō exi-
stens: vt dictum est in precedē. Pro-
culus declaratōne describit figurā ppe-
dictam dicēs q figura ē q terminio vl ter-
minis clauditur: terminio: vt circulus q
clauditur tribus lineis. Circa qd nō
tandū q figura vno modo sumit. p sup-
ficie terminata linealiter: et sic sumitur
in proposito: et pertinet ad genus quāti-
tatis: alio mō p ipā terminatione vl di-
spositione qntitat: et sic ptnet ad quar-

Tractatus De fallacia figure dictionis

tam speciem qualitatis: fm aut confor-
mitatem ad figuram ppe dictam que ē
in rebus sumitur figura in dictionibus.
Sicut nanq; illud quod fit ad figurā al-
terius assimilatur ei fm apparentem su-
pficiem: sic fallacia figure dictōis ē ido-
neitas decipiēdi. pueniens ex apparen-
ti similitudine dictōis cum dictione sibi
in voce aut significatōe aut modo signi-
ficandi. Causa apparentie huius fallaciae
ē ptialis similitudo dictōis cum di-
ctione. Causa defectus est diuersitas ea-
rum seu similitudo per quod possūt ge-
neraliter solui sophismata que sūt fm
hanc fallaciam ostēdendo scz aliquā di-
uersitatem inter significata vlnodos si-
gnificandi et accia dictionū. Et ideo li-
cet aliqs modus arguēdi teneat in aliq-
bus dictionibus: nō tamen seqtur q; va-
leat in alijs q; vidētur eis similes ppter
huiusmodi diuersitates. **Huius fallacie**
assignatur a pbo tres mōi quos recitat
auctor in fine huius capituli. **Primus**
modus ē qn masculinum interpretatur fe-
mininū: id ē ponitur vel accipit ac si de-
esset femininum vel neutru: et sic pōt vi-
ci de alijs dictionibus grāmaticalibus
Un hec fallacia sepe ducit ad soleocis-
mū: et hoc puenit aliqn ex simili termi-
natione dictionum: vt si arguat: omnis
substantia ē bona: patriarcha ē substā-
tia: ergo patriarcha est bona: non sequi-
tur: q; patriarcha ē masculini generis et
ponitur ac si esset feminini generis: sed
bene sequeretur si loco huius nomis pa-
triarcha poneretur petra: vel aliud no-
men feminini generis. vñ bñ sequitur:
Omnis substantia est bona: petra ē sub-
stantia: ergo petra ē bona. Un licet sit si-
milis terminatio hor terminoy petra et
patriarcha nō tamē idē modus arguen-
di ratione diuersitatis generis ipsorum.
Potest etiā paralogizari fm hunc mo-
dum vbi non est similis terminatio dicti-
onum sic: omnis subia ē bona: lapis ē sub-
stantia: ergo lapis ē bona. hic ē appen-
tia non ex simili terminatōe dictionum:
sed quia lapis et petra sūt idē: sed nō se-

quitur: q; licet in his sit pueniētia signi-
ficatōis nō tamē generis. **Secūdus** mo-
dus ē qn vnū pdicatu mutat in aliū seu
ponit p alio: vel spēs vnus pdicamēti
p alia spēs et qd heri emisti hodie cōe-
disti: crudū heri emisti: ergo hodie cru-
dū comedisti. Non sequitur: q; quicqd
significat rem suā p modū substantie: et
crudū dicit rem suam et modū qualita-
tis: et sic pceditur a re vnus pñti ad rē
alterius sumēdo qualitātē sub distribu-
tino substantie. Unde iste modus sepe ac-
cipitur qn sub distributino alicuius ge-
neris sumitur aliqd ad aliud genus pti-
nens: sicut quantūcūq; distributiuum
quantitatis cōtinue et quocūq; discre-
te. quēdoq; vñ ē pñti quādo: et vbicūq;
q; pñti vbi. Sic qualecūq; ē distributiuū
qualitatis: et sic de alijs pdicamētis vbi
sūt nomina imposita. **Itē h. ē figura dictionis**
Do tibi solū denariū: sed solum
denariū nō habeo: ergo do tibi quod
non habeo. nō sequitur: hic enī pcedit
a relatōe ad substantiam: cum solū di-
cat relationem. Solū nāq; idē est q; nō
cū alio fm **Aristo. 2. elench.** Alius au-
tē dicit relationē. Illa aut dictio qd dicit
subaz. Simili hic: Aliqs dat cito equū
sed nō habet cito equū: ergo dat qd non
habet. **Soluū** vt pcedēs: q; pcedit a q-
litate ad subam. Cito enī dicit modum
actus siue qualitatem et quod substantia-
am. Talis igit nō dat quod non habet:
sed quod habet. alio tamē mō seu vt nō
habet. **Similiē h.** Quāto scūq; digitos
heri habuisti: hodie habes: sed heri des-
cem habuisti: ergo hodie habes. **Possi-**
to casu q; vnū amiserit. **Nō** sequitur: q;
hec dictio quantoscūq; dicit quantita-
tem continuam: hec vero dictio decē ol-
cit quantitatem discretam: et sic procedi-
tur a specie vnus pdicamenti ad alte-
ram speciem eiusdem. **Tertius** modus
est quando quale quid interpretatur b-
aliquid: id est quando nomen cōmune
ponitur ac si esset singulare: et econuer-
so: et in hoc sepe variatur suppositio: vt
si arguatur homo est species: ergo aliqs

homo est species: non sequitur. Mutatur enim quale quod in hoc aliquid: et preeditur a simplici supposito ad personale: homo enim in ante supponit simpliciter per naturam communi. In consequente vero personaliter per aliquid supposito illi nature. similiter hic: omnis homo est animal: ergo animal est omnis homo: animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in consequente vero supponit determinate per aliquo supposito: et mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autem quod tales paralogismi concludant eo quod quale quid: et homo aliquid videtur idem significare: tamen non concludunt: quod propter similem significationem duarum dictionum non sequitur convenientia earum in quolibet modo significandi. Et notandum quod non omnis variatio suppositiois causat fallaciam figure dictionis: tunc enim in demonstratione potissima esset figura dictionis: sed tunc quando maxime fit hec fallacia quando arguitur a trino exstante confuse tamen vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla sit variatio sine thegreumatis in antecedente positi. Unde hec non est figura dictionis: omnis homo est animal: ergo animal est homo. licet animal in ante supponeret confuse tamen et in consequente determinate: et hoc propter variationem illius signi omnis quod ponitur in ante et non in consequente. Item notandum quod isti modi diversimode a diversis assignantur: sed de hoc parum est curandum. Non enim inconueniens est eundem paralogismum in diversis modis et in fallacijs assignari secundum varias causas apparentie eiusdem: ut iste paralogismus homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species: pertinet ad hanc fallaciam in quantum autem est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat vero ad fallaciam accidentis in quantum ex identitate terminorum in tertio videtur esse identitas eorum inter se.

De fallacia accidentis.

Accidens est. 22.

Postquam auctor determinauit de fallacijs in dictione que habent causam apparentie a parte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumitur causa apparentie a parte rei significate per voces. Prius autem determinauit de fallacijs in dictione que extra dictionem: quod licet ordinem nature res precedant dictiones: tamen non ingrediuntur disputaciones vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scilicet accidens secundum quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa: plures interrogationes ut vna. Et primo agitur de fallacia accidentis que inter ceteras est valde efficax ad decipiendum. Per has enim non solum decipiuntur simplices sed etiam sapientes. Circa quod notandum quod accens non sumitur hic putatur esse vnum de quibus predicabilibus: sed sumitur prout est idem quod extraneum: quod scilicet in parte est idem cum aliquid: et in parte diuersum ab eo: et sic omne predicabile de aliquo a quo est aliquid modo distinctum potest dici accens: et illud de quo predicatur dicitur res subiecta: et homo modo non tamen inferiora accidunt superioribus: sed etiam superiora inferioribus: licet sint de essentia inferiorum in quantum stant sub aliquo tertio attributo: quod repugnat inferioribus. Sic enim homo accidit sorti cum quo est in parte idem putatur sumitur per suppositis: ut dicendo sortes est homo: et est in parte diuersum putatur sumitur per naturam vel cui attribuitur ista intentio species cuius est fundamentum: ut dicendo homo est species que in toto repugnat inferioribus. Fallacia accidentis est identitas decipiendi pueniens ex partiali identitate accens cum re subiecta. Cuius apparentie est convenientia secundum partem aliquorum duorum ad invicem: vel in aliquo tertio. Causa falsitatis est diuersitas eorumdem. Fit hec fallacia secundum Aristotelem quando idem similiter fuerit assignatum inesse rei subiecte et accidenti: ut homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. hoc medium scilicet homo est accens: minor extremitas scilicet sortes est res

subiecta: maior \forall o extremitas scz spēs est attributurū: qđ imponit sūt inesse sortī sicut inest hominī. Scđm \forall o auctore assignantur tres modi hui⁹ fallacie: primus modus est qñ aliquid attribuitur primo accēti in pmissis: et postea attribuitur rei subiecte in cōclusionē: vt ī exēplo predicto. Itē sic palogizat: *Sorres ē indiuīdū: homo ē sorres: qđ hō ē indiuīdū*. Hō sequitur qđ nō oportet qđ qđ inest accidenti a pte qđ differt a re subiecta inest rei subiecte: sicut nec oportet qđ omne qđ inest p̄dicato inest subiecto: et ideo licet intentio indiuidui inest sorti: non tamen inest homī. *Sūt omne es ē nāle: statua ē es: qđ statua ē naturalis: nō sequit vt dictū est. Nullū enī artificiale ē naturale. vñ mediū si tenet vniūformiter in pmissis.* Itē sic *Cognosco cornūscū: cornūscū ē veniens: ergo cognosco veniēte: nō sequit* qđ licet cornūscū cognoscat a me: nō tamen sub illo attributo qđ ē venire. Secundus modus huius fallacie puenit ex p̄tiali idētitate aliquorū duorū in aliquo tertio: vt *sorres ē hō: plato ē hō qđ sorres est plato. Item hō est alal: equus ē almal: ergo hō est equ⁹.* Sed nō sequit: si aliq̄ duo p̄tialiter cōueniant in aliq̄ tertio qđ sint simplr eadem inter se. Et si arguatur p̄ aliam regulā: *Quecunq̄ vni⁹ ē eidem sūt eadē inter se sūt eadē p̄ quā tenet forma syllogismi p̄cepti.* Respondeo s̄m aquilinū doctore *Seco. 2. disti. p̄. sen. qđ illa regula itelligit qđ illa que sunt eadē vni⁹ et eidem sūt eadē inter se illa idētitate quē sūt idem ī tertio.* Si autē inferat qđ sint simplr eadē inter se cōmittitur hec fallacia: intelligitur scđm guilielmū Ocham: *Quando extrema vniuntur in tertio vniūsaliter sup̄to.* Tercius modus prouenit quando ex aliq̄b⁹ diuisim sumptis inferitur aliquod coniunctum: vt *iste est albus ⁊ monachus: ergo est albus monachus.* Hō sequitur: quia in antecedente denotat albedo inesse isti s̄m se: et in consequente s̄m suum habitum. Similiter iste canis patet: et est tuus: ergo est tu⁹ pas-

ter. Non valet consequentia. qđ tuus in antecedente dicit rem possessam: et ī cōsequente inferitur pro re generante. vnde de licet predicta conueniant in aliq̄ tertio s̄m partem: tamen s̄m partem differunt. Non obseruatur etiam hic forma syllogistica: quia medium ponitur ī cōclusionē: et extremitates ponuntur a pte eiusdem extremi. Et si arguatur qđ a diuisis ad coniuncta est bona consequentia ex secūdo pyrrhonicis. Respondeo qđ illa regula est vera: dum tamē nō predicentur aliqua sibi inuicē repugnātia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimū includitur in primo: vt *iste est homo: et est animal: ergo est homo animal.* Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licet inferre diuisa quando vnum est in subiecto p̄ alterum et non per se. Unde non sequit *Iste est albus monachus: ergo est alb⁹.* et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto scđm se sed ratione habit⁹. Non sequitur etiam: *Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber.* quia bonitas non inest subiecto scđm se: sed s̄m artificium. Item ex coniunctis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt *iste est homo mortuus: ergo est homo: sed est ibi fallacia a scđm quid ad simpliciter.* In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tertius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem.

Et notandum qđ parallogismi huius fallacie vt in pluribus possunt solui ostēdendo qđ non debite disponuntur p̄misses. In modo et in figura s̄m regulas syllogismorum: vt dicit Ocham: *Peccat enim s̄m Scotti: vbi ē propter delectū idētitatis mediij in se: seu per comparisonem ad extrema que in ipso vniunt.*

Sequitur de fallacia a scđm quid ad simpliciter.

Ad cuius evidentiam notandū qd sic dictum ē in loco a toto in modo ad suaz ptem triplex ē determinatio: Quedam est distrabens: in qua scz ē oppositio in adiecto: qz determinatio addita repugnet suo determinabili: vt mortuus: hō enī mortuus non ē homo. Alia ē determinatio que partim diminuit de ratōe illius cui adiungit: licet ei nō repugnet: vt opīnabile. Alia ē determinatio tñi contrahens: vt album respectu hominis dictū: ergo simpliciter dicitur dictum sumptū sine addito: id est sine determinatione. Et intelligitur in pposito de determinatio diminuentem vel distrabente. **Prīmū** autē fm quid est dictū sumptū cū tali determinatione. arguendo igitur a dco sup to cū determinatōe diminuentem vel distrabente ad dictum simplex: et ecōuerso fit hec fallacia. Quādo autē ē determinatio tñi cōtrahens non ē locus sophistice sed dialecticus a pte in modo ad suū totum. **Est** ergo fallacia a fm quid ad simpliciter idoneitas decipiēdi pueniens ex apparenti idoneitate dicti scdm quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conueniētia dicti fm qd ad dictum simpliciter. Causa falsitatis ē diuersitas eorundem. **Quis** fallacie pōit auctor hic quinqz modos. **Prīmū** ē arguēdo fm determinatōem distrabentem vel diminuentem rationē totius: vt iste est homo mortuus: ergo ē homo: qz mortuum distrabit rōem hominis. Similiter chimera est opinabilis: ergo chimera ē non sequitur: qz opinabile diminuit de esse chymere. **Secūdu** modus fit fm determinationem denominatē ptem integram: et hoc ē verū quādo ad denominationem ptis nō sequit denominationem totius: vt ethyops est albus fm dentes: ergo ē albus: licet em homo habeat dentes albos: nō ppter hoc dicitur alb. Quādo hō determinatio habet partes corpis sibi determinatas: seu ad ei⁹ denominationem: sequitur denominatō totius nō cōmittitur hec fallacia. **Ter** bñ sequit iste ē albus fm omnes vī maiores

ptes corporis apparētes: ergo est albus. Iste ē finis scdm nasum: ergo ē finis.

Tertius modus fit arguendo cum de terminatione respectiva ad aliquid extrinsecum: vt diuitie nō sunt bone male vtenti: ergo non sunt bone in se. **Quar**tus modus fit arguendo cū determinatione fm locum: vt bonū ē mactare p̄ em intervallis: ergo bonū est mactare p̄ em. **Quintus** modus fit arguendo cū determinatione fm tempus: vt bonū ē ieiunare in quadagesima: ergo bonū ē ieiunare. Omnes isti syllogismi possunt solui negando consequentiam: qz ex dicto fm quid non sequitur dictum simpliciter. **Com**mittitur etiā hec fallacia arguendo a dicto simpliciter ad dictum fm quid: cum sit eadem causa apparēti utrobiz: vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō sequitur: vt patet ex pcedentibus.

Elenchus est syllog⁹ rē. **P**ost qd auctor determinauit de fallacia ad fm quid ad simpliciter: hic agit consequēter

de fallacia ignorantie elenchi. Circa qd p̄mittit qd fit elenchus: dicens qd elenchus ē syllogismus contradictionis vni⁹ et eiusdē nō nomis tñi: nec rei tñi: s; rei et nominis: nō synonymi sed eiusdem: ex his que data sūt de necessenō cōmunes ratio qd erat in principio ad vniuersale fm idem: similiter et in eodē tempore. **Abi** sciendum qd elenchus dicitur syllogismus contradictionis: id ē syllogismus concludens cōtradictoriorum positioni respondentis. Et ponitur syllogismus tant⁹ qd genus et contradictionis sicut dñia: et hoc ad dñiam syllogismi non cōtradictoris positioni respondentis. **Unde** ex syllogismo et contradictione qsi ex materiali et formali constituitur elenchus: et ponitur vnius et eiusdem scz subiecti et p̄dicati nō nominis tantū: nec rei tñi sed rei et nominis simul: non synonymi: que p̄tente ponuntur ratione syllogismi et contradictionis: tam enī ad syllogismum qd ad contradictionē exigit: qd nomē sit vnum et res vna: et qd nomen

elenchus

idem

scilicet

non sit synonymum. Dicitur autē nomi-
na synonyma: que significant eandē rem
fm diuersas eius ppetates. Unde non
est hic contradictio Marcus currit: tul-
lius non currit: cum nō sit ibi euidēs af-
firmatio et negatio eiusdē de eodē nec b
Omnis canis est latrabilis: quidam ca-
nis non est latrabilis rōne equocatōis
illius nomis canis. Per p̄dicta remo-
uentur fallacie in diuisione: inde nō sūt
verus elenchus: sed tñ apparentes: po-
nitur ex his que data sūt de necesse rati-
one syllogismi in quo debet esse necessa-
ria illatio conclusionis ex p̄missis p qd
remouentur a vero elēcho parallogismi
fallacie accidentis et ceteri in quib⁹ non
est necessaria consequētia: rōne etiā syl-
logismi in quo p̄misse debent differre a
conclusionē: et esse notiores ipsa: ponit
ho nō connumerato quod erat in princi-
pio: p quod remouetur petitio principij
vbi idem p̄dicatur p seipm. **Alie** aut p-
ticule ponuntur in diffinitione elenchi
ratione cōtradictōis: scz ad idēz: fm idē
similiter et in eodē tpe. **In**sup notan-
dū q ignorantia elenchi potest capi du-
pliciter: Uno mō generaliter p ignora-
tia cuius cuiusq p̄ticule diffinitionis elen-
chi: et sic fallacia ignorantie elenchi est
cōmunis ad omnes fallacias. Alio mo-
do specialiter p ignorantia alicuius q̄-
tuor dictionū que ponūtur in diffinitioe
elenchi: quia sūt formaliores q̄ alie que
ponunt in diffinitione elenchi rōe con-
tradictionis que est formale. Non capit
in hac fallacia ex ignorantia illius p̄me
p̄ticule contradictionis que est affirma-
tio et negatio eiusdem de eodem: qz ad
hanc fallaciam requirit^r q sit apparens
contradictio. Si autē illa conditō de-
esset: nō eēt app̄res cōtradictō cuz ipsa
requiratur tā ad cōtradictionem veram
q̄ apparentē. **Est** ergo fallacia igno-
rantie elenchi idoneitas decipiēdi pue-
niens ex app̄rēti idoneitate cōtradicti-
onis incomplete ad cōtradictionē comp-
letam. **Causa** apparentie ē pueniētia
apparentis contradictionis ad verā cō-

tradictionem. **Causa** defectus ē diuer-
sitas earūdem. **Quius** fallacie sūt q̄-
tuor mōi fm defectum q̄tuor cōditōnū
p̄dictarū. **Primus** modus peccat cōtra
illā p̄ticulam ad idem: vt duo sunt du-
plum ad vnū: et nō sūt duplū ad tria: er-
go sunt duplum et non duplū: nō sequi-
tur: qz duplū nō comparatur ad idē i vtra-
qz p̄missarum. **Secundus** mod⁹ peccat
cōtra illam particulam fm idem: vt hoc
est duplum isti fm longitudinem: et non
est duplum ei fm latitudinē: ergo est du-
plum et non duplum. **Itō** sequit^r: qz du-
plum nō sumit^r fm idē sed fm diuersa.
Tertius modus peccat contra hāc par-
ticulam similiter: vt homo ē spēs: null⁹
homo ē spēs: ergo idem ē spēs et nō spe-
cies: non sequit^r: qz iste termin⁹ hō non
sumitur similiter in p̄missis: quia in ma-
iori sumitur p naturā cōmuni: in mino-
ri vero p suppositis. **Quartus** modus
peccat contra illā p̄ticulam i eodē tpe:
vt plato legit die lune et nō die martis:
ergo legit et non legit. **Non** sequitur qz
nō est ibi affirmatio et negatio p eodēz
tempore. **Difert** aut hec fallacia a falla-
cia fm quid ad simpliciter: qz ibi sit pro-
cessus ab vno dicto fm quid sumpto ad
vnum dictum sumptū simpliciter: vt h⁹
est duplū fm longitudinem: ergo est du-
plum: hic vero sit p̄cessus a relatōib⁹
dictis fm qd ad duo dicta supra simplr
vt hoc ē duplum fm longitudinē: et nō
est duplum fm latitudinē: ergo est du-
plum et nō duplum: hinc est q fallacia
a fm quid ad simpliciter precedit hanc
fallaciam: sicut vnum est prius duobus
Item differunt: quia in fallacia a fm qd
simpliciter inferitur vna pars contradi-
ctionis: vt comedere carnem est malum
sebzicanti: ergo est malum. **Hic** autēz
concluditur contradictoria: vt comede-
re carnes est malum sebzicanti: et non
est malum sano: ergo est malum et non
malum.

Etere. rē.

P **Hic** consequenter determi-
nat auctor de fallacia petitiōis.

De fallacia petitionis principij VI

nis principij. Fit autem hec fallacia quando idem accipitur ad probandum seipsum: seu quando probatur ignotum per ignotum: vel eque ignotum. Licet autem hec fallacia possit dici petitio principij vel eius quod est in principio: petitio tamen principij proprie secundum auctorem est quando idem sub eodem nomine sumitur ad probandum seipsum: ut homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla est fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: quia idem non habet veritatem probandi seipsum: petitio vero eius quod erat in principio est quando idem sub diuersis nominibus sumitur ad probandum seipsum. Dicitur autem principium principale propositum quod quis intendit probare: scilicet conclusio: quoniam ergo idem probatur per seipsum: vel agnotum per ignotum: vel eque ignotum: tunc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod est in principio: quia talis opponens videtur petere quod sibi concedatur principium: id est principale propositum: scilicet conclusio quam debet probare: vel id quod est in principio scilicet aliquid quod includitur in conclusione propter identitatem cum ipsa: vel quia per ipsam potest probari: sicut ignotum per magis ignotum: secundum aliquos vero principium in propositum sumitur per antecedens: et sic opponens quando probatur ignotum per eque ignotum petat id quod est in principio: quia videtur petere conclusionem sibi concedi: quod virtualiter continetur in premissis quas tamen probare deberet. Ille etiam qui respondet tali opponenti potest rationabiliter petere probationem antecedentis.

Fallacia petitionis principij est idoneitas decipiendi pueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a premissis. Causa apparentie est apparen-
 tiens diuersitas antecedentis et consequentis cum necessitate consequentie. Cuius enim consequens appareat esse diuersum ab antecedente et consequentia sit necessaria apparet argumentum esse bonum.

Causa defectus est identitas eorum. Petit autem hoc quod est in principio quinque modis.

Primus modus est quando diffinitum petitur in diffinitione: et econuerso. ut animal rationale currit: ergo homo currit: ans est eque dubium: sicut et consequens.

Secundus modus est quando particulari petitur in vniuersali: ut omnis homo currit: ergo sortes currit. **Tertius modus** est quando vniuersale petitur in particulari: ut sortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo omnis homo currit.

Quartus modus est quando coniuncti petitur in diuisum: ut medicina est sanis: medicina est egri: ergo medicina est sanis et egri.

Quintus modus est quando vniuersale petitur in alio: ut sortes est pater platonis: ergo plato filius est sortis. In omnibus his est petitio principij: quia ans est eque ignotum sicut consequens. In istis palogismis non peccant propter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed propter defectum probationis. Sic ergo in istis argumentis possunt esse loci dialectici si antecedens sit notum in se vel in ordine ad respondentem et consequens. Si vero antecedens sit eque ignotum vel minus notum et consequens erit petitio principij: ut tacitum est in loco a diffinitione ad diffinitum.

Hoc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: ut omnis homo est grammaticus: ergo sortes est grammaticus. Multis enim ista est ignorantia: Omnis homo est grammaticus: quia ista sortes est grammaticus: ideo illis est petitio principij nisi concessis sent eandem. Illi autem cui vniuersalis est nota et non singularis non est petitio principij arguendo ab vniuersali ad singularem. Scienti enim quod omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illatio: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Secundum consequens autem. Postquam auctor determinauit de fallacia petitionis principij hic consequenter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedens: quid consequens et consequentia: vide capitulo conuersionum.

Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi pueniens ex convenientia antecedentis cum prete. Fit namque hec fallacia secundum Aristotilem eo quod credimus consequentiam

Tractatus De fallacia consequentis.

conuerſi que non conuerſitur. Credi-
enim q̃ ſicut cōſequens ſequitur ad an-
tecedens: ſic antecedens ſequitur ad con-
ſequens: et ſic de conſequēte facim⁹ aſſ.
Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cō-
ſequentis: licet autē in ipſa arguatur a ne-
gatione antecedentis ad negationē con-
ſequentis. qz tamē illa negatio antece-
dentis ſe habet vt conſequens ad nega-
tionem conſequentis: vt non homo ē cō-
ſequēs ad nō animal. ideo de conſequē-
te fit ibi antecedens. Causa apparētie
in hac fallacia eſt apparēs identitas cō-
ſequentis cum antecedente. Causa fal-
ſitatis eſt diuerſitas eorū. Huius fallacie
ponit auctor tres mōs: quorum duo vlti-
mi poſſunt ad primū reduci: qui habet
duas ptes. Fit enī vno mō arguendo a
deſtructione antecedētis ad deſtructionē
conſequentis: vt ſi homo eſt animal eſt:
ergo ſi homo non ē animal non ē: nō ſe-
quitur: licet nanq; ſit bona argumenta-
tio a poſitione antecedentis ad poſitio-
nem conſequētis: non tamē a deſtructi-
one antecedētis ad deſtructionē conſe-
quentis. qz aſſ ſe habet vt inferius: cō-
ſequens nō vt ſuperius. A deſtructione
autē inferiorum non ſequit̃ ſuperiorū de-
ſtructio: qz p̃t remanere in alijs inferiori-
bus. Fit etiā hic modus arguendo a
poſitione conſequentis ad poſitionē an-
tecedentis: vt ſi pluit terra ē madida: er-
go ſi terra eſt madida pluit: nō ſequitur:
licet nanq; a deſtructione conſequentis
ad deſtructionem antecedentis ſit bona
conſequētia: non tamē a poſitione: quia
ad poſitionem ſuperiorum nō ſequitur
poſitio inferiorum. Secundus modus p-
uenit arguendo ab inſufficienti numero
ſingularitū: vt ſortes ē aīal: et econuerſo
plato ē aīal ⁊ ep⁹ ⁊ ſic d̃ ſingul⁹: q̃ oīs hō
eſt animal et econuerſo: non ſequitur: qz
licet ſufficiēter enumerant ſingulares il-
lus vniuerſalis omnis homo eſt aīal:
non tamē iſtus: omne animal eſt homo
quod tamē deſignatur per hoc quod vi-
citur et econuerſo. Tercius modus ſo-
let aſſignari a cōmuniter accidentibus.

Ubi notandum q̃ quedam ſunt cōmū-
niter accidentia que ſemper ſe conſequū-
tur: et a talibus ſumitur locus dialecti-
cus. Quedam vero aliquando ſe ſubſe-
quunt: et aliquando non: et de his eſt ī
propoſito: vt iſte eſt cōceptus ergo eſt
adultus: non ſequitur: quia licet aliquā-
do ſe concommitetur: non tamen ſemper.
Fit etiā hec fallacia arguendo a pro-
poſitione habente plures cauſas verita-
tis ad illam que habet vnicam: vt ceſar
non eſt iuſtus: ergo eſt iniuſtus. p̃ta nā-
q; eſt conſequens ad ſecundam. Unde
illa propoſitio non eſt iuſtus habet du-
as cauſas veritatis. Poſteſt enim eē ve-
ra: vel quia ceſar non eſt: aut quia ē: ſed
non habet iuſticiam. Hec autē ceſar eſt
iniuſtus vnicam habet cauſam veritatis:
ponit enim ceſarem eſſe ſed iniuſtum.
Et generaliter fit hec fallacie quociē
cunq; conſequens ponitur loco antece-
dentis: vt ſi dicatur Aliquis homo ē aī-
bus: ergo omne animal eſt homo. Sequē-
enim econuerſo et p conuerſionem. p ac-
cidens. Fit etiā hec fallacia arguendo
a termino ſtante determinate ad eundē
ſtatem conſuſe et diſtributue: vt tu ig-
noras aliquam ppoſitionem: ergo tu ne-
ſcis aliquam ppoſitionem. Sequit̃ enī
econuerſo. Eſt autē vt ait Aris. p̃ſeq̃ns
pars antecedentis. qz vbi cunq; ē diſpo-
ſitio ppoſitionum in figura ſi fit ibi fal-
lacia conſequentis: erit etiā fallacia an-
tecedentis: ſed non econuerſo. Unde hec
fallacia conſequentis: omnis homo eſt
animal: omnis aſinus eſt animal: q̃ om-
nis aſinus eſt homo. qz vtrāq; premiſſa
rum ſequitur ex conſeſione: ſed nō econ-
uerſo. Eſt etiā fallacia antecedentis vt
patet per premiſſa. Coincidit etiā hec
fallacia aliquando cum figura viciōis
vt poſteſt patere.

Sequitur de fallacia ſm
non cauſam. Ad cuius eviden-
tiam notandum q̃ duplex ē ſyl-
logiſmus: ſc̃z oſtenſiuus et ad impoſſibi-
le. Syllogiſmus oſtenſiuus ē ille: in quo
vna conſeſio vera tantū inferitur ex p̃-

missis veris: ita q̄ ibi est stat⁹: nec sit regressus sup aliquam pmissarum: vt hic omnis hō ē aīal: fortes ē hō: ergo fortes est aīal. ¶ Syllogismus ad impossibi est quādo aliq̄s syllogistice ducit ad aliquā cōclusionē falsā seu impossibiles: et ex interemptōe illius impossibilis sit regressus ad interimendū aliquā pmissarū ita q̄ ibi sūt duo pcessus et due cōclusiones: vt si querat: Est ne homo asinus? quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus est aīal rōnale: sed hō ē asinus p te: ergo hō nō ē aīal rōnale. Cōclusio ē falsa ergo aliq̄ pmissarū: nō maior: q̄ minor. ¶ Sciēdū ulterius q̄ cā dī ppō que p se vel cū aliā facit ad inferendū cōclusionem. pper oppositū hō nō causa ē ppō que sumit cū pmissis inferentibus pclusionē: que tamē nihil facit ad illationez cōclusionis. ¶ Fallacia fm nō cām vt causā ē idoneitas decipiēdi pueniēs ex eo q̄ nō causa credit esse cā. Firant hec fallacia sp in syllogismo ad impossibile. Cui⁹ rō ē: q̄ hec fallacia cōmittit qñ ex falsitate cōclusionis sit regressus ad interimendū aliquā pmissarū q̄ nō erat cā falsitatis cōclusionis. Talis aut regressus sit tm in syllogismo ad impossibilē: vt si querat: cit ne fortes hō: quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus ē aīal rōnale: sed hō ē asinus: fortes ē hō: ergo hō nō est aīal rōnale: sed hoc ē impossibile: ergo fortes nō ē hō. In hac argumētatione est nō cā vt cā: q̄ ex interemptōe cōclusionis interimē illa ppō fortes ē homo que apparet esse cā impossibilitatis cōclusionis: et nō ē cā cū sine ipā sequat cōclusio impossibilis. ¶ Cā apparētie in hac fallacia ē cōueniētia illi⁹ ppōis q̄ non ē causa in subiecto vl p̄dicato: cū aliq̄ pmissa q̄ ē cā ppter quā credit deceptus q̄ tm opetur ad illationē cōclusionis q̄ aliā. ¶ Cā falsitatis ē diuersitas eoz. Ar p̄dictis patet q̄ hec fallacia nō cōmittitur in hoc syllogismo: omne aīal ē asin⁹: omnis hō ē aīal: sol ē in cancro: ergo omnis hō ē asinus. Cōclusio ē falsa: q̄ illa pmissa: sol ē in cancro: illa em ppō nō cō

uenit in subo vel p̄dicato cū alijs pmissis et sic nō est ibi cā apparētie h⁹ fallacie.

Propositio plures. 7c. ¶ Postq̄ auctor determinauit de fallacia fm nō cām vt cām hic cōsequēter determinat de fallacia fm ples interrogatiōes vt vna: q̄ hō interrogatō 7 ppō cōponit ex eis dē termis p̄ncipalib⁹: nō ad declarandū qd sit interrogatio ples p̄mittit qd sit ppositio ples 7 dices q̄ ppō ples ē illa in qua plā p̄dicatur de vno: vt fortes currit et disputat: vel vnū de plib⁹: vt fortes et plato currit: vel plā de pluribus: vt fortes currit et plato disputat: 7 dicit ppō ples: q̄ ibi designatur plures compositiones p̄dicati cū subiecto. ¶ ppō hō vna dī in qua vnū p̄dicat de vno: siue illud sit vnū numero: vt fortes ē fortes: vl vnū sp̄s: vt fortes ē hō: vel vnū gener⁹: vt fortes ē aīal: siue vnū analogia: vt substantia ē ens: 7 qñq̄ ponūtur ples dē cōf ex quib⁹ sit vnū: sicut ex determinatōe 7 determinabili: vt hō ē aīal rōnale: 7 sic dictū ē de ppōe: sic dicēdū ē de interrogatōe q̄ dī interrogatio inquātū sumit cū signo interrogatiōis. Quedā ē enī interrogatio plures in q̄ plā interrogant de vno: vel vnū de pluribus: vl plura s plurib⁹: 7 qdā ē interrogatio vna in qua vnū interrogat de vno. Pōt etā interrogatio ples fieri duplī: vno fm significata tm: vt dicēdo: utrū oīs canis currit: 7 talis causat equocationez. Alio mō fm voces et significata simul: 7 de hac est i pposito. ¶ Fallacia fm plures interrogatiōes vt vna ē idoneitas decipiēdi pueniens ex pueniētia interrogatiōis plures ad interrogatiōē vnā ppter quam videt eē vna interrogatio: et iō dat vnica rōssio. ¶ Cā appētie ē apparēs vnitas interrogatiōis q̄ tm ex vitate ē ples. Cā defectus ē plalitas interrogatiōis illius q̄ videt eē vna. ¶ Hui⁹ fallacie sūt duo mōi. Prim⁹ mod⁹ est qñ plā in singlari numero subiētur vel p̄dicant: vt de mīato forte 7 brunello. Si querat: ē ne hic 7 hic: si dicat hic: sic q̄ brunellus est

homo: si dicatur non: tunc potuit inferri: ergo fortes non est homo. Respondens ergo non debet dare unam rationem ad interrogationem plures: sed debet dare duas rationes dicendo h. s. for. est homo: ille vero scilicet brutellus non est homo. Secundus modus est quando plura subiunguntur vel predicantur ut in pluri numero: ut si gratia. Sunt ne mel et fel dulcia vel amara. si dicat quod sunt dulcia: ergo fel est dulce. si dicat quod sunt amara: ergo amarum est mel. Talis itaque non bene respondet: quia dat unam responsionem ad plures interrogationes. Circa quod notandum quod licet quando respondens ad plures interrogationes dat unam responsionem affirmatiue ducatur vere ad inconueniens: ut patet ex precedenti. Si tamen in casu proposito et con similibus det tamen unam responsionem negatiue ducatur solum apparere ad inconueniens. Si enim dicat mel et fel non sunt amara non vere inferitur: sed tamen apparet: ergo mel non est amarum: et fel non est amarum: sed est fallacia consequentis.

Explicunt fallacie: Incipiunt suppositiones.

Quibus que dicuntur. et c.

Quia logicus habet considerare de terminis: ideo auctor in hoc ultimo tractatu determinat de quibus proprietate termini que de suppositio que multum confert ad cognoscendum unitatem propositionum. Ad cuius euidentiam premitte quibus pambula dicitur. quod earum que dicitur quibus dicitur cum complexione: ut homo currit: quibus sine complexione: ut homo per se. Circa quod notandum quod hec diuisio bene ponitur ad sciendum que termini supponunt et que non. Solum namque termini incomplexi supponunt: non autem termini complexi: quod patet ex diffinitione suppositi. Est enim suppositio acceptio termini substantiui per aliquo. Dis autem terminus substantiuus est incomplexus: hoc autem est verum de supposito: de quo hic intendit auctor. que est de terminis significatiue sumptis per illis vltis que ex impositione significat. Loquendo autem de supposito materiali non supponit solum termini incomplexi: sed etiam termini

complexi. Est autem suppositio materialis quando terminus supponit per se vel sibi simili in voce vel in scripto: ut iste terminus homo est dictio dissillaba: ly homo ibi supponit discrete et materialiter per illo terminus homo vel sibi simili. Si vero dicat: omne homo est dictio dissillaba: homo supponet confuse et distributiue et materialiter per qualibet tali dictione: iuxta illud: Dictio quecumque fuerit tibi materialis: Est neuter magis indeclinabile nomen. Materialiter enim supponere potest termini complexi: ut homo albus est oratio imperfecta: Dis homo currit est propositio categorica: sic etiam potest supponere non solum substantiua sed etiam adiectiua: nec solum dictiones categorice sed etiam syncategorematicas: ut omnis est signum vniuersale: quidam est signum particulare: omnis homo est totum in quantitate. In hac propositione omnis homo supponit materialiter et determinate per illo complexo: vel sibi simili in voce: sicut aliquos vero ly omnis supponit discrete: et sic de vocibus materialiter suppositis: de quibus nota ea que dicta sunt capto de quantitate propositionum.

Declarat ulterius auctor quod est terminus dicitur quod terminus ut in proposito sumit est vox significans vltis vel particulare ad vnam synkategorematicam que non significat res vniuersales vel particulares sed dispositiones rerum: significat enim terminos supra quos cadunt terminare vltis vel particulariter. Est autem significatio termini ut huius sumit rei per voces ad placitum representatio: cum quod omnis res sit vniuersal vel particularis oportet dictiones non significantes vltis vel particulare nihil significare: et sic non erunt termini: ut huius sumitur terminus. Dicit autem ad placitum ad vnam significatiois naturalis: sicut passionis in anima nostra existentes naturaliter significant res que sunt similitudines de que significatio non intendit auctor.

Deinde dicit auctor quod suppositionum quibus dicitur fit per nomen substantiuum: alia per nomen adiectiuum. Substantiua autem nomina proprie dicitur supponere: quia significat per modum per se statim. Adiectiua vero et adverbia dicitur copulare: adiectiua quod quia significant per modum adiacentis seu alteri inherenti. Verba autem que sunt nota vniuersi predicati cum subiecto: large entia

sumendo suppoem adiectiua possent dici supponere: maxime qñ sūt substantiua in neutro genere.

¶ Premissis his pambulis diffinit auctor suppoem dicēs q suppo ē acceptio termini substantiui p aliquo: id ē p re significā p ipm: siue sit ens in anima: siue extra animā: siue significatū principale: siue minus principale: vt hō p accipi p natura humana: vel pro eius suppositis. Et differūt suppo et significatio fm ipz: qz significatō ē vocis: s3 suppo ē ppetas termini cōpositi ex voce et significatōe. Est aut acceptio ipsius termini p aliquo: et sic significatio est pōr suppoē. Alr drūt fm aliqz: qz significatio solū extenditur ad rē ad quā significandā termin⁹ imponit: s3 suppo nō solū extēdit ad rez que p terminū significat: sed etiā ad supposita cōtenta sub re illa: vt hō significat naturā humanā: p tñ supponere p naturā et p suppositis q ab aliquo dicūt res nature: licet aut fm auctore termin⁹ supponat: et in ppōe et extra ppōem: non tñ fm Deham et ei⁹ sequaces ponētes drūtam inter suppoem et significatōē: qz suppo ē acceptio termini in ppōe pro aliq vel p aliqb⁹. Significatio xō ē termini et in ppōe et extra ppōem qz forte opinio ē verior. ¶ Deinde diffinit auctor copulationē di. q copulatio ē acceptio termini adiectiui p aliq: id ē pro re significata p illū terminū adiectiuū: qd ponit ad drūtam syncategorematicū q nō significat res s3 earū dispositiones. Diuidit cōsequēter auctor suppoem in cōem et discretā. Suppo cōis ē q fit per terminū cōem: vt hō vel aīal. Suppo discreta ē q fit p terminū discretū: vt fortis currit. vel p terminū cōem cū pronominē demonstratio: vt iste hō currit: ly hō suppoit discrete rōe pnomis demonstratiui sibi additi: tale nāqz pnomē p proprio nomē ponit: et certā psonā significat. ¶ Et scēdū q frustra addit signum vlt termino discreto: qz tal termin⁹ non est distribuibil qñ nō dicat qditatē plib⁹ cōicabilē. ¶ Si qrat de illa propōe hec

herba crescit in orto meo: et de similib⁹ qñ supponit herba: dicit au. q suppo nit discrete. ¶ Et si arguat q tunc erit falsa. Respōdeo q de veritate finonis: seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sensu in quo fit ē vera. p hāc intelligit herba eiusdē spēi cū ista crescit in orto meo: q est vera.

¶ Deinde diuidit auctor suppoem cōez in nālē et accītalē. Suppo natural ē acceptio termini cōis pro oibus a quibus aptus nat⁹ ē picipari: vt hō p se sumptus p accipi p omib⁹ q fuerūt sūt et erūt. Et dicit natural⁹ qz nō cōuenit termino p aliq sibi additū: et iō termin⁹ de natura sua habet talē suppoem. ¶ Et notandū qz hec suppo nō habet locū apd illos q ponūt terminū tñ supponere in ppōsitōe. Suppositio accītal ē acceptio termini cōis p eis pro quibus exigit adiunctū: vt hō ē suppoit tñ pro pntib⁹ rōne xbi pntis tpis. hō fuit nō solū p accipi p pntib⁹ s3 etiā pro pteritis: hō erit pro futuris: sic i illa propōe aīal ē gen⁹: aīal nō suppoit pro suppositis: qz illū p dīcā sibi adiunctū nō cōpetit suppositis s3 qdī: tati aīal i cōi: et iō nō suppoit psonalit: s3 simplr. In ista xō propōe: aīal comedir: ly aīal nō suppoit pro qditate. qz aīalitas in cōi nec bibit nec comedit: s3 supponit psonalit: qz p dīcatū adiunctū cōpetit indiuiduis aīal. Spatōes enī sūt singulariū. ¶ Alter⁹ suppo accītalē diuidit in simplicē et psonalē. Suppo simplex ē acceptio termini cōis p re vli significā p ipm: vt hō ē spēs vlt ē gen⁹. Iste termin⁹ hō suppoit p nā humā in cōi q est ei⁹ pncipale significatū et nō p aliq supposito illi⁹ nature: Sic etiā supponit subiecta sciarū: vt ens inqntuz ens ē subm metaphice: syllog⁹ ē subm logice: nō ē aliqz pncipalis syls ē subm logice: s3 syls in cōi. Et dr hec suppo simplex: qz termin⁹ sic supponēs ponit p re vli. simpliciter enī aliqñ idē ē q vlt fm phum in pmo de gñatōe. ¶ Personalis suppo ē acceptio termini cōis p suis inferiorib⁹ q dr psoal: qz indiuiduū suppo i sba rōabli

Idem ē q̄ p̄sona. Est enī p̄sona s̄m Bo-
etiū rōnalis nature indiuidua subia. et
s̄m Ricardū: persona ē intelligibilis na-
ture incoicabil' ecētia. Illa igit' suppo-
i qua tenet termin⁹ p̄ suppositis vel indi-
uiduis dīr p̄sonalis nō q̄ oīa indiuidua
sint p̄sone. Sola enī indiuidua rational'
nature sūt p̄sone: alia x̄o nequa q̄: s̄ de-
notat p̄sonal' a noīe indiuidui nature p̄-
fectōis. p̄sonaliū supponū alia deter-
minata: alia cōfusa. Suppo determinā-
ta ē quā habet termin⁹ cōis indeterminā-
te sumptis: vel cū signo p̄ticulari q̄n vi-
delicet p̄tingit descendere ad determinata
supposita p̄ ppōem distīctā: vt hō cur-
rit: ergo sortes currit vel plato currit: et
sic de alijs. Et dicīr determinata: q̄ licet
ille termin⁹ hō supponat seu possit acci-
pi p̄ oīi hoīe: tñ reducīr locutio vera p̄
vno determinato supposito. An dicīr au-
ctor q̄ alijs ē supponere et alijs reddere
locutionē verā p̄ aliquo. An ad verita-
tem illi⁹ sufficit q̄ p̄dicatū cōueniat sub-
iecto p̄ vno solo supposito. Qñq̄ tamē
oēs singulares sūt vere: vt hō est risibil'
et hoc nō formalit' s̄ materialit'. Subiectū
igit' ppōis p̄ticularis vel indefinite sup-
ponit determinate: dū tñ accipiat nō tā-
tū p̄ ei⁹ p̄ncipali significato: s̄ p̄ indi-
uiduo ei⁹: qd̄ dico p̄pter subiecta alia
ppōnū: hō ē dignissima creaturaz. Ro-
sa ē pulcherrim⁹ flos floz: color ē veruz
obm̄ visus: et sic de silibus q̄ nō suppo-
nūt p̄sonalr p̄ indiuiduis: s̄ simplr p̄o
p̄ncipali significato. p̄dicata etiā ppo-
sitionū p̄ticulariū et indefinitarū affirma-
tiuarū in q̄b⁹ nō ponit aliq̄ dictō negati-
onē imp̄tās vel syncategorema cōfū-
dēs supponūt determinate. Suppo cō-
fusa ē acceptio termini cōis p̄ oīib⁹ su-
is suppositis seu p̄ multis: et dīr cōfusa
id ē indeterminata: q̄ termin⁹ sic suppo-
nēs nō determinat ad aliq̄ suoz suppo-
sitorū. ¶ Suppositionū cōfusarū alia cō-
fusa et mobilis: q̄ dīr cōfusa tñ. Sup-
positio confusa et distributiva ē acceptō
termi cōis p̄ oībus suis suppositis vī in

diuiduis. et dicīr mobilis q̄ p̄t fieri de
scensus sub terminō sic sumpto ad singla-
ria p̄ ppōez copulatiuā: vt oīis homo
currit: ly homo suppoit cōfuse et mobilr:
q̄bū seq̄tur: ergo sortes currit: pla. cur-
rit: et sic de alijs. Hoc mō supponit om-
nis terminus cōis inmediate sequēs s̄
gnū vniuersale affirmatiuū nisi alijs im-
pediat: vt si p̄poneretur negatio signo:
vel alijs h̄mōi. Termin⁹ etiā sequēs in-
mediate negationē infinitantē: suppoit
confuse et distributivē: vt nō hō currit:
si ly nō sumat infinitatē ly hō suppoit
confuse et distributivē. Negatio aut' ne-
gans cadens sup copulā p̄ncipalem p̄-
positionis distribuit nō solū subiectum:
sed etiā p̄dicatū: vt nōnullus hō ē asin⁹
tā hō q̄ asin⁹ supponit cōfuse et distribu-
tivē nisi alijs syncategorema impedit
vt nōnullus hō ē asinus. Termini etiā
includēs negationē cōfundūt et distri-
buūt terminos supra quos cadūt: vt ali-
ud differēs diuersū et cōsiles: vt sor. dif-
fert ab homīe: ly homīe distribuit. ideo
ip̄a ē falsa: q̄ differt a seip̄o. huiusmodi
sūt termini cōceptiui: et nomia compati-
ui et suplatiui gradus et aduerbia simili-
tudinis s̄m quorundam opinionē. Sup-
positio cōfusa imobilis seu cōfusa tñ est
q̄n termin⁹ sumit p̄ aliq̄b⁹ ei⁹ suppositis:
nō tñ p̄t fieri descensus ad illa: et h^o mō
s̄m Sco. xij. di. p̄. sen. supponit etiā p̄-
dicatū vīs affirmatiue: vt oīs hō ē aīal
An nō seq̄tur: q̄ oīs hō ē hō aīal: et s̄
iectū exclusiue affirmatiue: q̄ equalet vni-
uersali de terminis trāsp̄positis: vt illa: tñ
aīal ē hō: equalet illi: oīs hō ē aīal:
hoc mō etiā supponit termin⁹ supra quē
cadunt duo signa distributiva: vt sortes
differt ab oīi homīe: et hoc p̄ illā regu-
lā logicarū: Quicqd̄ mobilitat imobilis:
tarū: imobilat mobilitatum: vt in ista
Sortes differt ab hoīe: ly hoīe suppoit
confuse et mobilitat. Si aut' addat alijs
signū: vt dicēdo: sor. differt ab oīi hoīe
supponit cōfuse et imobilitat. Sic etiā
supponit termin⁹ seq̄ns x̄bū significās
actū aīe interiorē: vt sortes appetit vinū

vel etiā actum sensus exterioris. Terminus etiā sequens aduerbiū numerale: vt bis comedi panē. *Parisi* et rome vē dicitur piper. hoc etiam mō supponit iste terminus homo in hac ppositione: Ab initio mōi s; p fuit hō. An nō sequit: ergo aliquis homo semp fuit ab initio mū di: sed ē fallacia consequētis. Sequitur enī ecōuerso: licet autē predicta appareant eē vera: auctor tamē ponit pdicatum vniuersis affirmatiue supponere simplr de suppone cōfusa immobili parū curās et ad hoc adducit aliquas rōes.

Circa quod notandū q suppo-
stio simp-
plex et confusa tñ seu immobilis differūt quā i suppone simplici terminus supponit p natura absolute sumpta nō habet respectu ad supposita indeterminate tamē. An licet terminus sic supposēs posset dici supponere simpliciter: vt ponit auctor: nō tamē ita ppe: et p hoc possēt eē rōes solui. Aliq etiā dicūt: vt Scham et eius sequaces: q i suppoē cōfusa tñ: licet nō posset fieri descensus p ppōem copulatiuam vel disiunctiuam: bñ tamē pōt fieri p ppōem de disiuncto extremo vt omnis hō est animal: licet enī nō seqtur: ergo omnis homo est animal: vl omnis homo est homo animal: vl omnis hō est homo. Bñ tamē seqtur: q omnis hō ē hō animal: vel hō animal: et sic de alijs. Est etiā suppo cōfusa et immobilis quando signū vniuersale tenet collectivē: vt qñ additur termino numerali i plurali: vt dicendo: omnes apli sunt duodecim: non enī seqtur: ergo petrus ē duodecim sed designatur q petrus et Iohānes cū ceteris simul sumptis sunt duodecim.

Et suppositione relatiuorum: ampliationib; restrictionib; appellatiōibus et distributiōibus aliq breuiter dicās et pmo de relatiuis. Est aut duplex relatiuū: quoddā ē relatiuū logicale: de quo dcm ē in pdicamēto ad aliqd. Aliud ē grāmaticale qd ē rei ante late recordatiuum: vt

fortes currit q disputat: hoc relatiuum

qui facit recordationem de sorte qui est res ante lata: et de huiusmōi relatiuis ē pñs intentio. ¶ Relatiuor aut quedā sūt relatiua sube: et qdā relatiua accñt. Dicitur hō relatiua substantie nō q solas subas referāt. Hō enī tñ referūt substantias: s; etiā accidētia: vt hoc relatiuū qui pōt referre subiectionē: vt for. cur. qui disputat: et pōt referre accidēs: vt color qui est in pariete videt ab oculo: sed relatiua substantie dicitur illa q referunt sua antecedētia vt quid: seu p modū p se stantis. Relatiuū aut accñtis est quod refert suū añs p modū denominatiōis: vt fortes ē albus: et tal ē plato. ¶ Relatiuorum aut subie quedā sūt relatiua idētitatis et quedā diuersitatis. ¶ Relatiua idētitatis dñr q supponunt p eisdem in numero p qbus supponūt sua añtia: vt for. currit et ille disputat. Relatiua hō diuersitatis supponūt p alio ab eo q referūt: vt fortes currit: et ali disputat: hō relatiuū ali refert sortē: et supponit pro alio a sorte. Senī enī ē q ali homo a sorte puta plato disputat. ¶ Ex pdictis patet q maior est certitudo p relatiuum idētitatis q p suū añs positi loco relatiui. vñ si dicat hō currit: hō disputat: dubiū ē: vtz de eodē homie dicat vl non: S; cū dicat homo currit et ille disputat: certū ē q de eodē dicat: cū relatiuū idētitatis suppoat p eodē i numero p q supponit suū añs: hoc aut ē vtz de relatiuo nō possessiuo. Relatiuū enī identitatis possessiuū nō supponit p suo añte: s; p aliquo possessio cū re significata p suū antecedēs: vt dicēdo: hō vendit libz suū: ly suū nō suppoit p hoīe: s; p libro suo sez eius.

Circa predicta posset dubitari de illa propoē Mulier q damnavit saluauit: et cōsimilib; q ly que nō supponit p eadē muliere in numero: cū sua fuerit causa dñatōis: Maria hō saluatōnis. Ad hoc dicat vno mō q hec ē relatiuo simplex: q ly que refert naturā non suppositū. Alio aut qd dicebat de relatiuo idētitatis intelligit vbi ē relatiuo pso

ialis: quoniam vix relatio refert suppositum vel individuum. Aliter potest dici quod tales propositiones sunt imprope: nec sunt x et de virtute finis: sed de bonitate intellectus. Vnde per illam propositionem intelligitur quod mulier eius est speciei cum illa quod nos viderunt fuit causa nostre salutis. Relativorum identitatis quedam sunt reciproca: et quedam non reciproca. Relativa reciproca sunt illa que denotant reflexionem seu reditum actus vel passionis in illud a quo egreditur vel in rem possessionis ab eo: ut si sibi se a se: cum suo possessionis. Vnde talia prout indifferenter poni in eadem categorica cum suo asse vel in alia. Unde sicut bene dicitur Petrus studet et diligit se: ita bene dicitur Petrus diligit se. Relativa vero non reciproca non designant talem reflexionem: nec prout capi in eadem categorica cum suo antecedente: ut fortis currit: et Petrus videt illum. Et notandum quod omne pronomen relativum est relativum substantie: et nullum accidentis. Relativorum autem accidentium quedam sunt nomina ut talis qualis tantus quantus: quedam adverbia: ut taliter qualiter toties quotiens. Item huiusmodi relativorum quedam sunt identitatis et quedam diversitatis. Relativum identitatis in accidentibus est quod refert idem accidens non in numero sed in specie et per eodem supponit: ut fortis est albus et talis est Plato. Albedo enim eadem non in numero sed in specie inest fortis et Platoni. Relativum autem diversitatis in accidentibus est quod refert idem accidens in specie et per accidente diverso in specie supponit: ut fortis est albus: et aliteriusmodi est Plato. Item relativorum accidentium quedam sunt relativa qualitatibus: ut talis qualis: Quedam quantitatis continue: ut tantus quantus: et quedam discrete: ut tot quot.

¶ Haec ampliatio et restrictio opponitur: id ad planiorum ipsorum evidentiam de his simul perscrutabor. Restrictio est coartatio termini communis a maiori suppositione ad minorem: ut cum dicitur bo-

mo albus currit: hoc adiectivum albus restringit ad standum pro albis tantum. Dico autem termini communis: quod terminus singularis non potest restringi cum non conveniat pluribus. Ampliatio est extensio termini communis a minori suppositione ad maiorem: ut homo currit: non solum iste terminus homo supponit per his que sunt: sed etiam per his que erunt. De ampliacione ponuntur quinque regule. Prima est quod terminus positus a parte ante respectu verbi vel participii preteriti temporis ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel fuit: ut puer fuit senex: si senex est: quod ille qui est vel fuit puer fuit senex. Vltimum est mortuum: id est illud quod est vel fuit vivum est mortuum. Secunda regula est quod terminus positus a parte ante respectu verbi vel participii futuri temporis ampliatur ad standum pro eo quod est vel erit: ut senex erit puer: id est ille qui est senex erit puer. Antichristus est generandus: id est qui est vel erit antichristus est generandus. Tertia regula est: quod subiectum propositum modalis in sensu diviso ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel potest esse. Unde supposito quod deus nihil crearet: adhuc ista est vera: Creans necessario est deus. Et si arguatur quod convertens eius est falsa: sed deus necessario est creans: Dico quod non pueritur in illam sed in istam: Illud quod necessario est deus creans est vel potest esse creans. Sic illa: sedentem possibile est ambulare: in sensu diviso designat quod ille qui est vel potest esse sedens potest ambulare: non sic in sensu composito: quia tunc predicatum denotatur inesse subiecto sub propria forma accepto: et tunc sensus illius propositus est: quod illa propositio sedens ambulat potest esse vera: et patet quod in isto sensu est falsa. Quarta regula est quod terminus constructus cum vobis vel participiis actum anime interioris significantibus ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel fuit vel potest esse: vel potest imaginari esse ut beatitudo a me desiderata. Quinta regula est quod terminus positus a parte ante

re respectu nominum terminatorum in bilevel in turum ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel potest esse: ut homo est amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notandum quod restrictio fit multis modis. Uno modo per verbum. Terminus enim supponens vel apponens verbo presentis temporis restringitur ad supponendum per his qui sunt nisi in illa propositione ponatur aliquis terminus ampliatus: ut si ponatur principium preteriti vel futuri temporis. vel aliquis alius terminus ampliatus: predicatum vero sequens verbis preteriti temporis restringitur ad preteritum ipsi. Sequens autem verbum futuri restringitur ad futurum tempus. Item terminus communis additus communiori per appositionem restringit terminum magis communem ad supponendum per suppositis termini minus communis: ut animal homo: vel animal rationale: vel bestia fortis currit. Fit etiam restrictio per illam implicationem quod: ut omnis homo qui est albus currit. Ubi sciendum quod secundum Scotum. xi. di. p. m. sen. ista distinguitur in sensu composito vel in sensu diuiso. In sensu enim composito fit restrictio per illam implicationem quod est. quia ille terminus homo determinatur ad significandum solum per hominibus albis. An sensus est quod omnis ille homo qui est albus currit: non sic est in sensu diuiso. In illo namque sensu intelliguntur ibi due categorice: in quarum una asseritur esse albus de omni homine: et in alia esse currentem. Unde sensus est quod omnis homo est albus et omnis homo currit. Fit etiam per adiectiuum: siue sit nomen: siue principium: ut homo prudens recte dicatur quod sit agendum. Et intelligitur hic non tantum de adiectiuis grammaticalibus que declinantur per tres articulos: vel per tres varias voces: sed etiam de his que significant aliquid adiacere illi cum quo constructur: que licet sunt substantiua: possunt tamen sumi adiectiue secundum logicos et theolo-

gicos: ut omnis homo pater habet filium. Omnis homo sacerdos debet celebrare missam: hic homo restringitur ad presens se suum: ponendum per illis quibus inest paternitas vel sacerdotium. Intelligit etiam hoc de terminis non distrabendo: quia termini distrabentes ut mortuum vel corruptum non restringunt significatum illius cui additur sed tollunt. Homo enim mortuus non est homo: ut dictum est in precedentibus. Si etiam adiectiuum sit masculini generis restringit substantiuum ad mares: ut homo albus currit. Si vero sit feminini generis: restringit ad feminas: ut homo alba currit. Ex predictis patet quod signum vniuersale adueniens termino communi restricto non distribuitur nisi per his ad que coartatur ut omnis homo albus mouetur: non distribuitur homo nisi per his quibus inest albedo.

Appellatio secundum quosdam

est acceptio termini communis per suppositis actu existentibus. Et differt a suppositione sicut inferius a suo superiori. Suppositio enim est acceptio termini non solum per suppositis actu existentibus: sed etiam in potentia. Suppositio etiam non solum est acceptio termini communis per suppositis: sed etiam pro natura communis. Appellatio etiam dicuntur supposita actu existentia. Appellatur enim seu nominatur proprie quod est: et non quod non est: hinc est quod appellatio dicitur acceptio termini pro suppositis existentibus: secundum alios vero appellatio est acceptio termini pro suo formali significato, quod denotatur adiacere vel non adiacere suo determinabili. Cuius ratio potest esse: quia de nominatiua habent appellationem ab abstractis ipsas formas importantibus: ut aliquid dicitur album ab albedine. Unde de appellatio hoc modo sumpta proprie conuenit denominatiuis siue adiectiuis. Et sicut amplatio conuenienter est a parte subiecti: sic appellatio conuenit a parte

De appellatōne sic accep-
ta ponunt aliq̄ regule: Quarū p̄ma est:
q̄ p̄dicatum sequens verbum p̄teriti tē-
poris appellat suam formam p̄ tempe-
p̄terito: vt sanum fuit egrum. Ande sē-
sus est quod est vel fuit sanum: aliquan-
do fuit egrum. Subiectum aut̄ istius p̄-
positionis non appellat sed ampliatur.
Ad veritatem namq̄ huius non requi-
ritur q̄ hec aliquando fuerit vera Sa-
num est egrum: sed requiritur q̄ hec fu-
erit vera: hoc est egrum demonstrato il-
lo p̄ quo supponit subiectum. Ex his in-
fertur ab istis q̄ hec consequentia non
valet de veritate sermonis: Carnes co-
ctas tu emisti: ergo tu emisti carnes co-
ctas: q̄ posito casu q̄ tu heri emisti car-
nes crudas: et hodie sint cocte: tunc illa
est vera Carnes coctas tu emisti: quia
subiectum non appellat suam formam:
sed sufficit ponere loco subiecti p̄ono-
men demonstrans illud pro quo ipsum
subiectum supponit et ampliatur ad sup-
ponendum p̄ illis que sunt vel fuerunt
cocte disunctiue: et sufficit q̄ vna pars
sit vera.

Secunda regula talis est q̄
p̄dicatum sequens verbum futuri tem-
poris appellat suam formam pro tempo-
re futuro. Ex quo sequitur q̄ hec est cō-
cedenda album erit quando non erit al-
bum. Sensus enim est q̄ illud quod est
vel erit album erit in aliquo tempore in
quo sibi non erit albedo.
Similiter dicendum est de illis p̄uer
erit quādo non erit puer: itē Virgo erit
quando non erit virgo: et sic de consimi-
libus.

Tercia regula talis est q̄ di-
ctiones sequentes verba vel p̄cipia si-
gnificantia actus anime interiores ap-
pellant suas formas non autem dictōes
talia verba p̄cedentes. Ande ista est cō-
cedenda Deum trinum et vnum cogno-
uit Aristoteles: non autem ista Aristo-

teles cognouit deum trinum et vnum.
Sensus enim potest esse q̄ Aristoteles
cognouit deum qui est trinus et vnus:
licet non cognouerit eum sub tali ratio-
ne: sed sub ratione p̄mi motoris vel en-
tis infiniti. Sensus autem est q̄ Aristo-
teles non cognouit deum esse trinum in
p̄sonis cum vnitare essentie: sicut dicen-
dum est de ista: Venientem cognosco: li-
cet non cognosco venientem. Alie re-
gule possunt poni de appositionibus de
quibus breuitati studens supersedeo: tuz
quia iste appositiones non sunt multuz
v̄sitate apud doctores theologos q̄ non
semper loquuntur proprie. Ande in ex-
positione eorum non est attendenda p̄-
prietas sermonis: sed intentio et proces-
sus eorum.

Distributō est multiplica-
tio termini communis per signum vni-
uersale facta: vt omnis homo currit: iste
terminus homo distribuitur pro quoli-
bet suo inferiori per hoc signūz omnis.
Signorum autem vniuersalium alia sūt
distributiva substantie: que scilicet di-
stribuunt res se habentes per modum
substantie siue sint de genere substantie
siue de generibus accidentium: vt om-
nis nullus: et sic de alijs. Sicut enīz di-
citur: omnis homo: ita potest dici om-
nis albedo vel nigredo. Alia vero di-
stribuunt res se habentes per modūz ac-
cidentis vel inherētis: et horum ques-
dā sunt distributiva qualitatis: vt qua-
lisq̄: qualiscunq̄: alia quantitatis con-
tinue: vt quātuscūq̄ et quantuscūq̄. Alia
quantitatis discrete: vt quotquot quot-
q̄: et sic de alijs.

Signorum autē distributiuo-
rum substantie quedam sunt distributi-
ua partium integralium: vt totus: ques-
dam partium subiectiuarum: vt omnis:
nullus.

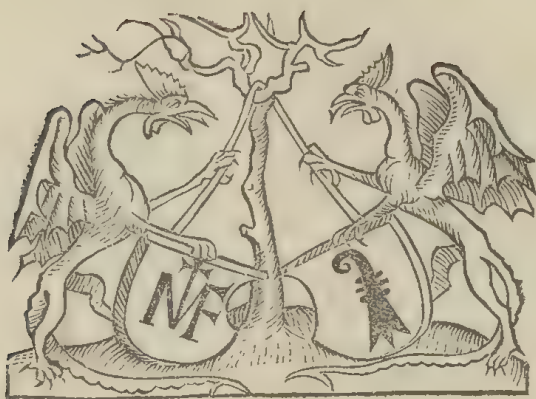
Signorum vero distributi-
uarum partium quedam sunt distributi-
ua duorum: vt vterq̄ neuter.

Alia plurium: ut quilibet quicunque. **¶** Et notandum quod signis vniuersalibus correspondēt signa particularia: ut quidā et aliquis correspondent illis signis omnibus: quilibet et nullus. Sed alter et aliquis correspondent istis vterque et neuter. Aliqualis autē correspondet illis signis qualiscunque vel quascunque. Sed aliquā tus correspondet istis quantuscunque et quantuscunque. Aliquorūdo correspondet ad illa quotquot et quocunque. Quomō autē omnis habeat sumi distributivē et collectivē: et totus cathegorematicē et sine cathegorematicē dictū est capitulo de quantitate propositionum. quod non signa ponuntur esse dispositiones subiecti. Sciendū est quod duplex est dispositio subiecti: quedam enī est dispositio eius quod ē subiectū ut album nigrum: que dicuntur dispoēs subiecti absolute: et hoc mō signa non sunt dispositiones subiectiuorū. Alia est dispositio subiecti inquantum subiectus sumitur in ordine et respectu ad predictum: et hoc mō signa sunt dispositōes subiecti. **¶** Notandum insuper quod illud signum omnis potest distribuere terminum cōmunem se sequentem pro singulis generum: vel pro generibus singulorū. Unde dicunt quidam quod illa propositio Omne animal fuit in archa Noe: est falsa pro singulis generum: quia nō omnia indiuidua cuiuslibet speciei siue generis animalium ibidē fuerunt: Sed ē vera pro generibus singulorū: quod de quolibet genere animalium fuit ibi aliquod indiuiduum. Posset etiā verificari illa propositio pro singulis generum cū animal ampliet ad prertitū tēpus rōne illi⁹ verbi fuit: sic intelligendo quod omne indiuiduum animal quod fuit tempore diluuii fuit in archa Noe. ponitur etiā qdam distributio accommodata: quādo vici⁹ fit tū distributō respectu singularium que notatur in Hobel principio vel aliorū a se: ut celū tegit omnia: que segetur: vel illa deus creauit omnia que segetur: vel omnia alia a se. Et dicitur accommodata: id ē alijs a se accommodata: vel dicitur accommodata: quod talis distribu-

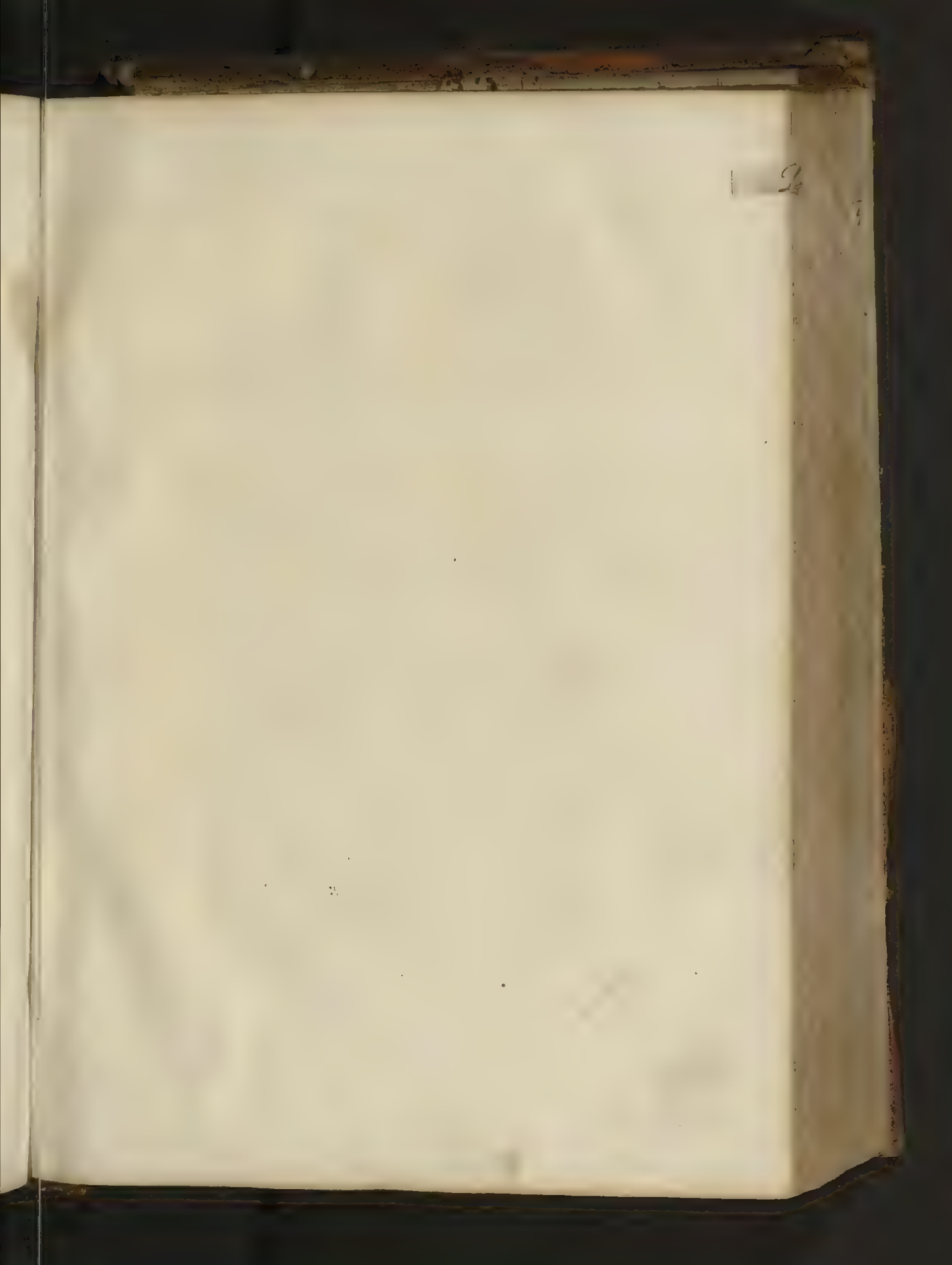
tio ppe loquendo non debetur termino sic se habenti: sed est ei accommodata ex cōmuni vsu loquendi. sic a quibusdā exponitur illa. Deus vult oēs homines saluos fieri: illos vici⁹ q saluabūtur. Aliter ponitur a doctore subtili circa finem primi sententiarum: quod deus vult omnes homines saluos fieri quārum est ex pte sui et volūtate sua ante: p qto dedit eis dona naturalia et leges rationis et adiutoria sufficientia ad salutem: cuius salutis nos participes efficiat Iesus saluator seculi: Amen.

Finis.

Eximij ac peritissimi artium ac sacre theologie Magistri Nicolai Borbelli ordis minorū preclarissima logice expositio: parua quidem volumine: maxima vero doctrine copiositate, quod opus sicut ceteris logice voluminibus est emēda tius: ita profecto omnibus logice libris volentibus in dialectica: et precipue in doctrinam doctoris subtilis erudiri est vtilius. Impressumque Basilee per Michaelē furter: Anno domini, M, CCC, xciiij.

BIBLIOTHECA
VNI. MAGELL
GRACIENSIS

3.
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

५५
५५
५५
५५
५५

100

...

1892
 1893
 1894
 1895

५०३

๒๕๕๕
 ๒๕๕๖
 ๒๕๕๗
 ๒๕๕๘

100

1872
1873
1874
1875
1876

100

60

10

1875

10

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

2.º De la forma de la casa.
 La casa ha de ser de forma
 de casa, no de altar, ni de
 de casa, ni de altar, ni de
 de casa, ni de altar, ni de
 de casa, ni de altar, ni de
 de casa, ni de altar, ni de

[illegible]

T Amor fiammā ē quæ plectit ad uita-
des a malo ad bonū. Dicitur fiammā
ē occasio ducit de bono ad malū
cōtra diffinitōem dicitur. Amor fiammā
ē dicitur cōtra sub illa dicitur nō
nūc ē q̄ amor fiammā ē sub
fiammā.

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

20 June

Agnes
Cory. 200
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft

Spina sparsa
Lomaf

Lib. Agnes
7 June
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft

Agnes
Cory. 200
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft
Cory. 200
at 1000 ft

Nicolaus
Bonseilus
1494
Boetius
in. Temat. 14.

